

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

HARVARD LAW LIBRARY

3 2044 059 355 800

HD

HUN
944
KEN

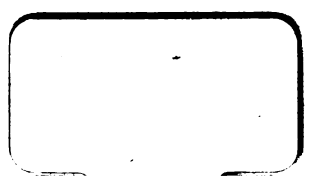
1.35

rd. May 1934

HARVARD LAW LIBRARY

Received JUN 3 0 1932

Hungary

35

copy
A MAGYAR JOGÁSZEGYLET KÖNYVKIADÓ VÁLLALATA

I. ÉVFOLYAM.

2. KÖTET.

A

MAGYAR SZERZŐI JOG

AZ 1884 : XVI. TÖRVÉNYCIKK RENDSZERES MAGYARÁZATA,
VALAMINT A VELE EGYBEFÜGGŐ TÖRVÉNYEK ÉS RENDELETEK

IRTA

DR KENEDI GÉZA

BUDAPEST

ATHENAEUM IRODALMI ÉS NYOMDAI RÉSZVÉNYTÁRSULAT

1908.

FOR TX

RÖVIDÍTÉSEK.

Szjt. = Szerzőjogi törvény, az 1884: XVI. t.-c.

KT. = Kereskedelmi törvény, az 1875: XXXVII. t.-c.

tsz. = kir. törvényszék.

T. = kir. ítélőtábla.

C. = kir. Curia.

Id. Törv. Szab. = az országbírói értekezlet 1861. évi ideiglenes törvénykezési szabályai.

Btk. = büntetőtörvénykönyv a büntettekről és vétségekről, 1878: V. t.-c.

ER. = eljárási rendelet a szerzőjogi ügyekben. Az igazságügyi miniszter 1884. évi 1686. számú rendelete.

RT. = miniszteri rendeletek tára.

O. Szjt. = az 1895. évi ausztriai Urheberrecht.

NB. Szjt. = az 1901. évi németbirodalmi Urheberrecht.

NB. Mt. = az 1907. évi németbirodalmi törvény a képzőművészeti alkotásokról és a fényképekről.

hh. = helybenhagyó ítélet.

mv. = megváltoztató ítélet.

Ahol az idézeteknél a §. egyedül áll, mindig a magyar Szjt.-t kell érteni.

6/30/13

JUN 3 0 1932

TARTALOM.

	Lap		Lap
<i>Bevezetés</i>	5	A szerzői jog korlátozásai	22
<i>Jogtörténet</i>	7	A bitorlás és jogkövetkez-	
<i>Alaptanok. Jogfejlődés</i>	14	ményei	25
A szellemi tulajdon elmélete	16	A kiadói jog	29
Az önálló szerzői jog elmé-		A magyar szerzőjogi tör-	
lete	17	vény álláspontja	30
A szerzői jog tartalma	18	<i>Jogforrások.</i>	34
A szerzői jog tárgya	20	<i>Irodalom. (Hazai)</i>	37

ELSŐ RÉSZ.

Anyagi jog.

	Lap		Lap
A szerzői jogról. (1884: XVI.		4. Eljárás (alább)	140
<i>t.-c.)</i>	39	5. Elévülés	145
I. Fejezet. Írói művek.		6. Beiktatás (alább)	145
1. A szerző kizárólagos joga ...	39	II. Fejezet. Zeneművek ...	145
Gyűjteményes művek	48	Átdolgozás mint bitorlás ...	150
Átruházás, öröklés	53	Kivételek a bitorlásból ...	152
Kivétel a végrehajtás alól	58	III. Fejezet. Színművek,	
Az eredeti mű bitorlása ...	60	zeneművek és zenés szín-	
<i>1875: XXXVII. t.-c. II.</i>		művek nyilvános előadása	154
<i>rész 8. cím. Kiadói ügylet</i>	79	A színmű fordítása	159
Bitorlás fordítás útján	90	A védelem tartama. Álnév	160
Kivételek a bitorlásból	98	A szerzőség védelme	162
Az 1880: LIII. t.-cikk a		Bitorlás és felelősség	162
törvénytár stb. kiadásáról	106	IV. Fejezet. A képzőművé-	
2. A szerzői jog tartama	107	szet alkotásai	169
3. Büntetések	118	Kivételek a bitorlásból ...	174
Az árusítás mint bitorlás ...	134	Jogos utánképzés mint új	
Bitorlás a forrás és az ál-		mű	176
név tárgyában	139	Az átruházás	177

	Lap		Lap
A védelem tartama	179	Bitorlás	183
Építészet, iparművészet	179	Az arckép	183
V. Fejezet. A föld- és tér- képek, a természettudo- mányi, mértani, építészeti és más műszaki rajzok és ábrák	181	Kivételek a bitorlásból	189
VI. Fejezet. Fényképek	182	Jogos utánképzés	189
A védelem tartama	183	VII. Fejezet. Általános ha- tározatok	190
		Korábbi művek	190
		Állampolgárság és terü- let	192

MÁSODIK RÉSZ.

Eljárás.

	Lap		Lap
I. Az 1884: XVI. t.-c. eljárási része. (25—35., 42—44. és 81—82. §§.)	195	Szakértők	200
Hatáskör	195	Beiktatás	200
Illetékesség	195	Záradék	201
Magánindítvány	196	II. A szakértő bizottság ügy- rendje	202
Felperesség	196	III. A beiktatási eljárás	205
Bírói belátás	199	IV. Bíróági eljárás. (Igazság- ügyi min. rend. 1884: 1686. sz.)	206

HARMADIK RÉSZ.

Nemzetközi szerződések.

	Lap		Lap
1. Franciaország	216	4. Nagybritannia	229
2. Ausztria	223	5. Németország	233
3. Olaszország	226	A berni egyezmény. (Függelék.)	237
Betűsoros mutató			247

BEVEZETÉS.

E munka a magyar szerzői jog életben levő anyagát a gyakorlati használatra is alkalmas módon adja elő. Magában foglalja tehát az anyagi jogon kívül az eljárási szabályokat és az életben levő nemzetközi szerződéseket is. Mondani sem kell, hogy a bírói gyakorlatra különös gond van benne fordítva. A meglevő jogállapot megismerésénél inkább is erre van szükség, mint az elméletre, amiben mértéket tartottam.

A reformkérdésekre is ki akartam valamelyest terjeszkedni, de ebben két akadály is állott előttem. Az egyik e könyv szorosra szabott terjedelme. A másik élő szerzői jogunk különös állapota.

Az 1870. évi németbirodalmi Urheberrechten, ennek 1876. évi két pótlékán és az akkori idők jogfelfogásán épülven fel, a mi élő szerzői jogunk nem illik többé egészen a változott idők nagyon sokban más, de mindenesetre fejlettebb forgalmához és igényeihez. Ennek a szempontnak munkámba vegyítése azonban csak zavarta volna élő jogállapotunk helyes megértését.

Kétségtelen, hogy szerzői jogunk sok tekintetben már anakronizmus. Amihez járul még az is, hogy a nagyobb európai országok — hazánk, Ausztria, Németalföld és Oroszország kivételével — már sorra az 1886. évi berni szerzőjogi egyezményhez csatlakoztak és ennek előnyeit élvezik.

Különösen érezhető volt mindez a jelen munka elkészítése közben. Ismételve előfordult, hogy ott, ahol a magyar bírói jogalkalmazás a mi 1884. évi törvényünk szövegét

még nem derítette föl egészen, a mi törvényünknek alapul szolgáló 1870. és 1876. évi, már halott németbirodalmi törvény értelmezéséhez kellett fölvilágosításért visszanyulni, vagy pedig a jogtudományosság újabb megállapításaihoz fordulnom.

Ebből lehet megítélni e mű létrehozásának nem közönséges nehézségeit, de ez szolgáljon mentségül fogyatkozásaira is.

Az életben levő magyar szerzői jog rendszeres egybefoglalásáról és gyakorlati értékű magyarázásáról lévén szó, 1884. évi szerzőjogi törvényünk volt munkám alapja. Attól, akármennyire csábított is a fejlettebb szomszéd jogok vonzó látványa, eltérni nem lehetett. Ettől egyébiránt az olvasó érdeke is eltiltott.

Mi sem hasznavehetetlenebb mint az olyan jogi munka, ahol az élő jog megismerését minduntalan az óhajtott jog motivumai zavarják s így tulajdonképpen sem a gyakorlati jogásznak nem szolgál helyesen, sem a törvényhozónak. Ettől tehát óvakodtam.

Helyette inkább arra volt gondom, hogy a meglevő joganyagot tisztán és lehetőleg gyakorlati állapotában tüntessem föl. Hogy emellett kivált a mi szellemi forgalmunkban annyira fontos ausztriai és németbirodalmi szerzőjogi törvények mai állására is, egy-egy pillantást kellett vetnem, ezt is a sűrűbb forgalom gyakorlati szempontja indokolta.

Ez az oka a történeti és elméleti rész rövidre fogásának is. Ezekben is a mellőzhetetlenre korlátoztam magam. Bővebb elvi eligazítást általában véve csak ott függesztettem a szöveghez, ahol a gyakorlati használatban figyelemztetésre volt szükség. Avagy ahol valamely tisztázatlan kérdés kíváncsossá tette, hogy az érdekelt ügyfél, az ügyvéd, kivált pedig a bíró egy már jóval fejlődöttebb jogállapot megállapodásaira legyen tekintettel.

Vallom, hogy az élő jog, még a kódexek vaskerete közé szorított jog is, bír bizonyos autonom fejlődési képességgel a gyakorlatban. Mint ahogyan az élet sincs soha megkövülve, amelynek a jog szolgálni tartozik.

Budapesten, 1908. márc. derekán.

A szerző.

Jogtörténet.

1. **Általában.** A könyvnyomtatás feltalálása és elterjedése előtt szerzői jogról, abban az értelemben, amint azt ma ismerjük, tulajdonképpen sehol nem volt szó, noha kétségtelen, hogy az irodalmi művek másolataival már a római világban élénk kereskedés folyt. Az erre vonatkozó jogok azonban mindenütt az általános magánjogokkal voltak elvegyülve.

A könyvnyomtatás keletkezése új igényeket teremtett. De akkor sem a szerzőnek művéhez való joga fejlett ki előbb az általános jogból, hanem a könyvnyomtatónak (kiadó) védelme könyvkiadásának utánnyomása ellen.

E jog is, mint annyi más, a középkori kiváltság (privilegium) formájában jelent meg először és abból a felfogásból indult ki, hogy a fejedelemnek, vagy annak, akit a szellemi művek fölött felügyeleti jog illetett (rendszerint a megyéspüspököknek) joga van a szellemi művek nyomtatását megengedni vagy elnyomni. A legrégebb ismert ilyen kiváltságot Henrik bambergi püspök 1490-ben adta ki a hamburgi miséskönyv nyomtatására. Ezekben a privilégiumokban a nyomtatás kizárólagos joga is adományoztatott, olykor az újranyomtatás (új kiadás) joga külön.

Magyarországon e jogot a király olykor kiváltság, olykor udvari rendelet formájában adta, majd egyes főiskoláknak, majd a magán nyomtatóknak. Egy ilyen tiszta privilégium-levelel az 1584. évből ismeretes, amelyben a nagyszombati főiskola kizárólagos jogot kap a Corpus Juris Hung. kiadására azzal a záradékkal, hogy a könyv utánnyomása és jogtalan árulása tíz arany márkával büntetendő.

Sem ebben, sem a többi privilégiumban nincs nyoma annak, hogy a szerző és könyvnyomtató közt a jogviszony rendeztetett volna. Erészben Európa szerte a korábbi idők módja szerint a szerző és nyomtató viszonyát a mindenkori szerződés vagy a szokás szabályozta. Ez egészen a XVIII. századig meg is felelt a forgalom igényeinek.

A szellemi javak, tehát a szerző védelmét először Angliában kezdték meg már 1623-ban, amikor a törvény a mindenemű korábbi privilégiumok kiküszöbölése mellett a feltaláló részére találmányának kizárólagos használati jogát szintén biztosította. E jogból bontakozott ki először 1709-ben az az angol törvény, mely az írói mű szerzőjét 14 évi védelemben részesítette, amit későbbi törvények a részletekre és térképekre, más művészeti tárgyakra, sőt 1842-ben a nyilvános előadásokra és színművekre is kiterjesztettek.

A kontinens országai hosszabb ideig megmaradtak a privilégiumok alapján, sőt a könyvnyomtatást azzal is előmozdították, hogy a külföldi művek nyomtatását a belöldön sűrűn megengedték.

A privilégiumok jogrendszerét a francia forradalom általában is megtörvén, 1791-ben a drámai szerzők előadási jogát, 1793-ban pedig az írói és művészeti szerzőknek műveikhez való jogát a tulajdonjog elvei szerint szabályozta, amely irány hosszú ideig mindenütt uralkodóvá is lett. Innét túl a szerzői jog mint önálló természetű jogosítvány válik el a könyvnyomtató és kiadó védelmétől.

2. A német birodalomban a porosz Landrecht 1794-ben szabályozta először az utánnyomás tilalmát a szerző javára is, de a német államok közt kezdetben csak irodalmi szerződésekkel lehetett a védelmet általánossá tenni. E jogfejlődés az 1870. jún. 11-iki porosz, később németbirodalmi törvényben az írói műveknek, a képes ábrázolatoknak, a zenei és színműveknek együttes védelmére vezetett. Ezt az 1876. jan. 9-iki és jan. 10-iki két törvény egészítette ki a képzőművészeti alkotások szerzőjének és a fényképeknek védelmével. Ma már egyik sincs életben.

E három utóbbi törvény szolgált alapul a mi 1884 : XVI. t.-cikkünknek.

3. **Magyarországon** a szerzői jogok kibontakozása az államjogi kapcsolat következtében Ausztriával egyformán ment végbe. A két állam külön törvényhozása nem érvényesülhetett mindaddig, amíg a kiadói és szerzői jog forrása itt is, mint Európa szerte, a közös fejedelem kiváltságadási joga volt.

A szellemi munka védelmének első szabályozását az 1793. évi nov. 3-án 12157. sz. a. kelt királyi rendelet adta meg.*) E rendelet a jogtalan utánnyomást nemcsak pénzbüntetés, de a szerzőnek nyújtandó kárpótlás terhe alatt is tiltja. Kiterjeszti a kárpótlási jogot a szerző jogutódjára (cessionarius) is. E joguk elévüléshez köttetett, de a rendestől eltérő időhatárt a kir. rendelet nem állított fel. Ellenben az ugyanazon cím alatt való új kiadást is a könyvvizsgálók engedelméhez kötötte, ami a cenzura okából történt. Az új kiadáshoz azonban a szerző vagy jogutódjának beleegyezése is kellett. Mindez a védelem azonban a külföldi szerzőkre és könyvekre nem terjedt ki.

E kir. rendeletet még egy pótlás követte 1794-ben, mely a Magyarországon kiadott nyomtatványokat Ausztriában és viszont kölcsönös és egyforma védelemben részesíti. E kölcsönösség változatlanul gyakorlatban is maradt az 1887. évi IX. t.-cikkig, mely azt szerződéssel szabályozta a két állam között.

Az élet egyre fokozódó igényei és a szellemi javak élénkülő forgalma, valamint a sajtó felszabadítására irányzott politikai tevékenység a szerzői jogok önállóbb fejlődését is magával hozta.

Az új fejlődési irány Magyarország reformmozgalmaiban előbb érvényesült, mint Ausztriában. Sajnos, hogy törvényhozási eredményekre politikai viszonyosságaink közt akkor nem vezetett.

*) Knorr Alajos : A szerzői jog magyarázata. Budapest, 1890. X. és köv. l.

Ugyanaz a jogtudományos mozgalom, mely az 1843. évi büntető javaslatot létrehozta, a Kisfaludy-Társaság kezdesére, Szemere Bertalan vezető tevékenysége mellett, az első magyar szerzőjogi törvényjavaslatot is megalkotta.

A javaslat az 1837. évi porosz javaslat után készült s az 1844. évi országgyűlésen elfogadva, szentesítés végett a király elé terjesztetett. E javaslat a szerzői jogok védelmét a közigazgatásból már a büntető bíróságok hatáskörébe utalta. A király azonban kitérő leirattal adta vissza az országgyűlésnek a javaslatot avégből, hogy a karok és rendek nagyobb világosság és a mutatkozó hézagok kipótlása tekintetéből azt a leiratban foglalt módosítások értelmében dolgozzák át. Az országgyűlés azonban időközben eloszolván, a javaslat többé tárgyalás alá nem került.

A visszautasítás oka csakhamar nyilvánvalóvá lett. Az udvar akkor már az ausztriai örökös tartományok részére egy új szerzőjogi pátens tervével foglalkozott s a két állam közt eddig megvolt jogegységet, vagy legalább joghasonlóságot megszüntetni nem akarta.

Az irodalmi és művészeti tulajdonnak védelméről szóló új ausztriai pátens 1846. okt. 19-én valósággal közzé is tétetett s a király ugyanazon napon kelt kéziratban felhívta a kancellárt, hogy a pátensnek Magyarországon való gyakorlatba vétele iránt szintén tegyen véleményes jelentést. A jelentés alapján azután a budai m. kir. helytartótanács utasítást kapott, hogy az 1844. évi országgyűlési javaslatot, figyelemmel az Ausztriában érvényes pátens szabályaira, újabb tárgyalás alá vegye.

A helytartótanács a törvényjavaslatot és a kancelláriától kapott ausztriai jogszabályokat a m. kir. könyvbíró főhivatalnak (cenzura) adta tovább véleményes jelentés végett. A jelentés elkészült és 1847. júl. 27-én a királyhoz föl is terjesztették. Ezen az alapon készült azután egy új kormányhatósági törvénytervezet Magyarország számára, amelyet az 1847. évi országgyűlésnek kellett volna tárgyalnia. Ezt azonban az egymásra torló politikai események megakadályozták.

A két állam közt az új helyzet a szerzői jogok tekintetében az volt, hogy Magyarországon egészen 1849-ig az 1793. évi kir. rendelet maradt életben, amíg Ausztriában az 1846. okt. 19-iki pátens egészen a legújabb ideig, az 1895. dec. 26-iki szerzőjogi törvény (Gesetz betreffend das Urheberrecht an Werken der Literatur, Kunst und Photographie) életbelépéseig érvényben maradt.

Magyarországon az 1848: XVIII. t.-c. a gondolat-terjesztés szabadságát kimondotta ugyan és a nyomdát is föl-szabadította a régi közigazgatási rendszabályok bilincseiből, a XXX. t.-c. pedig a színházak cenzuráját törölte el, de a szerzői jogok szabályozása elmaradt. A szabadságharc bukása után pedig az 1852. nov. 29-iki császári rendelet 1853. május 1-től kezdve az osztrák polg. törvénykönyvvel együtt Magyarországon is életbeléptette az 1846. okt. 19-iki osztrák császári pátenset. E pátens nálunk 1861-ig bírt törvényerővel, holott Erdélyben annak érvényessége egészen az 1884: XVI. t.-c. életbelépéseig megmaradt.

Az 1861. évi jogrendezés alkalmával az Országbírói Értekezlet alkalmával a szerzői jog szabályozása is szóba került, mivel azonban e téren alkotmányos törvény még nem volt és az Értekezlet az osztrák jogállapotnak megörökítésétől érésben is tartózkodni akart, az Id. Törv. Szab. I. rész 23. szakaszába a következő elvi kijelentés vétetett föl:

Az ész szüleményei is oly tulajdont képeznek, mely a törvény oltalma alatt áll.

Amely kijelentéssel egyébiránt a szerzői jogok védelme az eddig fennállott közigazgatási és büntetőbírói hatáskörből végre a polgári bíróságok hatáskörébe került.

Az így Magyarországon előállott új jogállapot nem állította ugyan vissza az 1793. évi kir. rendelet erejét, de mint a szellemi »tulajdon« elvi megállapítása, a törvénytől bírói gyakorlatnak messzemenő felhatalmazást adott a kezébe. Fejlődés volt mégis, hogy most már a könyvnyomtatás és utánnymás hatósági engedelmeiről, a régi privilégium eme maradványáról szó sem lehetett többé. Azonfelül pedig a polgári bíróságok védő hatásköre most már nemcsak a

könyvek, hanem minden néven nevezendő »ész-szüleményekre«, tehát minden irodalmi, képzőművészeti és zene-művészeti művekre s azoknak nemcsak sokszorosítására, hanem nyilvános előadására is kiterjedt.

Gyakorlati életünkben mindezekből kevés módja volt a kir. Curia régi döntvényjogának emez elvi kijelentést kiképezni. A fejlődésnek indult irodalmi és művészeti élet óvakodott e fölötte bizonytalan jogot peres úton keresni. Pótolta ezt a közszokás és a plágiumról való szigorú közfelfogás, mely a szerzői jogok megsértését gyalázatosnak bélyegezte és ezzel segített magán. Valósággal nem is fejlődött számottevő bírói gyakorlat az 1861. évi elvi kijelentés alapján.

E jogállapoton lényegében nem változtatott az 1867. évi XVI. t.-c. sem, mely a Magyarország és Ausztria közt kötött első vám- és kereskedelmi szerződés 19. cikkében fölemlíti, hogy az írói és művészi tulajdonnak mindkét állam területén való kölcsönös oltalma végett a két törvényhozás útján fog megállapodás történni. Ez a kijelentés az 1878. évi XX. t.-cikkbe is befoglaltatott, de csak az 1887: IX. cikkbe foglalt szerződésben teljesült, mely a két állam közt, most már az 1884. évi magyar Szjt. életbelépése után, kötött meg.

További jogrendezés foglaltatik a Horvát-Szlavonországokkal való kiegyezésről alkotott 1868: XXX. t.-c. 9. §-ában is, mely az írói és művészi tulajdont illető törvényhozást a közös törvényhozás tárgyai közé sorozta. Erészben tehát Horvát-Szlavonországoknak autonómiájuk nincsen.

Végül nevezetes törvényhozási tény foglaltatik az 1867: XVI. t.-c. 2. §-ában, mely a korábbi abszolút kormány által Franciaországgal 1866. dec. 11-én kötött s a szellemi és művészeti munkák tulajdonjogát kölcsönösen biztosító nemzetközi szerződést becikkelyezte és már ezáltal is serkentőleg hatott nálunk a további jogfejlődésre. E szerződés erejét egyébiránt az 1878: XVIII. és 1879: XIX. t.-cikk a felmondásig meghosszabbították. Általa jogunkba a szerzői jogoknak számos új intézménye bemenetelt talált s

a szellemi forgalom gyors fellendülésével egyesülve, egy rendszeres magyar szerzőjogi törvény elkészítését siettette.

4. A magyar kiadói és szerzői jog törvényes szabályozása. Az első lépést a kodifikálás terén az 1875 : XXXVII. t.-c. II. rész 8. címében a kiadói ügylet szabályozásával tette meg a magyar törvényhozás.

E törvényes rendelkezés csak szerződés hiánya esetére és csakis az irodalmi, műszaki vagy művészeti munka szerzőjének s a többszörözésre, közzétételre és forgalomba hozatalra vállalkozó kiadónak jogviszonyait (kiadói ügylet) szabályozza ugyan és így távol áll még a szerzői jogok szabályozásától : mindazáltal már az Európa szerte mutakozó jogfejlődés eredményeit felhasználta.

Az új törekvéseknek különösen az 1870. jún. 11-iki németbirodalmi szerzőjogi törvény adott táplálékot nemcsak azért, hogy intézkedései az általános szükségérzetnek és a jogtudományosság újabb megállapításainak megfeleltek, de azért is, hogy technikája világos volt, a régi adminisztratív beavatkozások helyére a bíróságok tekintélyét tette és büntetései a szerzői jognak védelmére hatályosaknak mutatkoztak.

A Kisfaludy-Társaság 1867-ben megint fölvette az 1844-ben megszakadt fonalat és új szerzőjogi törvényjavaslat alaptervét dolgozta ki, de úgy ez, mint a javaslat művészeti részének a Magyar Képzőművészeti Társaság által átdolgozott része csak az igazságügyi minisztériumig tudott eljutni.

Az 1870. évi németbir. törvény életbelépése után azonban nagyobb sikerrel vette föl a törvényelőkészítést a Magyar Írók és Művészek Társasága, ahol különösen dr. Kováts Gyula buzgósága következtében már 1874-ben elkészült egy törvénytervezet. E tervezet különös figyelemmel volt a sok tekintetben önálló szabályozást igénylő magyar életre. E javaslat az akkori politikai viszonyok közt, de kivált a bekövetkezett kodifikáló korszak más, fontosabb tennivalói által, nevezetesen pedig az 1875. évi KT. kiadói része által háttérbe szorítottatott.

Időközben azonban az egységessé vált német birodalom törvényhozása folytatta a szerzői jog kodifikálását. Létrejött a képzőművészeti alkotások szerzőjogáról szóló 1876. jan. 9-iki és a fényképek jogtalan utánzásáról szóló 1876. jan. 10-iki németbir. törvény, tehát most már kimerítő és a tudományosság akkori színvonalán álló törvénytípusok állottak a hazai reformtörekvés rendelkezésére is.

Megint a Kisfaludy-Társaság volt az, mely most már harmadszor a M. T. Akadémiával is kezét fogva, fölvette a megszakadt előkészítést. A most említett három németbirod. szerzőjogi törvényt mintául véve, Arany László előmunkálata alapján az irodalmi, művészeti és fényképészeti szerzői jogokról egyetlen törvénytervet készített. Pauler Tivadar igazságügyi miniszter e tervet szakértekezlet elé s innen megfelelő átdolgozás után 1882. nov. 20-án a képviselőház elé terjesztette.

A képviselőház igazságügyi bizottsága (Horváth Lajos elnök, Apáthy István előadó) jelentését már 1883. febr. 9-én előterjesztette a képviselőháznak, de ott csak 1884. febr. 21-én vette kezdetét az általános tárgyalás, amelynek folyása alatt az időközben megbetegedett Apáthy István előadót Teleszky István helyettesítette. A képviselőház több szakaszt újrászövegeztetett az igazságügyi bizottság által.

A javaslat végső szövegét 1884. márc. 12-én hitelesítette a képviselőház, a főrendiház pedig márc. 28-án változatlanul elfogadta. Az így befejezett törvény a királyi szentesítést 1884. ápr. 26-án kapta meg és május 4-én az Országos Törvénytárban, május 7-én pedig a képviselőházban mint 1884. évi XVI. t.-c. kihirdettetett.

Alaptanok.

1. **Jogfejlődés.** Gondolatainkat és érzelmeinket, amennyiben az utóbbiak már a gondolat képeivé váltak bennünk, különféle fizikai módokon szoktuk kifejezni. Ilyenek : a beszéd, az ének és zene, a mozdulatok, a tánc, az arcjáték ;

továbbá ilyenek különösen az írásjelek (betűk, hangjegyek) és a képek.

A gondolat kifejezések e tág köre kezdettől fogva az egyén személyes jogosítványai közé tartozott, de egyben a társadalmi élet létfenntartási és fejlődési érdekei közé is. Nincs benne kétség, hogy a kettő közt való viszonyt a társadalmi élet kezdeteitől fogva bizonyos szokásjogok szabályozták. Ennek ősrégi nyomai vannak a költők, mese-mondók és énekesek iránt tanúsított tiszteletben, valamint a nekik adott ajándékokban, aminek olykor vallásos szankciója is volt.

Az értelmi és művészeti munkaszolgáltatás elismerése tehát a fejlődés kezdetein homályos jogtudatban is kifejezést nyert. E jogtudat kifejtését azonban, amint láttuk, az állam csak a középkorban, a könyvnyomtatás elterjedése után vette feladatai közé, mivel a gondolat terjesztés új módja általános jelentőségű volt és bizonyos veszélyeket is hozott magával.

A szerzői jog első védelme és korlátozása a fejedelmek privilégium-jogával kezdődött, ami azonban az írói művek kinyomásának engedelmén és az utánnyomás tilalmán túl nem terjedt és csak a könyvnyomtatást védte vagy korlátozta. Része volt tehát az általános ipari jognak, másrészt pedig amaz államfelügyeleti jognak is, amelyet a királyság a szellemi élet mozgalmain gyakorolt.

Ebből az állapotból a szerző önálló jogainak felismerése csak a privilégiumok jogrendszerének bukásával kezdett kibontakozni, kezdetben Angliában, később a francia forradalom által, mely a régi feudális jogokat egyáltalán megszüntette. Nem véletlen, hogy a kontinensen a szerző jogainak első törvényhozási elismerése 1793-ban Franciaországban történt. Kimutatható, hogy a többi államokban is aszerint bontakozott ki a szerző önálló jogköre, amint a rendi szerkezet felbomlott és a gondolatközlés szabadsága (sajtószabadság) is elismertetett. A szerzői jog maga is egy része volt a szabad gondolatközlés jogában foglalt különféle jogosítványoknak.

2. A szellemi tulajdon elmélete. Az önálló szerzői jog első formája a tulajdonjog analógiája szerint képződött ki a XVIII. század végén. A jogfejlődésnek ez a formája Európában közel száz évig, nálunk 1884-ig eltartott, amennyiben az Id. Törv. Szab. I. r. 23. szakaszában foglalt elvi kijelentés ereje eddig tartott.

A tulajdonjogból vont analógiák mindenesetre alkalmaztak voltak arra, hogy a szerzőknek testi formákban megjelenő alkotásai a szerző javára védelemben részesüljenek. A visszakövetelés, a kinyomtatott irodalmi vagy zenemű utánnyomásának üldözése, a jogsértés által okozott kár megtérítése, másoknak a használatból való kizárása e jogfelfogás mellett is elérhető volt. Hasonlóképpen az adásvétel vagy öröklés útján való jogutódlás is. Azonfelül elérhető volt az is, — ami a sajtószabadságra nézve is fontos volt — hogy a szerzői jogkör végre megszabaduljon a régi privilégiumos és közigazgatási nyűgöktől s mint elismert magánjog a bíróságok, még pedig lassan a magánjogi bíróságok hatáskörébe kerüljön. Ellenben nem volt alkalmas arra, hogy a szerző személyes jogosítványait is érvényre juttassa. De nem volt alkalmas arra sem, hogy az elismert jogot a testetlen (immateriális) megsértések ellen biztosítsa.

A tulajdonjogi felfogás keretében azonban sehogysem, vagy csak a jogalkalmazás erőszakos hajlításai mellett és fogyatékosan lehetett megvédeni például a szerzőt a névhasználat, a közzétételtől való eltiltás jogaiban, továbbá műveit a torzítások, sőt még a szóval történt előadások ellen is. Sőt jórészt védelem nélkül maradtak a nyilvános beszédek, a színművek és a zeneművek is a nyilvános előadások ellen. Amihez a képzőművészeti alkotások (szobrok, képek, építészeti rajzok, iparművészeti díszítések) védelmére is járult, holott az új technikai eljárási módok és a fényképezés feltalálása a szerzői jog megsértését (bitorlás) egyre könnyebbé tette.

A jogtudományban, de a gyakorlati életben is egyre nyilvánvalóbbá lett, hogy az »írói és művészi tulajdonjogról« való felfogás a műveltség általános fejlődésében tovább

nem tartható. Továbbá, hogy ama jogosítványok tárgyai közt, amelyek a szerzőt a fejlődés újabb állapotában megilletik, vannak olyan testetlen javak is, amelyek a tulajdonjogból vett analógiával nem védhetők, holott azok védelme egyetemes társadalmi érdek és nemcsak a szerző személyes jogérdeke.

Viszont az irodalmi és művészeti alkotások egyre fokozódó forgalma, új többszörözési és közzétételi módok feltalálása, kivált a képzés és zene terén, a társadalmi egyetemes érdeknek a szerzővel szemben való biztosabb szabályozását is követelte.

3. Az önálló szerzői jog elmélete. Ezek az okok buktatták meg a tudományban s részben a törvényhozásban is a tulajdonjogi felfogást a szerzői jogkörben. És ezek adtak létet egy újabb, *egységes jogfelfogásnak*, mely a szerző különféle jogait különálló egységnek ismerte föl és a régi elnevezést is mellőzve, a *szerzői jog* (droit d'auteur, Autorenrecht, újabban: Urheberrecht) elnevezését használja. Franciaország és Anglia különben kitartott a régi fölfogás mellett.

Az első határozott lépést erre az 1870. évi porosz, később németbirodalmivá lett Urheberrecht és a hozzácsatolt két másik, 1876. évi törvény tette meg. Ezeken alapszik a szerzői jogról szóló 1884. évi magyar törvény és az 1895. évi osztrák Urheberrecht is.

Kétségtelen, hogy e nagyfontosságú jogelv általános törvényhozási elismerésével és kifejtésével a szerzői jog fejlődése még egyáltalán nincsen befejezve. Számos jogosítvány természete és terjedelme még tisztázva sincs. Azonkívül a jogtudományban is sok vitás kérdés forog még mindig megoldatlanul. Új, eddig homályban maradt jogosítványok nyernek kifejezést, nem különben új védelmek szüksége is merül föl lépten-nyomon, kivált legújabban alkalmazott elektromos és optikai eljárási módokkal elkövetett bitorlások ellen.

Meg lehet állapítani azt is, hogy a jogtudományosság, de maguk a törvényhozások is a szerző jogainak kiterjesztésére, hathatósabb védelmére és szorosabb nemzetközi jog-

szervezet létrehozására törekszenek. Az új, önálló és egységes szerzői jog jelenleg is fölötte élénk fejlődési mozgalom hatásai alatt áll, sőt Olaszországban a reform-mozgalom minden néven nevezendő *szellemi munkát* a szerzőjogi védelem körébe törekszik vonni.

4. A szerzői jog tartalma. A szerzői jog a szerzőnek különleg, rendesen írásjellel, képes ábrázolattal, szóval vagy zenével kifejezett és *műnek* tekinthető gondolatára vonatkozó jogosítványa.

E jogosítvány abból áll, hogy művét kizárólag neki van joga közzétenni, sokszorosítani, elterjeszteni, előadni vagy előadatni és az ezekből származó hasznot élvezni. Továbbá joga van eme kizárólagos jogát egészben vagy részben akár élők közt, akár halálesetére másra átszállítani. A kizárólagossággal jár a más nyelvekre fordítás és a más műfajokba való átdolgozás joga is.

E jogosítványok részben személyes, részben vagyoni jogi természetűek és egyaránt védelemben részesítendőek.

a) A szerzőnek művére való *személyes jogai* a gondolat-szabadság ősi jogában gyökereznek. Neki van joga kész művét közzétenni, vagy azt abbanhagyni; más által erre nem kényszeríthető.

Joga van továbbá már közzétett művét visszavenni és annak további közzétételétől mást eltiltani. Ebből még az államot is kizárhatja. A törvényelőkészítéseknel többször felmerült állami kisajátítási jogot eddig a szerző személyes jogára való tekintettel mellőzték, noha a nagybecsű műveknél a kisajátítást olykor jelentékeny közérdekek kívánják.

A szerző személyes jogából következik, hogy műve közzétételének módját is ő határozhatja meg. Továbbá azt is, hogy művét a maga neve alatt, álnév alatt, vagy névtelenül és milyen cím alatt teszi közzé? Aki a szerzőnek eme jogát nem veszi tekintetbe és névtelen művét például a szerző neve alatt teszi közzé, vagy más nevet használ (kiadó) a szerzőnek művére való személyes jogát sérti meg.

Személyes joga van a szerzőnek végül arra is, hogy művét az általa meghatározott alakban, változtatás nélkül

tegyék közzé. A kiadó vagy más jogutód, aki a szerző művén annak beleegyezése nélkül valamit változtat vagy abból valamit kihagy, a szerző személyes jogát sérti meg.

A törvénynek nemcsak a művet, de az abban lefektetett szellemi és művészeti érdeket és magának a szerzőnek a műhöz csatlakozó személyes tekintélyét, meggyőződését és hírnevét is hathatósan meg kell védelmeznie mások jogtalan beavatkozása ellen. Az elméletben kiváltképen ezzel indokolják a bitorlás ellen alkalmazható pénzbüntetéseket, némelyek pedig még a fogházbüntetést is. Valamint azt is, hogy a törvényhozások a szerzői jogot, mint ilyen, a végrehajtások tárgyai közül kiveszik.

b) A szerző *vagyoni jogai* a művéből várható hasznok és előnyök kizárólagos élvezetére terjednek ki. Egyedül ő van jogosítva művét vagyoniilag kihasználni. Az abból szerzhető vagyoni hasznokról tehát ő rendelkezik és ő szabhatja meg a haszonszerzés módját és terjedelmét is.

A gazdasági haszonvétel módjai különféleké lehetnek. Iratoknál a leggyakoribb a nyomtatás által való sokszorosítás és elterjesztés. A kézírásban való sokszorosítás is. De lehet más is. Például optikai eszközökkel való kiállítás (vetítés) vagy telefon avagy grammofon útján való sokszorosított közlés. Beszédeknel nyomtatásban vagy más úton való közzététel. Képes ábrázolatoknál, művészi terveknel a sokszorosítás és közzététel lehetséges fizikai módjai. A színdaraboknál és zeneműveknél a darab szövegének nyomtatása útján vagy más módon való közzététele, vagy a mű nyilvános előadása akár belépődíjakkal, akár ilyenek nélkül.

A *terjesztés*, vagyis a közzétett műnek a közönség közt való előadását vagy nyilvános szétosztását mint önálló cselekményt, szintén a szerző vagyoni jogai közé tartozik és ha a jogtalanság tudatában történik, szintén jogsértés.

A szerzői jogban foglalt mindeme jogok megsértése nyelvünkben igen kifejezőleg a *bitorlás* szóban van összefoglalva és valamennyi európai jogban magánjogi és büntetőjogi következzésekkel jár.

5. A szerzői jog tárgya a tudományban még elméleti viták alatt van. Az a felfogás azonban, mely a tulajdonjogból kiindulva a jog tárgyának magát a gondolat megjelenésének külső, anyagi testét tekintette (a beírt vagy tele nyomtatott papirost, a befestett vásznat, a faragott márványt, mintázott agyagot), ezzel az elmélettel együtt bukott. E felfogás, egyébiránt a nyilvános beszédeket és előadásokat nem is fedezte volna.

Általánosnak tekinthető az elméletben az a felfogás, hogy a szerzőjog tárgya testetlen, vagyis immatériális. Kohler felfogása szerint, mely a jogtárgy fizikai felfogásával még nem szakított egészen, a szerzői jog tárgya az a *képzeletbeli kép*, vagyis annak mesterséges képzése (Gebilde), amelyet a szerző művének előbb gondolatban, azután pedig külső kifejezésben adott. Ez az, amit a törvény védelmez, nem pedig a kifejezett gondolat tartalma. A tartalom sokszor fontosabb (pl. ha a szerző valamely új felfedezését teszi közzé), de a szerzői jog mégsem ezt védelmezi, hanem a kifejezés alkotási módját.*)

Más felfogás szerint maga a gondolat vagyis a mű *tartalma* a szerzői jog tárgya. Ez különösen a plágiumoknál mutatkozik tisztán, amikor a bitorló mások kifejezett gondolatát más feldolgozásban a magáé gyanánt teszi közzé, amikor is a bitorlás ismertető jele maga a tartalom, vagyis a gondolat elsajátítása.

Újabb keletű és általános, kivált Németországban és Ausztriában az a felfogás, hogy a szerzői jog tárgya tulajdonképpen az az *alak*, a forma, amiben a szerző gondolata megtestesült, vagyis védhető művé alakult át. Az újabb törvényhozások ezen az alapon indultak el és a bírói gyakorlat is ebben az eszmekörben mozog.

Az a további felfogás (különösen Gierkénél), hogy a szerző műve tulajdonképpen a *szerző személyéhez tartozó jog* s így az annak nyújtott védelem is a szerző személyének

*) Dr. Josef Kohler : Urheberrecht an Schriftwerken. Stuttgart, Verlag Ferd. Enke 1907. 128. l.

van adva, — tehát hogy szorosan vett *személyi jog*, — a jogtárgynak csak személyes vonatkozásait veszi figyelembe és túlhaladottnak tekintendő.

A magyar Szjt. tárgyát a képviselőház igazságügyi bizottsága a következő körülírással jelöli meg :

»A szerző jogának alapját a gondolat kizárólagos ismerése, a művészi alak, amelyben azt fixirozta, vagy a technikai eljárás képezi, melyet a gondolat megvalósítására feltalált.«

Általában meg lehet állapítani, hogy a törvény csak a bizonyos formában megjelent gondolatot részesíti védelemben. Maga azonban a módszer (manier), írásmód (stílus), irodalmi, képirásbeli, szobrászati, építészeti, diszítési és fényképezési ízlés egymagában nem lehet védelem tárgya, hacsak a benne rejlő gondolat-szövet, a mű *structurája* által nem.

Viszont a gondolat : módszer, stílus, vagy ízlés formájában újra kifejezve, annál kevésbé mondható bitorlásnak, mivel mindenben egészen új gondolat az irodalomban, meg a művészetben talán nincs is. Minden új gondolatunk a multban gyökerezik és lassú fejlődés, tehát gyarapodások eredménye, noha bizonyos, hogy egyéniségünk bélyegét magán viseli.

Eszerint tehát sem a forma, sem a gondolat egymagában nem lehet a szerzői jog tárgya. A kettő együttvéve azonban, mint eredeti összetétel, vagyis *mű* már igen.

A szerzői jog igazi tárgya eszerint az a tervszerű összetétel, amiben a kész szellemi produktum : a mű külsőleg megjelenik. Lényegében tehát a jogtárgy a mű értelmi szöveve, vagyis *terve*. (A lényegét itt a *structura* szó jobban kifejezi mint a *planum*.)

Ennek a jogtárgynak testetlen, de mégis valóságos mását megtaláljuk pl. valamely bonyolódott gép rajzbeli tervében. Aki a gépet elorozza, lopást követ el, de nem sérti meg a szerző jogát. Ellenben aki a gép kész tervét orozza el és ezt közzéteszi, vagy a készítő mérnök kárára másképpen használja fel, annak szerzői jogát sértette meg.

Ugyanily testetlen, de mégis valóságos *tervet* észlelnek a biológusok a szerves testek felépülésénél. Az élő sejtek egymás mellé sorakozása is valamely ismeretlen erő *terve* szerint megy végbe. Ez képezi ki és tagozza fel a halmozódó sejteket meghatározott formával bíró növényinyé vagy állattá. Ez értelmes szövet, terv, vagyis szerkezet a szerzői jog igazi tárgya.

Arra a kérdésre, hogy mit kell szerzőjogi értelemben vett *műnek* tekinteni, sem a törvényhozások, sem az elméletek nem adnak biztos választ. Általában véve a szabálytalanul, ízlés és rend nélkül kifejezett gondolat még nem tekinthető szerzőjogi értelemben vett műnek. A gyermekek útszéli agyagszobrai vagy gyarló iskolai gyakorlatait senki sem fogja szerzőjogi műnek tekinteni. Viszont valamely nagy szobrász hőembere is *mű* lehet.

Mit kell ilyennek tekinteni, mit nem, gyakorlati kérdés, amit a hozzáértők dönthetnek el legbiztosabban a bíró számára. Amint azonban a mű formai megjelenése vagyis terve (strukturája) szerint ilyenül felismerhető, ennek értékebecslése, vagy értéktelensége többé a jogvédelem tekintetében nem határoz. Számos selejtesnek tetsző szerzőjogi műről is kiderült később, hogy kiváló beccsel bír. De lehet a nagy művészek kora-gyermekekori művének is később kiváló szerzőjogi beccse.

Az ú. n. erkölcs'ten és fajtalan művek (pornografia, fajtalan fényképek stb.) szerzőjogi tekintetben nem esnek külön szempont alá. Mivel ezek ellen a társadalmat a büntető törvények védik, mint szerzői jog alá eső alkotások, közfelfogás szerint, a kifogástalan művektől nem különböznek.

Ezt a megkülönböztetést a közérdek sem indokolná. Ha ugyanis a fajtalan műveket a törvény és a bíró, bitorlással meg nem sérthetőknek, vagyis »szabad« műveknek tekintené, ezzel csak elterjedésüket mozdítaná elő, ami a közérdekbe ütközik.

6. A szerzői jog korlátozásai. A szerző e széles jogkörével szemben a társadalmi életben a közönségnek, a »mindenkinek« nagy nyomatékú kultúrérdekei állanak.

A szerző érdeke, hogy művéről mindenkit kizáró joguralommal rendelkezék s a közzététel gazdasági feltételeit is egyedül szabja meg. A társadalom fejlődési érdeke azonban a szellemi javak minél gyorsabb és könnyebb elterjedését kívánja. E két ellentétes érdek közt a szerző jogának törvényes védelme abból a megfontolásból fakad, hogy a közígyényeknek megfelelő élénk szellemi produkció csak akkor van jól biztosítva, ha a szerzők is biztosítva vannak a munkájuk után várható vagyoni hasznok és személyes előnyök birtokában.

E két érdek igazságos és megfelelő arányba hozatala egyik legfontosabb feladata a tudománynak és a törvényhozásnak.

Korábban, a szerzői jog önálló felismerése előtt, a szerző jogait a szerződéskötésekben és a köztisztességben rejlő védelem törvényes védelem híján is tűrhetőleg biztosította a bitorlások, kivált pedig a plágiumnak nevezett irodalmi orzások ellen. E régi szokásjogi tudat ereje napjainkig is megmaradt a törvény mellett és nemcsak abban nyilatkozik meg, hogy a plágiumot a közvélemény is kiválólag gyalázatosnak tartja, de abban a számos irodalmi és kiadói szokásban is, mely a felette élénk gondolatforgalomban a törvényen kívül is őrzi a szerző jogkörét.

A tudományban és törvényben eldöntendő gyakorlati kérdés e szerint mindig a következő: Mi tekintetben és mennyiben vethető *korlátozás* alá közérdekből a szerzőnek e kizárólagos joguralma?

E korlátozások forrása nemcsak a nyers közérdekben van, de abban a köztudatban is, hogy a szerző a maga gondolat-világát végre sem egymaga képezi ki. Szellemileg a multak, sőt a jelen gondolatkinéséből is merít, még ha eredeti eszméi és gondolatai vannak is; annál inkább, ha a tudás meglevő anyagát új terv szerint, új formában és jobb feldolgozásban nyújtja a közönségnek. *)

*) L. *Robert Voigtländer* Urheberrecht und Verlagsrecht című könyvében 26. l. Leipzig, Roszberg et Bergernél 1901.

Vastag könyvek sokszor alig tartalmaznak néhány lapnál többet a szerző sajátjából s mégis felette érdemes és hasznos művek lehetnek. Az irodalmi művek nagy tömege éppen ilyen. Áll ez a művészeti művekre is. A művészeti művek nagy tömege szintén rég ismert tárgyaknak vagy műformáknak valamely gyakorlati célból való új feldolgozása. Ilyenkor a szerző igazi tevékenysége és érdeme a felgyűlt anyagon való uralomból, annak megtisztításából és bizonyos célra irányzott, tervszerű feldolgozásából áll. Még a legnagyobb költő is csak akkor áll feladata magaslatán, ha művészeti formában tudja kifejezni azt, amit nemzete gondol vagy érez. Gyakran magát a gondolat kifejezés külső formáját, vagyis stílusát is készen kapja a népköltészetből, vagy elődjektől. A múlttól, korától és népének befolyásától elzárva, a legnagyobb talentum sem volna képes számbavehető szellemi munkát létrehozni.

E tényekből az igazság erejével folyik a közérdekkel is egybehangzó következtetés, hogy a társadalom, illetőleg annak szervezete: az állam, korlátozhatja a szerző jogát, amennyire t. i. azt a fejlődés zavartalan biztosítása igényli és lehetővé teszi.

E korlátozások a fejlődés mai állapotában részben a szerzői jog *határaitra*, részben annak *idejére* vonatkoznak.

Az előbbieik közé tartoznak különösen az oktatás és általános közművelődés javára szolgáló némely kisebb művek szabaddá tétele. Továbbá a jótékony célú előadásoknak bizonyos esetekben, a bitorlás fogalmi köréből való kirekesztése. Szintúgy az idegen szerzők műveiből idézések és a zenéhez való kisebb vers-szövegek felvételének megengedése. Mindezeknek körét meghatározni részlet-feladat, amelynek megoldása olykor, mint például a műnek más műfajban való átdolgozásánál, vagy diszítésekre való alkalmazásánál (iparművészeti, diszító ipar) nem csekély gyakorlati nehézségekkel is össze van kötve.

Az *időbeli* korlátozások közé a keresetjognak elévülési ideje, de méginkább magának a szerzői jognak a társadalom javára való általános elévülése tartozik, amit helyesebben: a

szerzői jog *kihalásának* (amortizáció) kellene nevezni. Ebben nyilatkozik meg leghatározottabban az a jogigény, amelyet a társadalom a szerző műveire tart és ami a szellemi tulajdonról való elmélet ideje alatt tiszta kifejezésre jutni nem birt.

A törvényhozások általában a szerző halálán túl 30—50 esztendőre teszik az amortizálás határidejét. E részben az illető ország gyakorlati igényei szoktak dönteni, bár a nemzetközi szerződések sűrűbb kötése és kivált a berni egyezmény óta (1886) e határidő is a nemzetközi művelődési érdekek felé igazodik.

Egyes törvényhozások bizonyos művekre (képzőművészeti másolatok, fényképek, színművek, iparművészeti tárgyak stb.) rövidebb elévülési, vagyis kihalási határidőt állítanak fel. Így az írói művek fordításaira is. Az utóbbiakat a gondolatforgalom élénkítése és a nagyobb jogbiztosság érdekében nyilvántartó bejegyzések feltételéhez is kötik és a be nem jegyzett művekre nézve egy-két év alatt a fordítás védelmét megszüntetik, ami a szerző kizárólagos lefordítási jogának kihalását jelenti. Az utóbbi korlátozások azonban a tudományban már ellentmondás tárgyai. Részben ki is vannak küszöbölve.

Mindezek és az ezekhez hasonló korlátozások a tudományban a szerzői jog továbbfejlődésének nyílt kérdései közé tartoznak. Hasonlóképen az állam kisajátítási joga is a közműveltségre különösen fontosaknak elismert szerzőjogi művekre nézve. A legutóbbi törvényhozásoknál a kisajátítási jog a szerző személyes jogosítványai szempontjából mellőztetik, de talán még inkább azért, mivel a szerző haszon-szerzési érdeke az ily művek elterjedését eléggé biztosítja s így e részben a korlátozás nem mutatkozik szükségesnek.

7. A bitorlás és jogkövetkezményei. A szerzői jog megsértésének legrégebb formája a *plágium*, amit már a rómaiak is ismertek.*) A plágium eredetileg is idegen eszmék magáé

*) E szó eredetileg gyermekrablást jelent avégből, hogy rab-szolgaságba vigyék. Átvitt értelemben használták az irodalmi lopásra. L. Martialis Epigr. Lib. I. 52., ahol már mint ismeretes fogalom-jelző fordul elő a plagiator.

gyanánt való feltüntetését jelentette, tehát nem a lopás, hanem a hamisítás (*falsum*) fogalomkörébe esett. Gyalázatoságában sohasem volt kétség és így közmegítélése súlyos volt. De üldözhető jogsértés gyanánt még a *privilegium-jog* idejében sem szerepelt, mivel az utóbbi csak a művet védte a jogtalan sokszorosítás ellen, de a szerző eszméit vagy gondolatait nem. Jogsértéssé az újabb jogfejlődés sem tette. Mivel plágium végre sem más, mint hazug állítása annak, hogy az állító valamely eszme vagy gondolat felfedezője, ennek megállapítása pedig nem lehet a szerzői jog feladata, a szorosabb értelemben vett plágium, bármily gyalázatosnak ismeretessék is máskülönben, mint ilyen, sehol sem nyert helyet a szerzői jogok megsértései közt. Különös jelentősége van azonban a szabaddalmi jogban, ahol a törvény magát a feltaláló gondolatát védi.*)

A plágiumnak azok a tágabb és újabb értelemben vett esetei, amikor a plagiator másnak a művét egészen vagy részben a magáé gyanánt teszi közzé, nem magának a gondolat eredetiségének, hanem a szerzőjogi műnek, illetőleg a mű szerzőségének a megsértései s mint ilyenek, már beleesnek a törvényes védelem körébe.

Bírói gyakorlat.

A plágium állítása másról bírói gyakorlatunk szerint azt, akiről állítják, közmegvetésnek teszi ki, tehát rágalmazás.

A vádlott a főmagánvádlót nyomtatvány útján plágiummal gyanúsította és azzal védekezett, hogy az »jogos irodalmi« kritika volt s ő ezt, mint »keringő hírt« állította.

C. A semmisségi panasz alaptalan. Íróról azt mondani, hogy plágiumot követett el, olyan állítás, mely a megtámadottat — legalább irodalmi körökben — *a közmegvetésnek teszi ki*, mert azt a gyanúsítást foglalja magában, hogy más író szellemi munkáját sajátítja el, idegen érdemekkel kérkedik és esetleg jogtalan vagyoni hasznot is szerez. Az *irodalmi kritika*, melyre a védő hivatkozik, csak akkor jogos, ha valóban megtörtént irodalmi visszaélést tár fel a közönség előtt, mely esetben egyértelmű a közérdek céljából való cselekvéssel (btkv. 263. §. 5. p.). De e körülmény is csak arra ad

*) L. Kohler id. m. 65. és 463. l., ahol a plágium és az újabb jogsértési álláspont határai közelebből is meg vannak jelölve.

jogot, hogy az állítás valósága bizonyítás tárgyává tétessék. Mint-hogy azonban a felhozott tény nem való, a cselekmény büntetlenségének feltételei nem forognak fenn. (1905 : 3057. sz.)

A tudomány és a törvényhozás jelenkori álláspontja szerint a mű szerzőjének biztosított minden személyi és vagyoni jogi jogosítvány megsértése *bitorlásnak* nevezetik. A jogvédelem tárgya tehát maga a mű, illetőleg annak ilyen értelműen tekintendő terve, vagyis szerkezete. A védett személy pedig maga a szerző vagy annak jogutódja ; az utóbbi azonban csak a reászállott jogosítványok tekintetében.

A bitorlás esetei tehát az írói, zenei, színházi, képzőművészeti és fényképészeti műveken — föltéve mindig a szerző beleegyezésének a hiányát — a következő jogsértések lehetnek :

a) A még közzé nem tett bármely szerzőjogi mű jogtalan közzététele.

b) A már közzétett, de még nem többszörözött mű (felolvasás, zenedarab, kiállított kép, szobor, fénykép) jogtalan többszörözése.

c) A már jogosan többszörözött, de még közzé nem tett mű jogtalan közzététele a szerző akarata ellen.

d) A jogtalan terjesztés minden esete.

e) A színmű és zenemű jogtalan nyilvános előadása.

f) A képzőművészeti és fényképezési mű jogtalan nyilvános kiállítása vagy utánképezése.

g) Az írói mű jogtalan fordítása más nyelvre.

h) A mű jogtalan átdolgozása ugyanabban, vagy más, tiltott műfajban.

i) A képzőművészeti vagy fényképezési művek jogtalan alkalmazása iparművészeti díszítésre vagy iparcikkre.

j) Az írói mű jogtalan felhasználása zeneszöveggül.

k) Jogtalan változtatások, kihagyások, toldások vagy javítások a mű címén vagy szövegén.

l) A szerző nevének jogtalan használata idegen művön, vagy művén a szerző neve elnyomása, torzítása, álneve helyett igazi, vagy igazi neve helyett álnév használata, avagy neve helyett más név használata.

Ide sorozható a szerzőjogi műnek az idegen pénzbeli végrehajtások ellen való védelme a szerző életében. E kivétel tulajdonképpen a bitorlások körébe nem tartozik, de mégis a szerzői jogban foglalt személyi jogok védelmére általánosan el van fogadva.

Mindeme jogsértések részben vagyoni jogi, részben személyjogi természetűek, olykor pedig vegyesek a szerző megtámadott joga szerint.

Nem vitás az sem, hogy a szerző személyi jogai jogutódjára (kiadó) csak akkor szállanak át, ha azokat kifejezetten átruházta. Ellenben sem a tudományban, sem a törvényhozásokban nincs befejezett megállapodás arra, hogy a szerző halálával a személyéhez tartozó jogok (névhasználat, a mű javítása, a változtatások joga stb.) mennyiben szállanak át örököseire vagy mennyiben arra, akire művének gazdasági kihasználását (kiadó) még életében átruházta.

E személyi érdekek közt mindenesetre vannak olyanok, amelyek az örökösök jogköréhez állanak közelebb, amilyen pl. a név- vagy álnév-használat joga. Viszont némelyek az élők közti átruházás, nevezetesen a kiadói ügylet tartozékának mutatkoznak. Ilyen például az írói mű átjavításának és az újabb tudományos vívmányokhoz való alkalmazásának az érdeke.

A bitorlás *jogkövetkezménye* első sorban a szerzőt illető kártérítés, mely nagyban és egészben mindenütt az általános magánjogi szabályok után igazodik. A jogbitorló rosszhiszeműsége vagy gondatlansága általában minden okozott kár és megszünt haszon megtérítését vonja maga után. Ellenben a jogbitorló menthető tévedése (jóhiszeműsége) esetében csak az így jogtalanul szerzett haszon, vagyis gazdagodás, visszatérítése van általánosan helyesnek elismerve.

A bitorlás *büntetéséül* általában a pénzbüntetést ismerik el helyesnek a törvényhozások, nem fizetés esetében szabadságvesztés büntetéssel helyettesítve. A fogházbüntetés közvetlen kiszabása szintén bemenetet talált itt-ott a reformtörekvésekbe, de sehol sem ellentmondás nélkül. Újabban a szerző hathatósabb védelmére irányzott tudományos törek-

vések is elismerik, hogy szándékos visszaesések vagy éppen üzletszerű bitorlások esetében a fogházbüntetés közvetlen kiszabása általános jogi okokkal is támogatható.

A szerzőjogi sértések büntetőjogi megtorlását a multból vett hagyományon kívül (a privilégiumjog bírságbüntetése) a védelmezett érdek nemesebb természete, a jog kijátszásának máskülönben való könnyűsége, továbbá a bitorlónál mutatkozó kapzsiság és jogtiszteletlenség bőven indokolja. Sőt a gondolkozás újabb, szociális jellegű iránya mellett általános a hajlandóság nemcsak a szerzőnek, mint gyöngébb félnek az iparszerű kizsákmányolás elleni nagyobb védelmére, de a büntetési tételek hathatósabb fölemelésére továbbá a bírói hatalomnak a szerző nagyobb védelme végett való kiterjesztésére is.

Ugyanez az eszmeirány okozta, hogy a szerzőjogi perekben a *kártérítés* kérdésétől a *büntetés* kérdése mindinkább elválik s az utóbbi a magánjogi bíróságok hatásköréből a büntető bíróságok hatáskörébe kerül, ahová egyébiránt természeténél fogva is tartozik. Az 1895. évi ausztriai és 1901. és 1907. évi német törvények e hatásköri kettéosztást már befejezték.

8. A kiadói jog tulajdonképpen részbeli jogátruházás, amelyet a kiadó a szerzőtől a szerzőjogi mű többszörözése, közzététele és terjesztése végett, közönségesen bizonyos ellenszolgáltatás (tiszteletdíj) fejében, megszerez. Mint ilyen tehát szorosan véve az általános magánjog területére tartozik. Ujabban azonban a tudomány és a törvényhozás, a kiadói üzlet különös természetére és a szerzői joggal való gyakorlati összefüggésére való tekintettel, a kiadói jogot külön szabályozandónak ismerte föl.

A szerzői jog az irodalmi és művészeti művek védelmére levén rendelve, a szerzőnek művére való joga még akkor sem enyészik el, ha annak többszörözését és forgalomba helyezését egészen egy azzal foglalkozó vállalkozóra (kiadó) bízza, vagy éppen maga a kiadó rendeli meg a szerzőnél a művet. Lényegében a kiadói jog tehát nem más, mint a forgalomban már rég gyakorlatban levő jog külön szabályozása a szerző

és kiadó közt. Mint ilyen természetesen szerződéspótló (dispozitív) jog, ami általában csak ott nyer alkalmazást, ahol a szerződő felek másképp nem rendelkeztek. Kényszerítő (imperatív) jelleggel csak ott bír, ahol a törvény valamely szerzőjogi érdeket kivételesen ki akar venni a szerződő felek jogköréből.

Általában véve a kiadói jog újabb törvényhozási szabályozását a szerzői jogok és a szerzők hatásosabb védelmének gondolata vezeti az üzletforgalomban terhükre mutató hátrányok ellen.

Ilyképpen felfogva, a *kiadói jog* mindama jogszabályokat jelenti, amelyek a szerző és kiadó közt szerződés nem léteben, vagy annak hézagossága mellett a jogviszonyt szabályozzák, avagy kivételesen kényszerítő szabályokat alkalmaznak rájuk.

Természetesen a kiadó a szerzőtől reáruházott jogosítványok körében harmadik személyek ellen is jogosítva van a szerzői jog alapján fellépni. Ha tehát pl. a mű egyetlen kiadására szerzett jogot a szerzőtől, a kiadás tekintetében a szerzői jog nemcsak harmadik jogsértő ellen, de maga a szerző ellen is őt illeti meg, kivéven a szerző át nem ruházott vagy át nem ruházható jogait.

Ellenben, ha a kiadó a szerzőtől művére vonatkozó minden jogát megszerezte, akkor mint a szerző jogutódja annak minden jogát kizárólag gyakorolja, kivéve ismét azokat, amelyek a szerzőjogi törvény szerint a szerző személyéről élők közt másra egyáltalán nem szállíthatók át.

Az 1901. június 19-iki németbirodalmi törvény a kiadói jogot (Gesetz über das Verlagsrecht) egészen önállólag szabályozta. Ez első törvényhozási példája az egészen önállólag szabályozott kiadói jognak.

9. A magyar szerzőjogi törvény álláspontja. Az 1884: XVI. t.-cikk elvi alapjai nagyban és egészben az 1870. évi németbirodalmi Urheberrecht-ből vannak átvéve. A szellemi tulajdonjogról való régi felfogás már az előkészítésnél kiküszöböltetvén, a ministeri javaslat a szerzői jogot mint önálló és egységes jogkört fogta föl.

Védve vannak a törvényben : az írói művek, a zene-művek, a színművek, a zenés színművek és a képzőművészet minden alkotása, továbbá a fényképészet és az azzal rokon, szintén sokszorosítással egybekapcsolt ábrázolások, amilyen a heliográfia, pirográfia, kromolitográfia, olaj-színnyomatok stb. Továbbá külön csoportban : a föld- és térképek, a természettudományi, mértani, építészeti és más műszaki rajzok és ábrák.

A különfajta szerzőjogi művek egy törvénybe való foglalását amaz idők kodifikáló hajlama magyarázza meg.

A fényképészeti műveknek az írói és művészi művekkel egyforma védelem alá helyezésénél döntő indok volt az, hogy nálunk a fényképészet oly magas fokra emelkedett, miszerint termékei tényleg művészi beccsel is bírnak s így annak továbbfejlődése a hathatós védelmet megérdemli. De indok volt az is, hogy a szerzőjogi törvényhozás Horvát-Szlavonországokkal közös lévén (1868 : XXX. t.-cikk 9. §.) a fényképészetnek más védelem alá vétele, az erre vonatkozó szabályozást a társországok autonóm hatáskörébe helyezné át.

Az iparkészítmények és a műipar (művészeti ipar) termékei a szerzői jog védelme alá nem tartozván, külön törvényekben nyertek védelmi szabályozást. Ellenben ide-sorozta a törvény az oly képzőművészeti alkotások védelmét, amelyek jellegük elvesztése nélkül az iparkészítményekre alkalmaztatnak.

Az építészeti művekre a törvény védelme nem terjed ki, amennyiben a kész épület utánzását, illetőleg lerajzolását és képmásának sokszorosítását nem lehet az írói és művészi alkotások utánzásával azonos bitorlásnak tekinteni. Az építészeti rajzok azonban mint önálló művészeti termékek a törvény védelme alá esnek. (A miniszteri javaslat indokolása.)

Ami a védelem tárgyát illeti, törvényünk a szerzőnek szellemi termékére vonatkozó értékesítési jogát védi. A szerzőt illető személyes jogosítványokra a törvény külön tekintettel nincsen.

A szerző jogának természetes alapja a törvény indokai szerint az a művészi *alak*, amelyben a szerző azt fixirozta. A szerző ennek csak közzététel útján veheti hasznát, vagyis azáltal, hogy közkinccsé teszi. A törvény tehát a szerzőt, amennyire ez a szellemi javak forgalma mellett lehetséges, ezen eljárása közben védi a materiális kihasználás lehetőségében.

E védelemnek a következő korlátai vannak a törvényben lefektetve.

A szerzőt csakis a gépi többszörözés, közzététel és terjesztés, valamint rövidebb időre a fordítás kizárólagos joga illeti meg. A színműveknél és a zeneműveknél a nyilvános előadás is az ő kizárólagos joga. Nem illeti meg azonban a védelem, ha a munkájában csak bizonyos *tényeket* ad elő. E tényeket más is felhasználhatja, még akkor is, ha azok a különben védett műnek magvát teszik ki. A törvény szellemi monopóliumot nem ismer.

Továbbá a törvény jogi, ethikai és gazdasági okokból kiindulva a szellemi tevékenységet védi és ezen védelem kiterjesztésére törekszik. Lehetségessé kívánja tenni, hogy Magyarország a törvény alapján más nemzetekkel is szabályozott szerzőjogi forgalomba léphessen és így a nemzeti tekintélyt is emelje. Viszont az állam egész területén jogegységet létesít, amennyiben az erdélyi részekben mindaddig életben volt 1846. évi osztrák nyiltparancs uralmának is végét veti és Horvát-Szlavonországokra is kiterjed.

Az elévülés kérdésében a törvényjavaslat a szellemi művek elterjedése érdekében a szerző halála után való 30 éves védelmi időt találta helyesebbnek, a képviselőház mindazáltal az írók és művészek szűkebb kereseti viszonyaira való tekintettel az 50 éves védelmi időt tartotta megfelelőbbnek. Ez is ment át a törvénybe.

A bitorlás törvényes jogkövetkezménye: a pénzbüntetés, a kártérítés és az elkobzás, melyet a bíró a vitás mű előzetes lefoglalásával köthet össze.

A büntetés jogi alapja a bitorlással járó csalárdság, valamint annak a belátása, hogy a szerző jogszerű érdekét

pusztán magánjogi következményekkel megvédeni nem lehet. Erre szorítkozva a szerző sok esetben kárát a vagyontalan bitorlón meg nem vehetné. A büntetés alapjául tehát a bitorlásnál mutatkozó szándék vagy gondatlanság fogadtatott el. Ezek híján büntetésnek nincs helye és a kártérítés is csak az illetéktelenül szerzett haszon kiadására szorítkozik. Ellenben a jogelv és a szerző érdeke egyaránt indokolja, hogy a mű elárusítóját is a bitorlás jogkövetkezményei sujtsák, ha őt is szándékosság vagy gondatlanság terheli.

A büntetés indítványozása a jogaiban sértett szerzőt vagy jogutódját illeti meg; hivatalból a büntetés nem szabható ki. Továbbá az egész eljárás a polgári (magánjogi) bíróságok hatáskörébe utaltatott s az ítélő bírónak a törvény a kár és a szándék vagy gondatlanság bizonyításának nehézségeire való tekintettel, már az általános perrendi reform előtt megadta a szabad mérlegelés jogát. Ennek korrektívuma gyanánt Budapesten és Zágrábban a szakkérdésekre állandó szerzőjogi szakértő-bizottságok felállítását rendelte el. Hasonlóképpen a fordítás időhatárának biztosítása végett a beiktatás intézményét is átvette a korábbi francia, illetőleg német jogból.

A kereset-elévülést a törvény három évre szabta meg, még pedig úgy a büntetés, mint a kártérítés tekintetében. Az elkobzás és a megsemmisítés jogkövetkezménye azonban nem évül el s így az a keresetelévülés után is kérhető mindaddig, amíg a bitorlott mű elárusítása folyik és elkobozható eszközök vannak. (A képviselőház igazságügyi bizottságának jelentéséből.)

A *kiadói jog* tekintetében a Szjt. érintetlenül hagyta az 1875: XXXVII. t.-c. (kereskedelmi törvény) második részének VIII. címében (515—533. §§.) foglalt és a kiadói ügyletről szóló jogszabályokat. E szabályok kizárólag a szerző és kiadója közötti kiadói ügyletre nyernek alkalmazást, de erre is csak akkor, ha a szerződő felek jogviszonyaikat másképp nem rendezték vagy pedig egyes kérdésekre nézve rendezetlenül hagyták. E szakaszok azonban a hirlapkiadásra egyáltalán nem alkalmazhatók.

A kiadó jogának a kiadói ügylet körén kívül eső megsértése esetében (bitorlás) nem a kiadói ügyletről szóló rendelkezések, hanem a Szjt. 6. §-a szerint az utóbbi törvény rendelkezései alkalmazandók, még akkor is, ha a bitorlást maga a szerző követte el.

Jogforrások.

1861. július 23-án
az országbírói értekezlet által javaslatba hozott ideiglenes törvénykezési szabályok. I. 23. §.
- 1875 : XXXVII. t.-c.
kereskedelmi törvény. 515—533. §.
- 1878 : XX. t.-c.
a magyar korona országai és Ő Felsége többi királyságai és országai közt kötött vám- és kereskedelmi szövetségről. XIX. c.
- 1879 : III. t.-c.
Franciaországgal 1866. december 11-én kötött a szellemi és művészeti munkák tulajdonjogát biztosító egyezmény hatályának meghosszabbításáról.
1879. március 15-én 4611. IM. (RT. 98. = IV. 480.)
a hagyatékok körüli eljárás szabályozása és az irodalmi és művészeti művek tulajdonjogának kölcsönös oltalmazása tárgyában Franciaországgal 1866. év december 11-én kötött egyezmények fordításának újból közzététele tárgyában. 2. mell.
- 1880 : LIII. t.-c.
a törvénytár, törvénygyűjtemény és rendeletek tárának kiadásáról és elárúsításáról.
- 1884 : XVI. t.-c.
a szerzői jogról.
1884. június 10-én 1686. IME. (RT. 720. = M. II. 108.)
• a szerzői jogról szóló 1884 : XVI. t.-c. értelmében kövendő eljárás tárgyában.
1884. 28,672. KM. (RT. 706.)
a szerzői jogról szóló 1884 : XVI. törvénycikkben meghatározott beiktatásra szolgáló iktatókönyv tárgyában.
- 1887 : IX. t.-c.
az irodalmi és művészeti művek szerzői jogának kölcsönös oltalmát illetőleg a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok kormányával kötendő egyezmény iránt.

1887. június 7-én 2049. ME. (RT. 1508. = M. IV. 353.)
az irodalmi és művészeti művek szerzői jogának kölcsönös oltalmát illetőleg Ausztriával létrejött egyezmény megkötésének közhirrre tétele tárgyában.
1887. június 22-én 30,087. KM. (RT. 1948. — M. IV. 355.)
az irodalmi és művészeti művek szerzői jogának kölcsönös oltalmát illetőleg Ausztriával kötött egyezmény végrehajtása tárgyában.
1887. október 14-én 35,441. IM. (M. IV. 353.)
az irodalmi és művészeti művek szerzői jogának kölcsönös oltalmát illetőleg Ausztriával kötött szerződés tárgyában.
- 1891: III. t.-c.
az Olaszországgal 1890. évi július 8-án Bécsben az irodalmi vagy művészeti művek szerzői jogának kölcsönös oltalma végett kötött államszerződés becikkelyezése tárgyában.
1891. január 12-én 2443. KM. (RT. 73. = M. IV. 531.)
az Olaszországgal az irodalmi vagy művészeti művek szerzői jogának kölcsönös oltalma iránt kötött államszerződés 7. cikkének végrehajtása tárgyában.
1891. január 30-án 2518. IM. (M. IV. 531.)
az Olaszországgal az irodalmi vagy művészeti művek kölcsönös oltalma végett kötött államszerződés végrehajtása tárgyában kiadott kereskedelemügyi miniszteri rendeletre figyelmeztetés iránt.
- 1894: X. t.-c.
az irodalmi vagy művészeti művek szerzői jogának kölcsönös oltalma végett Nagybritanniával 1893. évi április 24-én Bécsben kötött államszerződés becikkelyezése tárgyában.
1894. május 1-én 29,756. KM. (RT. I. 566. = M. IV. 505.)
az irodalmi vagy művészeti művek szerzői jogának kölcsönös oltalma végett Nagybritanniával kötött államszerződés VIII. cikkének végrehajtása tárgyában.
1894. május 9-én 18,148. IM. (IK. 159.)
a szerzői jog kölcsönös oltalma végett Nagybritanniával kötött államszerződés VIII. cikkének végrehajtása tárgyában.
1894. november 11-én 44,981. IM. (IK. 379.)
Neufoundland, India, Victoria, Queensland és New-Zealand csatlakozásáról a szerzői jog kölcsönös oltalma végett Nagybritanniával kötött államszerződéshez.
1894. november 24-én 47,499. IM. (IK. 413.)

Western Australia és Natal csatlakozásáról a szerzői jog kölcsönös oltalma végett Nagybritanniával kötött államszerződéshez.

1895. január 2-án 52,352/94. IM. (IK. 1.)

South-Australia csatlakozásáról a szerzői jog kölcsönös oltalma végett Nagybritanniával kötött államszerződéshez.

1897. február 18-án 10,847. IM. (RT. I. 253. = IK. 125.)

a szerzői jogról szóló 1884: XVI. t.-c. 31. §-a szerint alakított szakértő-bizottság módosított ügyrendjének közlése és a budapesti szerzői jogi szakértő-bizottság újjáalakítása tárgyában.

1901: VI. t.-c.

az irodalmi, művészeti és fényképészeti művekre vonatkozó szerzői jogok kölcsönös védelme végett a Németbirodalommal 1899. évi december hó 30-án Berlinben kötött egyezmény becikkelyezése tárgyában.

1901. május 24-én 35,307. KM. (RT. 306.)

az irodalmi, művészeti és fényképészeti művekre vonatkozó szerzői jogok kölcsönös védelme végett a Németbirodalommal 1899. évi december hó 30-án Berlinben kötött és az 1901: VI. törvénycikkben foglalt egyezmény VII-ik cikkének végrehajtása tárgyában.

1901. május 31-én 17,338. IM. (IK. 187.)

a szerzői jog kölcsönös védelme végett a Németbirodalommal kötött államszerződés VII. cikkének végrehajtása tárgyában.

1905. október 1-én 63,715. KM. (RT. 814.)

a szerzői jogról szóló 1884: XVI. törvénycikkben meghatározott beiktatásra szolgáló iktatókönyv kezelésére vonatkozó szabályok módosítása tárgyában.

1906. június 27-én 3177. ME. (BK. 149. sz. 42. old.)

a Németbirodalommal kötött kereskedelmi és vámszerződés (pótszerződés), az ehhez tartozó »Nyilatkozat«, valamint az állategészségügyi egyezmény, az Olaszországgal kötött kereskedelmi és hajózási szerződés és állategészségügyi egyezmény, valamint az ingó és ingatlan birtok megszerzésére és birtoklására vonatkozó egyezmény, a Belgiummal kötött kereskedelmi és hajózási szerződés, az Oroszországgal kötött kereskedelmi és hajózási szerződés és a Svájjal kötött kereskedelmi szerződés életbeléptetése tárgyában. Olaszországi szerződés 1. c.

Irodalom.

(Hazai.)

Schedel (Toldy) Ferenc : Az írói tulajdonról. Budapest, 1840.*Kováts Gyula* : Az írói és művészi tulajdonjog. Budapest, 1879.*Apáthy István* : A szerzői jogról szóló törvény. Budapest, 1885.

Akadémiai székfoglaló értekezés.

Knorr Alajos : A szerzői jog magyarázata. Budapest, 1890.

Ifj. Nagel Ottó kiadása.

Mutschenbacher Viktor : A szerzői jog rendszeresen előadva. Pécs, 1890.*Ranschburg Viktor* : A szerzői jog nemzetközi védelmére alkotott berni egyezmény, vonatkozással Magyarországra. Budapest, Eggenbergernél. 1901.*Dr. Ranschburg Nándor* : Az írói és művészi szerzői jog reformja. Budapest, az »Iparjogi Szemlé«-nél. 1906.

Folyóiratok. Budapesti Szemle. Arany László : Az írói és művészi tulajdonról, 1876. 20. sz. — *Jogtudományi Közlöny.* Bozóky Alajos : Az utánnnyomás körüli törvényhozás, 1868. 60. l. — S. K. : Az irodalmi és művészeti jogok, 1868. 153—261. l. — Dell' Adami Rezső : Az írói és művészi jog, 1884. 105. l. — Schütz Miksa : A szerzői jogról szóló törvénycikkek a zeneművek és zeneszerző jogviszonyairól szóló rendelkezése, 1884. 370—378. l. — Biró Vilmos : Szerzői jog és csódtörvény, 1890. 398. l. — *Magyar Igazságügy.* Molnár Antal : Az irodalmi szerzőjog, I. 222. l. — Maszák Hugó : A szellemi tulajdon a képzőművészetben, 1874. 219. l. — Tarnei János : Adalékok a szerzői jog történetéhez, XII. 337. l. — Kováts Gyula : Mi a jogunk és milyen legyen törvényünk, XIII. 180. l. és XVII. 172. l. — *Jogállam.* Folyóirat. Dr. Kenedi Géza : Szerzői jogunk, V. évf. 4. füzet. — *Magyar Jogászegyleti Értekezések* : XXXIII. k. (1906.) 4. füzet. A szerzői jogról szóló törvény reformja. Az 1906. március havában tartott vita anyaga. — *Magyar Iparjogi Szemle* 1906. és 1907. évi folyama. — *Hangszerkészítők Szaklapja.* Zeneszerzők contra hangszeriparosok, I. évf. (1907.) 1. sz.

Magyar Jogi Lexikon. Szerk. dr. Márkus Dezső, VI. köt. 397 s köv. l. dr. Kutasi Elemér cikke.*Magyar Magánjog.* Irta dr. Márkus Dezső és dr. Meszlényi Artur. II. kötet 637 s köv. l. Grill kiadása 1906.

A bírói gyakorlat tekintetében e közvetlen forrásokon kívül a következő gyűjteményes művek szolgáltak* forrással :

Jogtudományi Közlöny Döntvénytár és az újabb Magánjogi Döntvénytár. — A Grill-féle Döntvénytár : Magánjog I. — *Magyar Döntvénytár* (Grecsák Károly) Magánjog II. — *Egyetemes Dönt-*

vénnytár (dr. Gyomai Zsigmond). — Dr. Márkus Dezső: *Felsőbb bíróságaink elvi határozatai*. — *Az Ügyvédek Lapja*: Jogesetek. — *Magyar Jogász-Ujság*: Jogesetek.

A törvényhozási anyag az 1881—1884. évi országgyűlés képviselőházának következő nyomtatványaiban található föl:

Tárgymutató: IV. köt. 181. s köv. lapok.

A miniszteri indokolt javaslat: Irományok XII. köt. 210. l.

Az igazságügyi bizottság jelentése: Irom. XIX. köt. 255. l.

A javaslat tárgyalására vonatkozó képviselőházi ülések: 1882: 133. ülés. 1883: 307. ülés. 1884: 314—316, 318, 323, 325, 326, 335 és 356. ülések.

ELSŐ RÉSZ. ANYAGI JOG.

A szerzői jogról.

(1884 : XVI. t.-cikk.)

ELSŐ FEJEZET.

Írói művek.

A szerző kizárólagos joga.

1. §. Az írói mű gépi többszörözése, közzététele és forgalomba helyezése, a jelen törvény által meghatározott védelmi időn belől, a szerző kizárólagos jogát képezi.

Ha a műnek több szerzője van és az egyes szerzők részei el nem különíthetők, ellenkező megállapodás hiányában, a mű többszörözésére, közzétételére és forgalomba helyezésére, a többieknek előzetesen adandó kárpótlás mellett, a szerzők mindegyike feljogosítottnak tekintendő. A kárpótlást a bíróság, esetleg szakértők meghallgatása mellett, a fennforgó körülmények alapján határozza meg (29 §.). Arra, hogy a műhöz nevét adja, akarata ellenére, a szerzők egyike sem kötelezhető.

Ha a szerzők részei elkülöníthetők, az elkülöníthető részek mindegyikének többszörözéséhez, közzétételéhez és forgalomba helyezéséhez, az illető szerző beleegyezése szükséges.

1. Írói mű. A törvény nem mondja meg, mit ért írói mű alatt, de mivel az írói műveket a zenei művektől, sőt a

színművektől is elszakítva, első fejezet gyanánt tárgyalja, ezektől fogalmilag is elkülönítendő.

Írói mű általában véve minden, külső fizikai jegyekben (betű, hangjegy, gyorsírás, fonográf-hengerek, grammofon-lemezek stb.) kifejezett gondolat. A törvény szempontjából azonban írói mű csak a gépi többszörözésre alkalmas módon kifejezett oly szellemi termék, vagyis irodalmi dolgozat, mely sem drámának nem tekinthető, sem zeneművel összekapcsolva nincs. Ideértendőek természetesen az előbeszédben elmondott irodalmi műfajok is (szónoklat, értekezés, causerie, szabad előadás stb.), amelyek a 6. §. 6. pontja alatt fordulnak elő.

Hogy az írói mű egyben *irodalmi értékkel* is bírjon, a törvény nem kívánja meg. A mű belső értéke a szerzőjogi védelem szempontjából közömbös, noha bitorlás esetében a kisebb-nagyobb irodalmi érték a kártérítés és a büntetés megállapításánál helyesen vehető számba. Annyi azonban fogalmilag mégis szükséges, hogy az írói mű (és ez a többi szerzőjogi művekre is illik) a szerzőnek saját tervező *szellemi* tevékenységéből keletkezzék és többszörözésre, közzétételre, valamint forgalomba helyezésre alkalmas is legyen, mert hiszen a törvény ezek ellen védi az írói műveket. Ily értelemben foglalt állást a bírói gyakorlat is.

Nem tekinthetők tehát írói műveknek :

a) a minden irodalmi érték nélkül való gyermekes dolgozatok, gyakorlatok és effélék. Továbbá a pusztá jegyzékek, összeállítások, üzleti hirdetések, körözüvények, színlapok, irkák, árjegyzékek, meghívók, nyilvános terjesztésre szánt felhívások, hirdetmények és effélék.

Ellenben mint a tervező szellemi tevékenység hasznos eredményei a törvény védelme alá tartoznak a közhasználatra szánt cím- és lakásjegyzékek, menetrendkönyvek, üzleti és más tárgymutatók, számoló-táblák, naptárak, orvosi véngyűjtemények stb.

b) *A küldött magánlevelek* a közzététel ellen a Szjt. keretében szintén nem részesülnek védelemben. Erészben a levélküldőt és a levéltitkot a Btk. 327. §-ában foglalt rendel-

kezés védi s így az előfordulható jogsértések a büntető törvény erejével torolhatók meg.

A magánlevelek jogtalan közzétételének kérdése a Szjt. képviselőházi tárgyalása alkalmával élénk vita tárgya volt. Hivatkozások történtek a lehetséges visszaélésekre, továbbá a történeti érdekű levelekre, valamint a külföldi törvényhozások példáira is: de a képviselőház, igazságügyi bizottsága javaslatára, a levelek szerzőjogi védelmére tett indítványokat azzal az indokolással mellőzte, hogy a levél-titok védelme nem való a szerzőjogi törvénybe, amennyiben pedig a magánlevél írói műnek volna tekinthető, a törvényben úgyszólván védelmet talál. (Az 1881—1884. országgy. képviselőházi naplója, a 315. és 325. sz. ülések.)

Ugyanez áll az ú. n. hátrahagyott levelekre, is amelyek ha különben nem tekinthetők írói műveknek, szintén nem esnek e törvény védelme alá. Egyébiránt az írói művekben felhasznált magánlevelekről már a felhasználás megállapítja az írói mű védelmét.

Az 1901. NB. Szjt. és O. Szjt. a magánlevelek külön védelmét szintén mellőzte.

c) *A cím.* Az írói mű címe tulajdonképpen nem lényeges alkotórésze a műnek, amennyiben annak tartalmát röviden megjelöli. Olykor azonban annak közzétételénél és terjesztésénél lényeges szerepe van, amennyiben az elterjedt mű saját-szerű ismertetőjelévé s így annak mintegy védjegyévé válik.

Kohler fölfogása szerint a cím a szerző személyes jogkörébe tartozik s emiatt tárgya is a szerzőjogi védelemnek, de csak annyiban, amennyiben a cím bitorlása más műnek a jogos szerző művével való összetévesztésére adhat okot. A cím bitorlása, különösen hírlapoknál és folyóiratoknál jobbra ily célból is történik.

A magyar Szjt. törvény valamely szerzőjogi mű címének jogtalan felhasználása ellen külön nem állapítja meg a bitorlást. Nincs azonban kizárva, hogy a szerző, amennyiben a cím csalárd használata (címbitorlás) miatt kárt szenvedett, kárát a rendes magánjogi bíróság előtt keresse.

A csalárd címbitorlás megelőzését és üldözését egyéb-
iránt újabban a tisztességtelen versenyről szóló törvényalko-
tás keretébe vonták be. Mint áruvédjegy a szerzői mű címe
vagy címlapja nem jegyezhető be.

Az ú. n. *cím-kiadás* (Titelausgabe) a kiadó oly ál-kiadá-
sát jelenti, amikor a mű korábbi kiadásának megmaradt
példányairól a régi címlapot lefejtí és azt új, hasonló cím-
lappal újabb kiadásul bocsájtja közre. E kiadás a szerzőre
nézve új kiadásnak tekintendő s ha erre a kiadó tőle jogot
nem szerzett, mint bitorló felel neki.

A NB. Szjt. a cím külön védelmét szintén nem ismeri. Ez ott
a tisztességtelen verseny körében nyert törvényhozási megoldást.
Az 1895. O. Szjt. 22. §-a az írói és zenei mű címét, sőt annak külső
megjelenését is (äussere Erscheinung) védi a közönséget félrevezető
utánzás ellen. Ha az utánzás folyóiratoknál történik, annak foly-
tatása büntetőbíróági úton el is tiltható.

d) *A népdalok, mesék, mondák és közmondások*, amennyi-
ben híven, úgy iratnak le, amint a nép ajkán élnek, maguk-
ban véve nem írói művek, hanem csak másai a népköltészet
műveinek és így gyakran fáradságos leírásukat és közzété-
telüket a törvény nem védi. Irodalmilag feldolgozva azonban
ezek is írói műveknek tekintendők. Írói műveknek kell
tekinteni őket akkor is, ha közzétételük oly rendszerben,
beosztásban vagy alakban, szóval szerkesztésben történt,
ami a gyűjtő vagy közzétevő hasznos szellemi tevékenysé-
gének hozzájárulását mutatja. Szintúgy, ha pusztá gyűjte-
ménybe foglalvák. (2. §. 3. bekezdés.)

A népmesék és mondák egyébiránt nem élnek mindenütt
egyforma szövegben a nép ajkán s így azok gyűjtője csaknem
kivétel nélkül írói tevékenységet fog kifejtteni már azok
szövegezésénél is, ami már védelem alá esik.

e) *A kivonatok* valamely írói műből, amelyenek külö-
nösen a hirlapirodalomban és a kritikai műveknél sűrűn
fordulnak elő, de olykor nagyobb, rendszeres tudományos
művek rövid megismertetésére is szolgálnak (nem ilyenek
a nagy, alapvető művek katekizmuszerű önálló kivonatai)

a) Szjt.-ben bitorlásnak nem tekintetnek, kivéve a zene-művek kivonatait. (46. §.)

f) Az átdolgozás ellen az írói mű mindenkor védettnek tekintendő, akár egyik műfajtaból a másikba (pl. regényből színműbe vagy megfordítva), akár pedig ugyanazon műfajtaban történik, pl. regényből elbeszélésbe vagy megfordítva. A Szjt. az átdolgozásról nem intézkedik ugyan külön, de ebből annak korlátlanul szabad voltára következtetni nem lehet. A K. T. 519. §-a a szerzőnek a változatlan kiadáshoz való jogát elismeri, a Szjt. 5. §-a pedig műve kizárólagos többszörözéséhez stb. ad neki jogot. Eszerint annak jogtalan átdolgozás alakjában való kiadása is jogsértésnek tekintendő. Ily értelemben határozott a kir. Curia is átdolgozott egyetemi előadások jogtalan kiadása esetében. (1901., 1890. sz.)

Az átdolgozás, ami egyébiránt a zeneműveknél fordul elő legsűrűbben, ha jogszerű, maga is külön szerzői jogot alapít, éppen úgy mint a fordítás. Ilyen esetekben az eredeti írói mű szerzői joga mellett a jogosan átdolgozott mű szerzői joga is megáll. Fontossággal bír ez kivált akkor, ha az eredeti mű kihalási határideje (50 év) már közeledik és a kihalófélben levő művet a jogosított átdolgozva adja ki. Ami természetesen a szabaddá lett eredeti műnek mások által való másnemű átdolgozását nem gátolhatja.

A NB. Szjt. 2. §-a az írói műveknél az átdolgozó külön szerzői jogát általában elismeri. A 12. és 14. §. az eredeti szerző átdolgozási jogát az elbeszélésnek drámai formájára, vagy megfordítva, megállapítja. Egyebekben az átdolgozás szabad. Az O. Szjt. 24. §-a egy új írói mű sajátágaival nem bíró kivonatolást és átdolgozást bitorlásnak mondja ki.

Bírói gyakorlat.

1. Árjegyzék szokásos rajza nem szerzőjogi mű.

C. Ha bebizonyíttatnék is az, hogy az alp. árjegyzékében foglalt rajzok a jelzett eltérések kivételével az A. alatti rajzok utánzatai, még sem volna a keresetnek hely adható, mert a kérdéses ábrák a műszaki rajzok közé nem sorozhatók és ilyeneknek azért sem minősíthetők, mert azok a gépek műszaki és belső szerkezetének kitüntetésére ki nem terjednek, hanem az árjegyzékek rendeltetésére tekintettel, leginkább a szövegben felsorolt tárgyak *külső alakját* ismertetik a vevő közönséggel. Az A. alatti árjegyzék rajzaira tehát

az 1884: XVI. t.-c. védelme ki nem terjedvén, a kereset el volt utasítandó. (1893: 3999. sz.)

2. A szellemi munka értéke és erkölcsössége közömbös.

Budapesti tsz.: A szerzői jog védelménél a *szellemi munka értéke s belbecse* tekintetbe vehető nem lévén, a szerzői jogon elkövetett sérelem a keresetben említett műnél, habár az alperesek előadása szerint *erkölcstelenséget tartalmaz is*, megtorlásra tarthat igényt annyival inkább, mert meg nem jelölik azt, hogy az miben áll. Az 1884: XVI. t.-c. 8. §-a az írói fordított műveket az eredetiekkel egy szempont alá eső védelemben részesítvén, az alperesek által ez irányban emelt kifogás alaposnak elfogadható nem volt.

C. Hh. (1896: 3516. sz.)

3. Színlap nem szerzői jogi mű. A mű lényege a szellemi munka. Egymaga a károkozás még nem ismérv.

Kolozsvári tsz.: A szerzői jogról szóló 1884: XVI. t.-c. célja szellemi munka szerzői jogát védelmezni s e törvény szempontjából — mivel főleg vagyoni jogi tekintetekre vonatkozik — annak megállapításánál, hogy mi tekintendő írói műnek, nem lényeges az a kérdés, hogy van-e a szellemi munkának valamely belső becsé, irodalmi jelentősége, de szükséges, hogy magából a műből annak elolvasása által a *szerzőnek szellemi munkája kitűnjék s értéke abból elbírálható legyen*. Ebből indulva ki, a törvény szempontjából a színlapírás műnek nem tekinthető. Az a körülmény, hogy alperes a színlapnak az ő lapjában való közzétételével felperesnek esetleg *kárt okozhatott*, nem vonhatja maga után a szerzői jog bitorlásának megállapítását, mert a kár fennfroghatása nem teszi a színlapot írói művé, se a megtorlás nem vonható a szerzői jogról szóló törvény keretébe.

C. Hh. (1902: 891. sz.)

4. Nyilvános fölbuzdító közlemény nem írói mű.

A győri kir. T. Indokok: Az »Ingyenes Jogsegély« feliratú közlemény két utolsó bekezdéséből kitűnik, hogy annak a közleménynek az volt a célja, hogy a kisiparos olvasó közönség az akkor alakulóban volt »kisiparosok országos szövetségé«-be való belépésre az ingyenes jogvédelem kilátásba helyezésével *felbuzdítottassék*. Mint-hogy az ily irányú közlemény sem szépirodalmi, sem tudományos dolgozatnak nem tekinthető s minthogy a közlemény élén az utánnyomás tilalma ki nem fejeztetett, annak alperes által történt átvétele az 1884: XVI. t.-c. 9. §. 2. pontja értelmében a szerzői jog bitorlását nem képezi. (1903: 1178. sz.)

C. Hh. (1903: 6157. sz.)

2. *Többszörözés, közzététel, forgalomba helyezés*. A törvény e három fogalommal jelzi az írói mű szerzőjének kizáró-

lagos joguralmi körét műve fölött, még pedig úgy, hogy e hármias jogosítvány nem együttesen, hanem *külön-külön* is megilleti a szerzőt. Más szóval a szerző jogkörét már az is megsérti, aki annak művét beleegyezése nélkül csakis *többszörösíti* (pl. pusztán csak kinyomtatja), vagy csakis *közzéteszi* (pl. a költő még meg nem jelent költeményét, nyilvánosan elszavalja), avagy pedig akár jogosan, akár jogtalanul kinyomtatott művét arra való jogosultság nélkül *forgalomba helyezi*, már akár iparszerű előadás, akár pedig ingyen szétosztás által. A Curia gyakorlata ezt az elvet több ízben következetesen alkalmazta.

A törvény e három fogalomjelzővel egyedül az írói mű szerzőjének jogkörét jelöli meg, de ez az elvi megjelölés nem teljes. Azonfelül egyáltalán nem tekinthető oly *általános* kijelentésnek sem, amely valamennyi szerzőjogi mű szerzőjének általános jogkörét megjelölné. Épp azért szükséges a törvény szövegéből megállapítani az egyes szerzőjogi műfajok jogvédelmi körét.

a) Az *írói művek* szerzője nemcsak írott műveinek (1. §.), hanem bizonyos előadásainak és felolvasásainak (6. §. 2. p.) többszörözésére, közzétételére és forgalomba helyezésére is kizárólagos joggal bír. Megilleti bizonyos nyilvános beszédeknek kiadási joga is, de csak a gyűjteményes kiadás tekintetében. (6. §. 7. p.) Továbbá: művének más nyelvre való lefordítási joga (7. §.), a fordított művek fordítóját pedig fordítására nézve mindaz a jog, ami a szerzőt művére nézve megilleti. (8. §.)

A már közzétett írói művet azonban, a színművek és zeneművek kivételével, a törvény a nyilvános előadás, pl. felolvasás és elszavalás ellen nem védi, ami az írói világban számos panasz állandó tárgya.

b) A *zeneművek* szerzője, — eltekintve az itt nem alkalmazható fordítási jogtól, — az írói művek szerzőjét illető jogokon felül (45. §.) kizárólagos joggal bír művének átdolgozására, kivonatolására és hangszerelésére (46. §.). Végül művének nyilvános előadására. (49. §.)

c) A *színművek* szerzője, ideértetvén a zenés színművek is, művének nyilvános előadásán kívül (49. §.), a fordításra és az átdolgozásra (46. §.) bír kizárólagos joggal. A színmű és zenés színmű mint *írói mű* az azt megillető jogokban részesül.

d) A *képzőművészet* (rajz, metszés, festés, szobor) alkotásainak szerzője kizárólagos joggal bír: az utánképzésre, közzétételre és forgalomba helyezésre. Az utánképzés alatt a mű egyszerű mása és sokszorosítása értendő képben vagy plasztikai műben egyaránt. (60. §.)

e) A *műszaki jellegű* művek, nevezetesen a föld- és térképek, a természettudományi, mértani, építészeti és más műszaki rajzok és ábrák, — feltéve, hogy rendeltetésüknél fogva képzőművészeti alkotásoknak nem tekinthetők, — mindenben az írói művek védelmében, ellenkező esetben pedig a képzőművészeti alkotások védelmében részesülnek. (67. §.)

f) A *fényképeknél* az eredeti felvétel szerzője kizárólagos joggal bír műve utánképzésére, közzétételére és forgalomba helyezésére. (69. §.)

Mit kell *gépi* többszörözés, közzététel, forgalomba helyezés, nyilvános előadás és utánképzés alatt érteni, az az egyes bitorlási eseteknél adatik elő.

3. A *szerző* az a személy, akinek szellemi tevékenysége a művet létrehozta. Ez nemcsak az írói, hanem a többi szerzőjogi műre nézve is áll.

A szerző fogalma a törvényben kizárólagos lévén, ilyenek semmiképpen nem tekinthetők az, aki a szerzőt megbízta valamely mű létrehozásával, még akkor sem, ha a művet a szerzőnél díjért vagy előleggel megrendelte (kiadó, vállalkozó, impresario), avagy a műhöz tervével vagy tanácsával hozzájárult.

A kir. Curia gyakorlata szerzőnek azt tekinti, akinek szellemi munkája magából a műből kitűnik. (C. 1902: 891. sz.)

Az ú. n. *munkatársak*, akik különösen hírlapoknál, folyóiratoknál és más gyűjteményes vállalatoknál közönségesen

a szerkesztő vezetése alatt vesznek részt a szerzői mű létrehozatalában, mint »munkatársak« nem bírnak külön szerzőjogi állással. Az általuk létrehozott önálló írói vagy képzőművészeti művekre nézve azonban mint önálló *szerzők* jönnek tekintetbe. Ellenkező megállapodás híján tehát a hírlap, folyóirat, gyűjteményes mű munkatársa az általa létrehozott önálló szerzőjogi művet mint szerző a vállalatnak egyszeri közzétételre vagyis kiadásra engedi át s arra nézve további jogai épségben maradnak. (L. Szjt. 1. §. KT. 517. §. És alább a 77. lapon.)

4. *Több szerző* (a. 12. §. szerint szerzőtársak) van akkor, hogyha egyazon szerzőjogi művet két vagy több egyén egy célra irányzott szellemi tevékenysége hozta létre. Vagyis ha maga a mű terve, szerkezete több szerző műve, akár úgy, hogy együtt tervezték vagy dolgozták ki az egész egységes művet, akár úgy, hogy egyenkint és külön annak egyes, összefüggő, tehát nem önálló részeit.

Valamely szerzőjogi mű létrehozásához adott tanács vagy utasítás címén, avagy a kész mű átjavítása által senki sem válik szerzőtárssá.

Esetenkint gyakorlati írói vagy művészi kérdés, hogy a közreműködés tekinthető-e vagy nem szerzői tevékenységnek? Mindazáltal az a körülmény, hogy a művön nincs kitüntetve a társszerző neve, egyáltalán nem akadály arra, hogy a műnek szerzőjogi szempontból több szerzője is lehessen.

Több szerző egyetlen művének egyes részeit elkülöníteni rendszerint nem lehet. Az elkülönítés lehetősége s ezzel az egyes szerzők külön rendelkezési joga csak oly gyűjteményszerű írói műveknél állhat be, ahol a részek, noha egy nagyobb egységbe vannak foglalva, külön közrebocsájtva is önálló érdekléssel bírhatnak. Ilyen lehet pl. egy világtörténeti mű, ahol az egyes korszakok vagy nemzetek történetét külön írók írták.

A Szjt. csak az elkülöníthetlenség esetére állapítja meg, hogy a mű többszörözésére, közzétételére és forgalomba helyezésére a szerzők mindegyike föl van ugyan jogosítva, de csak *előzetesen adandó* kárpótlás mellett. A kárpótlás összegét vitás

esetben a bíróság szabad belátása szerint határozza meg, de a peres eljárás esetében is be kell várni a jogosítottnak a bírói ítéletet, mivel enélkül a közös mű közzétételével a bitorlás jogkövetkezményeinek tenné ki magát.

A törvény e rendelkezése különösen a forgalom élénkülése óta igen sok panaszra adott okot. Vitás esetekben, amilyenek pedig sűrűn felmerülnek, az *előzetes* eljárás csaknem lehetetlenné teszi a szerzőtársra nézve, hogy jogával élhessen. A hosszadalmas bírói eljárás előzetes lefolytatása a szerzőre nézve többnyire a kedvező alkalom elmúlását és a mű jelentékeny értékvesztését jelenti, ami még fokozódik akkor, ha a szerzőtárs meghal és örökösei bizonytalanok, vagy éppen eltűnik a szerzőtárs. A törvény azonfelül bitorlás esetében nem állapítja meg külön minden szerzőtárs perlési jogát sem.

Az O. Szjt. 7. §-a a szerzőtársak jogát a részek elválaszthatatlansága esetében osztatatlannak mondja s művükről így csak közös egyetértéssel rendelkezhetnek, bár a bitorló ellen mindegyikük külön is felléphet.

A NB. Szjt. 6. §-a erre az esetre a szerzők közt az eszmei hányadrészek szerint való jogközösséget állapítja meg az ált. polg. törvénykönyv rendelkezése szerint. A szerzői jog kihalása ebben az esetben a legutoljára elhalt szerző után igazodik.

Gyűjteményes művek.

2. §. *Többeknek irodalmi adalékaiból álló műre, mint egységes egészre nézve, a szerkesztő a szerzővel egyenlő védelemben részesül.*

Az egyes irodalmi adalékokra nézve a szerzői jog azoknak szerzőit illeti.

Még meg nem jelent, s egyszersmind a jelen törvény védelme alatt nem álló iratokból vagy adalékokból szerkesztett gyűjteményes műre, mint egységes egészre, a szerkesztő a szerzővel egyenlő védelemben részesül.

1. *A gyűjteményes művek megjelenési időhöz kötött és időhöz nem kötött gyűjtemények szoktak lenni.*

Az előbbiekhöz tartoznak : az újságok, folyóiratok, nap-tárak, almanachok és zsebkönyvek. (L. alább a 99. lapon.) Az utóbbiakhoz a jobbára lazább egészbe foglalt, gyakran éppen csak a közös cím alá sorozott gyűjtemények : az iskolai olvasókönyvek, szakácskönyvek, törvénygyűjtemények, anthológiák, példatárak és effélék. Az utóbbiak közt előfordulnak a cél által összefoglalt és szerkezetüknél fogva rendezett egységbe tartozó gyűjtemények is. Ilyenek a szótárak, lexikonok és effélék.

A közös cím és egyforma boríték alatt, de külön, önálló darabokban megjelenő ú. n. sorozatos művek a gyűjteményes művek közé nem sorozhatók. Ilyenek : a népszerű tudományos zsebkönyvek, életrajzok, sorozatos népkönyvek, mesekönyvek és effélék. A gyűjteményes művek közös szerzőjogi jellege nem a külső megjelenés formájában, hanem tartalmában és a közös szerzői cél által indokolt egy *műbe* foglalásban van.

A Szjt. a gyűjteményes művek közül kiveszi és külön védi azokat, amelyek *egységes egésznek* tekinthetők. Amennyiben tehát valamely gyűjteményes mű nem tekinthető egységes egésznek, az mint mű külön tekintet alá nem esik s így annak szerkesztője a Szjt. szerint semmiféle jogot magának nem szerez. A gyűjteményben foglalt egyes művek szerzői ebben az esetben mint megannyi külön szerzők, művük pedig mint külön mű jön tekintetbe. Ilyenek az ú. n. anthológiák is.

Ellenben ha a mű egységes egésznek tekinthető, még pedig tartalmilag összefüggő berendezésnél fogva, akkor kettős szerzői jog jön létre. Egyrészt a műben előforduló egyes művek szerzői joga, másrészt az egységes egész mű szerzői joga, amely utóbbi a szerkesztőt illeti. A szerkesztő tehát az egész műre, vagyis annak berendezésére, tervére, szerkezetére nézve részesül védelemben, az egyes adalékok szerzői pedig a maguk műveire nézve.

Bitorlás esetében a szerkesztő az egyes szerzők helyett s viszont ezek a szerkesztő helyett föl nem léphetnek. Ha azonban a bitorló nemcsak egyes közleményeket nyomtatott

le jogosulatlanul, hanem az egész könyvet lenyomtatta, akkor kitétte magát minden egyes szerző keresetének, de azonfelül a szerkesztő keresetének is.

De a Szjt. az egységes egészbe foglalt műveknek is csak két kategóriáját veszi külön a szerkesztő javára védelmébe :

a) Azokat a műveket, amelyek többek irodalmi adalékából (külön műveiből) vannak egységes egészszé, vagyis a kir. Curia kifejezése szerint »szerves összműv« összefoglalva. Hogy ezek az adalékok már közzétett vagy még közzé nem tett szerzőjogi művek-e, különbséget nem tesz. Ilyen műveknek tekintendők : a szakok szerint rendezett statisztikai évkönyvek, egyes tudományos zsebkönyvek, szakszerű almanachok, szótárak, lexikonok stb. Ellenben nem tekinthetők ilyeneknek a csak összerótt hirdetűgyűjtemények és különféle közleményekből pusztán csak összerótt naptárrészek, anthológiák és az effélék.

A *hírlapok* és folyóiratok szintén nem tartoznak az e §. alatt külön védett gyűjteményes művek közé, mivel egybeállításuk szerzői tevékenységet nem igényel és egyes közleményeik csak egymásután vannak sorozva anélkül, hogy az egész hírlap »szerves összű« lenne.

b) A második kategóriába az oly gyűjtemények tartoznak, amelyek *még meg nem jelent adalékokat* foglalnak egységes egészbe, amely adalékok *egyszersmind* ú. n. szabad művek, vagyis már átmentek a közvagyonba, akár nagy régiségűknél fogva, akár mert szerzőjük joga már kihalt. Ilyen gyűjteményes művek tehát a fölfedezett régi írók és tudósok még közzé nem tett műveiből, történeti érdekű levelezésekből, még meg nem jelent történeti okiratokból és effélékből lehetnek összeállítva.

E pont szerint védi a törvény a népdalok, népmesék, mondák és közmondások *gyűjtőit* is, amennyiben azok a nép ajkáról vett irodalmi kincset gyűjteménybe foglalva adják ki.

Az e kategória alá tartozó gyűjteményes művek szerkesztőinek nyújtott külön védelmet könnyen érthetővé teszi az, hogy a még »meg nem jelent« művek kikutatása, gyűjtése, rendezése és megmagyarázása olykor elsőrangú tudományos

irodalmi vagy művészeti érdekekkel bír, sőt a politikai életre is különösen fontos lehet.

Amennyiben pedig *már megjelent*, de nem védett (uratlan) adalékok gyűjteményéről van szó, akkor ezek az előbbi pont, vagyis a 2. §. 1. bekezdésének védelme alá esnek. Ilyenek a már megjelent régi remekírók, okiratok, levelek és mindenféle történeti adalékok újan összeállított gyűjteményei. Feltéve mindig, hogy a gyűjtemény egységes és megállapítható szerzői tevékenység eredménye, nem pedig merő összeállítás (compilatio).

c) *Nemcsak írói, hanem zenei és műszaki jellegű művek gyűjteményei* is a 2. §. külön rendelkezése alá esnek, mindenkor az abban foglalt feltételek alatt. Ez a Szjt. 45., 67. §-ából következik. Ellenben a képzőművészeti alkotások, tehát nevezetesen a képek, metszetek stb. gyűjteménybe foglalóját a törvény mint szerkesztőt az egészre nézve külön védelemben nem részesíti.

A NB. Szjt. 4. §-a a gyűjteményes művek korábbi megkülönböztetéseit, mint tarthatatlant, elejti és minden gyűjteményes művet (Sammelwerk), illetőleg annak szerkesztőjét (Herausgeber), ha pedig ilyen megnevezve nem volna, annak kiadóját a műre »mint egészre« nézve szerző gyanánt védi.

Az O. Szjt. is megkülönböztetés nélkül védi a gyűjteményes művek szerkesztőit az egész műre nézve, de egyben az adalékok szerzőinek jogát külön is elismeri. (8. §.) Külön rendelkezése e törvénynek, hogy az időszaki gyűjteményekben (mint újságok, zsebkönyvek, naptárak) megjelent művek szerzői e művükkel, ellenkező megállapodás híján, a szerkesztő, s ha ilyen nincs, akkor a kiadó beleegyezése nélkül csak két év múlva rendelkezhetnek szabadon.

2. A szerkesztő, aki e §. szerint tulajdonképpen szerzőjogi védelemben részesül, külön meghatározásra szorul, mivel a szerkesztői minőség gyakran vitás lehet.

A sajtójogilag felelős szerkesztő (rédacteur) állása a szerzői jogban közömbös. Szerzőjogi értelemben vett szerkesztő (a német jogban Herausgeber) valamely gyűjteményes irodalmi vállalatnak szellemi vezetője, aki annak tartalmát értelmi közreműködéssel rendezi és egységbe hozza, olykor pedig ki is egészíti. A szerkesztő képviseli a gyűjte-

ményes vállalatot szellemileg az olvasók felé és ő az, aki a munkatársak munkakörét, gyakran pedig műveik irányát és tartalmát is megszabja.

Az, hogy ki a szerkesztő s vajjon valamely mű összeállítója tekinthető-e egyáltalán a szerzőjogi védelem szempontjából szerkesztőnek, mindig ténykérdés, amit a szellemi közreműködésből, illetőleg annak mivoltából kell megállapítani. E megállapítás azonban a Szjt. 2. §-ának alkalmazásánál mindig fontossággal bír, mivel a törvény nem magát a gyűjteményt, de nem is a gyűjtemény kiadóját, vagy a gyűjteményes vállalat üzleti tulajdonosát védi, hanem mindig a szerkesztőt. És érészben is alkalmazandó az 1. §. azon elve, hogy a törvény a szellemi munka s nem az üzleti tevékenység védelme végett készült.

A szerkesztőnek a kiadóval való jogviszonya alább a 87. lapon.

Bírói gyakorlat.

Alperes a szentírásban foglalt zsoltárokat gyűjteményes kiadásban híven lenyomatta. Felperes a bitórlás megállapítását kéri ellene, mivel alperes gyűjteménye az ő korábbi gyűjteményével (mely nem egyéb, mint az egyházi zsoltárkönyv hű másolata) megegyezik.

C. Indokok : Az 1884 : XVI. t.-c. egész tartalmából, de különösen a 2. §. rendelkezéseiből minden kétséget kizárólag kitűnik, hogy ezen törvény értelmében vett szerkesztőnek csak az tekinthető, aki többeknek irodalmi adalékait szellemi munka kifejtésével szerves összművé kapcsolja össze és csak az ily módon, t. i. több szerzőnek irodalmi adalékaiból szellemi munka kifejtésével alkotott új műnek egységes egészére mint összműre nézve részesül annak szerkesztője az új műben összefoglalt egyes irodalmi adalékok tekintetében az illető egyes szerzőket megillető jogoknak érintése nélkül a szerzővel egyenlő védelemben. Tekintve már most, hogy a per adatai és a felperes bizonyítékok szerint a felperes kiadásában megjelent zsoltárkönyv a fent idézett törvényhely értelmében vett gyűjteményes új műnek jellegével nem bír, mivel pusztán Dávid király zsoltárainak egy részét tartalmazza s így csupán egyetlen egy és nem több szerzőnek adalékaiból van összeállítva, sőt nem egyéb mint egy másik könyvnek átnyomata, amely másik könyvtől lényegileg csak abban különbözik, hogy »a legjobb papíron és szép egyházi szláv betűkkel világosan van nyomtatva«, stb. a másodbíróság felperest alaptalan keresetével helyesen utasította el. (1904 : 1984. sz.)

Átruházás, öröklés.

3. §. *A szerző joga szerződés, vagy halál esetére tett intézkedés által másokra is — akár korlátlanul, akár korlátozva — átruházható. Ilyen intézkedés hiányában a szerző joga, annak törvényes örököseire száll át.*

A magyar szent koronának az uratlan hagyatéokra nézve fennálló háramlási joga a szerzői jogra ki nem terjed.

Ha a műnek több szerzője van és ezek valamelyike örökös nélkül halt el, a szerzői jog az életben maradt szerzőtársakat illeti.

1. *A szerzői jog átruházása a gyakorlatban a jog vagyoni értékesítésének közönséges módja.*

A szerző csak ritkán van abban a helyzetben, hogy maga többszörösíttesse művét. Ha mégis teszi, akkor is kénytelen a kereskedéshez fordulni az elárusítás végett. Ebben az esetben jön létre a szerző saját kiadása név alatt ismeretes többszörösítési és forgalomba helyezési mód, amikor az elkészült és a szerző tulajdonában lévő nyomtatványkészletet a könyvkereskedő bizonyos jutalékért (ez szokás szerint a vételár 25—50%-a) árusítja el. Ebben az esetben természetesen a szerzői jogból semmi sincs elidegenítve.

Az esetek nagy többségében a szerző kénytelen írói műve szerzői jogát rendesen a kiadóra korlátlanul vagy korlátozva átszállítani.

A korlátlan átruházás a szerzőt illető minden jog átszállítását jelenti (tehát a mű fordítási jogát is), még pedig arra az időre, ameddig a szerzőt e jog megilleti. A szerzői jogosítványok közül egyedül a szerző személyes jogai nem szállanak át a jogügylet által, hacsak a szerző ezt külön ki nem jelenti. E személyes jogok ugyan a magyar Sztj. szerint kifejezett védelemben nem részesülnek (ez egyik legerősebb oka a reformtörekvésnek), de nem kétséges, hogy változtatásokat a művön az új jogosított (kiadó, színigazgató, impresario) a szerző beleegyezése nélkül nem tehet. (KT. 519. §.)

A Szjt. 24. §-ában is foglaltatnak a szerző e jogát védő intézkedések, de ezek nem terjednek túl az átvett közleményeknél a forrás és szerző megnevezésének kényszerénél, valamint a szerző nevének akarata ellen történt közzétételének eltiltásánál.

Amennyiben tehát a szerző írói művét a jogutód oly változtatásokkal vagy kihagyásokkal tenné közzé, amelyek a művet eredeti jellegéből vagy lényegéből kivetköztetik, vagy pedig más cím vagy más név alatt tenné közzé az egész művet; mindenekelőtt azt kell megfontolni, hogy az ily kiadás (színdaraboknál és zeneműveknél a nyilvános előadás) az 5. és 19. §. általános bitorlási tilalma és következményei alá vonható-e? Ha nem vonható ez alá, akkor a szerzőnek a közönséges magánjogban gyökerező kártérítési, esetleg eltiltási jogai lépnek előtérbe, mivel a Szjt. életbelépése mellett is erőben maradt az Id. Törv. Szab. I. r. 23. §-ában foglalt általános védelmi kijelentés.

Maga az élők közt való átruházás formához kötve nincs és így a szerződéskötés minden formája szerint végbemehet. Tehát szóban, írásban és konkludens tények által is köthető. Továbbá korlátozható egy vagy több kiadásra, vagy valamely időre is, sőt az ország bizonyos területére vagy városaira is. Különösen a színművek előadási jogának átruházásánál szokott előfordulni, hogy a szerző az előadási jogot csak bizonyos városokra nézve engedi át a színházi ügynöknek vagy a színigazgatónak.

A konkludens tények útján való átruházás a kisebb forgalomban gyakori. Aki pl. a szerkesztőségbe küld irodalmi dolgozatot, ezt átengedés céljából teszi. Szintúgy a pályázatra beküldött művek szerzője a pályázati feltételek szerint ajánlja átruházásra művét.

Nem szükséges az sem, hogy a szerzői mű készen legyen. Készítendő művet is át lehet előre ruházni, sőt megrendelésre is lehet készíteni előre kikötött vagy éppen előlegezett díj fejében. A kiadó által történt pusztá megrendelés azonban, az átruházás kikötése híján, a szerzői jog átszállását nem állapítja meg, legföllebb egyszeri kiadásra ad jogot.

Előfordulnak olyan esetek is, amikor valamely hírneves író, de még inkább zeneíró, vagy képzőművész (festő, szobrász) évekre, esetleg egész életére kiterjedőleg minden készítenő művét kikötött évi, vagy darab szerinti díjért előre átruházza a vállalkozóra, akit ez esetben olasz néven *impresario*-nak szokás nevezni. Az impresariók közös vállalkozó vonása az, hogy az író vagy művész személyében fekvő tehetséget mintegy bérbeveszik, hogy a szerzőnek ezáltal gond nélkül való megélést, maguknak pedig műveikből bizonyos monopolszerű hasznot biztosítsanak. A Szjt. e szerződéseket is megengedi. Közelebbi rendezésük a törvény reformja alkalmával szükséges. Egyébiránt magánjogunk nem ismeri az életfogytig tartó személyes leköteleket.

Nem ruházhatja át ellenben a szerző művét másra akkor, ha arra vonatkozó jogáról szolgálati viszonyánál fogva kifejezetten, vagy a szolgálati viszony természeténél fogva bár hallgatólag, a szolgálatadó javára lemondott. Ily hallgatólagos, előre való lemondás van az állam vagy valamely vállalat és a hivatalnoka közt, pl. a törvénytervezetek, szak tanulmányok, műszaki tervek és más szerzőjogi művek tekintetében. Amennyiben ily művek a szolgálat viszonyán belül készülnek, azok szerzői joga a szolgálatadóra száll át. A hírlapoknál és más irodalmi vállalatoknál azonban a szerzőnek a gyűjteménybe átadott műve, amennyiben ellenkező kikötés nincs, a törvény erejénél fogva a szerzőé marad. (KT. 517. §. Szjt. 2. §. 2. bekezdés.)

Az ügyvéd perbeszédei és periratai, amennyiben szerzőjogi műveknek tekinthetők (védőbeszéddek, memorandumok) nem szállanak át a megbízóra. A megbízó a maga ügyében mindenesetre jogot tarthat az ügyvéd legjobb szolgáltatára, a köztük létrejött munkaszerződés azonban csakis e szolgálatok megtételére való jogot és kötelezettséget állapítja meg, de nem érinti a perbeszéddek szerzői jogát is. Az ebből mérhető haszonra való jog a megbízási viszonyba nem tartozik.

2. A kiadói ügylet tulajdonképpen a szerzői jog átruházása. Ha ez az átruházás korlátlanul történik, akkor a kiadó a szerzőnek minden jogában kizárólagos jogutódja.

Mint ilyen, harmadik személyek ellen a szerző minden jogát gyakorolhatja és a szerzőt illető minden keresettel fölléphet. A művön való változtatások joga azonban őt sem illeti meg a szerző, illetőleg örököse beleegyezése nélkül. (KT. 519. §.)

Ha ellenben a szerző a kiadóra csak korlátolva szállította át jogait, nevezetesen neki csak egy vagy több kiadásra adott jogot, akkor szorosabb értelemben vett kiadói ügylet jött létre s a szerzőnek a kiadóval való jogviszonyát, — ha szerződésileg másképp nem intézkedtek, vagy nem mindenre kiterjeszkedőleg intézkedtek — a kiadói ügyletről szóló törvényes rendelkezések határozzák meg. Harmadik személyek ellen a kiadó ekkor is felléphet a szerzőt megillető bitorlási keresettel, de csakis a reá szállott jogok erejéig. (L. a kiadói ügyletről szóló részt a 79. lapon.)

3. A halálesetre való átruházásban a szerzőt az általános magánjogban gyökerező minden jog megilleti. Művét tehát korlátlanul (kizárólagos joggal) vagy bármilyen korlátozással egy vagy több örököse vagy hagyományosra hagyhatja a köteles részre jogosultak sérelme nélkül. Végintézkedés híján pedig a törvényes öröklés általános szabályai állanak be. Ha pedig több örökös vagy hagyományos van, ezek egymásközt nem a szerzőtársakat illető jogközösségben, hanem örököstársi viszonyban állanak, tehát jogviszonyuk nem a Szjt., hanem az általános magánjog rendelkezései szerint ítélandó meg.

Kivétel az általános szabály alól az az eset, ha a szerző örökösök nélkül hal meg, vagy az örökösök jogukról lemondanak és így a műre vonatkozó jogok uratlanná lesznek. Ebben az esetben a szerzőjogi műre vonatkozó általános társadalmi közérdek lép előtérbe. Mivel pedig ennek ápolása az államnak is elsőrendű feladata, ez az oka, hogy ebben az esetben Európa-szerte semmiféle háramlási jog (caducitas) nem érvényesül és a mű már a szerző halálakor védetlenné, vagyis szabaddá válik. Az uratlan testi dolgok magánjogi szabályai természetesen akkor sem alkalmazhatók szerzőjogi művekre, amennyiben rajtuk első foglalásnak helye nincs.

Ugyanezzel függ össze a törvény ama rendelkezése is, hogy az örökös nélkül maradt szerzőtárs után az életben maradt szerzőtársak örökölnék. Ebben az esetben az elhalt szerzőtárs jogának szabaddá tétele jogi lehetetlenség volna, holott a szerzőtársak öröklése mellett minden méltányosság harcol.

A NB. Szjt. 8. §-a általában a fentebbieknek megfelelő módon rendezi a szerzői jog átszállását, a 9. §-ban azonban megállapítja, hogy az élők közt való jogutód ellenkező megállapodás híján sem magán a művön, sem annak címén, sem a szerző megjelölésén toldásokat, rövidítéseket vagy másnemű változtatásokat nem tehet. Tehet azonban oly változtatásokat, amelyekről a szerző a hűség és megbízhatóság (Treu und Glaube) tekintetéből beleegyezését meg nem tagadhatja.

Megjegyzendő, hogy e rendelkezés az 1870. évi törvényből is hiányzott, azonban a német bírói gyakorlat e törvényre támaszkodva is bitorlásnak tekintette a jogutód jogtalan változtatásait.

A 14. §. rendelkezése szerint a szerzői jog átruházásánál, ellenkező megállapodás híján a szerzőnél maradnak a következő kizárólagos jogok: a) a fordítás joga, b) az elbeszélő műnek drámává alakítási joga és megfordítva, c) a zenemű feldolgozása (Bearbeitung), nem értve ide a puszta kivonatot vagy más hangnembe, avagy hangfekvésbe (Stimmelage) való átdolgozást.

Az 1895. O. Szjt. 16. és köv. szakaszai a magyar Szjt.-hez hasonló alapintézkedést megtoldják a következőkkel. Az oly szerződés, amellyel valaki jövőben készítendő műveit vagy azok valamely fajtáját általánosságban másra ruházza, a törvény erejénél fogva (kényszerítő intézkedés) mind a két fél által és mindig felmondható. A felmondás egy év. — Az írói vagy zenei mű tulajdonának (kézirát) ingyenes átengedése a szerzői jogot még nem ruházza át. A visszterhes átruházás igen, hacsak a körülmények mást nem mutatnak. — A képzőművészeti mű és fénykép tulajdonának átengedése mind a két esetben az utánképzés és sokszorosítás jogát is átruházza. — A sokszorosító készüllet (minta, lemez, fametszet) átruházása a sokszorosítási jog átruházását is jelenti. — A szerző által sokszorosítás vagy előadás végett átruházott művet a jogutód három éven belül sokszorosítani vagy előadni tartozik, különben a jog a szerzőre visszaszáll. Sem e visszaháramlást, sem annak idejét szerződéssel megváltoztatni nem lehet. Mindez akkor is bekövetkezik (de szerződéssel már kizárható), ha az írói vagy zenei mű elfogyott kiadását a szerző hibája nélkül a jogutód új kiadással három év alatt nem pótolja.

Kivétel a végrehajtás alól.

4. §. *A szerzői jog addig, míg az a szerzőt vagy örököszeit vagy hagyományosait illeti, végrehajtás tárgya nem lehet.*

A végrehajtás tárgya csak azon vagyoni előny lehet, mely a szerzőt vagy örököszeit vagy hagyományosait, a műnek jogosult forgalomba helyezése, vagy annak nyilvános előadása következtében, illeti.

1. *Végrehajtás.* Ezalatt a törvény kétségtelenül a záloglással és ennek jogkövetkezményeivel (kényszer-átruházás, árverés) járó végrehajtást érti. Más szóval a szerző jogát annak életében hitelezőjének végrehajtása ellen védi.

E védelem a szerző *személyes* jogát illeti, amelynél fogva mást minden körülmények közt kizárhat abból, hogy művét akarata ellen szerezzze meg és tetszése szerint többszörösíthesse, ami pedig e jog végrehajtási átruházása vagy elárverezése esetében beállana. A védelem egyben a közérdeket is illeti, amennyiben a szerzők tehetségét a megzavarástól védi és módot ad nekik arra, hogy tökéletlennek gondolt művüket a nyilvánosságtól elvonják, vagy kijavítva adják közre.

E védelem a szerző örökösét és hagyományosát is megilleti, akikről feltehető, hogy az elhalt szerző szellemi intencióit legjobban ismerik és így akaratának is legjobb végrehajtói. A többi jogutód azonban nincs védve.

Nem védi azonban e szakasz magát a szerzőt sem oly végrehajtások ellen, amelyek az arra jogosult utód részéről közvetlenül az eredeti mű (kézirat, kép, szobor) kiadására vannak intézve és így a vindicatio rei természetével bírnak.

Nem védi végül a műnek a szerző birtokában levő, sokszorosított példánykészletét sem, amilyenek a könyvek, képlevonatok, gipszmásolatok, fényképek stb., mivel ezek végrehajtás alá vehető vagyონrészek, nem pedig a szerzői jog tartozékai.

A szakaszban foglalt védelemről egyébiránt a szerző, örököse vagy hagyományosa, hitelezője javára akár előre is lemondhat, mivel a törvény rendelkezése nem kényszerítő.

A NB. Szt. 10. §-a e végrehajtási tilalmat a szerzőnek kényszerítő erővel biztosítja (nem mondhat le róla), ami ismét a szerző, mint gyöngébb fél, különös védelme.

2. A végrehajtás alá vehető vagyoni előny alatt oly esedékessé vált, vagy legalább a szerző által is követelhető vagyoni ellenszolgáltatást kell érteni, ami a szerzőt, örökösét, hagyományosát a mű kiadása, forgalomba helyezése, előadása fejében illeti.

Forgalomba helyezésnek tekintendő az is, ha a szerző művét másnak eladta. Az érte járó, de még ki nem fizetett vételár tehát a szerző, illetőleg örököse ellen intézett végrehajtással lefoglalható. Lefoglalható továbbá a még föl nem vett tiszteletdíj, részesedés (tantième) esetleg a kártérítési összeg is.

A csőd a hitelezők végrehajtási kielégítésének egy különös módja lévén, a 4. §-ban a szerző, örököse, hagyományosa javára megállapított kivételes védelem az ellenük elrendelt csőd esetében is érvényesnek tekintendő.

A másra (kiadóra) átruházott szerzői jog, mint bármely haszonhajtó jog a jogutód ellen lefoglalható és a megfelelő végrehajtási szabályok alá esik. (L. a 168. lapon a 4. sz. jogesetet.)

3. A többi szerzőjogi művek közül a 4. §. végrehajtási tilalma megilleti a zeneműveket (45. §.), és a műszaki ábrázolatokat. (67. §.) A színművek és zeneművek előadására valamint a képzőművészeti alkotásokra és fényképekre, illetőleg azok szerzőire a törvény a 4. §. védelmét nem terjeszti ki s így azok szerzői joga korlátlanul lefoglalható.

Az eredeti mű bitorlása.

5. §. Az írói műnek gépi többszörözése, közzététele és forgalomba helyezése, ha az a jogosult (1., 2., 3. §§.) beleegyezése nélkül történik, a szerzői jog bitorlásának tekintetik és tilos. Az, hogy a mű többszörözése, közzététele és forgalomba helyezése egészen vagy részben történt-e, a tilalom tekintetében különbséget nem tesz.

Gépi többszörözésnek tekintendő a leírás is, ha az a gépi többszörözés helyettesítésére van rendelve.

6. §. A szerzői jog bitorlásának tekintendő továbbá :

1. a még meg nem jelent kéziratnak, a szerző beleegyezése nélkül történt többszörözése, közzététele és forgalomba helyezése. A többszörözést, közzétételt és forgalomba helyezést, a kéziratnak vagy másolatának jogosult birtokosa is csak a szerző beleegyezésével eszközölheti ;

2. a szerző beleegyezése nélkül történt többszörözése, közzététele és forgalomba helyezése az oktatás, vagy mulatság céljából tartott előadásoknak vagy felolvasásoknak ;

3. az olyan kiadás, melyet a szerző vagy kiadó, a köztük fennálló szerződés vagy a törvény ellenére eszközöl ;

4. a műnek több példányban kiállítása, mint amennyihez a kiadónak a szerződés szerint joga van ;

5. A szerzőtársak által közösen készített műnek olyan kiadása, melyet az egyik szerzőtárs jogosulatlanul eszközöl (1. §. második bekezdése) ;

6. a nyilvános tárgyalásoknál és tanácskozásoknál különböző alkalommal különböző tárgyak felett tartott beszédeknek az illető szónok beleegyezése nélkül történt gyűjteményes kiadása ;

7. kizárólag a napilapokba leendő felvétel végett összegyűjtött és többszörözve megjelent táviratoknak és tudósításoknak, valamely hírlapba történt jogosulatlan átvétele. Az ilyen közleményeknek valamely hírlapba megjelenése után átvételére a 9-ik §. 2-ik pontjának rendelkezése alkalmazandó.

1. A bitorlás. E kifejező régi, népies szó idegen vagy jogtalan használatát jelenti. A szerzői jogok sértéseire először Arany László alkalmazta 1876. évi törvénytervében. (Budapesti Szemle, 1876 : 20. sz.) Általános elfogadást nyert, mivel a jogsértés fogalmát jól kifejezi.

Az írói művek bitorlásának fogalmi köre a Szjt. 5. §-ában csak általánosságban van megjelölve a jogosulatlan gépi többszörözés, közzététel és forgalomba helyezés cselekményeivel. E cselekmények azonban külön-külön és egyenkint is megállapítják a bitorlást, noha az esetek nagy többségében mint a kiadó cselekményei együtt szoktak előfordulni. (L. a 68. és 70. lapon.)

Előfordulhat tehát a bitorlás oly többszörözés útján is, amelynek példányai soha forgalomba nem kerültek. Viszont lehetséges a bitorlás a közzététel oly cselekményei által is, amelyek többszörözéssel összekötve nincsenek. Végül a pusztá forgalomba helyezés (elárusítás, terjesztés) cselekménye is megállapíthatja a bitorlást az előbbi két cselekmény minden hozzájárulása nélkül. A magyar bírói gyakorlat ily értelemben végleg megállapodottnak tekintendő.

Kétségtelen azonban, hogy a szerzőjogi bitorlás fogalmköre az 5. §. általános kijelentésében nem merül ki. Mindjárt a 6. és 7., továbbá a 24. §-ban vannak az írói műveket illető oly jogsértő cselekmények is, amelyek az 5. §. alá nem vonhatók s így a bitorlásnak külön meghatározott cselekményei és esetei. Hogy azonban ezeket a bitorlástól különböző természetű cselekményeknek tekintsük, arra a törvényből okot nem lehet meríteni. A törvény a bitorláson kívül más fogalomjelzőt a külön felállított jogsértésekre sem használ.

A Szjt. szerint tehát a bitorlás a szerzői jog bármely megsértését jelenti.

A bitorlás egyes esetei a Szjt. 5., 6., 7., 8., 22., 23., 24., 25., 46., 47., 48., 49., 53., 54., 61., 62., 67., 68. és 71. §-aiban foglaltatnak.

A NB. Szjt. a szerzői jogok megsértésére külön fogalomjelzőt nem ismer, ellenben az O. Szjt. az *Eingriff* gyűjtőszót használja.

2. A gépi többszörözés, mint önálló bitorlási cselekmény közönségesen *utánnyomás* (Nachdruck) alakjában fordul elő. E szó azonban a többszörözés eseteit csak részben fűdi s ennek következtében mint hibás fogalomjelző az újabb használatból kiesett. Szintúgy mellőzték az újabb törvények a gépi kifejezést is.

A gépi szó törvényünkbe az 1870. NB. Szjt. 1. és 4. §-ának fordításából jött át, de hibás mása az ott foglalt *mechanische* szónak is, ami nem is gépet, hanem *erőművet*, tehát esetleg pusztá eszközt és szerszámot is jelent, amilyen lehet egy egyszerű kaucsuk-nyomó (stampiglia) is. Az 1901. NB. Szjt. már ezt a megjelölést is egészen mellőzi.

Nincs benne kétség, hogy a Szjt.-ben foglalt gépi többszörözés tulajdonképpen mechanikai, erőművi többszörözést, első sorban tehát nyomtatást jelent, bár a másképpen pl. gépírás, hektográf és más levonatok útján előállított példányok is erőművi »gépi úton« előállítottaknak tekintendők.

Eszerint az írói műveknél gépi többszörözésnek tekintendők a könyvnyomtatáson kívül a könyomás, cinkografálás (fénykép útján készült horgany-típusok), a hektografálás, az írógépelés, a kék-papírossal való sokszorosítás és a különböző nevű kézi gépek vagy eszközök által előállított autografálás.

A zenei, képzőművészeti, műszaki és fényképészeti művek többszörösítési és utánképzési eszközeiről megfelelő szakaszok alatt van szó.

Ami a sokszorosítás példányszámait illeti, a Szjt. 22. §. már az *első* példány elkészültével befejezettnek tekinti a bitorlást. Az ezt megelőző cselekmények csak a kísérletet állapítják meg és csak a kész részek, valamint a készülékek elkobzásának jogkövetkezményével járnak.

Vitás kérdésekké váltak azonban a magyar Szjt. rendelkezései mellett az előbeszédnek és hangnak amaz *újabb többszörösítési eszközei*, amelyek nem tekinthetők kizárólag erőművi (gépi) eszközöknek, hanem jobbra a mechanika, az optika, az acustica és a villamosság vegyes találmányai.

A fogalomzavar abból támadt, hogy a Szjt. keletkezése óta számos oly készülék keletkezett, ami még akkor ismeretlen volt és a *gépi* kifejezés alá közvetlenül nem vonható.

Ezek részben valóságos testi többszörösítéssel járnak, amennyiben a művet lemezekre viszik át, részint azonban testetlenül többszörösítik magát a hangot s így látható jelekben nem is nyilatkoznak meg.

Ezek :

a). *A fonográf és a grammofoon.* Megelőzőleg a beszédet vagy zenét hengerekre vagy lemezekre viszik át és ezek sokszorosítva kerülnek forgalomba. A grammofoon e lemezekről mechanikai forgás segítségével előidézett hangrezgéssel adja vissza a hangot.

Mind a két készülékről megállapítható, hogy lényegükben erőművi (mechanikai) gépek, még akkor is, ha a fonográf-felvételnél a hangot villamos áram közvetíti is a lemezre. A lemez pedig megszilárdított képe, vagyis hű eszmei mása a készülékbe belemondott vagy beleénekelte műnek.

Ha tehát a hangfogó lemezt többszörösítik, nincs benne kétség, hogy minden egyes lemez erőművi (gépi) úton létrejött mása, vagyis egy-egy példánya a megrögzített szerzői műnek. Az az ellenvetés, hogy az ily lemez szemmel nem olvasható többszörösített példány, nem bír alappal, mivel sem a dolog természete, sem a törvény nem kívánja a szemmel való olvashatóságot.

Másképpen áll a dolog, ha csak egyetlen hangfogó lemezt készítenek és az írói vagy zenei művet e lemezzel grammofoon útján egyszer vagy többször nyilvánosan előadják. Ez esetben egyetlen, tehát nem is *első* példányról van szó (22. §.) s így világos, hogy a Szjt. többszörösítési fogalma ezt az esetet nem fedi. Ezzel szemben áll azonban az 5. §. általános biztosítási meghatározása, mely a művet külön védi a *közzététel* ellen is. Már pedig az tagadhatatlan, hogy az így felvett lemez nyilvános visszaadása a közzététel fogalma alá esik, természetesen csak akkor, ha a mű többszörösítve és forgalomba hozva különben még nem volt.

A már többszörösítve jogosan forgalomba hozott írói művek grammofon útján való nyilvános előadása épúgy nem tekinthető a Szjt. szerint bitorlásnak, mint az írói mű felolvasását vagy elszavalását nem tekinti a törvény ilyennek.

Kivételnek az oktatás és mulatság céljából tartott előadásoknak és felolvasásoknak bár többszörösített lemezei és azok reprodukálása is, mivel a Szjt. 6. §. 2. pontja szerint ez általában meg van tiltva.

A zeneművekre és zenés színművekre a fonográf-(grammofon) lemezeknek mind többszörösítése, mind nyilvános előadása általában bitorlás (49. §.) A zenés színművek nyitányai, felvonásközi és egyéb zenerészei azonban a színpadon kívül általában szabadon előadhatók (50. §.) s így grammofon útján is. Ellenben azoknak lemezeiken való többszörösítése a jogosult beleegyezése nélkül bitorlás. (L. a 146. s köv. lapot.)

b) A *pianola*, *phonola*, *herojon*, *ariston*, *zonofon* és az ehhez hasonló készülékek, valamint a *zenélő órák* és a *síp-ládák* lemezbe metszett hézagok, vagy hengerbe illesztett fogak segítségével, nyers mechanikai erő közbeiktatásával, de hangszeren reprodukálják a zeneműveket. Ezek a készülékek a grammofon most említett többszörösítési és előadási szabályait követik; a Szjt. kivételt nem tesz.

c) A *telefon* útján sokak számára egyszerre, a villamoság közvetítésével történő előadás (telefon-hírmondó) tekintetében bíróságaink arra az álláspontra helyezkedtek, hogy az nem többszörözés, ellenben a szerző beleegyezése híján, jogtalan közzététel által elkövetett bitorlás. (A jogesetet l. alább.)

d) A *mozgófényképek* (kinematográf) általában véve események, színművészeti alakítások, táncok, szóval cselekmények reprodukciói. Mivel azonban a Szjt. sem a való események, sem a színművészeti alakítások utánképzéseit nem védi, hanem csak magát a színművet: a *mozgófényképek* általában véve nem tekinthetők a bitorlás elkövetési eszközeinek.

Kivételnek azonban maguk a mozgófényképek mint a *fényképészet* művei. Amennyiben ezeket az eredeti fölvéő joga ellen valaki utánképzi, közléteszi vagy forgalomba helyezi, bitorlást követ el. Továbbá az ú. n. *némajátékok* előadásai, amennyiben ezek színműveknek tekintendők és a mozgófénykép által azok egész terve (cselekménye) reprodukálható.

Végül kivéttik a *grammofonnal kapcsolatos mozgófénykép* újabb találmánya, mely a színészi alakítás mellett a színészek beszédét és a zenét is képes reprodukálni, tehát színművek és zenei színművek szerzői jogának bitorlására alkalmas. (49. §.) Az utóbbiak tulajdonképpen nem színművek előadásai ugyan, hanem az előadások utánképzései, de mivel a Szjt. 49. §-a a színműveket általában a »nyilvános előadás« ellen védi, a szerző jogának bitorlása ezekben az esetekben is alig lehet vitás.

e) *A vetítő készülékek*, amelyek nemcsak a képzőművészeti művek és fényképek, hanem műszaki ábrázolatok, sőt írói művek (kéziratok, nyomtatványok) nyilvános kiállítására, vagyis közzétételére is alkalmasak, szintén a *közzététel* tekinteti alá esnek és így szintén eszközei lehetnek a bitorlásnak.

Amennyiben a vetítő készülékekhez szükséges fényképlemezek (diapozitív) szintén eszközei a többszörösítésnek és a képzőművészeti mű vagy fénykép utánképzésének, e lemezekkel külön is elkövethető a megfelelő bitorlási cselekmény.

f) Legújabbán a *távolba való fényképezés* egy nemét találták föl a távirdahuzal és a villamosság közvetítésével, valamint a selenium nevű fém alkalmazásával. (Telefotografia, telestereográfia.) E készülékek a képzőművészeti, fényképezési és műszaki ábrázolatok alkotásainak hű mását nagy távolságra is átviszik. Mint ilyenek alkalmasak a közzététel és utánképzés bitorló cselekményeinek elkövetésére, de többszörösítésre, legalább eddig, nem használhatók.

Az újabb tudományos felfogás a szerzői jog megsértését egyáltalán a szerző személyes és vagyoni jogába való minden joggal

beavatkozásban keresi. Ez az oka, hogy az újabb törvények a fogalmi megszorításokat egyáltalán mellőzik és a jogsértések eszközeinek mineműségére egyáltalán semmi súlyt nem helyeznek. Ezáltal ki van zárva az, hogy az újabb és újabb többszörösítő, utánképző vagy közzétételre alkalmas találmányok kétséget támasszanak

A NB. Szjt. 11. §-a az 1870. törvény zavaró »mechanikai« szavát mellőzte és a szerzői jogot a mű kizárólagos többszörösítésének és iparszerű terjesztésének jogosítványában határozta meg. Ehhez mint személyes jog a mű tartalmának közlése járul, a színműveknél és zeneműveknél pedig a nyilvános előadás kizárólagos joga. (11. §.) A többszörösítésnél alkalmazott eljárás különbséget nem tesz. (15. §.)

Az O. Szjt. 21. §-a a szerző részére biztosított minden kizárólagos rendelkezési jog megsértését bitorlásnak (Eingriff) jelenti ki.

Egyébiránt mind a két törvény nagy részletességgel és gonddal szövegezi a bitorlás aló kivett cselekményeket.

3. A leírás a Szjt. 5. §-a szerint szintén többszörözés, ha az a gépi többszörözés helyettesítésére van rendelve. E tétel törvényünkben az 1870. NB. Szjt. 4. §-ának szó szerinti fordítása. De az eredeti német szöveg sem volt szerencsés.

A gyakorlatban a terjesztés célzatával történt leírást tekintették eddig is bitorlásnak, ami különösen zeneműveknél fordul elő sűrűn, ahol a művet vagy a partitúrákat gyakran többen is leírják, vagy mert a mű még nem jelent meg, vagy mert a megjelent mű drága.

A magyar bírói gyakorlat, mint az alábbi esetből kitetszik, már kevés számú példány leírását, sőt egyetlen példány eladását is bitorlásnak tekintette.

A pusztán személyes, vagyis magánhasználatra (tehát nem elárusítás vagy továbbadás céljából) való leírás nem a nyomtatás helyettesítése végett történik és így az nem bitorlás. Az 1901. NB. Szjt. 15. §-a ezt külön ki is fejezte.

Bírói gyakorlat.

Felperes zeneszerző zeneművét három példányban lemásoltatta, de a másolónál hagyta, aki azt alperes zeneműkereskedő cégnek eladta. Alperes a példányokat üzletében elárusította.

C.: Alperes beismerte ugyan, hogy a felperes által szerzett »Árpád induló« másolatának három példányát a szerző beleegyezése

nélkül üzletében eladta, de azzal védekezett, hogy ezáltal felperes szerzői joga meg nem sértetett, mert e kérdéses másolatokat maga a szerző rendelte meg, a másolatok felett pedig a másoló szabadon rendelkezhetett; hogy továbbá gépi többszörözés nem történt.

Tekintve azonban, hogy az 1884: XVI. t.-c. 5. §-a értelmében a *jogosulatlan forgalomba helyezés már egymagában véve is a szerzői jog bitorlását képezi és ezirányban, különös figyelemmel alperes üzletének minőségére és arra is, hogy alperes a szerző személyéről tudomással bírt, teljesen közömbös nemcsak az: hogy alperes hány példányt adott el, de az a körülmény is, hogy a zenemű másolatai a szerző vagy más által lettek megrendelve; tekintve végül, hogy az idézett t.-c. értelmében a másolás vagy leírás a gépi többszörözést helyettesíti, alperes kifogásait elvetni kellett. (1902: 4566. sz.)*

4. A *plágiumszerű többszörözés* a bitorlási esetek ama nagy számában fordul elő, amikor a bitorló nem az egész művet szószerint többszörösíti, adja elő, hanem azt változtatásokkal, betoldásokkal, törlésekkel, szóval a bitorlást leplező színleges átdolgozással vagy új címlap, cím vagy más szerzői név használatával teszi. E cselekményekben egyébiránt, a szándékos bitorlásnak ismertető jelei is benne foglaltatnak. Az eseteket a jogosult felhasználásoktól vagy az új műnek tekinthető szerves átdolgozásoktól olykor igen nehéz megkülönböztetni. E megkülönböztetés rendszere szerint a 31. §. szerint alakított állandó szakértő bizottságok feladata.

Mivel továbbá a törvény nem a szerzői gondolatot, hanem magát a mű értelmi tervét (szerkezetét) védi: valamely új gondolat, kifejezés, előadási mód és ízlés átvétele, vagy valamely új találmány leírásának átvétele, avagy egy más által fölfedezett régi okirat vagy mű közzététele egymagában még nem tekinthető bitorlásnak.

Bírói gyakorlat.

1. Alperes a felperes irodalmi művét nem szószerint, hanem *némi változtatásokkal* sajátította el és többszörözte, mégis úgy, hogy közlése nem tekinthető önálló műnek. Mindazáltal megállapítható volt, hogy beosztásban és sorrendben felperes műveit, azok módszerét, rendszerét és az abban nyilvánuló fejtegetési módot, gondolkozást és felfogást követi.

C.: A bitorlást megállapítja. (1905: 8852. sz.)

2. Felperes »Esküdtbíróság stb.« című munkáját I. alperes kérdésekben és feleletekben összeállítva sokszorosította s II. és III. alpereseknek árusítás végett bizományba adta, akik részben Budapestben, részben Kolozsvárt árusították.

Kolozsvári tsz. Megállapítja a Szjt. 5. §-ában körülírt jogbitorlás tényét és a 19. §-t alkalmazza. Mert a perbefogott mű (tanulók számára kivonatolt könyvnyomatos segédmű) a tárgyalási sorrend, a beosztás és a tartalom tekintetében is mindenben követi felperes művét.

Kolozsvári kir. T. Hh. azzal a változtatással, hogy a sokszorosító I. alperes a Szjt. 5., 19. §., a másik két terjesztő alperes pedig a 23. és 19. §. szerint vétkes.

C.: Hh. (1906 : 7059. sz.)

3. L. kiadótulajdonos és szerző »Adressenschema« című könyvének 1894. évi ötödik kiadásából a II. r. alperesnél (nyomdász) visszamaradt felvágatlan nyomtatott ívek készletét a II. alperesnek (nyomdásznak) L. szerző ellen intézett végrehajtása alkalmával I. alperes (kiadó) árverésen megvette s ugyanazon íveket, ugyanazon nyomdásznál, mint a mű 1897—1900. évekre szóló javított és tetemesen bővített kiadását »L. kiadása« feltüntetésével, új címlappal ellátva és az eredeti egykötetes kiadást két kötetre osztva, bekötve forgalomba hozta. L. örököse a bitorlás és a kár megítélését kéri.

C.: A jogbitorlást mindkét alperes ellen megállapította, II. alperes (kiadó) ellen (a kir. T. indokai helybenhagyásával) azért, mert neki, mint e címkönyv 5. kiadása árverési vevőjének, tudnia kellett, hogy e kiadás a szerző vagy jogutódjának beleegyezése nélkül *megváltoztatott címlappal* nem volt forgalomba hozható, tehát nyilván rosszhiszeműleg járt el. — I. alperes ellen a C. megállapította a bitorlást azért, mert a jogbitorlás elkövetésében ő is részes. Az új címlappal forgalomba hozott műre vonatkozó egész tényállást ugyanis mindkét alperes ismerte. Ezek szerint a szerzői jogi bitorlást mindkét alperes szándékosan követte el s mindkettő eljárása a szerzővel szemben rosszhiszemű volt. (1904 : 8132. sz.)

5. A *közzététel* mint különálló bitorlási cselekmény az írói műveknél rendszerint nem szokott előfordulni. Az írói művet közönségesen szerzője vagy gyakrabban ennek jogutódja (kiadója) többszörösíti és helyezi forgalomba, amely esetben az utóbbi eljárás a közzététellel egybeesik.

Nincs továbbá kétség abban sem, hogy a törvény közzététel alatt csakis a még meg nem jelent, vagyis többszörözés és forgalomba helyezés útján a közönség kezére nem adott művek nyilvánossá tételét érti. A már kiadott

műveknek magán körben, vagy bár nyilvános gyülekezetekben való felolvasása és elszavalása tehát nem lehet közlés útján való bitorlás. Szintúgy az egyes példányok kölcsönadása sem. (Kölcsönkönyvtárak.)

Az előző 2. pont tanúsága szerint azonban különösen az újabb mutatóanyag készülékek (grammofon stb.) segítségével a közlésnek gépi és hangtani módjai egyre szaporodnak. Pusztán csak jogtalan közlés esetének kell tekinteni azt az esetet is, amikor az író valamely, még közzé nem tett művét (pl. költeményét) valaki a szerző engedelmével nyilvánosan felolvassa, elszavalja, vagy pedig kiállítás, avagy vetítő készülék segítségével nyilvánosan olvashatóvá teszi.

A magyar bírói gyakorlat a pusztán közlés által való bitorlást elvi erővel elismerte az alább következő esetben, de csakis a többszörözésben még meg nem jelent műre nézve, mivel a többszörözéssel már kiadott művek felolvasása vagy elszavalása további közlés értékével nem bír.

Bírói gyakorlat.

Budapesti kir. T.: Mv. és kimondja, hogy alperes azzal a tényével, mely szerint felperesnek »Trombitás« című balladáját 1902. szeptember 21-ik napján előfizetőivel közölte, a szerzői jog bitorlását követte el s ezért alperest 100 korona pénzbüntetéssel sújtja.

Indokok: Nem vitás a peres felek között, hogy felperesnek az általa még ki nem adott, tehát kéziratban levő és csupán a Petőfi-Társaság részéről 1902. szeptember 11-én tartott díszelőadáson felolvasott költeményét alperes a felperes előleges beleegyezése nélkül az ugyanazon napon az előfizetői számára rendezett hangversenyen (a Telefon-Hírmondó által) előadatta, illetőleg elszavalhatta. Az 1884: XVI. t.-c. 6. §-ának 1. pontja értelmében a szerzői jog bitorlásának tekintendő a még meg nem jelent kéziratnak a szerző beleegyezése nélkül történt többszörözése, közlése és forgalomba helyezése.

A jelzett törvény alapján szolgáltatott törvényjavaslat indokolásában kifejezetten visszatükröződik a törvényhozónak abbéli szándéka, hogy az írói műveknek a védelmét úgy a gépi többszörözés, mint a közlés ellen akarta biztosítani, mert a törvényjavaslat indokolásában annak előrebocsátása mellett, hogy a törvényjavaslatnak általános kifejezései a közlés és a gépi munkával való

többszörözés, határozott kifejezést nyer az a jogelv, hogy a javaslat célja az írói műveknek minden tekintetben való megvédésének biztosítása és éppen azért a *gépi többszörözés mellett még a közzététel is bünteti*, mert a szerző époly sérelmet szenvedhet, ha művét akarata ellenére mások nyilvánosságra hozzák, mintha már megjelent művét jogosulatlan utánnyomás által többszörözik. Az a körülmény, hogy a közzététel módja a maradandóság jellegét nélkülözi, a nyilvánosságra hozatal tényén mit sem változtat; s másrészt, mert az előfizetők számára rendezett hangverseny már a dolog természeténél fogva nyilvános jellegűnek tekintendő.

Való ugyan, hogy felperes költeménye a Petőfi-Társaság dísz-előadásán felolvastatott, de ezáltal felperesnek ezen írói munkája a Szjt.-ben biztosított védelemtől meg nem fosztatott, amennyiben a díszelőadáson történt *felolvasás által a még kéziratban levő költemény kiadottnak nem tekinthető* és amennyiben valamely költemény nyilvános felolvasása nem vonható a hivatkozott törvény 9. §-ában felsorolt azok közé a kivételek közé, amelyek a szerzőjog bitorlását kizárják. (1903 : 5754. sz.)

C. : Hh. (1903 : 9670. sz.)

6. A forgalomba helyezés mint bitorlási cselekmény közönségesen a jogtalan többszörösítés folytatása gyanánt, tehát nem önállólag jelentkezik.

Azonban jelentkezhet mint önálló bitorlási cselekmény akkor, ha valaki valamely bitorlott művet a bitorlás tudtával árusít el vagy terjeszt. A kir. Curia megállapítása az így történt elárusítást az alábbiak szerint elvileg önálló bitorlási cselekménynek ismerte föl. (Szjt. 23. §.)

De előfordulhat a forgalomba helyezés mint önálló bitorlási cselekmény más esetekben is. Például ha valaki a szerző által kinyomtatott könyvkészletet valamely módon hatalmába keríti és a szerző akarata ellen közrebocsátja.

Hogy a szerző ellen folytatott bírósági vagy hatósági árverésen megvett, de még közzé nem tett nyomtatvány-készletet a vevő forgalomba helyezheti-e a szerző akarata ellen is, vitás. Az ily készlet végrehajtás alá vételét a Szjt. 4. §-a közvetlenül nem tiltja ugyan, de mivel az 1. §. a mű közzétételét a szerző kizárólagos jogának mondja (és ez a szerzőnek épúgy vagyoni mint személyes természetű joga),

a törvénynek megfelelőbb, hogy a forgalomba helyezés ebben az esetben is a szerzői jogba való jogtalan beavatkozás lévén, bitorlásnak tekintessék.

A forgalomba helyezés fogalmi körébe egyébiránt nemcsak az elárusítás tartozik, bár ezt egyetlen példány elárusítása esetén is a forgalomba helyezés biztos ismertető jeléül fogadta el a kir. Curia (L. a 137. lapon közölt 3. esetet), de ide tartoznak a jogtalan terjesztés ingyenes esetei is. Ellenben a műnek személyes célokra történt használása, pl. ha valaki családjá körébe visz el egy még meg nem jelent, vagy máskülönben jogtalanul terjesztett művet, ez a forgalomba helyezés ismertető jeleit nem meríti ki.

A forgalomba helyezés elárusítási eseteiről l. a Szjt. 23. §-ában a 134. lapon.

Bírói gyakorlat.

1. A szándékos árusítás egymaga is megállapítja a bitorlást.

I. alperes kiadócég jogtalanul átvette naptárába egy hírlapból felperes elbeszélését. II. r. alperes elárusító még akkor is tovább árusította, amikor felperes szerző őt levélben figyelmeztette.

C. : A kir. T. ítéletének I. alperesre vonatkozó nem felebbezett része érintetlenül hagyatván, a II. alperes köteles felperesnek 10 forint kárt és a perköltséget, az állampénztárnak pedig 10 forint büntetést fizetni.

Indokok : Az 1884 : XVI. t.-c. 5. §-a értelmében az írói műnek a jogosult beleegyezése nélkül közzététele és forgalomba helyezése a szerzői jog bitorlását képezvén, a kérdéses cikknek közlése a törvény tilalma ellenére történt és miután II. alperes a 2. szám alatti levél vétele után is árusította a kérdéses naptárt, az önállóan is megbíráható törvénysértést, vagyis a *szándékos és üzletszerű áruba bocsátás* tényét megállapítani és a II. alperest hivatkozott t.-c. 23., illetőleg 19. §-a alapján kötelezni kellett. (1892 : 530. sz.)

2. Alperes a felperes kiadásában 1903-ban megjelent naptárnak felperes által makulaturaként eladott példányait egy új naptár-rész beragasztásával és új címlap alkalmazásával jogtalanul forgalomba helyezte.

C. : A budapesti tsz. és kir. T. indokaiból hh. — A nem vitás tényállás mellett jogosult lehetett ugyan alperes az általa megvett régi naptárak *eladására*, de tudnia kellett, hogy azokat új naptár-résszel, más címfeliratú borítékban saját kiadmányaké *forgalomba helyezésre* a törvény I. §-a értelmében joga nem lehetett. Nem áll meg alperes azon kifogása, hogy az irodalmi rész már közzétéve és

forgalomba helyezve volt, mert ez csak oly alakban történt meg, amint azt felperes nem vitás szerzői, illetve kiadói joga alapján tehette, mikor azonban alperes a megvett példányokat új borítékkal és naptárrésszel ellátva — habár kiadói nevének kitüntetése nélkül — újból mint 1904. évi naptárt adta ki, *jogtalan közzétételt és forgalomba helyezést* eszközölt. (1906 : 1936. sz.)

7. A bitorlás különös esetei. A Szjt. 5. §-a ugyan általános kijelentést tartalmaz, de nem foglalja át az írói mű bitorlásának valamennyi esetét. További esetek foglaltatnak külön meghatározva és felsorolva a 7. és 8., valamint a 24. §-okban. A többi védett szerzőjogi mű bitorlási esetei pedig külön, a maguk fejezetében vannak megjelölve. De éppen egy mindent átfoglaló általános meghatározás híján, mindaz, ami bitorlásnak a Szjt.-ben külön megjelölve nincs, a bitorlás fogalma alá nem vonható.

A 6. §. tehát nem példálózó módon (*exemplificatio*), hanem önállóan határozza meg a bitorlás egyes, bár nem valamennyi esetét.

A szakasz egyes pontjai szerint :

ad 1. E pont első része az 5. §. közelebbi magyarázata és alkalmazása a művet tartalmazó kéziratra és annak védelmére. Természetesen nem minden kéziratot véd, hanem csak olyant, amiben annak mondható írói (szerzőjogi) mű foglaltatik. Ha ebben kétség van, az állandó szakértő bizottság (31. §.) dönti el.

Ha a kézirat vagy annak másolata akármely jogcímen másnak a birtokába jut, azzal a szerző jogai még nem szál-
lanak reá. Nem még akkor sem, ha magát a kéziratot aján-
dékba vagy emlékül, de a többszörösítés stb. felhatalmazása
nélkül kapta.

Az örökös a szerző kiadatlan kéziratát a reászállott szerzői jog alapján teheti közzé.

Gyakran lehet a könyvek címlapján ezt a kitételt olvasni : *Kézirat gyanánt.* Ami azt kívánja jelenteni, hogy a szerző a művet nem helyezte forgalomba s így a nyomtatvány a közzé nem tett kézirat helyét pótolja.

E kijelentésnek a célja tulajdonképpen az arra való

figyelmeztetés, hogy a kiadvány *terjesztését* a szerző eltiltja, vagyis hogy az forgalomba helyezve nincs és így árusítása bitorlás. E tilalom azonban csak akkor bír joghatással, ha az meg is felel a valóságos állapotnak. Ha a néhány, vagy bár számosabb példányban kinyomtatott művet a szerző »kézirát gyanánt« csak rokonai vagy barátai közt osztja szét és azok e körből nem vándorolnak át a közforgalomba, akkor a művet forgalomba helyezettnek tekinteni nem lehet. Ellenkező esetben igen.

Korábban sűrűn fordult elő a kinyomtatott színműveken ez az óvás is: *Színpadokkal szemben kézirat*. Ez a korábbi jog mellett a kinyomtatott mű előadásának **tilalmát** jelentette és a színgazgatók figyelmeztetésére szolgált. A Szjt. életbelépése óta jogi értelme és hatása nincs.

Ad 2. A nyilvános előadásokat felolvasásokat és beszédek a Szjt. általában nem tekinti írói műveknek és így nem is védi. E pont alatt kivételt tesz az oktatás és mulatság céljából tartott előadásokra és felolvasásokra, amennyiben ezeket védi.

A törvény elvi álláspontját a fejlődés túlhaladta, amennyiben a beszédek és nyilvános előadásokat szerzőjogi műnek már általánosan elismerik még akkor is, ha előadásuk előtt írásba nem voltak foglalva. Azonban a Szjt. álláspontján is védve vannak a következők: az iskolai és egyetemi előadások, a közművelődési intézetekben, irodalmi társaságokban és társas egyesületekben tartott mindenféle szabad előadások és felolvasások. Feltéve mindig, hogy azok tartalma oktató vagy mulattató.

Az előadások lényegükben a beszédekkel egyet jelentenek.

Ellenben nem esnek védelem alá a nyilvános politikai, egyházi, országgyűlési, törvényhatósági, választási beszédek, valamint a bíróságok előtt tartott perbeszédek sem. Meny nyiben védi a törvény ily beszédek gyűjteményeit, alább a 6. pont határozza meg.

Megjegyzendő, hogy amennyiben a törvény az oktató és mulattató célú előadásokat és felolvasásokat védi, ezeknek

vagy lényegüknek a hírlapokban való közzététele a szerző engedelmével nélkül szintén bitorlás.

A NB. Szjt. 1. §-a az épülésre (Erbauung) szolgáló előadásokat vagy beszédeket is védi az oktatók és mulattatók mellett. Eppen így az O. Szjt. 4. §-a.

Ad 3. és 4. A szerző és a kiadó közötti jogviszonyt, amennyiben az köztük szerződéssel rendezést nem nyert, a KT. rész 8. címe (kiadói ügylet) szabályozza.

A köztük támadható jogviszonynak egyes részei aszerint különböznek, amint azok magára a kereskedelmi természetű ügyletre, vagy pedig magában a Szjt.-ben tiltott cselekményekre, tehát a bitorlás kérdéseire vonatkoznak. Ide csak az utóbbiak tartoznak.

Újabban a tudományban a szerző személyes jogainak előtérbe állításával vitássá lett az is, hogy a szerző a maga művén egyáltalán követhet-e el bitorló cselekményeket? Gyakorlati érdekűvé ez a vita ott válik, ahol a szerző minden szerzői jogát átruházta a kiadóra, de később a szerző a művön pl. a maga reputációja érdekében a kiadó által ellenzett változtatásokat akar tenni, vagy pedig a művet egészen visszavonja, avagy azt a szükségesnek vélt változtatásokkal vagy átdolgozásokkal önmaga adja ki.

E kérdések kétségtelenül érintik a szerző személyes jogait, helyes megoldásuk azonban a további jogfejlődés dolga. A magyar Szjt. 6. §. 3. és 4. pontja azonban a szerző és kiadó közt kérdések közül kiemeli és bitorlási cselekményekké teszi mind a szerzőnek, mind a kiadónak oly jogosulatlan kiadását, melyet akár ez, akár az, a szerződés, vagy az azt helyettesítő törvényes intézkedések ellen eszközöl. Tehát a szerző a maga átruházott művén is követhet el bitorlást a kiadó ellen.

Ilyen eset közönségesen az, ha a szerző a kiadóra átruházott szerzői jogra való tekintet nélkül önhatalmúlág rendez művéből új, bár átjavított kiadást. Vagy művét egyszerre több kiadónak adja el. Szintűgy ha a szerző a kiadónak átengedett kiadás elfogytását be nem várja és

máris új kiadást rendez vagy rendeztet. Vagy pedig már átruházott művét műveinek gyűjteményes kiadásába veszi föl. (KT. 517. §.)

Továbbá, ha a kiadó a neki átengedett egy vagy több kiadáson túl is rendez új kiadást, vagy a szerző művét a szerző engedelmé nélkül önhatalmúlag átjavított, megtoldott vagy megcsonkított alakban adja ki, bár a neki átengedett kiadás keretében. (KT. 519. §.) Végül a 4. pont szerint idetartozik az is, ha a kiadás példányszáma korlátozva volt, de a kiadó a megengedettnél több példányt többszörösített.

Mindezekben az esetekben a szerzői jog bitorlásáról van szó és a sértett fél nem a KT. és eljárás, hanem a Szjt. és eljárás útján keresheti jogai orvoslását.

További kérdés az, hogy a jogosított kiadó ki ellen léphet fel bitorlási igényekkel akkor, ha a szerző a jogtalan kiadást nem maga, hanem más kiadó által rendeztet? Ebben az esetben a Szjt. 3. §-ára, továbbá a 6. §. 3. és 4. pontjára s a 19. és köv. §-okra támaszkodva megállapítható, hogy a bitorlás cselekménye mind a szerző, mind pedig az újabb, jogosulatlan kiadó részén fennforog, a büntetésért, valamint a kártérítésért azonban nem egyformán fognak felelni. A jóhiszeműleg eljáró új kiadó ebben az esetben csak gazdagodása erejéig felel a korábbi jogosult kiadónak, ellenben a szerzőt rendesen a szándékosság jogkövetkezményei fogják terhelni.

A *kiadói ügyletre* vonatkozó jogszabályokat l. a 79. lapon.

Ad 5. A szerzőtársak egymásközötti szerzőjogi viszonyát szerződés híján az 1. §. 2. bekezdése állapítja meg.

A bitorlási cselekmények az 1. §. szerint kétfélek lehetnek:

a) Ha a művek több szerzője van és egy vagy több szerző része el nem különíthető. Ez esetben ha az egyik szerző szerzőtársa vagy szerzőtársai beleegyezése nélkül és az *előzetesen* adandó kárpótlás bírói megállapítása és kiegyenlítése nélkül többszörösíti stb. a művet, a 6. §. 5. pontja szerint bitorlást követ el. Ugyanez áll be akkor is, ha

a második vagy a további kiadás jogtalan közrebocsájtásáról van szó. Ha szerződés van köztük, ami ezt a kérdést másképpen szabályozza, a bitorlás kérdése a szerződés szerint döntendő el.

b) Ha a közös műnek egyes részei elkülöníthetők, az elkülöníthető részek szerzői többszörözési stb. jogukban egymás által korlátozva nincsenek és erre az esetre az 5. pont nem vonatkozik. Mindazáltal bitorlás fog ebben az esetben is előfordulni, ha egyik szerzőtárs szerződés ellenére többszörözi stb. a magáéval együtt a többi részét is. Ugyanez áll a további kiadás jogtalan közrebocsájtása esetére.

Vitás lehet az az eset, ha a közös művet a szerzők már egy kiadásban kiadták s valamely elkülöníthető rész szerzője a kiadás elkelése előtt újra kiadja a maga részét. Nézetünk szerint ebben az esetben a szerzőtársak közt a kiadás ténye által kiadói ügylet létesült s így a KT. 517. §-a köti valamennyi szerzőtársat. A kiadás elkelte előtt tehát a mű bármely önálló részének kiadása a 6. §. 3. pontja szerint a többire nézve bitorlási cselekmény.

Ad 6. E pontban a 2. ponttal összhangban és *a contrario* hallgatag ki van mondva, hogy a nyilvános tárgyalásoknál és tanácskozásoknál tartott beszédek többszörözése stb. nem a szerző kizárólagos joga, hanem mindenkié. Ily beszédek az országgyűlési, törvényhatósági, egyesületi, kereskedelmi társaságbeli, egyháztestületi, törvényszéki és ezekhez hasonló nyilvános beszédek. Ezek tehát, bár egész terjedelmükben, a hírlapok útján is közzétehetők.

Mindezeket gyűjteményes kiadásba foglalni azonban magának a szónoknak (szerző) kizárólagos szerzői joga, még pedig akkor is, ha a beszédek »különböző alkalommal különböző tárgyak felett« voltak elmondva. Az ily gyűjtemények vagy azok egyes részeinek jogtalan utánnyomása bitorlás. Ezzel ellentétben tehát nem bitorlás több szónok szónoki művének egyetlen gyűjteménybe foglalt kiadása.

A NB. Szjt. 17. §-a a nyilvános tárgyalások közben mondott beszédekkel általában szabaddá tette, de csak a hírlapokra és időszaki iratokra (folyóiratokra) nézve. Hasonlóképpen a bírósági, poli-

tikai, községi és egyházi képviseletek előtt mondott beszédek is. Az ugyanazon szerző beszédgyűjteményében megjelent beszédek többszörözése azonban tilos.

Az O. Szjt. 5. §-a egyáltalán kizárja a szerzőjogi védelemből, de csakis a közügyekben való tárgyalásokon és gyűléseken tartott beszédek. Ideszámítja a gyakorlat a törvényszéki, nevezetesen pedig a büntetőbírószági beszédek is.

Ad. 7. E pont az ú. n. *könyomatos lapok* (hírlaptudósító lapok, Correspondences) közleményeit védi a jogtalan átvétellel ellen. A képviselőház külön határozatánál fogva, az igazságügyi bizottság szövegezése szerint került a törvénybe.

Védve vannak itt mindama, akár könyomással, akár másképpen többszörözött lapok, amelyek táviratokat és tudósításokat szereznek és azokat összegyűjtve, naponként olykor többször is, külön kiadásokban mintegy kéziratul és magas előfizetési áron bocsájtják a napilapok rendelkezésére. Védett jellegük a törvényben leírt céltól függ, de nem szűnik meg azáltal, ha a napilapokon kívül mellékesen más előfizetőik is vannak, rendesen közhivatalok, bankok s egyes üzletemberek, akiknek az első kézből való, gyors értesülés különös érdekük.

A törvény ezeket nem tekinti gyűjteményes műveknek, tehát nem a szerkesztő, hanem a kiadó (vállalkozó, lap tulajdonos) részesül szerzőjogi védelemben.

A bitorló cselekmény az ily lapokban megjelent táviratok és tudósítások jogosulatlan átvételéből áll még úgyis, ha az átvétel nem közvetlenül, hanem valamely napilapnak még közzé nem tett közleményéből (korrektura-ív) kéz alatt történik. Az előfizetés hallgatólag magában foglalja az átvételt jogát.

Az így jogosan átvett és valamely napilapban már megjelent távirat vagy tudósítás a megjelenés után azonnal kiesik a kivételes védelem alól; a napilapokból való közvetett átvétele tehát nem bitorlás. (9. §. 2. pont.)

Újabban egyes ily könyomatos lapok szépirodalmi, tudományos és oly nagyobb hírlapi közleményeket is hoznak, amely utóbbiaknál az utánnyomás (átvétel) tilalma ki van

fejezve. Ezek átvétele a 9. §. 2. p. erejénél fogva a kiadó külön beleegyezése, vagy általános előfizetés híján, szintén bitorlás. A keresetjog azt illeti, akit az illető dolgot szerzői joga, tehát rendszerint magát a szerzőt, hacsak jogát a könyomatos kiadóra az első kiadáson túlmenőleg is át nem ruházta.

A NB. Szjt. e külön védelmet nem ismeri. Az O. Szjt. a magyar Szjt.-hez hasonló védelmet nyújt.

6. A kiadói ügyletről az 1875 : XXXVII. t.-c. (KT.) II, része külön cím alatt intézkedik. A Szjt. e címet erejében továbbra is meghagyta. (L. a következő lapot.)

Bírói gyakorlat.

1. Egyetemi tanár nyilvános előadásainak védelme.

Budapesti tsz. : Az 1884 : XVI. t.-c. 6. §-ának 2. pontja az »oktatás« céljából tartott előadásokra nézve állapítja meg az előadó szerzői jogát, s így az egyetemen kétségtelenül oktatás céljából tartott előadásaira vonatkozólag felperes szerzői jogát is megállapítani kellett. Ezzel szemben sem az alperes által hivatkozott 9. §. 4. pontja, sem a kodifikáció technikájára utalással hivatkozott 9. §. 1. pontja figyelembe nem jöhet. Az előbbi azért nem, mert világosan a 6. §. 6. pontjára utal, az utóbbi nem, mert abban az oktatási célokra szerkesztett nagyobb műbe, egy másik mű egyes helyeinek vagy kisebb részének szó szerinti átvétele engedtetik csak meg, vagyis az oktatás érdekében a már megjelent mű »egyes helyét« vagy »kisebb részét« veszi csak ki a védelmi körből, amiből éppen nem következik, hogy egy egész művet, habár oktatás céljából is, védelméből kizárna.

A tanári működésért élvezett díjazásra alapított érvelés sem talál, mert ezen működés a díjazással szemben kötelezőleg csakis a tananyag előszóvali előadására szorítkozik, a törvény által biztosított ezen előadásoknak gépi többszörözés útján való közzététele és forgalomba helyezésére vonatkozó jogot ezen díjazás tehát ellenszolgáltatásként nem abszorbeálja.

C. : Hh. (1901 : 1890. sz.)

2. Felolvasás közlése hírlapban.

Budapesti tsz. : A szerzői jog bitorlása az alperes ellen megállapítandó a Szjt. 6. §. 2. pontja alapján azért, mert a felperes felolvasását engedély nélkül közölte stb.

C. : Hh. (1903 : 7817. sz.)

1875 : XXXVII. t.-c. II. Rész. Nyolcadik cím.

Kiadói ügylet.

515. §. Azon ügylet, mely által valaki (a kiadó) kész vagy készítenő irodalmi, műszaki vagy művészeti munka többszörözésére, közzétételére és forgalomba helyezésére a szerzőtől vagy ennek jogutódaitól kizárólagos jogot szerez, kiadói ügyletnek tekintetik.

516. §. A szerző köteles a kiadónak az ígért munkát a szerződésileg megállapított minőségben és kellő időben átadni.

Ha a szerző e köteletségének saját hibájából meg nem felel, a kiadó tetszése szerint a szerződés teljesítését s a késedelemből eredő kár megtérítését, vagy a nem-teljesítés miatt kártérítést követelhet, vagy a szerződéstől elállhat, mintha az meg sem köttetett volna.

517. §. Addig, míg a többszörözés végett átengedett munkának azon példányai, melyeknek forgalomba helyezésére a kiadó jogot nyert, el nem keltek, a szerző munkájával oly intézkedéseket nem tehet, melyek a kiadó kárára lehetnének; nevezetesen nem áll jogában ugyanazon munkát vagy annak egy részét újra kiadni, vagy kiadás végett másnak átengedni, vagy összes munkái kiadásába vagy valamely gyűjteménybe felvételni.

A szerző, ha valamely gyűjteménybe egyes dolgozatokat szolgáltat, ezeket akár külön, akár összes munkáiban közzéteheti, feltéve, hogy az egyes dolgozatok azon alakban, melyekben a gyűjtemény részeként jelentkeznek, a könyv vagy műke-reskedés önálló tárgyait nem képezik.

A kisebb dolgozatok, melyek hírlapnak vagy folyóiratnak engedtetnek át, megjelenésük után a szerző szabad rendelkezése alá kerülnek.

518. §. A kiadói jog nem ad egyszersmind jogosultságot a munka fordításához s ennek kiadásához.

519. §. A kiadó a kéziratban, vagy a megállapított eredetiben átvett munkát saját költségén változatlanul többszörözni és kellően forgalomba helyezni tartozik.

520. §. A kiállítás, határozott megállapodás hiányában, a munka céljának és jelentőségének megfelelő alakban történik.

A példányok számát és az egyes példányok árát, ha eziránt a felek közt megállapodás nem történt, a kiadó saját belátása szerint határozza meg; de nem áll jogában oly túlságos árt szabni, mely a munka kelendőségének árthatna.

521. §. Ha a felek új kiadás iránt szerződnek, arra nézve, miről az új szerződésben nem intézkednek, a korábbi szerződés szolgál irányadóul.

522. §. A kiadói jog terjedelmére nézve a felek megállapodása szolgál irányadóul. Kétség esetében a szerződés a munkának csak egyszeri kiadására ad jogosítványt.

Ha a munka további kiadásai is átruháztattak, a kiadó az előbbi kiadás teljes elkelte után azonnal köteles új kiadást eszközölni.

523. §. Ha a kiadó az átvett munka többszörözését és forgalomba helyezését, vagy az első kiadás teljes elkelte után az új kiadás eszközölését saját hibájából elmulasztja, a szerző tetszése szerint a szerződés teljesítését és a késedelemből eredő kár megtérítését, vagy a nem-teljesítés miatt kártérítést követelhet, vagy a szerződéstől elállhat, mintha az meg sem kötöttetett volna.

524. §. A kiadó, ha a szerző egyes munkáinak kiadására jogot nyert, e munkák összkiadásának eszközölésére feljogosítottak nem tekintetik.

Ha a szerző munkáinak összkiadását engedi át, a kiadó nem nyer jogot arra, hogy az egyes munkákat vagy azok részeit külön kiadhassa.

525. §. Tiszteletdíjt a szerző csak akkor követelhet a kiadótól, ha ilyen nyíltan vagy hallgatag kikötöttetett. A tiszteletdíj hallgatag kikötöttnek akkor tekintetik, ha a körülmények szerint a munka átengedése csak tiszteletdíj mellett volt feltehető. A tiszteletdíjt ily esetben a körülményekhez képest szakértők meghallgatása mellett, a bíróság állapítja meg. Ugyanez történik akkor is, ha a tiszteletdíj közelebbi meghatározás nélkül általában köttetik ki.

526. §. Ha a tiszteletdíj megállapításánál bizonyos ívszám vétetett alapul, a kiadó a megállapított ívszámot meghaladó részért tiszteletdíjat fizetni nem tartozik, de a szerzőtől követelheti, hogy ez teljes munkát szolgáltatasson.

527. §. A kiadó, más megállapodás hiányában, köteles a tiszteletdíjt, ha az a munkáért általában köttetett ki, a teljes kézirat vagy az eredeti átvételével azonnal kifizetni; ellenben ha a tiszteletdíj ívek szerint állapítottatott meg, az a többszörözés befejezésekor; amennyiben pedig a munka részekben jelenik meg, az egyes részek bevégzett kiállításakor fizetendő.

528. §. Oly esetben, midőn a szerződés teljesítése a kiadó személyében történt véletlenség miatt lehetetlenné válik, a kiadó a tiszteletdíj fizetése alól csak úgy szabadul fel, ha a szerző a munkát ugyanazon feltételek mellett más kiadónak átadta.

529. §. Ha a többszörözés végett átadott munka a kiadónál véletlenül elvész, ennek kötelezettsége a tiszteletdíj megfizetésére szorítkozik.

A szerző azonban ily esetben, ha egy másik példány birtokában van, ezt, esetleges költségeinek megtérítése mellett, a kiadónak átengedni tartozik.

530. §. Azon esetben, ha a már kész kiadás a forgalomba helyezés előtt egészen vagy részben véletlenül megsemmisül, a kiadónak jogában áll a megsemmisült példányokat saját költségén kipótolni, anélkül, hogy ezekért a szerzőnek tiszteletdíjt fizetni tartoznék.

531. §. A kiadói szerződés megszűnik:

1. ha kész munka iránt kötött szerződés és e munka az átadás előtt a szerzőnél véletlenül elvész;

2. ha a szerző a munka befejezése előtt meghal, vagy a munka szerződésszerű elkészítésében egyébként véletlenül megátallatik, vagy az elkészítésre képtelenné válik;

3. ha a cél, mely a szerződők szándéka szerint a közzététel által elérendő volt, a kézirat vagy eredeti átadás előtt véletlen eset folytán lehetetlenné válik.

A szerző, illetőleg ennek jogutódai az érintett esetekben a kötelezettség alól felszabadulnak ugyan, de tiszteletdíjt nem követelhetnek, sőt ha ilyet kaptak, azt visszafizetni tartoznak.

Ellenben, ha a 3. pont alatt érintett körülmény a kézirat vagy eredeti átadása után következik be, a szerző vagy jogutódai tiszteletdíjt követelhetnek, illetőleg a kapott tiszteletdíját visszafizetni nem tartoznak.

532. §. A szerzőnek jogában áll a szerződést egyoldalúlag felbontani, ha a kiadó csőd alá kerül.

Ha azonban a többszörözés már megkezdett, a kiadó csődtömege, amennyiben a szerzőnek kellő biztosítékot nyújt, a szerződést fenttarthatja.

533. §. A jelen cím határozatai, a dolog természetének megfelelő alkalmazással, oly esetben is irányadóul szolgálnak, midőn a kiadói ügylet valamely irodalmi, műszaki vagy művészeti munka tulajdonosával, ki a szerzőnek nem jogutódja, köttetik meg.

1. A kiadói ügylet és a szerzői jog viszonya. A törvényhozás az 1875. évi KT. megalkotásánál az akkor még rendezetlen szerzői jognak a közforgalomban leglényegesebb igényeit is rendezte így a kiadói ügyletről szóló címbe szerzői jogi szabályok is felvételtek. Viszont az 1884. évi Szjt. a szerzői jog szabályozásával egyidejűleg a kiadói jogot nem

alakította át s így a kétféle rendezés határterülete bizonyos részben egymásba olvadt.

A gyakorlati esetekben kérdés tehát, hogy a szerző (vagy jogutódja) és a kiadó közötti jogviszonyból mely kérdések tartoznak a kiadói (kereskedelmi) jog uralma alá és melyek a Szjt. uralma alá?

Ez a vitás kérdések fóruma tekintetében is fontossággal bír. A kiadói ügylet ugyanis, mint feltételes kereskedelmi ügylet (amennyiben t. i. a kiadó kereskedelmi ügyletekkel iparszerűleg foglalkozik) a KT. 259. §. 5. pontja szerint kereskedelmi ügylet s mint ilyen a kereskedelmi bíróságok közönséges hatáskörébe esik. Ha pedig a kiadó nem foglalkozik iparszerűleg kereskedelmi ügyletekkel (tehát nem könyvkereskedő vagy iparszerű könyvkiadó, hanem magán-egyén, amatőr, kulturintézet stb.) akkor a polgári bíróságok hatáskörébe tartozik. Ellenben az ügylettel járó szerzőjogi kérdések mindenkor a Szjt. rendelkezései szerint és azok fóruma előtt (a kir. törvényszékek) nyernek megoldást.

A kiadói ügylet jogszabályainak az ezek szerint szükséges bifurkálását a Szjt. 6. §. 3. és 4. pontja olyképpen hajtja végre, hogy az olyan kiadást, amelyet a szerző (jogutódja) vagy a kiadó szerződésük, vagy az azt pótló törvényes intézkedések (KT. II. R. 8. cím) ellenére rendez, továbbá a kiadás példányszámainak áthágását bitorlásnak minősíti s ezzel a Szjt. hatása alá vonja. Minden más intézkedés továbbra is megmarad a KT. területén.

Összeállítva már most a kiadói ügyletről szóló törvényes rendelkezéseket, az elosztozás a kétféle jog közt a következő:

a) *A szerzői jog területére tartozik a KT. 515. §-a annyiban, amennyiben a kiadói ügylet a szerzői jog korlátolt vagy korlátlan átruházását jelenti és a Szjt. 3. §-a szerint ítélendő meg.*

A KT. 517. §-a szerint a szerző (jogutódja) ama jogtalan cselekménye, amellyel a kiadóra átruházott művet, vagy annak egy részét maga újra kiadja, vagy másnak átengedi, avagy művei gyűjteményébe felveszi.

A KT. 518. §-a szerint a mű fordításának a kiadó által jogosulatlanul történt kiadása.

A KT. 519. §-a szerint, ha a kiadó a művön jogosulatlan változtatásokat tesz:

A KT. 520. §-a szerint ha a kiadó a munkát a mű külső kiállításában vagy árának megállapításánál a szerződés vagy e §. rendelkezését nem tartja meg.

A KT. 521. §-a szerint ha a kiadó az új kiadásnál a szerződést vagy a törvényt megsérti.

A KT. 522. §-a szerint ha a kiadó arra való külön felhatalmazás híján egynél több kiadást rendez. Vagy ha több kiadásra nyervén jogot, az előbbi kiadás teljes elkelése után azonnal új kiadást nem rendez. (A szerző személyes jogának megsértése.)

A KT. 524. §-a szerint ha a kiadó a szerző egyes munkáinak általa rendezett jogos kiadásait összkiadásban is kiadja, avagy megfordítva.

A KT. 533. §-a szerint ha a fentebbi cselekményeket vagy mulasztásokat a kiadó valamely irodalmi, műszaki vagy művészeti munka (testi tárgy, kézirat, terv, kép, szobor) tulajdonosa ellen követi el, aki nem szerző és annak nem is jogutódja. Ezek oly esetek, amikor valaki a tulajdonába került antik szobrot, képet, könyvet, vagy bár nem antik, de már »szabaddá« lett és csak egy példányban (unicum) meglevő művet a kiadónak többszörösítés stb. végett átenged.

Mindezek a cselekmények a szerzőjogi bitorlás jogkövetkezményeivel járnak s így a most idézett szakaszok tulajdonképpen kiegészítő részei a Szjt.-nek, ami a gyakorlati életben sokszor figyelmen kívül marad.

b) A kereskedelmi jog területére tartoznak: Az 515. §., amennyiben a kiadói ügyletet megállapítja.

Az 516. §. amennyiben a szerző szállítási köteleességét szabályozza.

Az 525., 526., 527. és 528. §-ok, amennyiben a kiadók tiszteletdíj-fizetési köteleességét és ennek módzatait szabályozzák.

Az 529., 530., 531. és 532. §-ok, amennyiben a mű megsemmisülését, a kiadói ügylet megszűnését és mindezek jogkövetkezményeit szabályozzák.

Mindezek az esetek vizsály esetén a megfelelő kereskedelmi bíróságok hatáskörébe esnek.

c) *Kétes esetek.* A KT. 519. §-a kiadót nemcsak feljogosítja, de kötelezi is, hogy az átvett művet saját költségén változtatlanul többszörözze és kellően forgalomba helyezze. A változtatástól eltekintve, a törvény az 523. §-ban állapítja meg a kiadó e mulasztásainak jogkövetkezményét.

Kétségtelen, hogy itt a kiadó a szerzőnek művéhez való személyes jogát mulasztásával súlyosan sérti, tehát szerzőjogi sértés fordul elő; mivel azonban ez az eset a Szjt. 6. §. 3. 4. pontjai alá nem vonható s így a szerzői jog területére átutalva szintén nincsen: további rendezésig a KT. fórumai elé tartozónak kell tekinteni.

Az 529. §. esetében a kiadónál elveszett munka (kézirat, kép) meglevő másik példányát a szerző a kiadónak átengedni köteles. Ennek megtagadása esetleg súlyos károkat okozhat a kiadónak, de mégis a megtagadás jogkövetkezményeit a KT. nem állapítja meg. Viszont ez az eset sem vonható a Szjt. 6. §. 3. 4. pontja alá.

Kétségtelen, hogy ily esetekben is a KT. rendelkezései alkalmazandók és a kiadót a szerző kényszerítésének joga, illetőleg a kártérítés megilleti.

2. *A kiadói ügylet kellékei* a KT. 515., továbbá 519. és 522. §-aiból ismerhetők fel. A kiadói ügylet a szerzőjogi mű többszörözésére, közzétételére és forgalomba helyezésére a szerzőtől (utódjától) való kizárólagos jogszerzés, de egyúttal köteleességvállalás is. Ez az utóbbi az 515. §-ban kifejezve ugyan nincs, de az 519. és 522. §-okban igen.

A kiadói ügyletben tehát a szerzői jognak korlátlan vagy korlátolt átruházása (Szjt. 3. §.) mindig bennfoglaltatik, de azonkívül bennfoglaltatik egy többlet is: a kiadás iránt vállalt kötelezettség.

Az oly szerződés, mely mindezeket magában foglalja vagy külön kifejezésük nélkül mint kiadói ügylet kötöttett,

kiadói ügyletnek tekintendő. Az utóbbi esetben a kiadás kötelessége a törvény erejénél fogva tartozik bele.

Ellenben ha a szerződésből a mű kiadási kötelessége ki van zárva, vagy pedig a szerződés nem kiadói ügylet gyanánt, hanem csak a kizárólagos szerzői jogok korlátlan vagy korlátozott átruházása tárgyában kötött : nem kiadói ügylet, hanem a Szjt. 3. §-a szerint való átruházás jött létre. Amely utóbbi esetben a jogutód a szerzőt illető minden átruházott joggal élhet, tehát a kiadást mellőzheti is, éppen úgy, mint a szerző tehetné.

Kétség esetében a szerződő felek megállapítható akaratára dönt a KT. szabályai szerint. Ha a szerzővel üzletszerű kiadó szerződik, kétség esetén a kiadói ügylet vélelmezendő. Ha ellenben a szerző a maga művét magán személynek (műbarát, gyűjtő, pártfogó, közintézet) ajándékozza vagy adja el, kétség esetén pusztán szerzői jogának átruházását kell vélelmezni.

A kiadói ügylet és a szerzőjogi átruházás közt levő eme különbségeket a gyakorlati életben sűrűn szem elől tévesztik, amiből szerző és kiadó közt kétségek és viszályok keletkeznek. Enyhíti ezt az irodalmi és kiadói életben túrhetőleg megmaradt tisztes szokás. Egyik oka annak is, hogy ily viszonyokból per csak ritkán származik.

A kiadó egyébiránt kiadói joga továbbadásában korlátozva nincsen, de felelős marad a szerzőnek (jogutódjának) a kiadás és annak szerződéses vagy törvényes kellékei tekintetében. A szerző pusztán jogutódja, mivel a szerző minden jogát átvette, ily felelősséggel akkor sem tartozik, ha a jogot továbbadta.

Hogy a kiadói ügylet kész szerzőjogi műre kötött-e, vagy olyanra, amit a szerző azután fog elkészíteni (megrendelés) a törvény szempontjából különbséget nem tesz.

További kérdés tárgya lehet a KT. 519. §-ának az a rendelkezése, hogy a kiadó a munkát *saját költségén* köteles kiadni. E rendelkezés, mint a többi is, szintén szerző-déspótló. Ha tehát a szerző és a kiadó a művet közös, bár

nem egyenlő kockázatra adja ki, ez a kiadói ügylet fogalmán nem változtat.

Gyakran előfordul az is, hogy a szerző a maga művét valamely jóhírű kiadónak kizárólag a maga költségén való kiadásra és a maga kockázatára engedi át pusztán csak azért, hogy művéhez a kiadó nevét vagy cégét és terjesztési készülétét megszerezze. Ebben az esetben a szerződő felek akarata nem kiadói ügyletre van irányozva és így tulajdonképpen bizományi ügylet jön létre.

Bizományosnak a könyvkereskedelmi forgalomban azt a vállalkozót nevezik, aki a többszörözött mű könyvkereskedés vagy colportage útján való elárusítására bizonyos jutalékért vállalkozik. A kiadó közönségesen a terjesztést is ellátja, de az üzletágak nagyobb fejlettsége mellett a kiadó is bizományosok (colportage-üzletek) által árúsítja el a kész művet. Ez a viszony azonban a szerzői jog keretén kívül esik. A bizományos (könyvkereskedő) terjesztési jutaléka üzleti szokásaink szerint közvetlenül a szerzővel szemben rendszerint a befolyt vételár 50%-a. Az üzletszerű kiadóval szemben 25—50%.

Hatásköri eset.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1905. évi 166.953. sz. határozata a budapesti másodfokú iparhatóság ítéletét megsemmisíti.

Indokok: A cím idézett ítéletének azon általános kijelentése, hogy a zeneműkiadás nem ipari foglalkozás, hanem a sajtótörvény rendelkezéseivel alászik, meg nem állhat. Hiszen maga az 1875: XXXVII. t.-cikkbe foglalt kereskedelmi törvény II. rész VIII. címében szabályozza a *kiadói ügyletet* s ugyanazon törvény 259. § a értelmében az — amennyiben iparszerűleg folytatják — kereskedelmi ügyletet képez, mely esetben tehát az ipartörvény rendelkezései ezen ügyletekre vonatkozólag alkalmazást nyernek. Jelen esetben azonban kiadói ügylet fenn nem forog. A kiadói ügyletnek ugyanis, annak a kereskedelmi törvény 515. §-ában foglalt definíciójához képest két egyén között, a kiadó és a szerző vagy ennek a jogutódai között kell létrejönnie, vagyis tehát jelen esetben, midőn vádlott *szerző és kiadó egy és ugyanazon személy*, kiadói ügyletről nem lehet szó. A zeneművel való kereskedés az idézett §. 5. pontja szerint szintén csak iparszerűleg űzve kereskedelmi ügylet; jelen esetben azonban az iparszerűség ismérve nem forog fenn, mert vádlott csupán a *saját szerzeményét árúsította*.

3. A hírlapkiadás jogviszonyai szerzőjogi, kereskedelem-jogi és általános magánjogi elemekből állanak.

Mivel a hírlapkiadást és az abban részt vevő közreműködő személyek jogviszonyait külön jogszabályok nem rendezik, minden előforduló jogügylet a maga külön természete szerint ítélendő meg. E jogviszonyok korszerű, törvényes rendezését egyébiránt az érdekeltek élénken sürgették az igazságügyi miniszter által 1907. június havában megtartott sajtótanácskozmányban.

A hírlapok vagyis újságok, valamint az ú. n. folyóiratok a leggyakrabban előforduló gyűjteményes művek. A hírlapok korlátlanul, a folyóiratok pedig bizonyos szakterületen időszakos, rendes megjelenéssel szolgálják a közérdeket. Tartalmuk részben a rendes munkatársak közleményeiből áll, részint különálló szerzők (írók, zeneművészek, képzőművészek és fényképészek) műveiből.

A hírlap (folyóirat) mint gyűjteményes mű nem tekinthető »egységes egésznek« s így a Szjt. 2. §-ában foglalt külön védelmet annak a szerkesztője az egészre nem élvezi. A benne foglalt önálló közlemények szerzői (KT. 517. §. Szjt. 9. §. 2. pont) azonban szerzői joguk külön védelmében részesülnek.

A hírlap mint egységes, haszonhajtó intézmény vállalatnak tekintendő, amelynek tulajdonjogáról és a vállalkozó kiadótulajdonosi minőségéről a jog szempontjából helyesen beszélni nem lehet. Mégis az újabb joggyakorlat hajlandóságot mutat arra, hogy a vállalkozónak a maga lapjára, annak címére, hitelére, terjesztésére stb. vonatkozó jogait, mint testetlen immateriális javat egységes egész gyanánt védje a jogsértések ellen. (Erkölcsei javak, *droits morales*.)

A hírlapkiadó vállalkozónak tekintendő, aki a lap kiadásával járó kockázatot maga viseli és jogait vagy maga gyakorolja (szerkesztő-kiadó) vagy megosztja, még pedig rendszerint olyképpen, hogy az üzleti részt maga látja el, a szükséges szellemi tevékenységgel pedig a hírlapszerkesztőt bízza meg.

A hírlapszerkesztő a hírlapkiadóval szemben munkaszerződési viszonyban áll, ami az általános magánjog területére

tartozik. Mint »felelős szerkesztő« a sajtótörvény szerint büntetőjogilag felelős. Mennyiben tekinthető a hírlapszerkesztő feljogosítotttnak arra, hogy a lapnak felajánlott szerzőjogi műveket a kiadó számlájára akár kiadói ügylet, akár szerzőjogi átruházás útján megszerezze és kiadja : a köztük levő szerződéstől, vagy ilyennek híján a gyakorlati tényekben megnyilatkozó egyező akaratától függ.

A *hírlap rendes munkatársai* (hírlapírók) szerzőjogi szempontból kettős viszonyban állanak rendszeren a szerkesztővel, esetleg közvetlenül annak megbízójával, a kiadóval. Egyrésztől munkaszerződési viszonyban, mely köteleességeiket (tudósítások, önálló cikkek, tárcák írása, átdolgozás, fordítás stb.) és jogaikat (fizetés) megszabja s mint ilyen az általános magánjog területére tartozik. Másrésztől mint szerzők jönnek tekintetbe, akik műveiket a lapnak kiadás végett, de csak egyszeri szabad kiadásra a kiadás kötelezettsége nélkül átengedték (korlátolt szerzőjogi átruházás) s azontúl arról, ellenkező megállapodás híján a KT. 517. és a Szjt. 9. §. 2. pontja szerint szabadon rendelkeznek.

A *külső munkatársak és cikkírók*, vagy az *alkalmi írók*, akik részben szerződéses fizetés mellett, részben anélkül a lapnak egyes önálló cikkeket, tárcákat, regényeket és más védett szerzőjogi műveket írnak, mint szerzők jönnek tekintetbe. Díjazásukra nézve, külön megállapodás és közelebbi törvényes rendezés híján a gyakorlat a KT. 525—530. §-ait alkalmazza, noha műveik átengedése a közvétel kötelezettsége nélkül járván, tulajdonképpen kiadói ügyletnek nem tekinthető.

A hivatásos írók által a szerkesztőnek átadott szerzőjogi műről az vélelmezendő, hogy hallgatag megfelelő tiszteletdíjért van átengedve. (KT. 525. §.) Az ú. n. *beküldött*, vagyis nem hivatásos írók munkáinál azonban a törvényes vélelem nem áll meg.

A jogfejlődés tekintetében érdekes körülmény, hogy az 1901. NB. Szjt. készítése alkalmával a bir. tanács szakbizottsága a vállalkozók javára oly rendelkezés betoldását javasolta, mely szerint az ipari üzleteknél alkalmazottaknak a szolgálati viszonyban készített

írói művei és képez ábrázolatai szerzőjogi tekintetben kizárólag az *üzleti vállalkozó*-a szálljanak át. E javaslat indoka az az általános tapasztalat volt, hogy a munkabéri viszonyban a munkás által előállított javak általában a vállalkozó tulajdonába mennek át. A német birodalmi tanács tizenegyes bizottsága azonban ezt a javaslatot azzal az indokkal vetette el, hogy az homlokegyenest ellenkezik az új törvényjavaslat egész szerkezetével. A javaslat alapintézkedése éppen abból áll, hogy a műre vonatkozó jogok kizárólag a szerzőt illessék meg és hozzájárulása nélkül más azokban ne részesedjék. »Azonban — így folytatja az indoklás — ethikai szempontból is aggodalmas volna a vállalkozónak a javasolt előjogot megadni. Ez könnyen arra vinne, hogy a nagy intézetek vagyontalan, de tehetséges fiatal embereket üzletükben állandóan alkalmazván, ezáltal azok műveinek kizárólagos szerzői jogát maguknak szereznék meg. A gazdaságilag gyöngébbeknek a kapitalisztikus értelemben erősebbek által való ily kizsákmányolását a törvény nem állíthatja fel jog gyanánt.«

A németbirodalmi külön kiadói törvény, mely a NB. Szjt.-nyel egyazon kelettel és időben lépett életbe, a hírlapkiadás, a szerkesztés körül felmerülő jogviszonyokat a 41—46. §-aiban részletesen rendezte. — Az O. Szjt. 9. §. és 26. §-ában intézkedik a hírlapi szerzők jogairól.

Bírói gyakorlat.

I. A lap kiadása iránt való szerződés értelmezése.

C.: Ha a felek közötti szerződés tárgyát nem valamely, felperest kizárólag megillető szellemi munka kiadási jogának átruházása és megszerzése, hanem egy még nem létezett s a törvényes feltételek alatt bárki által megindítható *lap kiadása*, vagyis a lapot nem pusztán mint szellemi termékek forgalomba hozására szolgáló alakot, hanem mint önálló céllal és feladatokkal bíró *vállalat személyesítőjét* szerepeltető oly új *irodalmi vállalat* megindítása képezte, mely a céljaira szükséges szellemi termékek beszerzése tekintetében a *kiadói ügyletek egész sorozatát* lehet hivatva felkarolni. Ezeknél fogva a felek közt létre jött s a *KT. 515. §-ában előírt kellékekkel nem bíró jogügylet kiadói ügyletnek nem tekinthető* s a *KT.-nek* sem a felperes által felhívott 523. §-a sem az alperes által felhívott 531. §. jelen esetben alkalmazást nem nyerhetett. A felek között kötött szerződés tehát csakis mint *munkabéri szerződés* jöhet tekintetbe. (1883 : 245. sz.)

2. A fordítás kiadása.

C.: Minthogy az irodalmi műnek fordítója ugyanazon jogi tekintet alá esik, mint az eredeti műnek szerzője, a peres felek között a felperes által eszközölt *fordításnak kiadása* iránti szerződés a *K. T. 515. §-ában* körülírt kiadói ügylet természetével bír. (1886 : 3406. sz.)

Bitorlás fordítás útján.

7. §. Az eredeti műnek a szerző beleegyezése nélkül történt fordítása a szerzői jog bitorlásának tekintendő:

1. ha a mű, mely először holt nyelven jelent meg, valamely élő nyelvre lefordítva adatik ki;

2. ha a mű, mely egyszerre több nyelven jelent meg, e nyelvek valamelyikére lefordítva adatik ki;

3. ha a szerző az eredeti mű címlapján vagy elején, a fordítási jogot magának fenntartotta — feltéve, hogy a fordítás közzététele, az eredetinek megjelenésétől számítandó egy esztendő alatt megkezdett és három esztendő alatt befejeztetett. A védelem azon nyelvek tekintetében megszűnik, melyekre a fordítás az első év alatt meg nem kezdetett. Ha a fenntartás csak bizonyos nyelvekre szólt, a mű azon nyelvekre, melyekre a fenntartás nem szól, azonnal lefordítható. Az olyan eredeti műveknél, melyek több kötetben vagy részekben jelentek meg, minden kötet vagy rész külön munkának tekintendő és a fordítási jog fenntartása minden kötetben vagy részen ismétlendő. A naptári év, melyben az eredeti mű megjelent, a fordítási időbe be nem számíttatik.

Szinműveknél a fordításnak az eredeti mű megjelenésétől számítandó hat hó alatt teljesen be kell fejeztetni.

A fordítás megkezdése és befejezése, a jelen törvény által megállapított határidőn belül, beiktatás végett bejelentendő. (42. és 44. §.)

A még meg nem jelent, és a jelen törvény által védett írói művek (6. §. 1. és 2. p.) fordítása, a szerzői jog bitorlásának tekintendő.

(L. még a 17. és 18. §-okat.)

8. §. Az írói fordított művek a jogosulatlan többszörözés, közzététel és forgalomba helyezés ellen az eredeti művekkel egyenlően védetnek.

1. Az írói fordítás mint szerzőjogi mű a 8. §. szerint az eredetiekkel egyenlő védelemben részesül. Valamely írói mű puszta lefordítása ugyanis nem jogtalan cselekmény,

tehát maga a lefordítás cselekménye nem is bitorlás. E jog az 1. §. szerint nincs is a szerző kizárólagos jogai közé felvéve. A 7. §. bevezetése ugyan magát a fordítást tiltja el a felsorolt esetekben, de az 1. és 8. §-szal, valamint a fordítás többszörözésével járó jogkövetkezményekkel egybevetve kitetszik, hogy az eredeti mű nem a fordítás pusztja ténye, hanem annak többszörözése stb. ellen van véde.

A lefordítás maga tehát mindig jogos. Az így létrejött fordított mű többszörözése stb. az 5. §. szerint általában véve szintén nem tiltott cselekmény. Tiltott cselekmény, tehát bitorlás azonban a 7. §. korlátaik közt és az ott foglalt feltételek alatt.

A 8. §. szövegezése szerint tehát a fordított mű fordítója a maga fordítására mint újonnan létrehozott szerzőjogi műre minden esetben a szerzővel egyenlőnek tekintendő, tehát még akkor is, ha a fordítás a szerző beleegyezése nélkül jött létre. Ez utóbbi esetben azonban a fordítás többszörözési stb. joga kizárólag az eredeti mű szerzőjét illetvén meg, a fordító erre jogosítva nincs.

E megkülönböztetés fontossággal bír akkor, ha a fordító fordítását többszörösíti is. Ha erre is joga volt (kihalt jog, a szerző beleegyezése, pernyerés, az 5 évi elévülés letelése), akkor fordításának bitorlója ellen, vagyis az ellen, aki az ő fordított szövegét az ő beleegyezése nélkül többszörözi stb. mint bitorló ellen léphet föl, még pedig a szerzőt illető egész kihalási idő (50 év) alatt, mivel a törvény a fordítót fordítási művére nézve szerzőnek tekinti.

Másképpen alakul a fordító helyzete akkor, ha fordítása többszörözésére stb. joga még nem volt, mivel a 17. §. szerint ez még az eredeti mű szerzőjét illette. Ebben az esetben a bitorlásért ő felelős az eredeti mű szerzőjének, ellenben neki nincs joga a bitorlás büntetési, kártérítési és elkobzási jogkövetkezményeinek alkalmazását kérni egy harmadik ellen a bíróságtól, mivel a fordítás többszörözésének stb. joga nem őt, hanem a szerzőt illette meg.

A kir. Curia mindazáltal egy esetben e különbség figyelembevétele nélkül ítelt. (L. alább a jogesetet.)

A fordításnak szerzőjogi mű gyanánt való védelme a fordítással járó szellemi tevékenység magasabb mértékében találja indokát. A fordító szellemi munkája az ú. n. műfordításoknál, pl. régi klasszikusok, Shakespeare, Dante, Goethe, de az újabb remekírók fordításánál is, olykor az eredeti szerző munkaerélyét is megközelíti.

Egyazon mű több fordítása természetesen megannyi külön szerzői jogot hoz létre a fordítók javára. Hogy az eredeti mű szerzői joga már kihalt, különbséget nem tesz. Sőt mivel a fordítót fordítására nézve a törvény az eredeti mű szerzőjével egyenlően védi, a fordító szerzői joga túl is élheti, természetesen csakis fordítására nézve, az eredeti szerző jogát.

Mit kell egyébiránt fordítás alatt érteni, azt a Szjt. fogalmilag nem határozza meg s ebből a gyakorlati életben sok vitás, nehezen megoldható kérdés származik. A fordításnak vannak ugyanis az eredeti mű átdolgozásával vegyes esetei is. Ilyen kivált az, amikor a versben írott eredeti mű egész szövegét (tervét, szerkezetét), tehát a védelem igazi tárgyát valaki más nyelven prózába, pl. regénybe, beszélybe vagy éppen színműbe dolgozza át, vagy megfordítva. Ilyen az a gyakori eset is, amikor valaki az eredeti regényből, más nyelven drámát készít vagy megfordítva.

Mindezekre nézve a törvény nem ad biztos eligazítást, tehát a felmerült kérdést a fordítás fogalmából kiindulva kell eldönteni.

A fordítás nem hoz létre új szerzőjogi művet a szó helyes értelme szerint, hanem csak az eredeti műnek részben vagy egészben más nyelven való mását. Mihelyest tehát a fordított mű ezzel az elhatározó jelleggel nem bír, fordításnak, bár más nyelven jelent is meg, nem tekinthető. Kétségtelen tehát, hogy a fentebbi esetekben nem fordítás jött létre, hanem az eredeti mű tartalmának leplezett jogtalan többszörözése, esetleg jogosult átdolgozása.

A két utóbbi tekintetben az átdolgozás természetéből kell kiindulni. Ha az eredeti mű tervének minden lényeges

vonása (jellemek, események, beosztás, helyzetek) a más nyelven történt átdolgozásban is megvan, vagy csak kihagyásokból áll a változtatás, akkor sem fordításról, sem átdolgozásról nem lehet szó, hanem a szerző eredeti többszörözési stb. jogának bitorlásáról. Ellenben ha az idegen nyelvbe történt átdolgozásnál az új szerző a meglevő műhöz a maga szerzői tevékenységét, inveczióját, kidolgozását hozzatette és a meglevőt tovább építette, akkor új művet hozott létre és átdolgozása nem tekinthető még idegen nyelven sem az eredeti bitorlásának, vagy éppen fordításnak.

Bírói gyakorlat.

Alperes kiadó és szerkesztő napilapjában az ausztriai »Aus Fremden Zungen« című folyóiratnak egy más nyelvből fordított »Das Licht« című közleményét átvette. Felperes gyanánt a cikk ausztriai német fordítója lépett föl.

Budapesti tsz. : megállapítja a bitorlást. Indokok : . . . A »Licht ist gefunden« cím alatt megjelent német fordításnak szerzőjéről ugyanott felperes van feltüntetve s ennél fogva mivel másodrendű alperes bizonyítékot nem nyújtott, hogy a fordított mű szerzője más lenne, a Szjt. 28. §. 2. bek. értelmében szerzőnek a felperes tekintendő . . . annak megállapítása pedig, hogy *jogosult vagy jogosulatlan volt-e a fordítás*, közömbös, mert a Szjt. 8. §-a az írói fordított műveket megkülönböztetés nélkül, hogy azok jogosult vagy jogosulatlan fordítások-e, egyenlően védi a bitorlással szemben. Nem volt figyelembe vehető másodrendű alperesnek az id. t.-a. 17. §-ára alapított elévülési kifogása sem, mert e §. az eredeti írói mű fordítása tilalmának elévülésére vonatkozik, ámde másodrendű alperes nem eredeti művet fordított, hanem csak a felperes által fordított művet szósz szerint utánkötölte, többszöröztette és forgalomba hozta.

Budapesti kir. T. : Hh.

C. : Egészben hh. (1905 : 4417. sz.)

2. A fordítási tilalom esetei és feltételei a Szjt. 7. §-ában kimerülnek. Az ezeken kívül előforduló eset nem bitorlás.

Ad 1. Feltétlen bitorlás esete. Holt nyelven (latin, régi görög, héber, chaldei) eredeti művek jobbra csak a tudományos és egyházi életben fordulnak elő. Ezek az élő nyelvre fordítás kiadása ellen az eredeti szerzői jog

idejére (50 év) vannak védve, mivel a 17. §. rövidebb határidőt ezekre nem állít föl. A holt nyelven megjelent művet más holt nyelvre fordítva kiadni : nem bitorlás.

Ad 2. Feltétlen bitorlás az egyszerre több nyelven megjelent művek e nyelvek valamelyikére való fordítása, de a 17. §. szerint csak az eredeti mű megjelenésétől számított öt év alatt. A többnyelvű kiadásnak azonban a magyar állam területén kell megjelennie, vagy a szerzőnek (jogutód) magyar állampolgárnak kell lennie. (79. §.) Magyar állampolgárnak külföldön, más nyelven a belföldivel egyszerre megjelent műve szintén ezen védelem alá esik, de csakis belföldön. Külföldön az illető állam törvénye vagy a nemzetközi szerződés határoz.

Az eredeti többnyelvű kiadás egyes kiadásai természetesen mint a mű eredeti kiadásai vannak védve a szerzői jog egész idejére. E pont a kiadásokat csak az ellen védi, hogy az egyik kiadást valaki a másik nyelvére ne fordítsa. E tilalom fenntartására a mű címlapján vagy elején a fordítási tilalom kitétele nem szükséges. Ha a szerző a kiadások nyelvein kívül a más nyelvekre való fordítást is el akarja tiltani, a fordítás tilalmát a 7. §. 3. pontja szerint ki kell tenni.

Ad 3. A feltételekhez kötött általános fordítási tilalom esetei közé tartozik minden az 1. és 2. pont alatt fel nem sorolt mű fordítása, ideértve a még meg nem jelent műveket is. E pont tulajdonképpen feljogosítja a szerzőt arra, hogy művének általában tilalom alá nem eső fordított többszörözését stb. bizonyos feltételek alatt és 5 évi időnél nem hosszabbra eltilthassa.

E feltételek a következők :

a) A fordítási jog kifejezett fenntartása a mű címlapján (a külső vagy a belső oldalon) vagy a mű szövegének elején. Amely utóbbi rendszeren a hírlapokban és folyóiratokban megjelent önálló művek címfelírása és a szöveg kezdete közt szokott történni. Az előszóban, az után, vagy a mű szövegében és végén kitett fenntartás hatástalan.

A fenntartás szövegének határozottan a fordítás fenntartását kell tartalmaznia. Elégtelen tehát a bírói gyakorlat

szerint is az ily szöveg : »Minden jog fenntartva«. De fölösleges is, mert a törvény az írónak másféle jogát nem köti fenntartáshoz. Ellenben helyes szövegnek tekintendő ez : *A szerző a fordítás jogát magának fenntartja.*

E tilalom általános lévén, minden idegen nyelvre kiterjed. Ha azonban a szerző csak egyes idegen nyelvekre akarja korlátozni a tilalmat, ezt a fenntartásban kifejezheti így : »A szerző a német, francia és angol nyelvekre való fordítás jogát magának fenntartja«. Amely esetben a mű minden más nyelven szabadon közrebocsájtható.

b) Második feltétel, hogy a fordító (ha ez maga a szerző is, vagy annak jogutódja) a fordítás közzétételét az eredeti megjelenésétől számított egy esztendő alatt megkezdje és három alatt befejezze. Az eredeti mű megjelenésének naptári éve a »fordítási időbe« be nem számítatik, ami alatt itt a fordítás »közzétételének« idejét, tehát úgy az egy esztendei megkezdést, mint a három befejezési évet kell érteni. Megjelenés napjának a többszörözött mű forgalomba hozatalának napját, vagyis azt a napot kell érteni, amikor az a közönség részére hozzáférhetővé tétetett. A puszta közzététel (felolvasás, grammofonozás, vetítés stb.) nem tekinthető megjelenésnek.

Az időszámításnál a megjelenés évének hátralevő része kiesik, tehát a rákövetkező első és harmadik év decz. 31-dike az utolsó nap. A közzététel megkezdése azonban a mű legkisebb részének megjelenésével is teljeseedik. A megkezdésnek a következő év dec. 31-ig való elmulasztása a fordítási védelem jogát azonnal megszünteti. Ha a megjelenést követő évben a fordítás el is kezdődött, de a harmadik év dec. 31. az egész mű nincs közzétéve, a megszerzett fenntartás azonnal elenyészik.

A *színműveknél* a fordítás közzétételének kezdő időhatárát a törvény nem jelöli meg, de az 5. bekezdés szerint az eredeti megjelenésétől (nem pedig előadásától) hat hónap alatt az egész megjelenésének be kell fejeztetnie, különben a fordítás közrebocsátása szabaddá válik. Ezt az időt nem a 18. §. szerint kell számítani, mivel kivételes, hanem a for-

dított színmű *valóságos* megjelenésének napjától. A hatodik hónap utolsó napja az, mely nevénél vagy számánál fogva megfelel a megjelenés napjának. (KT. 329. §.)

A jogfenntartás ezen elévülése is az idegen nyelvek szerint értendő. Amelyik nyelven a fordítás megjelenése meg nem kezdődött, vagy be nem fejeztetett, arra nézve a fordítás a megfelelő határnap elmúltával felszabadul.

Az eredeti műnek egymásután megjelenő részeit vagy köteteit a fordítási jog tekintetében egyenkint külön műnek kell tekinteni és a fordítás fenntartását minden köteten külön ki kell tenni.

Megjegyzendő még, hogy a könyvkiadási gyakorlatban a kiadók, kivált a könnyebben idejüket múló gyűjteményeknél és tankönyveknél a megjelenés évét gyakran már előre, a következő évre, tehát valótlan évszámmal jelölik meg, részben egészen elhagyják. A törvény szempontjából azonban mindenkor a valóságos megjelenés éve határoz.

c) A harmadik feltétel a fordítás, helyesebben a fordított mű megjelenése (kiadása) megkezdésének és befejezésének az arra rendelt nyilvános könyvbe való *beiktatás* végett való bejelentése.

A beiktatás szóbeli vagy írásbeli bejelentésre történik. A beiktató hivatal hibája miatt nem foganatosított beiktatás, vagy annak időn túl való foganatosítása a szerző jogán nem változtat, ha a törvényben megkívánt »bejelentést« idején megtette.

A beiktatás módjáról I. a II. Eljárási részben a 42. és 44. §-okat.

Törvényünkbe az aránylag rövid és sokszor felpanaszolt 5 évi védelmi idő kifejezetten a hazai irodalom, nevezetesen pedig annak fordításokkal való könnyebb gazdagodása érdekében jött be. Hogy megfelel-e ennek az érdeknek: vitás. Viszont a beiktatási eljárást ugyanezen érdeken kívül a forgalom biztonságával indokolták, ami egyébiránt az eredeti művek átruházásának beiktatását még jobban indokolta volna.

Az újabb jogfejlődés a szerző kizárólagos fordítási jogát az eredeti mű egész védelmi időtartamára törekszik kiterjeszteni, a beiktatás intézményét pedig lassan kiküszöböli.

3. Bírói gyakorlat :

1. Színmű jogtalan fordítása.

Kolozsvári kir. T. : ... A színmű (Im weissen Rössl) nyomtatott példányain ez a megjegyzés áll: *el nem árusítható kézirat*; tehát felperesek színműve a még meg nem jelent írói mű szempontja alá esik; következőleg annak a szerzők beleegyezése nélkül való fordítása az idézett t.-c. 7. §-a utolsó bekezdése szerint s eme jogosulatlan fordítás nyilvános előadása az idézett t.-c. 54. §-a szerint a szerzői jog bitorlásának tekintendő.

C. : Hh. A másodrendű alperest a jogosulatlan fordítás eszközlése körül, amennyiben a szerzők jogát a mű címlapján feltüntetett *figyelmeztető jelzés* dacára sem kutatta, mulasztás terhelve, őt a Szjt. 19. §-a értelmében büntetni kellett. (1904 : 4728. sz.)

2. Hibás jogfenntartás.

C. Indokok : Az eredeti műnek a szerző beleegyezése nélkül történt fordítása a szerzői jog bitorlásának csak akkor tekintendő, ha a fordítás jogosulatlan, vagyis a Szjt. 7. §-ában foglalt rendelkezésekbe ütközik. Ennek a szakasznak a jelen esetre egyedül alkalmazandó 3. pontja szerint annak, hogy a fordítás jogosulatlan tartassék, első feltétele az, hogy a szerző az eredeti mű címlapján vagy elején a fordítási jogot magának fenntartotta légyen. A fordítási jog védelmének ez a feltétele azonban a szóban levő műre nézve fenn nem forog, mert annak címlapján vagy elején az, mikép a szerző a fordítási jogot magának fenntartotta, kitéve nincsen, ezt pedig nem pótolja a mű címlapjának belső oldalára vezetett e kifejezés: »Alle Rechte vorbehalten«, vagyis »minden jog fenntartva«, mivel abból, hogy a törvény a szerzőt megillető egyéb jogok védelmét azok fenntartásához sehol sem köti, nyilvánvaló, hogy a felhívott szakasz határozottan azt kívánja meg, mikép a szerző által a »fordítási jog« tartassék fenn. (1906 : 1039. sz.)

3. *M. kir. kereskedelemügyi miniszter* 1906 : 31,731. sz. határozata : S. könyvkereskedő ellen a valóságnak meg nem felelő jelző használata miatt indított iparkihágási ügyben a székesfőváros tanácsa részéről ... hozott s az elsőfokú iparhatósági ítélettel egybehangzó másodfokú ítéletet, mely vádlottat az 1884. évi XVII. t.-c. 52. §-ába ütköző kihágás miatt 40 K pénzbüntetéssel bünteti ... az egész eljárással együtt ... a rendes bírói útra utasítom ... Mert panasz tárgyát az képezte, hogy a vádlott az általa kiadott és forgalomba hozott izraelita imakönyvek címlapjára a valóságnak meg nem felelőleg azt nyomatta, hogy azokat panaszos fordította magyar nyelvre. Tekintettel azonban arra, hogy az iradalmi termékek, mint közhasznú szellemi termékek, nem esnek az 1884. évi XVII. t.-c. határozmányai alá, jelen esetben az ipartörvény rendelkezései alapján való eljárásnak nincs helye ...

Kivételek a bitorlásból.

9. §. *Nem tekintetik a szerzői jog bitorlásának :*

1. *a már megjelent mű egyes helyeinek vagy kisebb részeinek szószerinti idézése vagy a már többszörözött és közzétett kisebb dolgozatoknak a cél által indokolható korlátozott terjedelemben felvétele olyan nagyobb munkába, mely tartalma szerint önálló tudományos műnek tekinthető, avagy olyan gyűjteménybe, mely több író művéből egyházi, iskolai, oktatási használatra szerkesztett, feltéve, hogy a szerző vagy a forrás világosan megnevezett ;*

2. *a hírlapok és a folyóiratok egyes közleményeinek átvétele, kivéve a szépirodalmi és a tudományos dolgozatokat, továbbá az olyan nagyobb közleményeket, melyeknek az élén az utánnyomás tilalma kifejeztetett ;*

3. *a nyilvános ügyiratok és tárgyalások közlése ;*

4. *a nyilvános tárgyalásoknál és tanácskozásoknál tartott beszédek többszörözése (6. §. 6. p.) ;*

5. *a 2. §. harmadik bekezdésében említett gyűjteményes művek egyes adalékainak többszörözése.*

1. *Az általános kivételek, amelyek e szakaszban vannak felsorolva, kiterjednek az írói műveken kívül a 45. és 67. §-ok erejénél fogva a zeneművekre és a műszaki stb. ábrázolatokra is. A színművek mint írói többszörösítések természetüknél fogva szintén idetartoznak.*

A 9. §-beli kivételeket a törvény általános közművelődési érdekből, nevezetesen a hírlapi nyilvánosság, az irodalmi gondolatsurlódás, a politikai és bírósági nyilvánosság, a közoktatás és a kritika nagyobb szabad mozgása érdekében tette meg. Terjedelmük meghatározása azonban a törvényben rendkívül nehéz.

Az újabb törvények egyáltalán csak vitás alkotásokat tudtak e téren létesíteni. Annál több vita van a magyar jogéletben, ahol törvényünk egy már sokban meghaladott állásponton áll, ami kivált a zeneműveknél érezhető.

2. A kivételek részletezve.

Ad 1. E pont a már megjelent művekből a gondolatforgalomban már rég szokásos idézéseket és kisebb átvételeket engedi meg a következő két kategóriára szorítva :

a) Meg van engedve a védett mű egyes helyeinek vagy kisebb részeinek szószerinti *idézése* általában véve, tehát minden irodalmi műben, természetesen a szerző és a forrás világos megnevezése mellett.

Mit kelljen egyáltalán idézésnek (citatum) és a mű »egyes helyeinek« érteni, vagy pedig az eredeti mű leplezett bitorlásának tekinteni, abban az idézet célja és terjedelme fog legtöbbszörre eligazítani. Kétség esetén a szakértőbizottság.

A kivonatok és az eredeti mű tartalmának torzított előadásai idézésnek nem tekinthetők, mivel az idézésnek szószerintinek kell lennie.

b) Meg van engedve továbbá a már megjelent (többszörözött és közzétett) kisebb dolgozatoknak egész terjedelmükben való átvétele, de csakis a cél által indokolható korlátolt terjedelemben. Ami alatt azt kell érteni, hogy az átvételnek a mű céljával szerves összefüggésben és annak szolgálatában kell állania. Ilyennek a pusztá mutatóványul való átvétel csak hasonló összefüggésben tekinthető.

De jogosan és csak önálló és nagyobb tudományos művekbe vagy olyan gyűjteményekbe történhet az átvétel, melyek több író művéből *egyházi, iskolai, oktatási* használatra vannak szerkesztve.

A gyakorlati életben ez a kivétel a legvitásabb, mivel számos közkeletű üzleti érdek törekszik annak kitágító magyarázatára.

Ami az *átvétel terjedelmét* illeti, ezt az új O. Szjt., a régire támaszkodva legfőlebb egy ívre korlátozta. A német könyvkiadási forgalomban pedig a szerző tiszteletdíjánál az idézések vagy átvételek maximumát az egész műnek $\frac{1}{15}$ része erejéig nem veszik számba, bár maga a NB. Szjt., éppen mint a magyar, semmiféle mennyiségbeli korlátot nem állít fel.

A nagyobb *tudományos munkáknál* az így korlátozott átvétel megengedhetőségét már a munka technikája és szerkesztési összefüggése is meg fogja mutatni. A *gyűjteményeknél* azonban a törvény maga megjelöli a három használatot, amire a gyűjteménynek szerkesztve kell lennie, hogy abba a kisebb dolgozatok átvehetők legyenek.

Egyházi (templombeli) használatra rendelt gyűjteményes művek tehát a szentírás, a zsoltáros, az imádságos és énekes könyvek. Ide nem foghatók azonban az ájtatosság emelésére szolgáló elmélkedések, egyházi beszédek s általában a vallásos olvasmányok.

Iskolai használatra rendelvek a tankönyvek és iskolai olvasókönyvek. Iskola alatt csak az elemi és középiskolákat lehet érteni, nem egyszersmind a tudományos kiképzésre szolgáló főiskolákat is, amilyenek az egyetemek, akadémiák, magasabb képzőintézetek.

Az olvasókönyvek szerkesztésénél a szoros iskolai használat célja és nem a neveléstani általános cél dönt. A tanterv keretén kívül álló olvasókönyvek, ha azok mint segédkönyvek sem jöhetnek számba, valamint a házi használatra szolgáló olvasókönyvek, ki vannak zárva. Egyébiránt az olvasókönyv akár prózai, akár verses művek gyűjteménye lehet, vagy egyesesen.

Oktatási használat alatt szorosan véve a tanítók és tanárok által való használatot kellene érteni, mindazáltal a német törvényben, ahonnan e szó is át van véve (Unterricht), nem ezt a máskülönben is kevés gyakorlati értelemmel bíró jelentést tulajdonítják neki, hanem azt, hogy itt a törvény nem az iskolai, hanem a *tágabb* értelemben vett oktatási használatra készült gyűjteményeket érti. Ilyen a vasárnapi oktatás, a szabad tanítás, a katonai (önkéntességi) előképzés, sőt az önművelődés is.

Anthológiák vagyis általános irodalmi érdekekkel bíró és közhasználatra való gyűjtemények nem tekinthetők ilyeneknek még akkor sem, ha a mű címében ilyenféle leplező utalás foglaltatik: »iskolai használatra«. Közömbös az is, ha az ily anthológiák előszavában vagy bevezetésében

kenetteljes iskolai értekezés vagy eligazítás foglaltatik. Kétség esetén a szakértő bizottság véleménye nyújt eligazítást.

Egyébiránt a kivételek mind a két kategóriájánál a megengedett idézés és átvétel közös feltétele a *szerző vagy a forrás* világos megnevezése. Első sorban tehát a szerző neve jön tekintetbe, ha pedig ez az eredeti műben nincs kitéve, akkor az eredeti mű vagy hírlap címe. E sorrend megfordítása azonban csak az irodalmi szokásba ütközik, nem egyben a törvény szövegébe is.

A *változtatásokkal*, tehát nem szószerint történt idézéseket és átvételeket bitorlásnak kell tekinteni. Ebben a törvény a szerző személyes jogát is védi.

A *lefordítás útján való idézetek és átvételek*, mivel a törvény itt megkülönböztetést nem tesz, a törvényes feltételek mellett szintén meg vannak engedve. A feltételek hiánya esetén jogosulatlan fordításoknak tekintendők, de csakis a maximális 5 évi védelmi időtartamon belül. (17. §.).

A *zeneművek* átvételéről l. a 47. §-t.

A gyakorlati életben a Szjt.-nek az átvételekről szóló tág és nem is eléggé határozott intézkedései éppen az *írók* világában adnak sűrű panaszra okot. E panaszok általában az *olvasókönyv*-kérdés neve alatt ismeretesek. Különösen a kisebb és annyira elterjedt irodalmi mű-nemek (költemények, kisebb elbeszélések, tárcák stb.) szerzői panaszkodnak, hogy a Szjt. hiányossága következtében gyakran nem maga az író, hanem a szavaló művész, az ollóval dolgozó tankönyv-készítő és a gyors-zeneszerző s természetesen a kiadó aratja le az ily kisebb, olykor igen becses művek előnyeit.

»Az iskolai olvasókönyvekért — így írja egy kiváló írónk — a kiadó annak fizet, aki ollózta, szerkesztette. Az író nem kap egy fillért se. Ha gyermeklapba írt elbeszélését a saját hasznára ki akarná adni, mikorra odajut, már az élelmes olvasókönyv-szerkesztők elfogyasztották... A legjobb költeményeket a zeneírók zenésítik el és az előadók agyonszavalják. Az író műveinek gyűjteménye olykor fölösleges, mivel legbecsesebb darabjait már idegen személyek prédálták fel.«

Ad 2. A hírlapokra és folyóiratokra felállított kivétel alatt a szokásos folyó közleményeket: a tények leírásait, közzétételeket, jelentéseket, táviratokat és híreket értjük.

Ezek szabadbá tétele közforgalmi érdek, átvételük tehát semmiféle feltételhez, még a forrás idézéséhez sincs kötve.

Az u. n. könyvomatásokból (Correspondences) való tiltott átvételről a 6. §. 7. pontja intézkedik.

Szépirodalmi és tudományos dolgozatok. Ezeket az átvétel ellen nem kell a dolgozat elején tilalom kitételével védeni, mivel amúgy is védve vannak. Az előbbieket az ú. n. tárcák, elbeszélések, költemények a jogtalan átvétel gyakori tárgyai. Az utóbbiak ritkábban fordulnak elő a hírlapokban, ellenben a folyóiratok rendes közleményei.

Mily dolgozatok bírnak szépirodalmi vagy tudományos jelleggel (becsük itt is közömbös) legtöbbszörre szakértelem nélkül is felismerhető. Kétség esetén az áll. szakértő-bizottság áll a bíró rendelkezésére.

c) *Nagyobb közlemények* azok, amelyek a két előbbi közé nem tartoznak, de mégis védve vannak minden átvétel ellen, ha élükön (a cím előtt, vagy azonnal utána) az utánnyomás tilalma ki van téve. Ennek a szokásos és helyes formája ez: »Utánnyomása tilos«. Ha a közlemény több lapra terjed, elég csak az első darabnál letiltani. A *fordítás* tilalmát külön kell kitenni.

A »közlemény« szó egyáltalán minden hírlapi cikket jelent. Letiltható »nagyobb« közlemények szoktak lenni a vezércikkek, különálló fejtegetések, kritikák, ismertetések, tanulmányok, szemlék stb. A tilalom azonban ezeket sem védi, bár terjedelmesebbek is, ha szerzőjogi műveknek szerkezetüknél fogva nem tekinthetők. Ilyenek a statisztikai táblázatok, felsorolások, lajstromok, puszta kivonatok.

Az *egyes* kifejezés a pont elején azt jelenti, hogy egyazon lap-példányból egy más lapba tömeges átvétel nincs megengedve, mivel ez az eredeti lap kizsákmányolását és a rajta való irodalmi élőködést jelentené.

Az átvétel egyébiránt nemcsak más hírlapba, hanem folyóiratba és könyvbe is történhet. Bitorlás esetén a kereseti jog a szerzőt vagy jogutódját és nem a hírlap szerkesztőjét illeti.

Az átvételnél történt *elferdítésekről* és azok következményeiről a törvény nem intézkedik. Megtörténhetik tehát, hogy az átvevő az átvett hírnek, véleménynek, kritikának stb. az átvételnél éppen ellenkező, vagy az eredeti forrásra sértő fordulatot ad. Ily esetekben nézetünk szerint a körülményekhez képest a bitorlás az 5. §. alapján megállapítható, mivel az ily átvétel nem tekinthető a törvényben megengedett »átvételnél« s mint meg nem engedett többszörözés a bitorlás fogalma alá esik.

Egyébiránt analóg rendelkezés foglaltatik a KT. 519. §-ában, mely a kiadónak a munka változatlan kiadását hagyja meg.

Ad 3. Nyilvános ügyiratok a közhatóságok vagy hatósági személyek tárgyalási iratai, jegyzőkönyvei, jelentései, végzései, amelyek az 1848 : XVIII. t.-c. 14. §-a szerint is a megtorlás veszélye nélkül közzétehetők. Mennyiben tekinthető ily közlés, akár hírlapban, akár másutt történjék is, a hivatali titok megsértésének, a Btk. határozza meg.

A törvény mindezek közzétételét tulajdonképpen fölösleges rendelkezéssel engedi meg, mivel a felsorolt ügyiratok védett szerzőjogi műveknek úgy sem tekinthetők.

Lehetnek azonban olyan esetek is, hogy a hatósági személy ügyirata már magában véve is szerzőjogi mű. Ilyen lehet valamely nagy közérdekekkel bíró, hivatalosan létrehozott tudományos, művészeti, közgazdasági, jogászai vagy másnemű tervezet, monográfia és a többi. Amennyiben ily munkák közszolgálatbeli érdekből keletkeztek, közérdekű ügyiratokká válnak és egyáltalán »közölhetők«.

A *tárgyalás* szó a közhatóságok és bíróságok nyilvános tárgyalásait jelenti. Ezekre nézve azok lefolyásának közzététele az, amit a törvény itt megenged. A következő pont az ott mondott beszédekre vonatkozik.

Ad 4. Nyilvános tárgyalásoknál és tanácskozásoknál tartott beszéd minden oly szóbeli felszólalás, melyet akár közigazgatási, akár bírósági, akár egyházi hatóságoknál és testületeknél, akár nyilvános egyesületi és társasági gyűléseken valaki tartott. Idetartoznak tehát a vád- és védbeszédnek is.

Ellenben a 6. §. 2. pontjánál fogva nem tartoznak ide azok a most jelzett nyilvános tárgyalásoknál és tanácskozásoknál ugyan, de *oktatás* és *mulatság* céljából tartott szóbeli előadások (beszédek), amelyek többszörözése stb. minden körülmények közt bitorlás.

További korlátozása a nyilvános beszédek többszörözésének, — ami alatt e pontnál a forgalomba helyezést, szóval a beszéd kiadását is érteni kell — a 6. §. 6. pont ama rendelkezése, mely az ily, bár különböző tárgyak fölött tartott nyilvános beszédek gyűjteményes kiadását a szónok kizárólagos jogául tartja fenn. (L. ugyanott.)

Ad 5. Megengedi a törvény végül a meg nem jelent, de a törvény védelme alatt nem álló iratokból szerkesztett oly gyűjteményes művek *egyes adalékainak* többszörözését (átvételet) is, amely gyűjtemények, mint ilyenek, a 2. §. 3. bek. szerint egész gyanánt a törvény védelme alatt állanak. Ezek az ú. n. *inediták*.

Például, ha egy tudós az általa fölfedezett régi okiratokból vagy régi közérdekű levelezésekből gyűjteményt csinál, e gyűjteményt a törvény az ő javára védi. Mindazáltal más tudósok és írók ezáltal nincsenek abban korlátozva, hogy a védett gyűjteményből »egyes adalékokat«, tehát egyes okiratokat, leveleket stb. egészben vagy részben, szószerint vagy kivonatolva, avagy lefordítva (pl. latinból magyarra) műveikben felhasználhassanak. Ezt a tudományos és irodalmi érdek bőven indokolja is.

E rendelkezés a KT. 533. §-ával nincs teljes összhangzásban, amiért is a most idézett 533. §. a Szjt. 9. §. 5. pontja, mint későbbi törvény által oly értelemben tekintendő módosultnak, illetőleg magyarázottnak, hogy amabban is a gyűjteményes művek kiadói jogáról rendelkezik a törvény, nem pedig egyes ineditákról, amelyeket utánnyomással többszörözni stb. a magyar Szjt. szerint szabad.

Bírói gyakorlat.

1. Zenemű átvétele hírlapból hírlapba.

C. : Valamely hírlapban és folyóiratban megjelenő önálló zenemű nem tekinthető olyan közleménynek, mely az 1884: XVI. t.-c.

9. §-ának 2. pontja értelmében a szerzői jog bitorlása nélkül átvehető lenne. (1889 : 2866. sz.)

2. Felperes tárcacikkét alperes szerkesztő lapja felperes beleegyezése nélkül közölte.

Pozsonyi tsz. : Marasztalta a szerkesztőt és a kiadót, de a büntetést mellőzte, mivel szakértők szerint általánosan bevett szokás, hogy hasonló cikkeket, ha azok címe alatt a közlési tilalom kitéve nincs, aggodalom nélkül reprodukálnak.

Pozsonyi T. : csak a kiadót marasztalja. Egyebekben hh.

C. : A szerkesztő és kiadó kártérítésre és a szerkesztő 10 K pénzbüntetésre is marasztaltatik.

Indokok : Az elsőrendű alperes mint lapszerkesztő nemcsak lapjának szellemi összeállításáért közvetlenül felelős, hanem neki a közölni szándékolt minden dolgozatról tudomást szerezni s ekként arra is ügyelni kötelességében áll, hogy a lapjába felvett dolgozatok közzététele mások jogainak sérelme nélkül történjék... Minthogy eszerint gondatlansággal alaposan terhelhető, ellenében a Szjt. 19. §-a alapján a vétség fokozatához mért büntetést is kellett alkalmazni. (1904 : 2602. sz.)

10. §. A törvények és rendeletek kiadása tekintetében az 1880 : LIII. törvénycikk intézkedik.

1. A törvények és rendeletek rendeltetésüknél fogva az állam közjavai közé tartozván, már ennél fogva sem tekinthetők védelem alá tartozó szerzőjogi műveknek. A közérdek ezeknél a minél nagyobb, tehát minél szabadabb elterjedésben fekszik, magánjogi értelemben vett szerzőjük pedig nincs is, mivel az állami akarat közjogi kifolyásai.

Ez az oka, hogy a NB. Szjt. 16. §-a a törvénykönyveket, törvényeket, rendeleteket s a hatósági kibocsájtványokat, végzéseket és minden más, hatósági használatra rendelt hivatalos iratokat szabad művekké tette. Ugyanígy az O. Szjt. 5. §-a is.

A magyar Szjt.-t megelőzőleg azonban ezek a művek bizonyos fokig kiadási monopol tárgyai voltak s ezt az állapotot a Szjt. is elismerte. E jog megsértése azonban nem szerzőjogi, hanem közgazgatási eszközökkel orvosoltatik.

2. A törvény szövege a következő :

1880 : LIII. TÖRVÉNYCIKK

a törvénytár, törvénygyűjtemény és rendeletek tárának kiadásáról és elárusításáról.

1. §. A törvénytár, törvénygyűjtemény és rendeletek tárának, valamint egyes törvényeknek vagy rendeleteknek, nem különben az 1868. III. törvénycikk értelmében készítendő fordításoknak, önálló kiadása és azok elárusítása az állam kizárólagos jogát képezi, és arról — akár házilag, akár magánvállalkozókkal kötött szerződés útján — kizárólag a kormány gondoskodik.

2. §. A kiadás és elárusítás módjait a belügyminiszter állapítja meg, aki úgy a fordításokról, valamint az olcsó kiadású példányoknak kellő számban és kellő időben kiállításáról is köteles gondoskodni.

Hasonlag köteles gondoskodni arról, hogy ezen kiadmányok a könyvkereskedéseknek is közvetítésével az ország minden részében könnyen megszerezhetők legyenek.

Ugyancsak a belügyminiszter határozza meg az egyes példányok árát, a kiadás minőségéhez képest, de mindenesetre úgy, hogy a törvénygyűjtemény és rendeletek ára aránylag jutányosan legyen megszerezhető.

Egyes törvények a szükséghez képest önállóan is áruba bocsáthatók.

3. §. A törvényhatóságok, rendezett tanácsú városok, nagyközségek és körjegyzői szervezetek kötelesek a törvénygyűjtemény évi folyamának egy-egy, az állam nyelvén kiadott példányát megszerezni.

A belügyminiszter rendeleti úton állapítja meg, hogy a törvényhatóságok tisztviselői közül kik legyenek kötelezve ezen törvénygyűjtemény megszerzésére. Azon testületeknek és tisztviselőknek, kik a törvénygyűjtemény megszerzésére kötelezve vannak, a belügyminiszter az általa a 2. §. értelmében meghatározandó árból, az egész ár 10%-át meg nem haladható elengedést tehet.

4. §. Az egyes miniszterek a saját tárcájuk ügykezelésére vonatkozó szolgálati és eljárási utasításokat, melyek a rendeletek tárába fel nem vették, ezenül is külön kiadhatják.

5. §. Ezen törvény intézkedései alá általában nem tartoznak a törvények vagy rendeletek oly kiadásai és gyűjteményei, amelyek a törvényeket és rendeleteket tudományos vagy gyakorlati magyarázatokkal kísérik — sem azon gyűjtemények, melyek a szakszerű használat céljából csupán az egy szakmába vágó törvényeket és rendeleteket tartalmazták.

6. §. Ezen törvény rendelkezései az 1881-ik évi január 1-én túl szentesítendő törvények és kibocsátandó rendeletek kiadásaira vonatkoznak.

7. §. Az állam érdekeinek a jelen törvény értelmében leendő megvédéséről a belügyminiszter köteles gondoskodni, ki az ezen törvény rendelkezéseinek ellenére jogosulatlanul kiadott, vagy áruba bocsátott kiadmányokat közigazgatásilag lefoglaltathatja.

8. §. Ezen törvény kihirdetése után azonnal életbe lép, s végrehajtásával a belügyminiszter bízatik meg.

Az idézett törvényben csak önálló kiadások és fordítások tilalmáról van szó. A törvények és rendeletek tehát más művekbe, pl. jogászai monografiákba stb. egész terjedelmükben beilleszthetők.

Azonfelül az 5. §. kivételeket is tesz a tudományos és gyakorlati magyarázatokkal kísért egyes kiadásokra és gyűjteményekre, valamint az egy-szakba vágó, pl. pusztán büntetőjogi, szerzőjogi és hasonló gyűjteményekre. E kivételek a monopolszerű tilalmat enyhítik ugyan, de másrészt selejtes magyarázatokkal csak színből ellátott magán törvénykiadásokra vezettek.

A Szjt. módosítása esetében az idejét meghaladott és a közérdekkel ellentétben álló monopol eltörlése előrelátható. Helyette a hibás és torzított törvény- és rendeletkiadások megakadályozása végett az ily kiadásoknak a hiteles szöveggel való pontos egybehangzása a kiadóknak nyújtott hitelesítési joggal volna legalább részben elérhető.

A szerzői jog tartama.

11. §. Amennyiben az alábbi §-okban eltérő intézkedések nem foglaltatnak, a védelem, melyet jelen törvény a szerzői jog bitorlása ellen biztosít, a szerző egész életére és annak a halála után még ötven esztendőre terjed.

12. §. A szerzőtársak által közösen készített műnél a védelmi idő azon szerzőtárs halálától számítandó, aki a többit túlélte.

Többeknek irodalmi adalékaiból készült műnél, az egyes adalékok védelmi ideje aszerint határoztatik meg, amint az adalékok szerzői megneveztettek, vagy meg nem neveztettek. (11. és 13. §§.)

A 6. §. 6. pontjában említett gyűjteményes művek a szónok halálától számított ötven éven át részesülnek védelemben ; de ha a szónok életében vagy halálától számított öt év alatt a beszédek gyűjteménye ki nem adatik : a gyűjteményes kiadás a jogutódok beleegyezése nélkül is eszközölhető.

13. §. A szerző életében megjelent írói művek a 11. §-ban megállapított védelemben csak akkor részesülnek, ha a szerző valódi neve vagy elismert irodalmi neve a címlapon, vagy az ajánlás, illetve az előszó alatt kitétetett.

Többeknek irodalmi adalékaiból készült műveknél az egyes adalékok megvédése végett elegendő, ha a szerző neve az adalék elején, vagy végén kitétetett.

Az álnév alatt, vagy a szerző nevének kitétele nélkül megjelent írói művek, amennyiben az első kiadás ideje a művön kitétetett, ettől számítandó ötven évig védetnek. De ha a mű megjelenésétől számított ötven esztendő alatt a szerző neve beiktatás végett bejelentetett, a védelmi idő a 11. §. szerint számíttatik.

14. §. A szerző halála után kiadott mű a szerző halálától számított ötven éven át részesül védelemben.

Ha a mű a szerző halálától számított negyvenöt év eltelte után, de ötven éven belül adatik ki először : a megjelenéstől számítandó öt esztendőn át részesül védelemben.

15. §. Az akadémiák, egyetemek, testületek és más jogi személyek, továbbá a nyilvános tanintézetek, amennyiben az általok kiadott művekre nézve a szerzővel egyenlőknek tekintendők, a mű első megjelenésétől számítandó ötven éven át részesülnek védelemben.

16. §. Több kötetben vagy részben megjelenő műveknél a védelem tartama minden egyes kötetnek, vagy résznek első megjelenésétől számíttatik.

Az olyan műveknél, melyek több részben vagy kötetben ugyanazon anyagot tárgyalják, és így egymással összefüggőknek tekintendők, a védelem tartama az utolsó kötet vagy rész megjelenésétől számíttatik. De ha az egyes

részek vagy kötetek kiadása között három évnél hosszabb időköz telt el : az előbb megjelent részek, vagy kötetek külön önálló műnek ; a három év lefolyása után megjelenő részek, vagy kötetek pedig : új műnek tekintendők.

17. §. A fordítás tilalma a 7. §. 2. pontja esetében az eredeti mű megjelenésétől számított öt évre, ugyanazon szakasz 3-ik pontja esetében pedig a jogosult fordítás első megjelenésétől számított öt évre terjed.

18. §. Az első szakaszokban megállapított védelmi időbe a mű vagy a fordítás első megjelenésének naptári éve, illetőleg azon év, melyben a szerző meghalt, nem számítatik be.

1. Az általános védelmi idő. A törvénynek a védelem időtartamára vonatkozó 11—18. §-ai nemcsak az írói művekre és a színművekre mint ilyenekre, hanem a zeneművekre (45. §.), a színművek, zeneművek és zenés színművek előadási jogára (55. §.), úgy a képzőművészet alkotásaira és ezek gyűjteményes kiadásaira (65. §.), valamint a műszaki ábrázolatokra (67. §.) is megfelelő alkalmazást nyernek.

A szerzői jog kihalásának az általános magánjogtól eltérő szabályozására az a régibb keletű megfontolás adott világszerte okot, hogy az emberi szellem nagybecsű irodalmi és művészeti alkotásai a szükségesén túl ne legyenek a szerző jogutódjai uralmának alávetve, mivel azok közkinccsé tétele kiváló műveltségbeli és fejlődésbeli közérdek. A szerző kétségtelen jogával szemben pedig indokolja a rövidebb védelmet az, hogy a szerző, maga a legnagyobb lángész is, nemzetének és korának kész kulturkincseiből is merített művei megalkotásánál s így eredeti joga nem oly közvetlen forrásból fakad, mint általában a dologbeli jogok.

Kezdetől fogva mindenütt egy oly védelmi időtartam megállapítása volt tehát a feladat, mely a szerzők szellemi munkásságának bénítása nélkül a társadalmi közérdeket is kielégítse. A szerzőjogi törvények általában a szerző halálán túl is védik annak műveit, rendesen annyi időre, amennyi egy új nemzedék (a szerző gyermekei, részben unokái) föl-

nevelkedésére közfelfogás szerint megkívántatik. Ami az alkotási kedvnek szintén lényeges rúgója. A szerző halálán túlterjedő védelem különben magának az élő szerzőnek személy szerint is javára van, mivel műve kiadásánál kiadója sokkal csekélyebb díjjal jutalmazhatná munkáját, ha a kiadás kizárólagos joga a szerzőnek bármely pillanatban bekövetkezhető halálával azonnal kihalna.

A Szjt. alkotásakor ezt az időt a legtöbb európai törvényhozás a szerző halálán túl 20—30 évre tette. Az 1870. évi NB. Szjt. is 30 évet ismert. E nyomon indult a Szjt. min. javaslata. Sőt a képviselőház igazságügyi bizottsága is ezt javasolta. Mindazáltal a képviselőház plénuma, különösen Jókai Mór felszólalására (1884. febr. 23-diki 316. sz. ülés) a magyar szerzőkre és a kiadás nehézségeire való tekintetből 50 évre emelte föl a normális védelmi időt, noha Teleszky István előadó nem ok nélkül jegyezte meg, hogy a hosszabb védelemnek nem a szerzők, hanem a kiadók fogják hasznát venni.

A Szjt. különféle védelmi időtartamai a következő kategóriákban fordulnak elő.

1. Az általános védelmi idő. (11. §.).
2. A szerzőtársak védelmi ideje. (12. §.).
3. A közönséges gyűjtemények védelmi ideje. (12. §. 2. bekezdés.)
4. Beszédgyűjtemények védelmi ideje. (12. §. 3. bekezd.)
5. Az álnevű és névtelen művek. (13. §.)
6. A szerző halála után kiadott művek. (14. §.)
7. Az akadémiák stb. és más jogi személyek művei. (15. §.)
8. A darabonkint megjelenő művek. (16. §.)
9. A fordított művek és színművek. (17. és 18. §.)
10. Színművek, zeneművek és zenés színművek előadása. (15. §.)
11. A képzőművészeti és műszaki alkotások utánképzése. (15. és 67. §.)
12. A fényképek. (70. §.)

*

A magyar Szjt. szerint az *általános védelmi idő* kiterjed a szerző egész életére és halála után 50 évig (11. §.). E szabály alkalmazandó mindig, hacsak az alábbi pontokban kivétel téve nincs.

A védelmi idő *kezdőpontját* — noha az a valóság szerint az első kiadás megjelenésének ideje — a törvény azért nem határozza meg, mivel a kihalási idő számítása a szerző halálával kezdődik.

E szabályul szolgáló védelem korlátlanul kiterjed: a) a még meg nem jelent művekre, b) az oktatási vagy mulattatás céljából tartott előadásokra és felolvasásokra és c) minden, egyetlen darabban szerző igazi neve alatt megjelent írói műre.

Hogy a szerző eredeti művének első kiadását még életében javítva, bővítve vagy átdolgozva újra kiadta-e, a védelem idejére közömbös, mivel az úgylis csak halála évétől számítatik. Másképpen áll azonban a dolog, ha egy új műnek tekintendő, tehát szervesen *átdolgozott* kiadás a szerző halála után jelenik meg. Ebben az esetben:

a) Ha az átdolgozást a szerző még életében végezte, de az csak holta után jelenik meg: ellenkező törvényes rendelkezés híján, az 50 évi védelem szintén a szerző halálától, illetőleg a rákövetkező évtől számítandó.

b) Ha ellenben az átdolgozást más valaki (bár a szerző örököse) teljesítette, akkor az így előállott új mű új szerzői jogot alapít, mely a 11. §. egész védelmében részesíti az új szerzőnek tekintett átdolgozót. A védelem az új szerző halála után tehát még 50 évig tart.

Az üzleti életben, kivált a korszakos becsű tudományos művek kiadásánál többször elő is fordul, hogy a kiadó a szerző halála után, de a védelem elévülése előtt a művet az újabb tudományos vívmányok felhasználásával rendszeresen átdolgoztatja, amiáltal az 50 éves kihalási idő jelentékeny meghosszabbítása érhető el. (L. a 43. lapon az f) jegyzetet.)

A NB. Szjt. a korábbi 30 éves elévülést megtartotta, azonban a gyakorlati visszasságok megszüntetése végett új, 10 éves betoldást is tett, így:

»29. §. A szerzői jog védelme megszűnik, ha a szerző halála óta 30 év és ezenkívül a mű első közzétételétől kezdve 10 év lefolyt. Ha a közzététel a szerző halálától 30 év lefolyása alatt meg nem történt, az vélelmezendő, hogy a szerzői jog a mű tulajdonosát illeti.«

Ez az utólagos 10 évi védelem különösen a visszahagyott (posthumus) művekre fontos, amilyenek az emlékiratok (memoirok), visszaemlékezések, naplók és effélék. Ezek bizonyos idő múltán értékükben csak nyerni szoktak s így elhalt szerzőjük örököseire nézve jelentékeny vagyoni érdekekkel is bírnak. A törvény törekvése az, hogy az ily műveknek, akármennyi idő múlva jelennek is meg, legalább 10 évi védelmet biztosítson.

Az O. Szjt. 43. §-a 30 évet állapít meg a szerző halála után és a visszahagyott művet csak akkor részesíti 5 évi külön védelemben, ha a védelmi idő utolsó öt évében megjelent.

2. A szerzőtársak művénél a 12. §. 1. bek. szerint a védelmi idő kezdete a többi túlélő szerzőtárs halálától számítandó. A törvény a szerzőket egy személynek védelmezi.

3. A közönséges gyűjteményes műveknél (2. §.), vagyis amelyekben az egyes szerzőknek akár már megjelent, akár még meg nem jelent adalékai egymással közös célt szolgáló szerves összefüggésben vannak, az »egységes egésze« a szerkesztő mint szerző részesül a 11. §. szerinti védelemben. Ellenben az egyes adalékok szerzőire kétféle kezdő idő van :

a) ha az adalék szerzője magát megnevezte, a 11. §. szerint való védelem illeti ;

b) ha magát meg nem nevezte, a 13. §. szerint az első kiadás évétől 50 év. Ha pedig igazi nevét beiktatás végett bejelentette, szintén a 11. §. szerint való védelem illeti.

4. A beszédgyűjtemények (6. §. 6. p.) tekintetében a 12. §. 3. bek. szövege a »vagy« szó helytelen alkalmazása következtében nem tiszta. E §. azt jelenti, hogy a beszédgyűjteménynek a szónok életében akármikor, de legkésőbb halála után 5 év alatt kell kiadatnia, hogy a szerző halálán 50 évvel túlterjedő védelmet élvezze.

5. Az álnevű művek. Az általános 50 évi védelmi idő feltétlenül csak a szerző valódi vagy elismert írói neve alatt megjelent műveket illeti.

A valódi név a szerző vezeték- és keresztnéve. Az utóbbinál legalább is az első betű kitétele szükséges.

Elismert írói név minden jelenkori, vagy antik név, avagy névpótló jelző lehet (Mátray Lehel, Gracchus, Spectator), ami alatt az író szebb hangzás, vagy az ú. n. írói félhomály kedvéért írni szokott és amelyről legalább is az irodalmi vagy művészeti körök tudják, hogy melyik szerző szokta használni. Ilyen-e valamely név, a *szokás* határozza meg. Egyszer vagy kétszer használt ily álnév elismert írói névnek nem tekinthető. De ilyennek tekinthető az oly nem írói, hanem más állású egyének, pl. katonák neve is, akik az irodalomban, vagy a drámai és zenei művészetben szokás szerint és ismert álnévvel szerepelnek.

Álnév alatt minden oly nevet vagy névjelzőt kell érteni, mely a szerzőnek nem elismert irodalmi neve, tehát amelyet használni köztudat szerint nem szokott.

Ha a mű megjelenésének ideje nincs kitéve a művön, a valóságos megjelenési évet kell fölvenni a védelmi idő kezdetének, mivel a törvénynek nem az ily műveknek a védelemből való kizárása a célja, hanem a névtelenség (anonimitás) tiszteletben tartása és a névtelenül elhalt szerző talán ismeretlen halála napja helyett egy más, rövidebb védelmi idő kezdőpontjának meghatározása.

A *beiktatást* nem pótolja sem a szerző igazi nevének pl. hírlapi közzététele, sem az, ha igazi nevét a második vagy további kiadáson kiteszi. Azért az első kiadás elévülése a 13. §. után igazodik.

6. *A szerző halála után kiadott mű* (posthumus mű) védelme a szerző (korábbi) halálától számított ötven év. Ha a posthumus kiadás a szerző halála után a 45—50 év folyása alatt történik, a megjelenéstől számított 5 év áll az örökös rendelkezésére. A Szjt. maximális védelmi ideje tehát 55 év.

7. *Az akadémiák, egyetemek, testületek, tanintézetek és más jogi személyek által kiadott műveknél* (15. §.) csakis a gyűjteményes művek jöhetnek tekintetbe. Ilyenek az almanachok, enciklopédiák, értekezések, szótárak és effélék.

Ha ugyanis az akadémia stb. által kiadott műnek csak egy szerzője van, akkor a szerzőjog csakis őt illeti, a jogi személy pedig csak kiadó vagy jogutód lehet. De akkor a jogi személy nem tekinthető »a szerzővel egyenlőnek«. Ilyennek csak a 2. §. esetében, mint a kiadott gyűjtemény *szerkesztője* tekinthető. És csakis a gyűjtemény mint »egységes egész« tekintetében, mivel az egyes adalékok külön szerzői joga magától nem száll reá.

Az ily szerzői (szerkesztői) jog védelme a mű első megjelenését követő évvel kezdődő 50 évre terjed.

8. A darabonként megjelent művek, kötetek, részek, füzetek a 16. §. szerint külön védelmi idő alá esnek. Azonban e szakasz alá csakis a következő művek sorolhatók, ha darabonként jelentek meg:

a) Az álnév alatt vagy a szerző megnevezése nélkül megjelent művek (13. §.), hacsak a szerző nevének bejelentésével nem szerezte meg a teljes védelmet.

b) Az akadémiák stb. által kiadott művek. (15. §.)

A Szjt. ugyanis csak e műveknél számítja a védelmi időt az első megjelenéstől, míg a szerző valódi neve vagy elismert irodalmi neve alatt megjelent művek, ha darabonként jelentek is meg, a szerző halálától számított 50 évig védetnek: így az utóbbi műveknél szó sem lehet a korlátozásról.

E megkülönböztetés szem előtt tartásával idesorozandók: a több kötetben vagy bár egy kötetben, de több darabban (Lieferung) megjelent könyvek, jelentések, enciklopédikus művek, sorozatos művek, írók műveinek összkiadása és általában minden, védelem alá eső, több darabban megjelenő gyűjtemények. A hírlapok és folyóiratok nem tekinthetők egységes egész gyanánt védett gyűjteményeknek.

Az itt felsorolt művek minden egyes darabjánál az 50 évi védelem ama darab első megjelenésétől számítatik.

Kivételek a darabokban is ugyanazon anyagot tárgyaló művek, ahol az utolsó darab megjelenése a védelem kezdő időpontja. Ilyenek az egyazon tudományos anyagot tárgyaló kötetes könyvek, de a közös anyagot (jog, technika, ter-

mészetrajz) tárgyaló enciklopédikus kötetek is. Az álnévű szerző összegyűjtött művei nem.

A darabok közt netán előforduló három évi időhézag (16. §. 2. bek.) valamennyi darabra értendő úgy, hogy pl. három kötetes, de 3—3 évi hézaggal kiadott műnél minden kötet védelmi ideje más.

9. A fordítás tilalmának védelme kettős érdekekkel bír. Egyrészt a szerző virtuális fordítási jogának időtartamát jelenti. Másrészt — ha a szerző a jogos fordítást akár maga, akár jogutódja által már kiadta — e jogos fordításnak nyújt bizonyos ideig kizárólagos jogot.

A magyar Szjt. létrehozatala idejében általános volt az a meggyőződés, hogy az eredeti mű szerzőjének a fordítás egyenlő védelmében csak mellékes érdeke van. Viszont, hogy a más nyelven írott művek gyorsabb és szélesebb elterjedése kiváló közműveltségi érdek, ami a szerző kizárólagos fordítási jogának lehető rövid időre való korlátozását egy-maga is indokolja.

E felfogás hatása alatt, sőt a magyar irodalmi kincs szaporításának kifejezett indokából vette át a magyar törvényhozás az 1870. NB. Szjt.-nek a fordítások elévülésére vonatkozó 5 éves védelmi idejét, valamint a vele összenőtt fenntartási és bejelentési feltételek intézményét is.

A 17. §. tartalmából kiindulva, a fordítás tilalmának öt különféle védelmi ideje is van :

a) Magának a fordítás szövegének, mint a 8. §. szerint az eredetivel egyenlően védett új műnek elévülési ideje a fordító javára a 11. §. szerint számítandó, tehát esetleg túl is éli az eredeti szerzői mű védelmét. A fordító, akár a szerző jogán, akár másképp fordította le a művet, a maga fordításának szövegére akárki ellen is az eredeti szerző jogai-val bír.

b) A holt nyelven megjelent műnek élő nyelvre való lefordítása ellen (7. §. 1. p.) az eredeti mű szerzőjét a törvény rövidebb védelmi időre nem korlátozza. (11. §.) Jog-fenntartás és bejelentés nem kell.

c) Ha a mű egyszerre több nyelven jelent meg (7. §. 2. p.) azt e nyelvek valamelyikére a bitorlás következményei nélkül az eredeti mű megjelenésétől 5 évig lefordítani tilos. Jogfenntartás és bejelentés nem szükséges a védelemhez.

d) Minden más mű szerzője (kivéve még a színműveket) a 7. §. 3. p. szerint a fordítás ellen, még pedig a jogosult fordítás megjelenését követő évvel kezdődő 5 évig védve marad.

Ebben az esetben azonban a jogfenntartás és a kellő időben történt kétszeres bejelentés az elévülés feltétele. Vagyis, ha valamely mű pl. 1908. jan. 1-én jogfenntartással jelent ugyan meg, de a rákövetkező egész 1909. évben a fordítás kezdetének közzétételét a szerző (jogutódja) be nem jelentette, avagy bár bejelentette, de a befejezett fordítás befejezett közzétételét 1911 végeig be nem jelentette: a fordítási tilalom magától kibal. Ellenben ha ezek megtörténtek és a fordítás befejezése 1911. dec. 31-én jelent meg, akkor a jogos fordítás 1916. dec. 31-éig védve marad. Kitészik tehát, hogy az ily művek fordítási tilalma legkedvezőbb esetben az eredeti megjelenésétől 9 évre terjeszthető ki.

Ha az eredeti mű több kötetben vagy részben jelent meg, akkor a 7. §. 3. pontja szerint minden kötet vagy rész külön munkának tekintendő és fordítási tilalma is az egyes kötetek után igazodik.

Végül az a fordítás, amely a jogszerű fordítás kezdetének (első év) bejelentése előtt, vagy bár ezután, de a fordítás befejezésének (harmadik év) bejelentése előtt jelent meg, mint a szerző részére fenntartott egy évi, a második esetben: három évi tilalmi időben megjelent fordítás, egyáltalán bitorlás.

Az a felfogás, hogy az ily jogtalan fordítás bitorló jellege visszahatólag is elenyészik, ha a szerző az első, illetőleg harmadik év leteltével a bejelentést nem tette meg, a törvény 7. §-ának helyes magyarázatába és a védelmi időtartamról szóló intézkedésekbe ütközik. Sőt beleütközik a törvény egész szellemébe és ama kifejezett céljába is,

hogy e törvény a szerzők és nem a kiadók, vagy más személyek védelme végett jött létre.

Ugyane felfogás van kifejezve az 1870. évi német és 1884. évi magyar szerzőjogi törvényekre való hivatkozással készült 1895. évi O. Szjt. 28. §-a 2. bekezdésében is.

e) Színművek fordításánál a megelőző pont csak annyiban módosul, amennyiben ezeknél a fordítás befejezésének határideje a 7. §. 5. bekezdése szerint az eredeti mű valószínű megjelenésétől hat hó s így az 5 évi tilalom a jogszerű fordítás megjelenését követő évvel kezdődik. Ezeknél tehát a védett fordítási idő kiterjesztése kevésbé lehetséges.

Jegyzet. A Szjt. 17. §-a, vagyis az 5 éves fordítási tilalom kérése a gyakorlati életben nemcsak a törvény laza szerkezetéből keletkezett bizonytalanságok miatt, de azért is sok panaszra és vitára adott okot, mivel az irodalmi művek egyre fokozódó forgalma és kívülről való beáradása mellett e rövid védelmi idő a magyar irodalom szerzői érdekeinek, továbbá a nyelvtisztaságnak, sőt a komolyabb könyvkiadói érdekeknek is ártalmára van.

A műveltség és szellem nemzeti jellegének kárain és a magyar írók bizonyos mérvű elnyomásának panaszán kívül helyesen hozták fel az érdekelt testületekben, sőt a Magyar Jogászegylet 1906. márciusi vitáján is, hogy e rövid elévülési idő és a vele összekötött nehézkes formáság a selejtes, sőt alsórendű idegen, kivált német művek, fordítás útján való beözönlését mozdítja elő, holott a nagyobb és tudományosabb munkák fordítóit és kiadóit a hasznosabb művek magyarra fordításától elriasztja. Az idegen nyelven írt külföldi művek fordítása és kiadása ugyanis, különösen ha több kötetből állanak, oly sok írói munkába és kiadói költségbe kerül, hogy azt a rendelkezésre álló rövid tilalmi idő alatt a kiadó ritkán hozhatja be, azon túl pedig a szabadabb lett fordítás versenyével is találkozunk, mely már azért is olcsóbbra teheti árait, mivel a külföldi eredeti mű szerzőjének díjat már nem fizetett. Így tehát az idején való jobb fordítások és kiadások szertelen hátrányokat szenvednek e rövid védelmi idő miatt.

E kifogásokkal szemben az 5 évi elévülés hívei a szellemi javak szabadabb diffúziójának nagy közérdekére és arra hivatkoznak, hogy az elévülési idő fölemelése csak fokozná a külföldi szerzőknek Magyarországból várt és kapott díjait, holott ezzel szemben a külföldi nyelvekre csak ritkán lefordított magyar művek szerzői alig részesülnek

külföldről számbavehető ellenszolgáltatásban. Amely utóbbi állítás szintén megfelel a valóságnak.

Az 1901. évi NB. Szjt. a fordítások tekintetében is szakított a korábbi felfogással és a németországi szerzők javára Németországban megjelent művek fordítási jogát az eredeti művel egyformán 30 évi védelemben részesítette, a fenntartási és bejelentési korlátozásokat pedig szintén megszüntette.

A magyarra fordított németországi művek fordítási jogát Magyarországon a nemzetközi szerződés szerint, a magyar Szjt. rendelkezései védik, tehát a törvényes feltételek mellett 5 évig. A magyar művek fordításai Németországban ugyancsak a magyar Szjt. kisebb, 5 éves védelmében részesülnek. (L. a németbirodalmi szerződés III. cikkét.)

Az O. Szjt. megmaradt a feltételekhez kötött 5 évi elévülés mellett.

10. A színművek, zeneművek és zenés színművek előadásának kivételes elévülési szabályai az 55. §-nál vannak ismertetve.

11. A képzőművészeti alkotások kivételes elévüléséről a 65. §-nál van szó.

12. A fényképek az első példány megjelenésétől 5 évig védetnek. L. a 70. §-nál.

13. A kereseti jog és büntetés elévülése a szerzői jog védelmi időtartamához (kihalás) szorosan nem tartozik. L. az eljárási részben a Szjt. 36. §. és köv. §-ait.

14. A védelmi idő általános számítását a 18. §. határozza meg. A mű vagy fordítás első megjelenésének éve, vagy a szerző halálának éve (jan. 1. — dec. 31.) a védelmi időbe sehol sem számítatik, kivéve a színművek fordításánál. Minden védelem első éve tehát a mű és fordítás megjelenését, vagy a szerző halálát követő első év.

Ha a szerző eltűnt, halála napjának megállapítása a holtta nyilvánítási eljárásra tartozik. Életben létének, vagy halála más napjának bizonyítása nincs kizárva.

Büntetések.

~ **19. §.** *Aki szándékosan, vagy gondatlanságból szerzői jog bitorlását képező cselekményt követ el, ezen vétségért a szerzőnek, vagy jogutódjának nyújtandó kártérítésen*

fekül ezer forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetetik. A pénzbüntetés minden tettesre nézve külön állapítandó meg.

Ha a pénzbüntetés be nem hajtható, annak helyébe fogházbüntetés lép, melynek tartamát a bíróság már az ítéletben határozza meg. Ezen meghatározásnál egy forinttól tíz forintig terjedő összeg helyett egy napi fogházbüntetés állapítandó meg.

Ha a cselekmény elkövetőjét sem szándékosság, sem gondatlanság nem terheli, büntetésnek helye nincsen, és a cselekmény elkövetője a szerzőnek vagy jogutódjának az okozott kárért csak saját gazdagodása erejéig felelős.

20. §. Aki mást a szerzői jog bitorlására rábír : a 19-ik §-ban meghatározott büntetés alá esik, és a szerzőnek, vagy jogutódjának, a 19. §. értelmében, kártérítéssel tartozik akkor is, ha a tettes a most érintett szakasz szerint vétkes nem volna, vagy kártérítésre köteles nem lenne.

Ha a közvetlen tettes szándékosan, vagy gondatlanságból járt el : a kártérítésért mindketten egyetemlegesen felelősek.

A többi részesek büntetése és kártérítési kötelezettsége az általános jogi elvek szerint ítélendő meg.

21. §. A készletben levő példányok és a jogosulatlan többszörözésre rendelt különös készülékek, amilyenek : a nyomdai minták, lapok, érclemezek, vésett fadúcok, kövek, tömöntvények stb. elkoboztatnak, és mihelyt az elkobzás iránt hozott bírói határozat jogerejűvé vált, megsemmisíttetnek, vagy károsító alakjuktól megfosztva, a tulajdonosnak visszaadatnak.

Ha a műnek csak egy része tekinthető jogosulatlanul többszörözöttnek, az elkobzás csak ezen egy részre és az annak többszörözésére kizárólag használt készülékekre terjed ki.

Az elkobzás kiterjed mindazon példányokra és készülékekre, melyek a jogosulatlan többszörözés eszközlőjének, a nyomdásznak, a könyvkereskedőnek, az iparszerű ter-

jesztőnek és annak birtokában találtatnak, aki a jogosulatlan többszörözést eszközölte. (20. §.)

Az elkobzás akkor is joganatosítandó, ha a jogosulatlan többszörözés eszközlőjét sem szándékosság, sem gondatlanság nem terheli. Az elkobzás az örökösök és hagyományosok ellen is elrendeltetik.

Amennyiben ezáltal harmadik személyek jogai nem sértetnek, a károsítottnak szabadságában áll a példányokat és készülékeket, azok kiállítási árában, egészben vagy részben átvenni.

22. §. A szerzői jog bitorlása be van fejezve, mihelyt valamely műnek a törvény ellenére többszörözött első példánya elkészült, illetőleg a kézirat közzététetett.

A többszörözés pusztá megkísérlése sem büntetést, sem kártérítést nem von maga után ; de az elkészült részek és készülékek ez esetben is elkoboztatnak.

I. A bitorlás jogkövetkezményeiről általában. A jogfejlődés világszerte abban a felfogásban állapodott meg, hogy a bitorlás nem tartozik a tiszta magánjogi sértések közé. A szerzői jog a haszonvételi jogoknak (usus fructus) egy újabbkori fajtája lévén, éppen úgy, amint a büntetőjog ennek szándékos sértéseit közérdekből a maga területére vonta (furtum possessionis a magyar Btk. 368. §-ában), már a privilégiumok idejében általános elismerést nyert, hogy a szándékos bitorlás büntetést érdemel. Sőt mivel az újabbkori élet élénk forgalma mellett a szándékos bitorlás esélyei és esetei is egyre szaporodnak, a törvényhozások a bitorlás büntetőjogi részét a büntető bíróságok hatáskörébe utalják, a tudományban pedig a súlyosabb esetekben, amilyenek például a vétség ismételései, a közvetlen szabadságbüntetés kiszabásának barátjai is szaporodnak.

Kevésbé szilárd jogalapja van a gondatlanságból elkövetett bitorlások büntetés alá vetésének. Ezt általában azzal indokolják, hogy éppen a szellemi javak élénk forgalma mellett szükséges a kiadókat és üzletembereket a fokozott elővigyázatra kényszeríteni. Amihez járul az is, hogy a szán-

dék bizonyítása legtöbb esetben nehéz, ellenben a gondatlanság büntetlensége éppen a kalandor üzletemberek és zúgkiadók számát szaporítaná, az író pedig kitenné annak, hogy ha a bitorlón kárát megvenni nem bírja, a rajta elkövetett súlyos jogsértés is minden következmény nélkül maradna a könnyelmű és vagyontalan bitorlóval szemben. E nyomatékos okok azonban kétségtelenül csak célszerűségi jelleggel bírnak.

A NB. Szjt. 38. §-a végleg szakított a gondatlan bitorlás büntetésével és a pénzbüntetést (3000 марка) csakis a szándékos, a jogosult beleegyezése nélkül elkövetett többszörözés és iparszerű terjesztés eseteire, valamint a színmű és zenemű hasonló szándékos nyilvános előadásának eseteire szorította. Ehhez csatlakozik, de tizedrésze (300 марка) enyhített büntetési tétellel, az az eset, ha a bitorló a szerző beleegyezését a mű változtatásához, ahol annak helye van, meg nem szerezte.

Az O. Szjt. 51. §-a szintén a bitorlás tudatos (wissentlich) cselekményeire szorította a büntetést, de egy sorozat kisebb pénzbüntetés alá eső bitorlási kihágást állapított meg.

A büntetés kiszabása mind a két törvényben magánvádra a büntető bíróság hatáskörébe tartozik.

A *magánjogi következmények* közt első a kártérítés, ami a magánjognak a bitorlás különös természetéhez való alkalmazása. A szándékosság és gondatlanság eseteit a törvényhozások általában egybefoglalják és ezekre a szerző teljes kártérítési jogát állapítják meg. A bitorló tehát az elvont hasznokért is felel.

Vitásabb annak a helyzete, akit sem szándék, sem gondatlanság nem terhel. (Jóhiszeműség:) Ez rendesen a tévedés esete. Itt az általános magánjog elvét vették át a törvények. A jogban való tévedés (error juris) nem tekintetik vétlennek, ellenben a ténybeli tévedés (error facti) az előbbi állapot helyreállítására, tehát a jogtalan gazdagodás kiadására kötelez.

Mellékkövetkezménye a bitorlásnak általában kétféle:

a) Előzetesen a bitorlás kísérletének vagy folyó cselekményeinek feltartóztatása. Ilyen a készülő vagy kész bitorlott példányok és az erre közvetlenül szolgáló készülékek

(betüminták, lemezek, hengerek) *lefoglalása*. Egyes törvényhozások a kísérletet mint külön vétséget büntetik.

b) Utólag az ítélet alapján e tárgyak *elkobzása* (hatósági elvétele) és megsemmisítése, vagy a jogosult számára való kiadása.

E mellékkövetkezmények magánjogi természetűek és nem tekinthetők büntetéseknek.

c) A német és osztrák szerzői jogban helyet talált a kártérítést helyettesítő *elégtétel* (*Busse*) intézménye is, amivel az eljárás lényegesen rövidíthető, amennyiben a valóságos károk és a szerző által szenvedett más hátrányok megtérítését egy általányszerű összegben már a büntető fórum mondhatja ki s ezzel a polgári kártérítési kérdés vitája elesik. Másrészről a megtérítés megállapításának joga a bírói cognitiót kiterjeszti és áthidalja a szertelen bizonyítási nehézségeket.

d) Mindezekhez járul az újabb jogokban a bitorló nyilvános előadások (színház, felolvasás, közmutatvány) idején való *hatósági eltiltása*, mely a kísérletnél a megelőzés természetével bír.

Az újabb jogfejlődésben általános a hajlandóság a szerzőket (írók, művészek) hathatósabb védelemben részesíteni, még a kiadókkal kötött ügyleteiknél is. Viszont a szerzőjogi vétségek büntetőjogi természete egyre tisztább felismerést nyer. Minden újabb szerzőjogi törvényben szélesebb mértékben jutnak alkalmazáshoz a büntetőtörvénykönyvek általános rendelkezései s nagyobb hatáskörhöz a büntető fórumok.

A magyar Szjt. és eljárás a bitorlásnak következő jogkövetkezményeit ismeri :

Pénzbüntetés 2000 koronáig.

Kártérítés.

Elkobzás.

Az *elégtétel* (*Busse*) intézményét már az 1870. évi NB. Szjt. is ismerte a kártérítés helyett, a magyar Szjt. azonban nem vette át. Az 1901. évi NB. Szjt. ezt a büntetés mellett és a sértett indítványára 6000 márka magasságáig megtartotta a büntető bíró hatáskörében.

Az O. Szjt. az 57. §-ban nemcsak az okozott károk, hanem a sértettet ért keserőségek és más személyes hátrányok fejében is felhatalmazta a büntető bírót a sértett kívánságára a pénzbüntetés mellett »arányos pénzösszegeből« álló, tehát összeg szerint nem korlátozott elégtétel (itt Entschädigung) megállapítására.

2. A büntetés. A Szjt. a bitorlási cselekmények közül csak a szándékosan és gondatlanságból elkövetett cselekményeket (és nem magát a bitorlás jogi tényét) sújtja büntetéssel. Még pedig pénzbüntetéssel a min. javaslat indokai szerint azért, mert a bitorlás rúgóját rendszerint a kapzsiság képezi, melyre a pénzbírság a legjobb büntetés és mert másrészt a bitorlás elkövetése sem oly erkölcsi romlottságot, sem oly törvényszegést nem állapít meg, hogy figyelemmel rendes elkövetőinek társadalmi állására is indokolható lenne a szabadságvesztésnek első sorban való alkalmazása. Ezt az indokolást a képviselőház igazságügyi bizottsága azzal a kétségtelenül helytállóbb indokokkal helyettesítette, hogy a büntetés oka egyáltalán a bitorló cselekmények csalárd természete és az, hogy a magánjogi védelem a bitorlásokkal szemben elégtelennek mutatkozik. Ez az utolsó indok a gondatlanság eseteire vonatkozik.

Nem kívántatik meg azonban a büntetéshez sem a többszörözött példányok terjesztésének *célzata*. A törvényjavaslatból a képviselőház az erre vonatkozó tételt szándékkal hagyta ki.

A bitorlás üldözésének fórumává a törvény mindenben a polgári törvényszékeket tette, noha maga a *vétség* természeténél fogva a Btk.-nak a vétségekre vonatkozó általános rendelkezései szerint ítélandó meg, feltéve, hogy a Szjt. eltérőleg nem intézkedik. Ez a 20. §. utolsó bekezdéséből következik. E pontban a törvény ugyan az »általános jogelvekről« intézkedik, de nem lehet kétséges, hogy itt a büntetésre a Btk. általános rendelkezéseit kell alkalmazni.

A Szjt. és a Btk. eme viszonyából a bitorlási cselekmények büntethetőségére nézve következik:

a) Ott, ahol *sem szándékosság, sem gondatlanság* meg nem

állapítható, büntetésnek nincs helye, ami a 19. §. 3. bekezdésében fölöslegül ki is van fejezve.

b) A büntetés legnagyobb *mértékét* a Szjt. 19. §-a kisebbre tette, mint általában a Btk. Kiszabásánál azonban a Btk. általános rendelkezései alkalmazandók. A pénzbüntetés minden tettesre külön, tehát egyetemleges felelősség nélkül szabandó ki. A helyettesítő fogház megállapításánál a 2—20 korona összeget helyettesítő egy nap megfelel a Btk. 53. §-ának.

c) A kiszabott pénzbüntetés *hova fordítása* tekintetében, mely az ítéletben állapítandó meg, a törvény nem rendelkezik. Ellenben itt is alkalmazást nyer az 1887 : VIII. t.-c. helyére lépett 1892 : XXVII. t.-c. 3. §-a, mely a kir. bíróságok által megállapított pénzbüntetéseket az igazságügyminiszter kezelésébe adja a »büntetéspénzek orsz. alapjába« való bekebelezés és annak céljaira (letartóztatási intézetek építkezései, javító-intézetek, rabsegélyezés) fordítása végett. E törvény végrehajtását az 1893. évi 4185. sz. igazságügyi min. rendelet szabályozza. (RT. 455.)

c) A *kísérletre* nézve a Szjt. 22. §-a a Btk.-nek általános rendelkezéseit lényegesen módosítja. A Btk. ugyanis csak szándékos cselekmények kísérletét ismeri, ellenben a Szjt. a »többszörözés megkísérlésének« cselekményét megkülönböztetés nélkül jelöli meg, tehát a gondatlan bitorlás kísérletét is ismeri. Büntetni a Szjt. szerint ugyan sem ezt, sem a szándékos kísérletet nem lehet, ellenben a sértett szerző (utódja) ebben az esetben is ítéletben kérheti az elkészült részek és készülékek elkobzását. Erre irányzott per esetén természetesen mindezek előre való lefoglalásának is helye van.

A kísérlet cselekményei egyébiránt a Btk. 65. §-a szerint állapítandók meg. A cselekmény, mellyel a vétség véghezvitele megkezdett, de be nem végeztetett, kísérlet. Ily cselekménynek kell tekinteni a többszörözésnél mindazt, ami a kézirat (ábrázolat stb.) többszörözési eszközeihez tartozik. Tehát a megkezdett szedést, mintázást, fénymásolást, grammofonlemezre való bekarcolást stb.

A nyomtatás s általában a példánykészítés megkezdése már nem kísérlet, mivel a 22. §. szerint már az első példány kinyomása is elég a bitorlás befejezéséhez. Az »első« szó helyes logikai értelmezés szerint azt jelenti, hogy a bitorlás akkor is be van fejezve, ha e példányon túl semmit elő nem állítottak, noha a további gépi többszörözés feltételei megvoltak.

Ha valamely mű példányából csak bizonyos rész, pl. egy nagyobb könyvből csak egy vagy több ív készült még el, de az első példány még nem egészen, csak kísérleti cselekményt lehet megállapítani.

Valamely mű nyilvános előadásának megkísérlése, pl. a színmű jogosulatlan előadásának kihirdetése, betanulása és megkezdése, vagy ismétlése esetében kérdés lehet, hogy ezzel szemben a szerzőt kétségteleni joga előzetes védelmének milyen eszközei illetik meg? Erre nézve l. a 165. lapon az 1. jegyzetet.

d) *A tettes és tettestárs* személye a Szjt. szerint, a részeseké pedig a Btk. szerint állapítandó meg.

Tettes az, aki a bitorló cselekményt elkövette (19. §.), vagy a többszörözésnél azt megkísérlette.

A tettes személyének megállapítása nehézségekbe ütközik ott, ahol kollektív személyről, vagy munkafelosztással járó nagyobb kiadói vállalat bitorlási cselekményeiről van szó.

Bírói gyakorlatunk általában azt a helyes felfogást követte, hogy a kollektív személyeknél (résztvénytársaság) a tettes az, aki a bitorló cselekményt a maga körében elrendelte, tehát a vezérigazgató, még pedig nem személye szerint, hanem mint a kollektív személy, társaság és intézet képviselője. A pénzbüntetésért tehát a képviselt társaság felel, úgymint a károkért is.

A *hírlapokban* elkövetett bitorló cselekmények tetteseire nézve bírói gyakorlatunk némi ingadozásokat mutat. Megállapodásnak lehet tekinteni, hogy a hírlapban elkövetett bitorló cselekményért a szerkesztő a kiadóval együtt mint tettes vonható felelősségre. A gyakorlatban többnyire elég a kiadó személye is, aki vagyonánál fogva rendesen hozzá-

férhetőbb. Ha a bitorló nem munkatársa a lapnak, tehát nem rendelkezésre követte el a cselekményt, az előbbiekkal együtt tettéstárs.

Általában úgy a magyar bírói gyakorlatból, mint az újabbkori jogi felfogásból meg lehet állapítani, hogy a kollektív személyeknél vagy nagyobb üzleti vállalatoknál a tettes az, aki a vállalatban rendelkezési (dispozitív) joggal bír; tehát a vállalat ura. Ez csak akkor változik, ha bizonyítva van, hogy rendelkezési jogát éppen a bitorlás körében (kiadói üzlet) helyettesre rubázta át.

A magyar bírói gyakorlat a felelős tettes megválasztásánál több esetből kivehetőleg a *cui prodest* elvét alkalmazza a Btk. tettességi elvén kívül.

f) *A részesek személyének megállapítása* a Szjt. 20. §-a szerint az általános jogelvek után igazodik, amelyek érésben is a Btk.-ben vannak megállapítva.

Felbujtó az, aki a cselekmény elkövetésére mást rábír. A rábírás cselekményei rendesen a szolgálatban vagy fizetésben álló személynek adott utasítás, meghagyás, parancs. Általában minden oly cselekmény, mely a felbujtó és tettes közt akarategységet létesít és ami nélkül a bitorlás el nem követtetett volna. Lehet tehát maga a szerző is felbujtó akkor, ha már A. kiadóra ruházott művét B. kiadónak újra eladja és vele elhiteti, hogy jogosan rendelkezik a művel.

A felbujtó felelősségi terhét a Szjt. 20. §-a szerint kell megállapítani és nem a Btk. szerint. Gondatlan bitorlás esetében a felbujtás, mint szándékos cselekmény ki van zárva. Lehetséges azonban, mint a fentebbi példában, hogy az egyik bitorló mint felbujtó szándékos cselekményért, a másik gondatlanságért felel, vagy a másik egyáltalán nem vétkes, mivel az üzleti forgalomban köteles vigyázattal járt el s így csak gazdagodása erejéig felelős.

Általában véve a részes egyén *szándékosságának* nem magára az előrelátott jogsértésre, hanem pusztán arra a tudatra kell kiterjednie, hogy idegen műbe avatkozik bele és még sem vizsgálja meg a forgalomban kötelességszerű hűséggel, hogy nem sérti-e mások jogkörét?

Szándékos lehet bírói gyakorlatunk szerint a terjesztőnek (könyvkereskedő, bizományos) elárusítási cselekménye is akkor, ha a közhirré lett, vagy levélben vele közölt kifogásokra való tekintet nélkül a jogtalan terjesztést folytatja.

Hogy eventuais-e a szándék, époly kevéssé határoz, mint az, hogy később támad-e? Az elárusító a figyelmeztetés előtt jóhiszeműleg vagy gondatlanul, utána azonban már szándékosan követi el a jogbitorlást.

Bűnség az, aki a bitorló cselekmény elkövetését szándékosan előmozdítja, vagy könnyíti, vagy a könnyítésre mást rábír, vagy aki nyújtandó segély vagy várható haszon biztosítása és a hatósági intézkedések meghiusítása iránt a tettelssel megelőzőleg egyetért. (Btk. 69. §.)

Hibás felfogás azonban az, hogy a bitorló kiadó üzletében a bitorlás cselekményeiben részes egyének, vagy a könyvnyomdász, a szedő, a korrektor stb. tevékenységüknél fogva részeseknek tekintendők. Akik a nagy vállalatokban *részmunkát* teljesítenek, (akik közé a főtebbiekén kívül nyilvános előadásoknál a színészt és zenészt is sorozhatni), a tettesnek tekintendő kiadó meghagyása és kötelességük körében járnak el és a meghagyásba bele nem szólhatnak. Ezeknél a szándék is, a gondatlanság is hiányzik, mive csak a munkálkodás részleteit ismerik, de tevékenységük végső eredményét nem is ismerhetik. Mint bűnségek tehát nem szerepelhetnek.

Mennyiben sorozható a Btk. 370. §-a szerint való *orgazdaság* és a 374. §. szerint való *bűnpártolás* is a részesség cselekményei közé, vitás. Mivel azonban a Btk. ezeket a bűnségek közé nem sorozza, segédeknek nem is tekinthetők.

A bűnségek magánjogi felelőssége az ált. magánjogi elvek szerint lévén elbírálandó, ezek a tettelssel egyetemleges kártérítési felelősség alá esnek ugyan, büntetésük kiszabásánál azonban a Btk. 72. §-ának enyhítései szerint felelnek.

3. A *kártérítés* kérdése a Szjt.-ben a büntetéstől független. Lehetséges, hogy a bitorló nem okozott még egyáltalán kárt a szerzőnek és mégis büntetés alá esik. Ilyen eset többnyire a merő közzététel, felolvasás, elszavalás, nyilván-

nos előadás esete, de a többszörözésnél is előfordulhat, ha a készletet a tettes még nem helyezte forgalomba, vagy éppen csak az első példányt készítette el. (22. §.) Lehet viszont az is, hogy a bitorló nem esik semmi büntetés alá, mert gondatlanság sem terheli és a maga gazdagodása erejéig mégis kénytelen a szerző kárát megtéríteni. (19. §. vége.)

Kártérítésnek egyébiránt csak ott és abban a mértékben van helye, ahol a törvény azt megállapítja. Olyan esetekben, amikor a jogtalan cselekedet nem bitorlás, de mégis büntető vagy egyedül magánjogi jogsértést állapít meg, (ilyenek általában a család cselekmények), a megfelelő kártérítés a rendes magánjogi úton kereshető.

A kártérítés összegének bírói gyakorlatunk szerint nem szükséges a bitorló gazdagodása összegével megegyeznie, mivel a törvény a jogosítottnak okozott kárt és a bitorló gazdagodását tisztán megkülönbözteti. A felelősség mértékéhez képest tehát vagy ez, vagy az nyomozandó ki.

A kártérítésért való felelősség és annak *mértéke* a jogsértő cselekmények különböző fajai szerint különbözik.

a) *A teljes kártérítés* (a törvény szavai szerint csakis kártérítés) a valóságos kárra és az elmaradt haszonra terjed ki. Megtéríteni tartoznak a szándékosan és gondatlanságból elkövetett bitorlás eseteiben a tettes és felbújtója egyetemlegesen. A többi részest vétség megállapítása esetében szintén az egyetemlegesség terheli.

Teljes kártérítésnek a 19., 20., 23., 45., 55., 57., 65., 67. és 75. §. eseteiben van helye.

A kár megállapítása tekintetében a törvény csak a jogosulatlan előadásoknál (58. §.) jelöli meg a kiszámítás alapját. Az tehát más esetekben a 29. §. szerint a bíró belátására van bízva. A többszörözés és forgalomba helyezési eseteiben a jogosulatlanul többszörözött és elkelt példányok száma és ára az a két adat, amiből bíróságaink a szerző (jogutódja) kárát kiszámítják, feltéve, hogy a bírósági szakértők ezt az alapot jelölik meg.

Ilyen esetekben, ha a jogosult (felperes) a maga kiadásának bitorlása miatt perel, a kárösszeg egyenlő a bitorló

által eladott példányok számának és a felperesi kiadás áregységének szorzatával. Amiből csak az ingyen példányok vonhatók még le. Ha ellenben a szerző maga adta ki művét, az előbbi összegből helyesen vonható le 40—50% bizományi díj, amelyet a szerző a maga kiadásánál a bizományosnak (könyvkereskedő) elfizetett volna.

Minden más esetben: nevezetesen ha a jogtalanul forgalomba hozott példányok száma nincs megbízható módon bizonyítva, továbbá ha még kiadatlan mű jogtalan kiadásáról, hírlep útján való bitorlásról vagy pusztán jogtalan közzétételről van szó: a szerző kárát gyakorlatunk az *elvont tiszteletdíjban* szokta megállapítani.

A kármegállapítás rendszeren szakértők által történik, mivel a károk kérdése nem tartozik a 31. §. szerint felállított állandó szakértő bizottságok hatáskörébe. E kettős szakértői eljárás egyébiránt a szerzőjogi pereket nehézkesekké, bonyodalmasakká és drágákká teszi. A gyakorlatban hátrány mutatkozik abban is, hogy a bíróságok a kár megállapításánál rendszeren a perbenforgó hivatáskörből veszik a szakértőket. Pl. írói perekben írókat, zeneművészeti perekben zeneszereket, kiadói perekben kiadókat hallgatnak meg, ami sok esetben az illető hivatáskörbeli nézetek, talán fennforgó érdekeltségek méltatlan érvényesülésére vezet. A bíróságok helyesen teszik, ha a szakértők megválasztásánál a szerzők és kiadók, a zeneműkereskedők és zeneszerzők, a képzőművészek és műkereskedők vagy társulatok köréből vegyesen állítják össze a kárbecslő bizottságot, amint ez az állandó szerzőjogi bizottságnál is gyakorlatban van.

Gyakorlatunkban eddig nem volt szokásban, de a Szjt. nem zárja ki, hogy a szerző pénzben kifejezhető *egyébnevelő kárai megtérítését is követelhesse*. Ilyen kárai lehetnek akkor, ha a bitorlás írói reputációját megrontotta, másokkal összeütközéseket okozott neki, szerkesztői állását elvesztette és így tovább. A Szjt. 29. §-a szerint a bírónak adott tágkörű felhatalmazás nemcsak megengedi, de kívánatossá is teszi, hogy a jogaikban sértett felek érésben megfelelő bírói gyakorlat kiképzésére adjanak módot. Nincs

kizárva az sem, hogy ezen az úton jogunkban az *elégtétel* (Busse) intézményéhez hasonló gyakorlat képződjék ki, mint ahogyan a magánjog más területein is (munkás-bal-eset) találkozunk a bírói jog hasonló alkotásaival.

b) A *gazdagodás megtérítésének* a 19. és 58. §. utolsó bekezdése szerint és csak akkor van helye, ha a bitorlót sem szándékosság, sem gondatlanság nem terheli (jóhiszeműség), ami azonban szoroson magyarázandó. A közönséges élet-forgalomban jóhiszeműnek tekintendő mindenki, aki a hivatásával járó gondosság megtartása mellett is ténybeli tévedésbe esett arról, hogy a bitorlott mű másé, vagy az még védve van.

A jóhiszeműség nem vélelmeztetik, mivel a mások szerzői jogába való avatkozás egymaga is gondatlanságra vall. Ha pedig a bitorlót valamely ténykörülmeny, levélbeli, szóbeli, vagy a művön előforduló óvás arra figyelmeztette, hogy a szerzői jogra más is számot tart s ő erre sem figyelt, gyakorlatunk szerint jóhiszeműségét nem állíthatja. Szint-úgy akkor is, ha többszörözés vagy terjesztés közben nyert figyelmeztetést, de azzal nem törődött.

A *felbujtó*, mivel cselekvése mindig csak szándékos lehet, a 20. §. szerint még akkor sem tekinthető jóhiszeműnek, ha a felbujtott tettes az volna és büntetés nélkül csak gazdagodása erejéig volna felelős.

A *gazdagodás* a kártól abban különbözik, hogy tisztán a jóhiszemű bitorló vagyonának jogtalan gyarapodása tekinthető annak, tekintet nélkül a szerzőnek okozott kárra. Amennyiben tehát a mű kiadásáról van szó, a jóhiszemű bitorló az eladott példányok bevett árából költségeit le-számíthatja.

A *gazdagodás* rendszerint kisebb, mint a szerzőnek okozott kár. De kivételesen lehet nagyobb is. Ha például a szerzőnek valamely műveért bevett szokás szerint vagy ívenként való számítás szerint az egész kiadásért 1000 korona díj járna, de a jóhiszemű bitorló 2000 korona hasznót tudott magának belőle csinálni, a gazdagodás még egyszer akkora lesz, mint a szerző kára. Erészen azonban bírói gyakor-

latunk más elvi álláspontot foglalt el (C. 1901 : 1890. sz.) és megállapította, hogy a bitorló kiadói tevékenységéből származó haszon már a cselekmény jogtalanságánál fogva sem illeti a jóhiszemű bitorlót.

4. Az elkobzás megkülönböztetendő a bitorlás továbbterjedésének meggátolására és a későbbi elkobzás biztosítására szolgáló előzetes lefoglalástól, vagyis *zárlattól*, melynek a per folyása alatt az ER. 20—23. §-a szerint van helye.

Az elkobzás a bitorlásnak nem büntetőjogi, hanem magánjogi következménye és az előbbeni jogállapot helyreállításának (*restitutio in integrum*) természetével bír. Mint ilyen a Szjt. 21. §-ában meghatározott terjedelemben az elkövetés perbenforgó tárgyainak megnevezése szerint mondanó ki.

Az elkobzást és megsemmisítést a keresetben külön kell kérni. (ER. 3. §.)

Az elkobzás általános jogkövetkezmény lévén, a bitorló jóhiszeműségének megállapítása esetében is kimondandó. Sőt kimondandó akkor is, ha az ítélet kárt, vagy megtérítendő gazdagodást egyáltalán nem állapított meg. És kimondandó kísérlet esetében is (22. §.), ez esetben egyedül.

Részbeli elkobzásnak legsűrűbb gyakorlati esete az, amikor a bitorlás valamely gyűjteményes írói, vagy zenei műnek csak egy darabjára, mellékletére, képére vagy címlapjára van megállapítva. Ebben az esetben csak a megfelelő lapok vagy ívek távolítandók el a többitől úgy, hogy a szövegből semmi ne maradjon vissza. Szintúgy a nyomdai szedésnek is csak a megfelelő mintái, vagy a képnek megfelelő lemezei (*clichés*).

Részbeli elkobzásnak van helye akkor is, ha a kiadó a ráruházott jog korlátjait átlépve, pl. 2000 példány helyett 3000-et bocsájtott ki. Ebben az esetben a meglevő készletből 1000 példány, vagy ami még azon alul megtalálható mint a bitorlás anyaga, elkobzandó.

Az elkobzás *terjedelmét* a 21. §. 3. bekezdése határozza meg. Ki vannak zárva tehát abból a közönség kezében, az olvasóköri, könyvtárakban, gyűjteményekben levő pél-

dányok, továbbá a sokszorosító készülékeknek a bitorlásra nem vonatkozó darabjai.

Az elkobzás jogilag tulajdonképpen az elkobzás tárgyai-
nak a bitorlótól való hatósági *elvételét* jelenti, ami legtöbb-
ször már a per folyása alatt zárlat útján megtörténik. Befe-
jezése a megsemmisítés.

A *megsemmisítés* nem a tárgy fizikai megsemmisítését,
hanem céljai tekintetében teljes hasznavehetetlenné tételét,
a törvény szavai szerint: »károsító alakjuktól való meg-
fosztását« jelenti. A roncsolt anyag maga ebben az állapotá-
ban a bitorló tulajdona marad, mivel a dolog tulajdonjogát az
ítélet nem érintheti. Legtöbb esetben tehát a szedési minta
betüinek szétszórása vagy szétoztása, a lemezek és más
képminták színének elroncsolása, és a kőlapról való leköszö-
rülés lesz a megsemmisítő cselekmény. Szobrászati után-
képzéseknél (gipszmásolatok) az utánképzett többszörösítő
minta apróra tördelése a megsemmisítés.

A bitorlásban kinyomott és bekötött könyvkészlet,
a képkészlet, az olajnyomatok, a gipszmásolatok stb. első
sorban szintén megsemmisítendőek, ami papíros-gyárban
való befőzés (betaposás) útján, vagy más, a fizikai anyagot
lehetőleg kímélő módon történik. Az anyagból vonható
haszon a tulajdonosé.

Kivétel gyanánt, ha a károsított a példányokat és
készülékeket a maga céljaira átvenni hajlandó, azok neki
a »kiállítási árban« átadandók. Ez a károsított *joga* lévén,
azt a megsemmisítés előtt kérnie kell. Nem tartozik tehát
az el nem ítélt nyomdász a kész szedési mintákat, sokszoro-
sító lemezeket, berajzolt köveket stb. átadni. Sem a korább
zálogjogot szerzett hitelezőnek a talán becses nyers anyagra
való zálogjoga meg nem sérthető.

5. *Bírói gyakorlat.*

1. Gondatlanság. Elvont díj mint kár.

C. : Hogy alperes a szerzői jog bitorlását képező cselekményt
gondatlanságból követte el, kitűnik abból, hogy a zenemellékletül
forgalomba helyezett zenemű szerzői és kiadói tulajdonosának ki-
tudására semmi lépést nem tett, azt pedig társadalmi állásánál s

irodalmi dolgokkal foglalkozásánál fogva tudnia kellett, hogy ilyen létezik. Ennélfogva alperes cselekménye a Szjt. 19. §-a értelmében lévén megbírálandó, ugyanő felperes részére kártérítésre kötelezendő és pénzbüntetéssel büntetendő volt... A kártérítés mennyisége a közös szakértők véleménye alapján lett 30 forintban megállapítva, mely szerint egy alkalmas zeneműléleklet 30 forintért szerezhető, ez összeg tehát felperestől elvonatván, ez neki mindenesetre kárát képezi, ennél nagyobb kárt azonban felperes ki nem mutatott. (1889:2866. sz.)

2. Megtakarított tiszteletdíj mint gazdagodás.

Györi T. : Minthogy alperes felperesnek költeményét az »E. és Vidéke« lapnak... tárcájában anélkül tette közzé, hogy ezért díjat fizetett volna, a megtakarított szerzői díjjal pedig, arra való tekintettel, hogy a hírlapok jövedelmei a lapkiadót illetik s ekként a költségek is azt terhelik, alperes kiadó gazdagodott : a kir. ítélőtábla gazdagodás tényét alperes terhére a Szjt. 29. §-a értelmében megállapítandónak találta.

C. : Hh. (1900 : 110. sz.)

3. Kár és gazdagodás különbsége. Tiszteletdíj elvonása.

Budapesti tsz. : ... A kártérítéshez való jog terjedelmét illetőleg a tsz., ezen kérdés a Szjt. 19. §-a alapján lévén eldöntendő, nem fogadta el felperes azon érvelését, mintha e címen felperesnek azon összeghez lenne feltétlenül joga, mellyel alperes gazdagodott. A hivatkozott szakasz ugyanis »kártérítésről« intézkedik, tehát azon kárról, mely a szerzőnek okoztatott. Világos ebből, hogy ezen kár összegének feltétlenül nem kell a bitorló gazdagodásával egyeznie.

A tsz. a meghallgatott szakértők egyhangú véleményét fogadta el, mely szerint felperes kára csakis azon »honorárium« elmaradásában állott, melyet az A—C. alattiakért nyerhetett volna, a szerző materiális érdeke rendszerint a honoráriumban jutván kifejezésre. A kiadó tevékenysége eredményeként előálló nyereség ezen tevékenység új gyümölcse lévén, ehhez szerzőnek, mint ki ilyen tevékenységet nem fejtett ki, joga nem lehet, a forgalomba helyezéshez való jogára nézve pedig már a honoráriumban nyerte meg a megfelelő egyenértéket.

C. : A bitorlásnak és a kártérítési kötelezettségnek megállapítására és alperesnek 2800 K erejéig marasztalására nézve az elsőbíróság ítélete indokaiból hh. (1901 : 1890. sz.)

4. A kártérítés kiszámítása.

Budapesti tsz. : ... A kártérítés mérvénél a szakértők többségének véleményét vette irányadóul, mely szerint a tényleges kár, illetőleg elvont haszon az az összeg, amit alperes a levelezőlapok eladásából bevett. Minthogy a begyűlt adatok szerint 17.610 db lón nyomatva, a zárgondnoki jelentés szerint pedig 7.206 db lón lefoglalva és zár alá véve, tehát 10.404 darab jelentkezik eladottnak.

Ezen összeg képviseli tehát az *elvont hasznát, mint a megtérítendő kárt*, annnyival inkább, mert az, hogy felperes hány példányt adhatott volna el, egyáltalán meg nem határozható számszerűleg és nem is vélelmezhető, de itt ennek kitudása nem is lényeges, mert a szakértők többségének véleménye szerint a zenés levelezőlapok rendes zenekiadványoknak a keresletben versenyt nem okoznak.

C.: Hh. (1903: 4207. sz.)

5. A lapkiadó és szerkesztő együtt felelős.

Budapesti tsz.: ... A lap kiadója a Szjt. szempontjából a lapjában elkövetett bitorlásért *felelős a szerkesztővel együtt* (20. §. utolsó bekezdés) ... ennél fogva ... nem védekezhetik azzal, hogy a lapjában elkövetett bitorlásról tudomása nem volt.

C.: Hh. (1903: 7817. sz.)

6. Ugyanaz.

C.: Alperes lapkiadót és lapszerkesztőt marasztalja. A *lapszerkesztőt* azért, mert az ... nemcsak lapjának szellemi összeállításáért közvetlenül felelős, hanem neki a közölni szándékolt minden dolgozatról tudomást szerezni s ekként arra is ügyelni kötelességében áll, hogy a lapjába felvett dolgozatok közzététele mások jogainak sérelme nélkül történjék ... (1904: 2602. sz.)

7. Ugyanaz.

C.: *Indokok*: Az elsőrendű alperes mint lapszerkesztő nemcsak lapjának szellemi összeállításáért közvetlen felelős, hanem neki a közölni szándékolt minden dolgozatról tudomást szerezni s ekként arra is ügyelni kötelességében áll, hogy a lapjába felvett dolgozatok közzététele mások jogainak sérelme nélkül történjék. Az elsőrendű alperes azonban a tárcacikk közlésénél lapszerkesztői állásából szükségképpen folyó ezt a kötelességét teljesen figyelmen kívül hagyta, midőn a felperes fordításában már előzőleg nyomtatásban megjelent tárcacikket a felperes beleegyezése nélkül utánnyomatta és közzétette. Eszerint *elsőrendű alperest nyilván gondatlanság terhelvén*, a másodrendű alperes terhére megállapított bitorlás elkövetésében elsőrendű alperes is részesnek lévén tekintendő, őt a Szjt. 19. §-a alapján külön pénzbüntetésre ítélni, a 20. §. utolsó bekezdése értelmében pedig mindkét alperest *egyetemlegesen kártérítésre kötelezni* kellett. (1905: 4417. sz.)

Az árusítás mint bitorlás.

23. §. *Aki a törvény tilalma ellenére többszörözött mű példányait szándékosan, üzletszerűleg áruba bocsátja, eladja, vagy más úton terjeszti, az általa okozott kárt a*

{ szerzőnek, vagy jogutódljának megtéríteni köteles és a
 { 19. §-ban megállapított büntetéssel sújtatik.

{ Az üzletszerű terjesztésre szánt példányok a 21. §.
 { értelmében akkor is elkoboztatnak, ha a terjesztőre a
 { szándékosság ki nem derül.

1. Az üzletszerű áruba bocsájtás, eladás, vagy más úton terjesztés (valamennyi szándékosan) jogkövetkezményeiről külön intézkedő 23. §. az 1., 5. és 19. §-okkal világos ellentétben áll és sajátyszerű elvétel útján került a törvénybe.

A magyar Szjt. mintája ugyanis az 1870. évi NB. Szjt. volt, de ez utóbbi *általánosságban* csak a jogtalan többszörözést és utánnyomást büntette. Kivétel gyanánt büntette 25. §-a szerint a jogtalanul többszörözött mű szándékos és üzletszerű elárusítását, eladását vagy más módon való terjesztését is, még pedig a birodalom (akkor még csak észak-német szövetség) területén kívül is.

A magyar Szjt. készítésénél azonban a többszörözés, a közzététel és a *forgalomba helyezés*, tehát mindenféle terjesztés esetei is, ellentétben a német törvény módszerével, már az 1., 5. és 19. §. általános tilalmai és jogkövetkezményei alá kerültek. Az *üzletszerű elárusítás* stb. eseteinek külön szankciója tehát fölöslegessé vált. A ném. bir. törvény átvételénél azonban, a rendszer megbolygatására való tekintet nélkül, annak 25. §-át is átvette a törvényhozás, ami által ellentétbe került a maga javított rendszerével.

Fokozta az ebből keletkezett ellentmondást az, hogy a Szjt. 23. §-ában csak a *szándékos* terjesztési (forgalomba hozatali) cselekmények vannak sújtva, holott az 5. és 19. §-ok világos rendelkezése szerint a forgalomba hozatal *gondatlanságbeli* esetei is a teljes megtórlás következtetése alá esnek. Az alkalmazás nehézségei tehát nyilvánvalók.

Azonkívül úgy az 1870. NB. Szjt. 25. §-a, mint a magyar Szjt. 23. §-a egybehangzólag csakis a törvény tilalma ellenére többszörözött mű példányainak szándékos terjesztését üldözi, amiáltal betű szerint való magyarázat mellett kiesnének a védelem alól az oly művek, amelyek jogosan

többszörözvék, de terjesztésük a szerző kizárólagos forgalomba hozatali jogát sérti. Amilyenek lehetnek pl. a külföldön jogosan lefordított és többszörözött, de Magyarországon jogtalanul terjesztett művek.

A Sztj. 23. §-ának ez az ellentmondása kézzelfogható bizonyítéka annak, hogy az idegen jogok recipiálásánál a rendszer mennyi óvatosságra kötelezi a törvényhozókat.

Az 1901. évi NB. Sztj. az 1870. évi törvény e rendszerétől eltért s a 25. §-ban foglalt szerkezeti hibát is úgy javította ki, hogy a mű »iparszerű« terjesztési jogát egyáltalán a szerző általános joga közé sorozta, amiáltal a magán-terjesztés ártatlan esetei, amilyenek a könyv kölcsönadása stb., a bitorlás esetei közül kiestek.

Az O. Sztj. 23. §-a szintén az üzletszerű terjesztést (zu verbreiten) tette a szerző általános jogává.

2. A 23. §. gyakorlati alkalmazása a bíráskodásban természetesen ingadozásokat mutat. Mivel e §. a szándékos üzletszerű terjesztés (forgalomba hozatal) eseteit kimeríti, ellenben a nem üzletszerű és gondatlan terjesztés esetei a 19. §. alá esnek, a bírói ítéletek mind a két szakaszra hivatkoznak és a terjesztő, rendesen tehát a kereskedő gondatlanságát lehetőleg a szándékosság ismertető jeleivel ruházzák fel, vagy pedig a 23. §-ra való tekintet nélkül az 5. és 19. §. alapján a gondatlan terjesztést is egyenesen sujtják. Amely utóbbi jobban meg is felel a törvény rendszerének.

A könyvkereskedésben egyébiránt a kereskedőt a gyakorlat nem kötelezi különös gondosságra; ellenben ha a példányokon látható, vagy szóval, avagy levélben közölt figyelmeztetésre a terjesztő nem hajt, a bíróságok rendesen a szándékos elárúsítást állapítják meg.

A terjesztés nem üzletszerű eseteit, amilyen a példányok kölcsönadása, felolvasása stb. a magyar gyakorlat nem üldözi. Ugyanígy a kölcsönkönyvtárakat sem tekintik a mű jogtalan terjesztésének. Általában csak a példányoknak vétel, vagy ingyen való szétosztása az a forgalomba helyezési cselekmény, amelyet gyakorlati életünk tiltottnak tekint.

Az a cselekmény, amellyel a jogtalan többszöröző (kiadó) a példánykészletet a könyvkereskedőnek átadja, tehát for-

galomba hozza, a gyakorlatban külön bitorlás cselekményének szintén nem tekintetik. Ilyennek kell azonban tekinteni azt, ha a kiadó vagy könyvkereskedő a hozzáintézett figyelmeztetés, vagy beperlés figyelmenkívül hagyásával a jogtalan terjesztést folytatja. (L. a 71. lapot is.)

3. Bírói gyakorlat.

1. Gondatlan átvétel hírlapba.

Munkácsy Mihály »Honfoglalás« című képének műsokszorosítását K. Gáborra ruházta, aki viszont gr. Károlyi Istvánra ruházta át. Ez utóbbitól felperes cég szerezte meg. Felperestől I. alperes a festmény utánzatának képes lapjában leendő közlésére nyert jogosultságot, de nem arra is, hogy műmellékletül közölhesse.

Budapesti T. : Minthogy . . . minden kétséget kizáróan bizonyítva van, hogy elsőrendű alperes a »Millennium« című lapja mellett a »Honfoglalás« című képnek utánzatát, mint *külön mellékletet* közölte és ezáltal szándékosan oly cselekményt követett el, amely cselekmény a Szjt. 23. §-a szerint a szerzői jog bitorlásának alkatelemeit magában foglalja, minél fogva a szerzői jogbitorlást meg kellett állapítani.

C. : Hh. (1897 : 1285. sz.)

2. Az elárúsító gondatlansága.

C. : Alperest . . . amennyiben a szerzők jogát a mű címlapján feltüntetett *figyelmeztető jelzés* (el nem árusítható kézirat) dacára sem kutatta, *mulasztás* terhelvén, őt a Szjt. 19. §-a értelmében büntetni kellett. (1904 : 4728. sz.)

3. Egyetlen példány elárúsítása is bitorlás.

Felperes szerző alperes céggel zeneműve kiadására szerződést kötött, de a kiadmány elkészülte után nézeteltérések keletkeztek köztük, melyeknek elintézése gyanánt a szerződést közös egyetértéssel hatályon kívül helyezték. Felperes szerző bitorlás miatt indított keresetet, mivel alperes kiadó cég a szerződés megszüntetése után a zenemű egy példányát mégis árusította.

Budapesti tsz. : Felperest elutasítja, mert a példányok jogtalan terjesztése mellett is csak a Szjt. 23. §-ában körülírt bitorlás volt elkövethető, mely kizárólag csak szándékosság esetén von maga után büntetést és a gazdagodás korlátai közt kártérítést. Felperes azonban csak egyetlen példány elárúsítását bizonyította és azt is az ő ügyvédje vette meg és pedig oly igazolt körülmények közt, amelyek alperes cég jóhiszeműségéről nem hagynak kétséget.

Budapesti T. : Hh.

C. : Megváltoztatja s alperes cég és ennek tagjai ellen a szerzői jog bitorlását megállapítja. Mert . . . a per adataival bizonyítva lett az, hogy alperes már a szerződés felbontása utáni időben a kér-

déses zeneműnek csatolt példányát a felperes beleegyezése nélkül elárusítván, a *zeneművet jogosulatlanul fogalomba helyezte*: ennél fogva alperes ellenében a szerzői jog bitorlását a Sztj. 5. és 45. §-ai értelmében megállapítani kellett. Tekintettel pedig arra, hogy az elárusítás az alperes, mint zeneműkereskedőnek üzleti helyiségében és a mű címlapján kitett bolti ár átvétele mellett, eszerint nyilván csak üzleti érdekből és haszonszerzés célzatával történt, amiből egyrészt kétségen kívül megállapítható, hogy a szóban forgó zenemű fent említett példánya alperes részéről *szándékosan és üzletszerűleg lett áruba bocsátva*, s ami másrészt kizárja azt, hogy ezen elárusítás csupa szíveségből történt vagy annak jogosulatlansága tekintetében az alperes részéről tévedés forgott volna fenn és tekintettel arra, hogy az a körülmény, mikép felperes *csak egyetlen egy példánynak* így módon történt elárusítását volt képes bizonyítani, a szándékosan elkövetett bitorlás megállapítása szempontjából közömbös: alperest a Sztj. 19. és 23. §-ai alapján 50 K pénzbüntetésre ítélni, valamint további tekintettel arra, hogy (a szerződésben foglalt) kikötés szerint felperes az általa szerzett zenemű minden elárusítandó példánya után 40 f jutalékösszeget követelni jogosult lehetett... alperest csupán 40 f kártérítésben stb. a felperes javára elmarasztalni kellett. (C. 1905 : 5839. sz.)

4. Az elárusító figyelmeztetése.

C.: Minthogy a harmadrendű alperes (egy Budapesten megjelent könyvatos segédkönyv kolozsvári bizományosa) a D) alatti *levéllel figyelmeztetve lett arra*, hogy az általa elárusítandó mű egyenesen »kolozsvári használatra« adatván ki, az tökéletesen pótolja L. ottani egyetemi jogtanárnak, vagyis a felperesnek hasonló című műveit... ebből a harmadrendű alperes okvetlen tudhatta, hogy a neki elárusításra küldött mű nem más, mint sikeresnek feltüntetni kívánt versenyzője a felperes műveinek, minélfogva harmadrendű alperes, mielőtt az elárusítást megkezdette, *meggyőződést tartozott volna szerezni arról*, vajjon a versenymű árusítása az előtte ismert szerző jogai szempontjából a törvény tilalmába nem ütközik-e s vajjon ehhezképest a kérdéses mű különösen a tartalom tekintetében is olyan-e, mely a Sztj. 9. §-ának rendelkezése alá nem esvén, a törvény tilalma ellenére többszöröztetett? A harmadrendű alperes azonban, jóllehet neki ezekre vonatkozólag a vele ugyanazon helyen lakó felperestől felvilágosítást szerezni módjában állhatott, *ezt a gondosságot menthető ok nélkül, eszerint akarva, elmulasztván*, a kérdéses műnek bizományba vett példányait ennek dacára, tehát *szándékosan és üzletszerűen* árusította, mihezképest helyesen intézkedett a másodbíróság, midőn a harmadrendű alperest, a fent hivatkozott törvény 23. és 19. §-ai alapján a vétség fokozatához mért pénzbüntetésre ítélte. (1905 : 7059. sz.)

Bitorlás a forrás és az álnév tárgyában.

24. §. Ha a 9. §. 1. pontja esetében a forrás, vagy a szerző megnevezése szándékosan vagy gondatlanságból elmulasztatik, a gépi többszörözés eszközlője és az, aki mást a többszörözésre rábírt, ötven forintig terjedhető pénzbüntetéssel büntetetik. Ugyanezen büntetés alá esik az is, aki a szerző akarata ellenére, annak nevét a művön közlést teszi (1. §. második bekezdése).

Ezen esetekben a pénzbüntetés fogházbüntetésre át nem változtatható, és kártérítésnek helye nincs.

1. A forrás megnevezése a 9. §. 1. p. esetében (l. ugyanott) a jogos idézés és átvétel eseteiben is kötelező. Ennek elmulasztásáért a »nagyobb önálló tudományos munka« idéző szerzője, illetőleg az egyházi, iskolai és oktatási használatra szerkesztett gyűjtemény szerzője gondatlanság esetében is felelős.

A forrás megnevezésének világosnak kell lenni, tehát kezdőbetűk és hézagok betűjelek nem elegendők. Ha az idézett vagy átvett közleménynek szerzője nevét kiírta, akkor ezt, ellenkező esetben az illető könyv vagy időszaki lap címét (forrás) kell megnevezni.

A felelősség itt együttes, tehát vétségről lévén szó, egyetemes is. Első helyen a »gépi többszörözés« eszközlője áll, aki alatt azt a szerzőt, szerkesztőt, kiadót kell érteni, akinek akaratelhatározásától a többszörözés függ. Második helyen a felbujtó (rábíró) áll, amely eset ritkán fog előfordulni.

2. Aki a szerző nevét akarata ellenére a művön közlést teszi. E tilalom kifejezetten csak az 1. §. 2. bekezdésére és ennek is utolsó mondatára vonatkozik, tehát megsértése csak akkor fordul elő, ha a szerzőtársak egyike nevének a művön való kitételét megtiltja s a másik szerzőtárs vagy a kiadó azt a művön magán mégis közlést teszi.

Ez oly szerzőtársak védelmére szolgál, akik a közös művön, vagy mert ez nem jól sikerült, vagy más okból nevü-

ket kitenni nem akarják, holott a másik szerzőtársnak a mű közzétételére az 1. §. szerint bár feltételes joga van.

Az álnevű vagy névtelen szerző igazi nevének jogtalan kitétele esetleg a jogtalan többszörözésnek (5. §.) vagy csak a címlap jogtalan többszörözésének (21. §. 2. bekezdés), avagy a kiadói kötelesség megsértésének esetét (KT. 519. §.) fogja kimeríteni.

A 24. §. két bitorlási esete a szerző *személyes jogának* védelmére szolgál s mivel anyagi kárt rendesen nem okoz, de mint jogsértés is kisebb, csak 100 koronáig terjedhető át nem változtatható pénzbüntetés a jogkövetkezménye, kártérítés és elkobzás nélkül. Amely büntetés egyes esetekben messze elmaradhat az okozott immateriális kár mögött.

3. Kihágás-e vagy vétség? Tekintettel az elévülési időre és a 100 koronáig terjedő pénzbüntetés átváltoztatására (fogház, vagy elzárás) felmerülhet a kérdés, hogy a 24. §-ban büntetett cselekmények kihágások-e vagy vétségek?

A törvény ellenkező rendelkezése híján ezek is a többtől nem különböző és fogházra átváltoztatandó pénzbüntetéssel büntetett vétségeknek tekintendők. A 1880: XXXVII. t.-c. rendelkezései (13. §.) már korábbi keletük miatt, de azért sem volnának itt alkalmazhatók, mivel jövőbe ható intézkedéseket nem tartalmaznak.

4. Eljárás. (A 25—35. §-okat lásd a II. részben.)

Elévülés.

36. §. A szerzői jog bitorlásának megbüntetése, továbbá az okozott kár és az illetéktelen gazdagodás iránt támasztható kereset három esztendő alatt évül el.

Az elévülés azzal a nappal kezdődik, melyen a jogosulatlanul többszörözött példányok terjesztése megkezdett, vagy a mű közzététele történt.

37. §. A jogosulatlanul többszörözött példányok terjesztésének (23. §.) megbüntetése és a terjesztés által okozott kár megtérítése iránt támasztható kereset szintén három esztendő alatt évül el.

Az elévülés azzal a nappal kezdődik, melyen a terjesztés utoljára történt.

38. §. *A jogosulatlan többszörözés és terjesztés nem büntetendő, ha a panaszra jogosított panaszával az elévülési határidőn belől, azon időtől számítva, midőn a vétség elkövetéséről és a tettes személyéről tudomást szerzett, három hó alatt fel nem lép.*

39. §. *A jogosulatlanul készült példányok, vagy az ezek előállítására szolgáló készülékek megsemmisítése, illetőleg elkobzása mindaddig kérhető, míg a forgalomba helyezésre szánt példányok, vagy az említett célra szolgáló készülékek megvannak.*

40. §. *A 24. §-ba ütköző cselekmény esetében a sértett fél kereseti joga azon naptól számított három hó alatt évül el, melyen a nyomtatvány terjesztése megkezdett.*

41. §. *Az elévülés félbeszakítására és nyugvására általános szabályok alkalmazandók.*

1. Általában. A büntetésnek, a kártérítési igényeknek, valamint a perindítás jogának az általánosnál rövidebb elévülését az egyetemes elévülési okokon kívül a közforgalom szabadabb mozgása és a művek könnyebb terjedésének érdeke indokolja.

A vétség 3 évi és a perindítás 3 hónapi elévülése megfelel a Btk. intézkedéseinek. A kártérítési igény elévülése csakis célszerűségi okokból van a büntetés elévülésével egybefoglalva, nehogy a hosszú elévüléssel a közforgalomban a számítás különböző és a bitorlás üldözése bonyolódottabb legyen.

A szerzőjogi elévülésre a törvény intézkedése híján nem nyer alkalmazást az a szabály, hogy az elévülést mindenkor hivatalból kell figyelembe venni. Magánjogi perről lévén szó, az elévülés kifogás útján érvényesítendő.

2. A büntetés elévülése, ahol ennek helye van, három esztendő. A 36. §. 2. bekezdése szerint az elévülés kezdő, tehát beszámítandó napja a példányok elterjesztésének kezdő, vagyis első napja.

Ez a rendelkezés látszólagos ellentétet mutat a 22. §. ama rendelkezésével, mely szerint a bitorlás be van fejezve, mihelyt a műnek jogtalanul többszörözött első példánya *elkészült*. A Szjt. azonban a többszörözés befejezésének időpontját egyáltalán nem tekinti az elévülés kezdetének. Ezzel elkerüli a szerzői jog kijátszását. A jogtalan többszörözőnek ugyanis így nincs módjában a többszörözött készletet félretenni és azt az elévülés leforgása után büntetés félelménélkül jogszerűleg forgalomba hozni.

A *terjesztés büntetésének* kezdete azonban a terjesztés utolsó cselekménye, tehát pl. az utolsó eladási eset. A Szjt. 37. §-a itt az említett ellentmondás folytatása gyanánt a 23. §-ra utal, holott a terjesztés nemcsak elárusítással, hanem szétosztással, vagy kiállítással is kezdődhet.

3. Az okozott kár elévülése általában szintén három év és a büntetés elévülésével együtt kezdődik. (36. §.)

A *terjesztés* által okozott kár elévülése szintén annyi, de az elévülés kezdő napja itt is a terjesztés utolsó napja. A műnek jogtalanul eladásra kínálása, vagy a kirakatba helyezése helyesen terjesztési cselekménynek tekintendő.

4. Az illetéktelen gazdagodási felelősség elévülése a 36. §. szerint mindenben a büntetés elévülését követi. A 37. §. nem említi ugyan fel, hogy a jogtalan forgalomba helyezés esetében előállható pusztán *gazdagodási felelősség* elévülése mennyi (23. §.), de mivel a 19. §. szerint ez az eset sincs kizárva, az illetéktelen gazdagodás esetei is a 37. §. alá vonhatók.

5. Az elkobzás elévüléséről a Szjt. 39. §-a intézkedik és azt nem időhöz köti, hanem ahhoz a feltételhez, hogy a bitorló készülékek és példányok meglegyenek. Ez egyébiránt megfelel a 21. §. 4. bekezdésében foglalt intézkedésnek és kiterjed a 22. §. 2. bekezdésében előforduló kísérleti cselekményre is.

Mivel azonban ez az intézkedés nem vonatkozik szorosan az elévülésre, az elkobzás pedig nem büntetőjogi, hanem magánjogi következmény, erre nézve az ált. magánjog 32 esztendei elévülési idejét kell alkalmazandónak tekinteni.

6. *A büntetésre való indítványozási jog elévülése* a 38. §. szerint három hó és megfelel a büntetőjogi magánindítványi jog (Btk. 112. §.) elévülésének. Kezdő, tehát az elévülés idejébe beszámítandó első napja rendszerint az a nap, amikor a cselekmény elkövetetett. Tehát a többszörözésnél az első példány előállításának, a betérjesztésnél pedig az utolsó terjesztés cselekményének napja. E számítás a 36. és 37. §-ból következik.

Ha azonban a szerző a vétség elkövetéséről bár jókor értesült, avagy erről is, de a tettes személyéről is csak a 3 hó eltelése után, bár még mindig a cselekmény általános elévülésének 3 évi idején belül szerzett tudomást: akkor a tudomásul szerzés napja a büntetési kereset elévülésének kezdő napja is.

E perjogi természetű indítványelévülés szintén csak kifogásra vehető tekintetbe. A bizonyítás az ált. perrendtartás szerint igazodván, kétes esetben a kifogást tevő alperes terhe.

A számítás az elévülés eseteinél nem napról napra, hanem a naptári évek és hónapok szerint történik.

A forrás elhallgatása és a szerző nevének jogtalan kitétele esetében (24. §.) a kihágásszerű jogsértés súlya csekélyebb lévén, a perjogi elévülés a szerző tudomásvételére való tekintet nélkül mindig a mű terjesztésének első napján kezdődik. (40. §.)

A *kárigénybeli és elkobzási* kereset nincs indítványi határidőhöz kötve, tehát mindaddig indítható, amíg maga az igény el nem évült.

7. *Az elévülés félbeszakítására és nyugvására* a 41. §. az »általános szabályokat« rendeli alkalmazni.

Mivel a Szjt. *büntető rendelkezései*, noha magánjogi bíróságok hatáskörébe tartoznak, büntetőjogi természettel bírnak, a szerzőjogi büntetések pedig kifejezetten vétségeknek neveztetnek: a büntetések, valamint a büntetés-indítványozási jog elévülésének félbeszakítása és nyugvása tekintetében a Btk. Első rész IX. fejezetében foglalt rendelkezések alkalmazásának van helye, feltéve, hogy maga a Szjt. másképp nem intézkedik.

Ellenben a kárigények tekintetében, ideértve az elkobzást is, az ált. *magánjog* és perrendtartás szabályai alkalmazandók. Kivéve a kiadói ügyletnek a kereskedelmi törvény területére tartozó jogkérdéseit (l. a 83. lapon), ahol úgy az általános, mint a perjogi elévülés félbeszakítása a KT. és eljárás szabályai szerint igazodik.

Az elévülési határidőt a gyakorlatban mindig szorosan kell magyarázni. Azt tehát pusztán »jogmegállapító keresettel« *megszakítani* nem lehet.

3. Birói gyakorlat.

1. Bitorlás elévülése.

C. : A budapesti kir. T. indokaiból hh. Nem forog fenn elévülés sem, mert a szerzői jog bitorlása miatt indítható kereset a Szjt. 36. és 37. §-ai szerint csak 3 év múlva évül el, a 3 hónapos elévülés csakis a büntetés alkalmazásánál s a 24. §-ba ütköző cselekmény esetében jöhet alkalmazásba, ezekről pedig most nincs szó. (1904 : 5563. sz.)

2. Felperes mint a szerző igazolt örököse alperes jogbitorlását kéri megállapítani T. E. örökhagyó három színdarabjának (Tolonc, Falu rossza, Kintornás család) engedély nélkül való nyilvános előadása miatt. Egyben a szándékosság és kár *megállapítását* is kéri. Kártérítési igényét külön perre tartja fenn, mert a kereset beadásakor még nem tudhatta, hogy alperes mikor és hányszor adta elő e színműveket?

A *győri tsz.* : Felperest elutasítja, mert a külön megállapítás szükségét a felhozott okok nem indokolják.

Győri kir. T. : Hh. *Indokok* : Valamely jogviszony létezésének birói megállapítása iránt kereset csak akkor indítható, ha a *megállapítás* a felperes jogviszonyainak biztosítására alperessel szemben *szükségesnek mutatkozik*. (1893 : XVIII. t.-c. 16. §.) Ha tehát a megállapíttatni kért jogból folyó igény egyidejű érvényesítésének jogi akadálya nincs, ennek az igénynek érvényesítése nélkül a jogviszony megállapítása végett keresetet indítani nem lehet, mivel a jognak külön való megállapítása a felperes jogviszonyainak biztosítására ebben az esetben nem szükséges.

Az a körülmény, hogy felperes a kereset beadásakor nem tudta még, hogy alperes mikor és hányszor adta elő a keresetben megjelölt színműveket, és hogy azok alperesnek előadásonként mennyit jövedelmeztek s nem tudhatta — állítása szerint — azt sem, hogy alperest a bitorlás körül szándékosság vagy gondatlanság terheli, avagy jóhiszeműnek tekintendő? jogilag nem gátolta felperest abban, hogy a jogbitorlás megállapítása iránt indított keresettel kárát is érvényesítse.

Abból pedig, hogy a törvény a bitorlás tényéből folyó igénynek érvényesítésére *rövid elévülési időt állapít meg* és emiatt hátrányos lett volna alperesre, ha időt veszít a kárösszeghez szükséges adatok megszerzésére, a jogviszony külön való megállapításának szükséges volta azért nem következik, mivel a Szjt. 59. és 36. §-ai szerint okozott kár és az illetéktelen gazdagodás iránt támasztható kereset is három esztendő alatt évül el.

C. : Hh. (1905 : 10.636. sz.)

3. Felperes keresetében pusztán a jogbitorlás fennforgásának megállapítását kérte.

C. : Az a körülmény, hogy ezen adatok megszerzése nehézségekbe ütközik, a felperest jogilag nem gátolhatta abban, hogy a jogbitorlás miatti keresettel egyszersmind kárát is egyidejűleg érvényesítse és pedig annál kevésbé, mert a Szjt. 59. és 36. §-ai szerint az okozott kár és a jogtalan gazdagodás iránti kereset három esztendő alatt szintén elévül. (1906 : 4492. sz.)

9. Beiktatás. (A 42—44. §-okat l. a II. részben.)

MÁSODIK FEJEZET.

Zeneművek.

45. §. Az 1—6., továbbá a 9—44. §-ok határozatai megfelelően a zeneművek szerzőit illető többszörözési, közzétételi és forgalomba helyezési jogra is alkalmazandók.

1. A zenemű hangokból szerzett művészeti gondolatok rendszeres kifejezése. Hogy ezeket a gondolatokat élő szó, hangszer, valamely zenegép fejezi-e ki, továbbá van-e bennük dallam (melódia) vagy csak művészi hangszerkezetből állanak, közömbös. Művészi becsük is közömbös a védelem tekintetéből, bár bírniok kell oly jelleggel, mint az írói munkáknak is, hogy a nyilvánossággal való közlés érdekével bírjanak.

Legegyszerűbb formája a zeneműnek az ének és a dal, mely egyetlen hangnak változásából áll és dallamot tartalmaz. Ettől kezdve a legbonyolultabb zeneművekig a zeneművek igen sokféle fajtájával találkozunk. A törvényhozások kísérletet tettek a védett zenemű-fajták felsorolá-

sával is, de az élet változatossága mellett kimeríteni nem bírták. A legismertebb zenemű-szerkezetek : a fuga, vocalis, choralis, parafrasis, variatio, instrumentatio, opera, oratorium, symphonia, átírás, visszaemlékezés, ábránd, étude, potpourri stb.

Maga a pusztá *dallam* (melódia) vagy az azt helyettesítő vezérmotivum a magyar Szjt. szerint nem külön tárgya a védelemnek. Törvényünk érésben is követte mintáját, a NB. Szjt.-t, holott Franciaországban és Belgiumban a dallam védelme már régi. Mint zeneművészeti alkotást azonban a magyar bírói gyakorlat is védelem alá vette. Jogtalan átvételének feltétele, hogy az új műben legalább felismerhető legyen.

A *népdal* ugyanazon tekintet alá esik, mint a népköltészet. Közkins, amit mindenki átvehet vagy felhasználhat, feltéve hogy valóban az és nem valamely zeneszerző önálló és saját népies szerzeménye.

A Szjt. 45. §-a a zeneművek tekintetében az írói művek szerzői jogára vonatkozó valamennyi jogszabályt alkalmazza, kivéve az itt helyt nem foglaló fordítási szakaszokat, mivel a zeneműveknél fordítás nem lehetséges. Ellenben a színművekkel együtt külön szabályozza a zeneművek jogtalan nyilvános előadása által elkövetett bitorlások saját-szerű eseteit is.

A zeneműveknél tehát a szerző kizárólagos jogai, következőleg a bitorlások esetei is a következő cselekményekre terjednek ki :

Többszörözés.

Közzététel.

Forgalomba helyezés.

Átdolgozás.

Nyilvános előadás.

Bírói gyakorlat.

Népdal szerzősége.

Budapesti tsz. Indokolás : Az állandó szakértői bizottság megállapította ugyan, hogy az alperes dala utánképzése a felperes két dalának ; azonban azt is kijelentette véleményében, hogy a felperes

két dala csak abban az esetben tarthat számot a Szjt.-ben adott védelemre: ha a két dal önálló szerzemény s nem a népköltészet terméke... Alperes vállalkozott is ennek a ténykörülménynek a bizonyítására. Minthogy pedig H. Ö. és Sz. J. tanuk vallomásából — akik közül az utolsó szakértő-tanu — kétségtelenül kiderül, hogy a felperes dala már 25 év óta él a nép ajkán, illetőleg, hogy már az 1880-as évek elején látta ezt az utóbbi tanu egy régi gyűjteményben: bizonyossá vált az is, hogy a felperes két dala nem önálló szerzemény, s ennél fogva azoknak utánképzése nem állapítja meg a szerzői jog bitorlását.

Budapesti T.: Hh... Annak bizonyítása, hogy a kérdéses népdalt 1882-ben felperes tette le (hangjegyre), nem zárja ki annak a lehetőségét, hogy ez már előbb közkeletű népdal volt s lehetett ilyen abban az esetben is, ha a magyar népdalok hivatásos énekesei az 1884. évben még nem ismerték. (1898: 1047. sz.)

C.: A főkérdés nincs föllebbezve. (1898: 4540. sz.)

Jegyzet: Az 1870. évi NB. Szjt. a dallam védelmét kifejezetten nem biztosítván, ebből, mint az utána készült magyar Szjt. e házagából is, a bírói gyakorlat által alig pótolható kétségek merültek fel. Az 1901. évi NB. Szjt. 11—14., 26. és 27. §-a azonban a védelem körét már szabatosan megállapította és a dallam védelmét külön biztosította, ha az »felismerhetőleg« vététtét át az új mű alapjául.

Az O. Szjt. 31—36. §-ai szerint a dallam csak hallgatólag és negatív formában részesül védelemben. Nem tekintetik bitorlásnak: a variatio, transcriptio, phantasia és orchestrálás, amennyiben ezek saját-szerű zeneművek.

2. *A jogtalan többszörözés a zeneműveknél a zenemű értelmi tervének, tartalmának a szerző beleegyezése nélkül való gépi többszörözéséből áll. A magánhasználatra való leírása zeneműveknél sem tekinthető többszörözésnek, de az ily példány áruba bocsájtása gyakorlatunk szerint már bitorlási cselekmény.*

A gépi többszörözés a Szjt. alkotásakor *hangjegyek* nyomása, ezt helyettesítő lemásolás, továbbá óraművek, játékszerek és sípládák hengereinek gyári készítése által történt. Azonban már 1899 óta, amikor Verdi Brüsszelben a fonográf útján való többszörözés ellen kedvező ítéletet kapott, úgyszólván az egész kontinensen élénk viszály tárgyává lett az a kérdés, hogy az újonnan feltalált vagy alkalmazott géphangszerek (fonográf, grammofon) többszörösítése és az általuk való nyilvános előadás bitorlás-e vagy nem?

A *grammofon-kérdés* két nagy érdek összeütközéséből keletkezett. A zeneszerzők, sőt kiadók szerzőjogi érdeke az, hogy műveiket gépies többszörözések és előadások útján ne lehessen kárukra közkinccsé tenni. A hangszerkészítők ipari érdeke viszont az, hogy az újonnan feltalált géphangszerek gyártása felvirágozzék, ami egyes országokban, mint pl. Svájcban és Németországban jelentékeny közgazdasági tényező. E két országban, sőt már az 1886. évi berni egyezményben is úgy dőlt el a géphangszerek kérdése, hogy az efajta erőművi készülékek útján bitorlás nem követhető el. Németországban az 1901. évi törvény alkotásakor egyenes kifejezést nyert azonban az is, hogy a NB. Szjt. alapelvét (a szerző és műve jogvédelme) ez a rendelkezés megzavarja. E kivétel tehát csakis egy nevezetes iparág érdekében tett kivételes és ideiglenes rendelkezésnek tekintendő. A kancellár utasítást is kapott arra, hogy a berni egyezmény megfelelő rendelkezésének megváltoztatására törekedjék. Erre nézve az 1908. évi megelőző nemzetközi tanácskozás tervezetében már föl is van véve a berni egyezmény megfelelő módosítása.

Hazánkban a kérdés a szerzőjogi *szakértő-bizottságnak* 1908. jan. 21-diki egyhangúlag hozott szakvéleményével szintén eldöntöttnek tekinthető. E vélemény szerint ami a grammofon, fonográf, ariszton és zenemű-hangszerekben használt s a zenemű tartalmát bár le nem olvasható jegyekben tartalmazó *lemezeket*, *hengereket* és *lapokat* illeti, ezek mint a zenemű kétségtelen gépi többszörözései, a szerző beleegyezése híján a bitorlást megállapítják. Annál is inkább, mivel a Szjt. a gépi többszörözést nem kötötte a hangjegyek többszörözéséhez. És mert a szerző művének a nyilvánosságra való közvetítése, — amely díjának forrása is — a grammofonszerű készülékek útján sokkal közvetlenebbül történik, tehát jogaira nézve is sokkal hátrányosabb lehet, mint a hangjegy útján való közvetítés, ahol még más, művészi személyek, énekesek és zenészek közvetítésére is szükség van.

A géphangszerek és efféle sokszorosító készülékek különböző fajtáira nézve l. a 63. s köv. lapon a *a)–f)* jegyzetet.

Az a félelem, hogy a grammofon-lemezeknek a tilalomba vonása Magyarországon a külföldi : svájci, német és osztrák lemezek importja útján a magyar zeneművek bitorlását is szabaddá teszi, kellő alappal nem bír. A magyar zeneművek terjesztése (forgalomba helyezése) a szerző beleegyezése nélkül akkor is bitorlás, ha ezek külföldön jogosan többszöröztettek. A külfölddel kötött szerződéseink erészben a külföldi állampolgároknak kedvezményt nem nyujtanak.

A NB. Szt. 22. §. a már megjelent zeneműnek oly korongokon, lemezeken, hengereken, szalagokon való többszörözését megengedi, amelyek zeneműveknek erőművi visszaadására (Wiedergabe) szolgálnak. Ideértetnek a kiváltható alkatrészek is, amennyiben azok nem oly hangszerekre alkalmazhatók, amelyeken a mű a hang ereje, tartama és időmértéke szerint, személyes előadás módjára adható vissza. (Ez utóbbi az ú. n. *pianola* nevű készülék.)

Az O. Szt. 36. §-a megengedi az oly eszközöknek készítését és nyilvános használatát, amelyek zeneműveknek erőművi visszaadására szolgálnak. — Ilyenek alatt azonban az osztrák törvény és gyakorlat csakis a ki nem váltható készülékeket érti, amilyen a zenélő óra és a sípláda.

Az 1886. évi berni egyezmény pótlékának 3. cikke megengedi az oly hangszerek gyártását és eladását, melyek védett zeneművekből kölcsönzött zenedarabok gépies eljátszására szolgálnak. E pont eltörlése azonban már fel van véve az egyezmény revízió-javaslatába.

3. A zenemű közzététele és forgalomba helyezése megfelel az írói művekre vonatkozó hasonló cselekményeknek. (L. a 68. és köv. lapokon.)

A közzététel esetei természetesen a külön védett nyilvános előadás eseteivel fognak rendszerint egybeesni. Előfordulhatnak azonban a jogtalan közzétételnek különálló esetei is. Ilyen lehet pl. ha valaki a zeneszerzőnek még közzé nem tett, de már hangjegyekbe foglalt szerzeményét nyilvánosan kiállítja.

Az ú. n. *rögtönzések* (improvizációk) szintén védett műveknek tekintendők, sőt a zeneművészetben olykor kiváló becsük is lehet.

Átdolgozás mint bitorlás.

46. §. *A szerzői jog bitorlásának tekintetik : a zeneműnek a szerző beleegyezése nélkül kiadott minden olyan átdolgozása, mely sajátlagos szerzeménynek nem tekinthető. Ilyenek a zeneművekből készült kivonatok, a zeneműnek egy vagy több hangszerre vagy szólamra berendezése, továbbá egy és ugyanazon mű egyes részeinek vagy dallamainak művészileg fel nem dolgozott lenyomata.*

Az átdolgozás a zeneműveknél sokkal nagyobb szerepet játszik, mint az írói műveknél, ahol az önálló átdolgozás és a bitorló többszörözés közt a határvonal megállapítása könnyebb. Az elv, hogy t. i. az önálló feldolgozás új szerzői művet hozzon létre, mind a kettőnél azonos ugyan, azonban a zeneműveknél az átdolgozásnak oly sokféle fajtája van és ezek oly különböző természettel bírnak, hogy a jogos és jogtalan átdolgozás határait nemcsak nehéz megállapítani, de sokszor éppen az átdolgozás az, ami művészeti érték dolgában messze meghaladja az eredetit. Ismeretes dolog például, hogy Mozart és Beethoven variációi idegen témák mesteri átdolgozásai. Továbbá, hogy népdalokból templomi énekek és másforma himnuszok készültek, sőt Liszt Ferenc egyik nagy oratóriuma is egy útszéli magyar népdal mesteri feldolgozása.

Másrészt köztudomású, hogy a mindennapi életben a zeneszerzők nagy sokasága idegen témák felületes fölszerelése vagy hangszerelése útján érdemét messze meghaladó és az eredeti szerző rovására eső jövedelemre és hírnévre tehet szert.

Az átdolgozást tehát egyetlen törvényhozás sem tiltja el egészen, de mindegyik törekszik oly ismertető jelek felállítására, amelyek a közforgalmat már előre eligazítsák arról, hogy mi szabad, mi nem? Mindazáltal ilyen biztos ismertető jeleket eddig a legnagyobb törvényhozói gondosság mellett sem lehetett találni. Általános nézet ugyan, hogy a bitorlás határvonala az átvett dallamnak (vezérmotivum,

alap-téma) az új műben való *felismerhetősége* (NB. Szjt.), de ezt megnyugtatónak éppoly kevésbé lehet tekinteni, mint azt a kísérletet (O. Szjt.), mely az átdolgozások megengedett műfajait megjelöli. A gyakorlati életben annyi mindenestre tisztán áll, hogy az ú. n. iskolaszerű, vagyis egyik hangnemből a másikba való áttételek és egyszerű hangszerelések jogtalan átdolgozások.

Csaknem minden esetben tehát még mindig a hozzáértők lelkiismeretes véleménye fogja megállapítani, hogy az átdolgozást önálló és új zeneműnek lehet-e tekinteni?

Az átdolgozások szertelen száma különben okul szolgált annak mindenütt, hogy a zeneszerzők és kiadók műveik apró darabokban való elbitorlását *társulati úton* ellenőrizték és ugyanilyen úton bizonyos normális díjért tegyék hozzáférhetőkké becsesebb szerzeményeiket az átdolgozók (ú. n. aprópénzre váltók) nagy sokaságának.

A magyar Szjt. 46. §-a bitorlásnak az oly átdolgozást ismeri, mely »sajátlagos zeneszerzeménynek« nem tekinthető. Ilyenül, vagyis bitorlásul jelöli meg a *kivonatokat* (arrangement) egy vagy több hangszerre vagy szólamra való *berendezéseket* (hangszerelés, vocalisatio, transcriptio) s egyazon mű egyes részeinek vagy dallamainak művészileg fel nem dolgozott *lenyomatait*, amilyenek például a zenei egyvelegek (potpourri).

A Szjt. az utóbbiakat csak *példák* gyanánt jelöli meg; kétség esetében tehát rendszerint a szakértő-bizottság (31. §.) dönti el, hogy az átdolgozás valóban a példa gyanánt felsorolt nemek közé tartozik-e és egyáltalán »sajátlagos zeneszerzeménynek« tekinthető-e?

A NB. Szjt. a zenemű kivonatait s annak egy vagy több hangra való berendezéseit a szerzőnek tartja fenn s a zenemű minden oly használatát eltiltja, amely az eredeti mű *dallamát* felismerhetőleg átveszi és új mű alapjává teszi.

Az O. Szjt. az általános tilalmon kívül különösen tiltja a kivonatokat, potpourrik és áttételek kiadását, de megengedi a következő átdolgozásokat: variációk, transcriptiók, fantasiák, étude-ök, orchesterálások.

Kivételek a bitorlásból.

47. §. A szerzői jog bitorlásának nem tekintetik : a már megjelent zenemű egyes helyeinek idézése, továbbá a kisebb terjedelmű zeneműveknek, a cél által indokolható korlátolt terjedelemben felvétele önálló tudományos munkába, vagy olyan gyűjteménybe, mely többek műveiből kizárólag iskolai, vagy oktatási használatra szerkesztetett — feltéve, hogy a szerző vagy a felhasznált forrás megnevezetett ; ellenkezőleg a 24. §. határozata alkalmazandó.

48. §. A szerzői jog bitorlásának nem tekintetik továbbá a megjelent írói műnek a zenemű szövegéül felhasználása, ha a szöveg a zenekísérettel együtt nyomatik le. Kivétetik az olyan szöveg, mely természeténél fogva csakis a zeneszerzésre nézve bír jelentőséggel, amilyen az opera, oratorium stb. szövege. Az ilyen szövegek, a zenekísérettel együtt, csak szerzőjük beleegyezésével nyomathatók ki. A szerző beleegyezésének tekintendő, ha a szöveget felhasználás végett a zeneszerzőnek fentartás nélkül átadta.

A szövegnek zenekíséret nélküli kiadásához a szöveg szerzőjének vagy jogutódának külön beleegyezése szükséges.

1. A zeneművi gyűjtemények tekintetében a 47. §. általában úgy intézkedik, hogy az azokba egyes zeneszerzemények jogtalan felvétele bitorlás, — kivéve a §-ban felsorolt eseteket. Ezek általában a 9. §. 1. pontjának megfelelnek. Meg van engedve tehát itt is a kizárólag iskolai, vagy oktatási használatra szerkesztett gyűjteményekbe való átvétel, ami a zeneszerzők részéről is éppen oly sűrű panasz tárgya, mint az írók részéről az olvasókönyvekbe való szabad átvétel.

Az egyházi gyűjteményekbe való átvétel azonban a zeneműveknél a szerző beleegyezése nélkül egyáltalán tilos, amit az ily gyűjtemények gyakorisága és biztos kelendő-sége is bőven irdokol.

2. Az írói mű mint a zenemű szövege. A 48. §. ama rendelkezése, mely a már megjelent »írói műnek« zenemű szövegül való felhasználását és azzal együtt való többszörözését az ú. n. librettók kivételével, megengedi, szintén félreértések és panaszok tárgya. Ez tulajdonképpen a társ-szerzőség szabályai alól tett kivétel és az 1870. évi NB. Szjt. 48. §-ának mása.

A törvényhozó kétségtelenül kisebb írói művekre, nevezetesen költeményekre gondolt, de a törvényben tett kivétel egy esetben arra vezetett, hogy a Curia egy egész népszínműnek operaszöveggé való felhasználását is jogosnak mondta ki, tekintet nélkül arra, hogy a felhasználók az eredeti mű írói szövegét — új mű előállítása nélkül — át meg átdolgozták. Amely bírói megállapítás mindenesetre túlmént a Szjt. 48. §-ában tett kivétel határán már azáltal is, hogy a megzenésített népszínmű jogosulatlan átdolgozása bírói figyelemben nem részesült.

A *libretto* a gyakorlatban a nagyobb zeneművek alapjául szolgáló, vagy később azokhoz készült írói szöveg amely már tartalmánál fogva azonnal felismerhető. A libretto írói mű, mely íróját külön megegyezés híján nem teszi szerzőtárssá, mint az a 48. §. szövegéből kitetszik.

A NB. Szjt. 20. §-a a gyakorlati visszásságokkal számolva, zenemű szövegeül csak a »megjelent költői mű kisebb részeinek vagy csekély terjedelmű költeménynek« felhasználását engedi meg. Az ily mű előadásánál azonban az írói szöveg külön lenyomva is szétosztható a hallgatók közt, tehát a hangverseny-teremben.

Az O. Szjt. 25. §-a a zeneszerző szövegátvételi jogát a homályos törvényszerkezet magyarázata szerint általában megállapítja és megengedi a zeneműhöz tartozó, már korább közzétett íromű szövegének a zeneművel kapcsolatban vagy csak az előadásánál való használat végett és e rendeltetése kitüntetésével való lenyomatát.

3. Bírói gyakorlat:

1. Átdolgozott népszínmű mint operaszöveg.

C.: Felperes, mint néhai Tóth Ede, a »Falu rossza« című népszínmű szerzőjének jogutóda és szellemi hagyatékának örököse, nem azáltal látja szerzői jogát megsértve, hogy alperes a nevezett népszínművet, mint ilyet *előadatta*, hanem abban, hogy a népszínmű *szövegét felhasználva*, abból V. által *operaszöveget készítettett*, ahhoz

zenét írt és az így átalakított népszínművet opera név alatt az ő beleegyezése nélkül előadatta.

Azonban nem volt hely adható felperes keresetének, mert alperes azáltal, hogy a »Falu rossza« című opera szövegéhez T. E.-nek hasonló című népszínművét felhasználta, a szerző jogát nem bitorolta. Ugyanis a Szjt. 48. §-ából kétségtelenül kiderül, hogy *a megjelent írói műnek a zenemű szövegéül való felhasználása csak az esetre tekintendő bitorlásnak*; ha a szöveg természeténél fogva kizárólag a zeneszerzésre bír jelentőséggel, ennek az esetben kivételével azonban egy megjelent írói munkának a zenemű szövegéül felhasználása, ha a szöveg *a zenekísérettel együtt nyomatik le*, jogbitorlást nem képez, már pedig a per adataiból kiderül, hogy ez az eset forog fenn... (1898 : 7035. sz.)

2. Operett-szöveg.

Budapesti T. : Alperes (kiadócég) K. zeneszerző tudtával és beleegyezésével többszörözte és hozta forgalomba a peres kiadmányokat. (A »Fecske« operett zenés szövegét.) Az operetthez a szöveget felperes megzenésítés végett egyenesen K. zeneszerző részére készítette, illetve a szöveget felhasználás végett K.-nak átengedte; ezek szerint a szöveg azok közé tartozik, amelyek *csak a szövegszerzőnek beleegyezésével nyomtathatók ki.* (48. §.)

Erre a beleegyezésre nézve azonban az idézett §. vélelmet állapít meg arra az esetre, ha a szöveg fenntartás nélkül a zeneszerzőnek felhasználás végett átengedett. A bizonyítás általános szabályai szerint *a fenntartást azonban mindig az tartozik bizonyítani, aki arra hivatkozik*, tehát erre felperes volna kötelezve.

Felperes azonban bizonyítékokat elő nem terjesztett, mert a fenntartás valószínűsítve nem lévén, az egyoldalú főeskü nem alkalmazható... Így nem lévén bizonyítva a kiadványok jogellenessége, az elsőbíróság felperest keresetével helyesen utasította el.

C. : Hh. (1906 : 6653. sz.)

HARMADIK FEJEZET.

Színművek, zeneművek és zenés színművek nyilvános előadása.

49. §. *A színművek, zeneművek és zenés színművek nyilvános előadásának kizárólagos joga a szerzőt illeti.*

50. §. *A színművek és zenés színművek, a jogosult beleegyezése nélkül, színpadon akkor sem adhatók elő, ha nyomtatásban megjelentek és áruba bocsáttattak is.*

Színpadon kívül az ilyen művekből nyitányok, felvonásközi és egyéb zenerészek, a jogosult beleegyezése nélkül is előadhatók.

51. §. A többszörözve megjelent és áruba bocsátott zeneművek nyilvánosan a jogosult beleegyezése nélkül is előadhatók, amennyiben a szerző a mű címlapján, vagy annak az elején, az előadási jogot magának fenn nem tartotta.

52. §. Ha a műnek több szerzője van, a nyilvános előadás tekintetében, az 1. §. második és harmadik bekezdése azon eltéréssel alkalmazandó, hogy a szöveges zeneművek előadásához, ideértve a zenés színműveket is, rendszerint elég a zeneszerző beleegyezése, és hogy az ilyen műveknek zene nélkül előadásához a zeneszerző beleegyezése nem szükséges.

1. A nyilvános előadás lényegében a műnek nem gépi többszörözés útján, hanem máskülönben való közzététele. Erészben azonban egyrészt az írói mű, másrészt a zenemű és zenemű közt lényeges különbség van.

A többszörözött és megjelent írói mű további közzététele, pl. felolvasása és elszavalása már nem oly fontos érdeke a szerzőnek, mint maga a többszörözés. Ellenben a már megjelent színmű és a zenemű nyilvános előadásához való joga értékesebb mint amaz, mivel művének a közönséggel való igazi, művészi közlése legnagyobbbrészt ezen az úton történik. Munkája és érdemei megfelelő díjának javát tehát legnagyobbbrészt ebből várhatja még úgyis, ha abban az előadó művészekkel (színművészek, zeneművészek) osztozik. Ehhez járul még kivált a zeneműveknek nemzetközi jellege, amennyiben fordítás nélkül terjednek szét s így a nyelv és az ország határait szinte nem is ismerik.

Ez az oka, hogy a törvényhozások az efajta művek kizárólagos előadási jogában a szerzőt külön szabályokkal védik, de egyben óvatosan korlátozzák is ott, ahol azt nyomatékos kulturérdekek követelik. Az újabb törvényhozások erészben részletes, szinte kazuisztikus korlátokat

állítanak fel kivált avégből, hogy a kisebb zeneművek vagy részletek népies és jótékonycélú előadásait szabaddá tegyék, de egyben a szerzőt is megvédjék a hasonló ürügyek alatt üzött bitorlásoktól. Az életben egyébiránt a zenemű-írók és színpadi szerzők társulatai is erre törekszenek.

A gyakorlati életben, ahol a színműveknek és zeneműveknek annyiféle műfajtája van, fontossággal bír azok mivoltának a helyes meghatározása is.

Színmű alatt mindenféle színpadi előadásra alkalmas, cselekményes írói művet kell érteni. Hogy előadásához kell-e színpad és jelmez : közömbös. A nem színpad számára írt, rendesen filozófiai tartalmú drámai költemény (Madách : *Ember tragédiája*, Goethe : *Faustja*) szintén színmű, ha előadható.

A *némajátékok* (pantomímia) és *balett-szövegek* (koreográfia) színműjellege vitás. Az elmélet ezeket is a színművek közé sorozza. Ugyanígy az újabb törvények is. A magyar Szjt.-ben (49. §.) mi sincs, ami ezeket kizárná a színműveknek nyújtott védelemből. Egyébiránt az előbbi gyakran, az utóbbi mindig zenés színmű.

A *szöveges zeneművek* fogalmát a Szjt. 52. §-a gyűjtő fogalom gyanánt használja, amelybe mint legfontosabb a *zenés színmű* tartozik, tehát az opera, operette, zenés népszínmű, melodráma stb. Ezeknél azonban az írói és zeneműnek szerves összefüggésben kell lennie. Az elválasztható zene-betétekkel folszerelt népszínművek és más betétes színművek zenés színműveknek nem tekinthetők. Szöveges zenemű ellenben még az *oratorium* is, ha karokkal és magán-szólamokkal van folszerelve. Hasonlóképpen a *mise* ; az egyszerű *dal* és *népdal* is, ha meg van zenésítve.

Mindezek a Szjt. 50. §-a szerint, akár megjelentek már többszörözve is, akár pedig nem, kifejezett *jogfenntartás nélkül* is védve vannak a nyilvános színpadi előadás ellen. Zenéjükből csak az 50. §. 2. bekezdésében felsorolt zene-részek adhatók elő szabadon.

Nyilvános előadásnak minden oly előadást kell tekinteni, ahova a hallgatókat nem hívják meg személy szerint,

hanem akárki is elmehet. A helyiség nem határoz. Templom, intézet, magánhelyiség vagy nyílt hely, mindegy, ha csak az előadás módja nyilvános. Nem nyilvános előadás ellenben a családi, egyesületi, intézeti hangverseny. Hogy ezeken belépődíjat szednek, az az előadást még nyilvánossá nem teszi. Lehet azonban nyilvános előadás belépődíj nélkül is. Az u. n. zártkörű hangversenyek szintén nyilvánosaknak tekintendők, mivel a meghívókhoz általában majdnem mindenki hozzájuthat.

Törvényünk szerint az előadás *célja* sem határoz, bár ebben az újabb álláspont már mindenfelé más.

A *grammofonon*, *fonográf*on és általában a géphangszereken, tehát előadó művészek közbejötte nélkül való nyilvános zeneművi előadás kérdése gyakorlatunkban még eldöntetlen. A Szjt. érzésben semmi eligazítást nem tartalmaz. Az uralkodó felfogás általában az, hogy az ily előadás, ha egyébiránt nyilvános, csakis akkor nem tekinthető védettnek, ha *egészen gépies*, vagyis az eredeti szerzemény művészi alakításait semmiképp sem képes visszaadni még a gép kezelőjének ügyességével sem. (Sípláda, zenélőóra stb.) A *fonográf*, grammofon, pianola (phonola) nyilvános működése tehát, mivel a művészi modulációkat részben vagy egészben vissza képes adni, a szerző engedelmével bitorlásnak tekinthető.

Végül a Szjt. nem tiltja, sőt mint lehetőséget ismeri, hogy a szerző színművének vagy zeneművének többszörözési jogát is másra és előadási jogát is másra ruházza át. E két jog egymástól el lévén különítve, a többszörözés átruházása egymagában nem jelenti az előadási jog átruházását is, annál kevésbé szabad a nyomtatásban kiadott ily műveket a szerző külön beleegyezése nélkül nyilvánosan előadni. A színműveken előforduló, erre vonatkozó tilalom, pl. »a színpadokkal szemben kézirat«, fölösleges. Mennyiben szükséges a zeneműveknél, az 51. §. mondja meg.

A NB. Szjt. 27. §. kiveszi az előadási tilalom alól a zenemű nyilvános, de nem iparszerű és ingyenes előadásait. De kiveszi általában a népi ünnepeken és a jótékony célból tartott, úgy az egyletek

keblében tagjaik számára tartott előadásokat is. Az operák és más szöveges zeneművek színpadszerű előadása nem tartozik a kivételek közé.

Az O. Szjt. szerint a szerzőnek a jogfenntartást műve minden példányán ki kell fejeznie az előadás ellen. E föltétellel minden nyilvános előadás tilos.

2. Kivételek a tilalom alól. A színmű, zenemű és zenés színmű (általában a szöveges zenemű) jogtalan nyilvános előadásának tilalma alól a Szjt. 50—52. §-ában felállított kivételek a következő kategóriák szerint csoportosulnak.

A szerző vagy szerzők beleegyezése nélkül is előadhatók :

a) *A színművek és zenés színművek* nyomtatásban megjelent nyitányai, felvonásközi és *egyéb* zenerészei, a színpadon kívül. E tágkörű és nagyon sok jogos panaszra okot adó felhatalmazás az operák és operettek legbecsesebb részeinek s a drámák és népszínművek egyes kísérő betétjeinek kizárólagos előadási jogától fosztják meg a szerzőt. Ez a pont a törvény egyik legpanaszosabb pontja.

b) *Minden zenemű* jogosan előadható, ha már megjelent példányainak a címlapján (még pedig valamennyin) vagy a példányok elején a szerzők *az előadás jogát fenn nem tartotta*. A »zenemű« alatt itt a zenés színművek (opera, operette stb.) is értendők.

A fenntartásnak egyenesen az előadási jogra kell vonatkozni, tehát így : »A szerző az előadás jogát magának fenntartja«. Hibásak a határozatlan fenntartások, pl. »Minden jog fenntartva«.

c) *Minden szöveges zenemű*, beleértve a zenés színműveket is (dal, oratorium, egyházi ének, opera, operette stb.) pusztán a zenei rész, vagyis a főmű szerzőjének beleegyezésével is előadható. Tehát a szöveg (libretto) írójának tiltakozása ellen is. Az írói szöveg szerzője azonban a zeneszerző beleegyezéséhez nincs kötve. A két szerző egymással ellenkező megállapodásra is léphet, de ez a jóhiszemű harmadikat, az előadót nem kötelezi.

d) *A fordítóra és az álnévű szerzőre* vonatkozó kivételek az 53—56. §-okban foglaltatnak.

Bírói gyakorlat :

Operettből vett keringő színpadon kívül szabadon előadható. Előadónak azt kell tekinteni, akinek akaratából az előadás történt.

Budapesti T. Indokok: A felperes kereseti előadása szerint az a »Rastelbinder« keringő, amelyet az alperes margitszigeti kávéházában 1905. évi május hó 8-án a katonazenekar beléptidőj nélkül játszott, a felperes által szerzett hasonló című operettnak egyik zenerészét képezi.

Minthogy pedig az 1884: XVI. t.-c. 50. §-ának második bekezdése szerint színpadon kívül zenés színművekből nyitányok, felvonásközi és egyéb zenerészek a jogosult beleegyezése nélkül is előadhatók és eszerint a zenés színművek egyes zenerészletei nem tartoznak a felhívott t.-c. 51. §-ában említett ama zeneművek közé, amelyeknek előadási jogát a törvény színpadon kívül is védené; ebből következik, hogy az alperes azért, hogy kávéházában a kérdéses zenerészt a katonazenekar eljátszotta, a szerzői jog bitorlását el nem követte, miért is a felperest elutasítani kellett.

C. Hh. indokaiból: De helyben kellene hagyni a második bíróság ítéletét még abban az esetben is, ha a kérdéses »Keringő« már többszörözve megjelent és áruba bocsátott oly zeneműnek tekintetnék, melyre nézve szerzője az előadási jogot a fent hivatkozott törvény 51. §-ában jelzett módon magának fenntartotta, mert eme törvény 57. §-a rendelkezéseinek egybevetéséből nyilván az következtethető, hogy valamely zenemű jogosulatlanul nyilvánosan történt előadása eszközöltetőjének csak az tekinthető, akinek kifejezett akaratából vagy hallgatólagos beleegyezésével történt a jogosulatlan előadás, aminek alperes ellenében való fennforgását azonban a per adataiból nem lehetne megállapítani. (1908 : 276. sz.)

A színmű fordítása.

53. §. *A színmű jogosult fordítója, saját fordításának nyilvános előadása tekintetében, védelemben részesül.*

54. §. *A jogosulatlan fordítás (7. §.) és a jogosulatlan átdolgozás (46. §.) nyilvános előadása a szerzői jog bitorlásának tekintetik.*

A színmű mint írói mű, szerzőjének a nyilvános előadáshoz való kizárólagos jogától eltekintve, mindenben a Szjt.-nek az írói művekre vonatkozó rendelkezései alá esik. Hasonlóképpen annak fordítása is, mely a 7. §. 3. pontjának korlátai közt a szerző joga. Maga a fordítás azonban

a 8. §. szerint az eredeti művel egyformán védetik. De mivel az 5. és 6. §-ok az írói művet csak a többszörözés, közzététel és forgalomba helyezés ellen védik, az 53. §. a 8. §-nak megfelelő módon terjeszti ki a fordító jogát a maga fordításának előadására is.

E különbséget a gyakorlati életben sokan szem elől tévesztették és abban a véleményben, hogy az 53. §. a *színmű előadási jogát* egyáltalán megadja a fordítónak, a színművet e vélt joga az eredeti színmű szerzőjének beleegyezése nélkül, bár jogosult fordításban adták elő. E téves fölfogást a magyar bírói gyakorlat az alábbi esetekben az előadás által elkövetett bitorlás következetes megállapításával egészen tisztázta.

E tévedésre egyébiránt az 54. §. első (az 1870. NB. Szjt. 50. §.-ából fordított) szavai adtak okot, amelyek a jogosulatlan fordítás jogtalan előadását külön mondják ki bitorlásnak, holott a jogos fordítás jogtalan előadása is az. E pont ingadozó értelme helyesen az, hogy az eredeti mű szerzője a különálló előadási jog átruházásával még nem ruházta át a fordítás jogát is.

A *zenemű jogtalan átdolgozásának* nyilvános előadása pedig a Szjt. szerint kettős jogsértést és így kétszeres bitorlást állapít meg. A jogtalan átdolgozás cselekménye a 46. §. szerint maga is bitorlás, annak előadása pedig az 24. §. szerint válik bitorlássá. De ha az előbbit nem többszörözték, a kettő egyetlen cselekménybe (előadás) olvad.

Bírói gyakorlat.

1. Alperes Rostand »Cyrano de Bergerac« című színművét Á. E. fordításában adatta elő a debreceni színházban. A francia szerző a címlapon minden jogot fenntartott. (Tous droits réservés.) Felperesek, mint a szerző Magyarországra igazolt jogutódjai, e színmű előadásához való jogukat igazolták.

Debreceni tsz.: Felpereseket elutasította, mert a szerző nem tudta igazolni, hogy a fordítás befejezését is idején bejelentette volna iktatás végett a Szjt. 7. §-a értelmében. Észert a fordítást jogosultnak kell tekinteni és mivel a Szjt. 53. §-a a színmű jogosult fordítóját a színmű nyilvános előadása tekintetében védi, alperes pedig Á. E. fordításának előadási jogát megszerezte: bitorlás nincs.

Debreceni T: Hh.

C. : Megv. Alperes bitorlását megállapítja.

Indokok : ... Miután a Szjt. 7. §-a szerint a szerző beleegyezése nélkül a fordítás a szerzői jog bitorlásának a színműveknél csak a szerző részéről ezeknek a rendelkezéseknek a betartása esetén minősíthető s miután a fentiek szerint a szerző ezeknek eleget nem tett, a megjelenéstől számított hat hó után eszközölt fordítás jogosult... Minthogy azonban a Szjt. 49. §-a szerint a *színművek nyilvános előadásának kizárólagos joga a szerzőt illeti meg*, és a szerzőnek e kizárólagos jogát nem érinti az idézett törvény 53. §-a intézkedése sem, — ami nyilván kitűnik az idézett törvény 50., 51. és 52. §-ai intézkedéséből, ahol fel vannak sorolva a szerző fentebbi kizárólagos jogának némi korlátozásai, de már az 53. §. a szerzővel szemben semmi korlátozást nem tartalmaz, — ebből okszerűleg következik, hogy az 53. §. a jogosult fordítót is saját fordításának nyilvános előadása tekintetében *nem a szerzővel, hanem csak más harmadik egyénnel szemben részesíti védelemben*, a szerzői jog bitorlását meg kellett állapítani. (1902 : 5332. sz.)

2. Jogosult fordítás előadása.

C. *Indokok* : Az elsőbíróság helyesen fejtette ki ítéletében, hogy az alperes által színpadon nyilvánosan előadott fordítás a Szjt. 7. §-a szempontjából jogosult fordítás, de nem fogadható el az idézett törvény 53. és 54. §-ai rendelkezéseiből vont következtetése. Ugyanis az 53. §. a jogosult fordítót csak az ellen védi, hogy az ő fordítása, beleegyezése nélkül nyilvánosan előadassék, de sem ez a §., sem az a körülmény, hogy az 54. §. a szerzői jog bitorlásának egyik esetét külön megjelöli, nem alkot kivételt a 49. §-ban lefektetett az alól a főszabály alól, melynek értelmében *színművek a szerző beleegyezése nélkül elő nem adhatók*. Ahhoz tehát, hogy a jogosult fordítás nyilvánosan előadassék, nemcsak a fordítónak, hanem a szerzőnek beleegyezése is szükséges. (1903 : 566. sz.)

3. A beiktatás értelmezése.

C. : Téves a tsz. azon álláspontja, hogy a színműveknél a szerzői jog érvényesíthetésének lényeges feltétele a *nyilvános előadás jogának beiktatása*, mert az id. t.-c. 11., 18. és 55. §-ok egybevetéséből kiviláglik, hogy színműveket csak az esetben szükséges a törv. 42—44. §-aiban említett iktatókönyvbe való *beiktatás végett bejelenteni*, ha a színmű álnév alatt vagy a szerző nevének kitétele nélkül jelent meg s a jogosult ennek dacára nemcsak a mű első kiadása, illetve nyilvános előadása napjától számított 50 évre, hanem a 11. §-ban meghatározott időre akarja biztosítani a védelmet a színmű jogosulatlan előadása ellen. (1903 : 6497. sz.)

A védelem tartama. Álnév.

55. §. *A nyilvános előadás jogának tartamára nézve a 11—18. §-ok határozatai irányadók.*

Az álnév alatt, vagy a szerző nevének (13. §. első bekezdés) kitétele nélkül szerzett művek, amennyiben első nyilvános előadásuk idejekor még közzétéve nem voltak, az első előadás napjától, a hátrahagyott művek pedig a szerző halálától számított ötven évig részesülnek a jogosulatlan előadás ellen védelemben.

De ha az álnév alatt, vagy a szerző nevének kitétele nélkül szerzett mű szerzője, vagy annak jogutóda az ötven évi határidő alatt a szerző nevét beiktatás végett bejelentette (43. §.), vagy ha a szerző ugyanazon idő alatt a művet valódi neve alatt közlést tesz, a védelmi idő a 11. §. szerint számíttatik.

A nyilvános előadás jogának kihalását a Sztj. mind a színművekre, mind a zenés színművekre nézve általában az írói művek hasonló szabályai alá veti. A tiszta zeneművekre nézve ugyanez áll a 45. §. erejénél fogva. A még többszörözve meg nem jelent hasonló művek védelme tehát a szerző halálától számított 50 évig tart, kivéve az álnév alatt, vagy névtelenül megjelent műveket, mivel ezek az 55. §. 2. és 3. bekezdése szerint részesülnek védelemben. A szerző elismert írói (szerzői) nevével megjelent művek az előadás elleni védelem tekintetében a valódi névvel megjelentektől nem különböznek. (L. 13. §.)

A már megjelent, vagyis többszörözve kiadott mind a három fajta műnél, ha azok a szerző valódi neve, vagy elismert szerzői neve alatt jelentek meg, a szerző halálától való számítás nem lehet kétséges. De ha álnév alatt vagy névtelenül jelentek meg s a szerző valódi neve sem halála előtt egy újabb kiadáson ki nem téve, sem beiktatás végett be nem jelentetett, akkor az előadás elleni jogvédelem ideje az első előadástól számítandó. Ilyen esetekben természetesen a többszörözött kiadvány mint írói mű védelmi ideje

el fog térni az előadás védelmi idejétől, mivel az előbbinél a mű első megjelenése, az utóbbinál az első előadás napja a kezdő időpont.

Kiterjed azonban az előadás védelmére is a 18. §. ama rendelkezése, hogy az első előadás éve a kihalás idejébe nem számítható be. Zeneműveknél pedig az 51. §. értelmében az előadás jogának fenntartása is szükséges.

A szerzőség vételeme.

56. §. *A még meg nem jelent, de már nyilvánosan előadott színművek, zeneművek és zenés színművek szerzőjének, az ellenkező tényállás igazolásáig, az tekintendő, aki az előadást hirdető jelentésben mint szerző neveztetett meg.*

A szerzőség vételeme az 56. §. szerint a 28. §-al áll összefüggésben, mely az álnévű és névtelen műveknél a szerző keresetjogi jogát a névtelenség sérelme nélkül a kiadó, illetőleg bizományos útján biztosítja. Alkalmazandó ez a szabály a színművekre, zeneművekre és zenés színművekre is, ha álnévvel vagy névtelenül többszörözve jelentek meg.

Ellenben ha a színmű stb. megjelenése előtt adatik elő, mindig a hirdetési jelentésben (színlapon, hírlapi hirdetésben) kitett szerző vélelmezendő igazi szerzőnek. E csonka intézkedés szintén az 1870. évi NB. Szjt. fordítása és megoldatlanul hagyja azt a gyakoribb esetet, amikor a még meg nem jelent színmű stb. szerzője magát a hirdető »jelentésben« nem nevezi meg, vagy álnevet használ. Ily esetben kiadóról és bizománysról sem lehetvén szólni, kétségbevonás esetében a felperes gyanánt fellépő fél a maga szerzőségét a bíró előtt igazolni tartozik.

Bitorlás és felelősség.

57. §. *Aki szándékosan vagy gondatlanságból a színművet, zeneművet vagy zenés színművet teljesen vagy jelentéktelen változásokkal jogosulatlanul nyilvánosan*

előadja, köteles a szerzőnek, vagy jogutódának az okozott kárt megtéríteni és a 19. §-ban meghatározott pénz-büntetéssel büntetetik.

Arra, aki a jogosulatlan előadást eszközölte, a 20. §. akkép alkalmazandó, hogy a kártérítés összege az 58. §. szerint állapíttatik meg.

58. §. Kártérítésül (57. §.) fizetendő a jogosulatlan előadásokból befolyt egész jövedelem az arra fordított költségek levonása nélkül.

Ha a mű más művekkel együttesen adatott elő, a kártérítés összegéül a bevételnek aránylagos része állapítandó meg.

Ha bevétel nem volt, vagy ha az meg nem állapítható, a kártérítés összegét a bíró szabad belátása szerint határozza meg.

Ha az előadás eszközlőjét sem szándékosság, sem gondatlanság nem terheli, büntetésnek helye nincsen és az előadás eszközlője az okozott kárért csak saját gazdagodása erejéig felelős.

59. §. A 3., továbbá a 25—44. §-ok a színművek, zeneművek és zenés színművek nyilvános előadására is megfelelően alkalmazandók.

1. A bitorlás cselekménye az 57. §-a szerint a színmű stb. nyilvános előadása. (L. fentebb a 49. §-nál.) Minden nyilvános előadás külön jogsértés, tehát folytatólagos cselekménynek még egyazon napon, egyazon előadók és helyiség esetében sem tekinthető.

A színmű előadása azonban csak szereplők (színészek) által történhet, de nemcsak berendezett színpadon, hanem akárhol. Egyetlen szereplő vagy a mű felolvasása nem előadás. Mennyiben tekinthető az mégis a mű közzétételének, az írói művek közzétételének szabályai szerint ítéendő meg.

A szöveges színművek (operák stb.) zenei részének nyilvános előadása, ha a mű többszörözve már megjelent, csak az 51. §. esetében bitorlás, vagyis ha a zenei rész nyilvános

vános előadását a szerző a kiadott művön magának fenn-tartotta.

A jogtalan előadás lehet teljes vagy lehet jelentéktelen változtatásokkal való. E két kifejezés ellentétbe állításából az következik, hogy a Szjt. e »teljes« szó alatt a változatlan szöveg előadását érti, tehát nem azt, hogy a mű egész terjedelmében adandó elő. A mű egy részének előadása tehát már bitorlás.

A *jelentéktelen változtatások* a színművek stb. előadása előtt szokásos, a mű lényegét és szerkezetét nem érintő kisebb törléseket és betoldásokat jelentik, amelyek azonban a stílus javításain, vagy a fölöslegesnek mutatózó apróbb részek kihagyásain túl a szerző beleegyezése nélkül nem terjedhetnek. Ellenkező esetben a szerzőnek művéhez való személyes jogát az 57. §. szerint is sértik és a bitorlást megállapítják.

A bitorlási cselekmény lehet *szándékos, gondatlan* vagy *jóhiszemű* az 5. és 6. §-oknál előadott megkülönböztetések szerint. Jogkövetkezményei is megfelelnek az általános szabálynak, kivéve hogy az 57. §. az *elkobzást* mint külön következményt nem említi föl. De ez messze is vezetne, mivel a színházi készülékek és hangszerek elkobzása az életforgalom igazságtalan megzavarása volna. Elkobzásnak tehát a bitórlás emez eseteiben helye nincs.

A nyilvános előadás *kísérlete* nem lévén bitorlási cselekmény, az előadás útján való bitorlás befejezését bírói beavatkozással megakadályozni nem lehet. E kétségtelen jogérdek magában a Szjt.-ben nem részesül semmi különös védelemben, mivel a 22. §-nak a kísérletre vonatkozó rendelkezése csak a többszörözésre és ennek jogkövetkezményeire van szorítva.

Mindazáltal az Eljárási Rendelet 20—23. §-ai szerint szabályzat nyújt módot arra, hogy legalább a befejezett bitorlás esetében, a megindított perrel egyben kérhető *zárlat útján*, a színművek, zeneművek és zenés színművek nyilvános előadását a jogosult letiltással megakadályozhassa.

Ezen egyre szükségesebbé váló előzetes jogvédelem egyébiránt a szerzői jogi törvényhozás nyílt reformkérdései közé tartozik.

A németbirodalmi jogban hasonló esetekben az ált. polg. tvk.-nek és prdts.-nak az abbanhagyásokra (Unterlassungen) szolgáló jogvédelmét tekintik erőben levőnek. Az O. Szjt. 61. §-a polgári úton jogosítja föl a szerzőt az abbanhagyás kieszközlésére, amely esetre a bitorlás általános jogkövetkezményei is alkalmazást nyernek.

A *felbujtó* (20. §.) az és csakis az, aki a jogosulatlan előadást »eszközöltette«, vagyis akinek akaratelhatározása vagy vállalkozása volt az előadás oka, tehát rendszerint a színigazgató, az impreszárió, vagy a megfelelő intézet és társaság. Közönségesen ez lesz maga a tettes is. Nem említi azonban az 57. §. a 20. §-ban felemlített »többi részt«, amilyenek a színészek, zeneművészek, karmesterek stb. Ezek egyáltalán ki vannak zárva a felelősség köréből. Ugyánaz illik rájuk, mint a többszörözési műveletnél a nyomdászra, korrektorra, szedőkre, gépszemélyzetre, rajzolóra stb. Felelőtlenégük tehát helyzetükből következik.

2. A *kártérítés mértéke* általában a 19. §. szerint igazodik. Jóhiszeműség esetében csak a gazdagodás kiadása követelhető.

A kártérítés összege a jogosulatlan előadásból bármi-képpen befolyt egész *bevétel* (helytelenül: jövedelem), az arra fordított költségek (regie) levonása nélkül. Idetartoznak tehát a külön adományok és effélék is, de gyakorlatunk szerint nem tartoznak ide a színháznak vagy más műintézetnek nyújtott szubvenció-átalányok aránylagos részei. Hogy az előadás célja milyen volt, nem határoz. A szerzőt tehát az így értelmezett kártérítési összeg még jótékony célra tartott jogtalan előadások esetében is megilleti.

A törvénynek ezen, az 1870. évi NB. Szjt. 54. §-ából átvett szigorú intézkedése kétségtelenül egy második pénzbüntetés gyanánt hat és esetenként a szereplő színművészek és zenészek díjazásbeli jogaiba is mélyen benyúl.

Egyébiránt ha a bevétel meg nem állapítható, ami elkésve ritkán is sikerül, vagy a bitorlott mű más művel együtt adatván elő, a köztük való arány tekintetében a felek egyet nem értenek: a törvény a bírót ebben az esetben

is arbiternek tekinti és szabad belátására bízza a megállapítást. Ezekben az esetekben részletes bizonyításokra tehát szükség nincs és elég, ha szerző a bevételt vagy arányt valószínűvé teszi.

A jogtalan előadás jóhiszemű »eszközölője« csak gazdagodása erejéig lévén felelős, ily esetben a bírói belátás arbitriuma a 29. §. szerint szintén helyet foglal. Bíróságaink ebben az esetben hajlandók a darab előadásánál szokásos, de a jogtalan előadó által így megtakarított szerzői tiszteletdíjat tekinteni gazdagodásnak.

A színmű, zenemű és zenés színmű nem esik a 4. §. tilalma alá s így annak előadási joga a szerző hitelezője által lefoglalható. (L. az 59. lapon a 3. jegyzetet.)

Bírói gyakorlat.

1. Színmű jogtalan előadása miatt alperes intendáns és igazgató a Szjt. 19., 20., 57. §. alapján felelőssé tétetvén, a kártérítés mértéke vitás.

C. : Ami a kártérítés mennyiségét illeti, annak számszerű megállapítása az elsőbíróság részéről az idézett t.-c. 58. §-ának figyelembevétele mellett helyesen történt azon alapon, hogy a három előadás nyers bevétele 1800 K volt. Azonban a bevételhez nem volt hozzászámítható a kolozsvári nemzeti színház részére nyújtott *állami segély* (szubvenció), mert amennyiben az idézett 58. §-ban csak arról a *nyers jövedelemről* van szó, mely a jogosulatlan előadásokra váltott jegyek elárúsításából és a bérletből aránylag befolyt, ezen fogalom körébe az állami segély nem vonható, mert az, állandósági jellegénél fogva is kizárólag magasabb rendű művészi célok előmozdítására szolgál... A *városi évi segély* pedig azért nem jöhet a kártérítés megállapításánál figyelembe, mert nincs igazolva, hogy az oly előadásokra is kiterjed, amelyek nem a k.-i nemzeti színházban, hanem másutt, illetőleg idegen színpadon tartatnak meg. (1904 : 4728. sz.)

2. Alperes azt állítja, hogy a zenés színmű előadási jogát a szerzőtől, akit a zenei rész előadási joga is megilletett, megszerezte. Felperes gyanánt egy harmadik lépett föl, aki bebizonyította, hogy a zenés színmű szerzői jogát a szerző már korábban reáruházta s így a kizárólagos előadási jog is őt illeti meg. Alperes jóhiszeműségével védekezett.

Budapesti T. : Arra, hogy a színrehozás a felperes szerzőségének tudatával történt volna, nincs adat a perben, és mivel ennek ellenkezője kizártnak nem tekinthető, az alperes eljárását *jóhiszemű-*

nek kell tekinteni... az alperes kártérítési felelősségét nem a Szjt. 58. §. 1—3., hanem annak utolsó bekezdése alapján kell megállapítani, vagyis az alperes csak gazdagodása erejéig felelős.

Ennek a mérvét azonban nem a színrehozásnál elért tiszta jövedelem bizonyos százalékában, hanem abban az összegben kell felismerni, amely *ily műnek szokásos tiszteletdíját* képezi, mint amely összeg, akár járt a színrehozás tiszta nyereséggel, akár nem, az alperesnek feltétlen kiadását képezte volna; az érték erejéig így kétségtelenül gazdagodott.

C.: Hh. (1906: 2316. sz.)

3. Gazdagodás nincs.

Budapesti tsz.: Alperesnek jogbitorlása a jogosulatlan előadás folytán a Szjt. 50., 57. §. 2. bek. alapján megállapítható. Alperest ennek dacára kárösszegben nem lehetett marasztalni; mert azt, hogy a jogosulatlan előadásnál szándékosság vagy gondatlanság terhelné, megállapítani nem lehetett; már pedig az id. t.-c. 58. §. végbekezdése szerint ily esetben az előadás eszközlője az okozott kárért csak *saját gazdagodása* erejéig felelős, alperes pedig a vitás előadásokból nem gazdagodott.

Alperes ugyanis a részv.-társaságtól a színházat csak bérletben bírja. Ily körülmények közt figyelemmel arra, hogy alperes a vitás színdarabokat a részv.-társaságtól vette át, és hogy annak csak egy kis zenebetétjét képezi a felperes szerzeménye, alperest a színdarab előadása körül még gondatlansággal sem lehet terhelni. Ezek szerint alperes mivel sem gazdagodván, felperest keresetével elutasítani kellett.

C.: Hh. (1906: 2541. sz.)

4. Az előadási jog lefoglalása.

Szatmárnémeti tsz.: A felperes által meg nem tagadott árverési jegyzőkönyvből megállapítható, hogy a »Tolonc« és »Falu rossza« című színművek *kizárólagos előadási joga* (a magyar vidéki színpadokkal szemben) foglalás alá vétetett és azt F. árverés útján megvette, az pedig kétségtelen, hogy a Szjt. 4. §. második bekezdése szerint végrehajtás tárgyát képező és az ingók végrehajtására előírt szabályok szerint *végrehajtás alá vonható, valamely műre vonatkozó kizárólagos előadási jog* a törvényes szabályok betartásával... megtartott árverés útján az árverési vevő kizárólagos tulajdonába megy át, aki azzal korlátlanul rendelkezni jogosult. Amiből következik, hogy az a kérdés, hogy vajon az elárverezett jog a végrehajtást szenvedett jogos birtoka volt-e vagy nem, a jóhiszemű árverési vevő vagy annak jogutódaival szemben vitássá és így bizonyítás tárgyává nem tehető.

Debreceni T.: Hh. — C.: A keresetet más perjogi okból utasította el és ezen indokra nem terjeszkedett ki. (1906: 4492. sz.)

NEGYEDIK FEJEZET.

A képzőművészet alkotásai.

60. §. *A képzőművészet — rajz, metszés, festés, szobrászat — alkotásainak egészben vagy részben utánképzése, közzététele és forgalomba helyezése a mű szerzőjének kizárólagos jogát képezi.*

61. §. *A képzőművészet alkotásainak utánképzése, ha az terjesztési szándékkal és a jogosult beleegyezése nélkül történik, a szerzői jog bitorlásának tekintetik.*

Az utánképzés a szerzői jog bitorlásának tekintendő akkor is:

1. *ha az eredeti más műfajban, vagy más műnemben utánoztatik;*

2. *ha az utánképzés nem közvetlenül az eredeti után, hanem annak valamely utánczása nyomán készült;*

3. *ha a képzőművészet valamely alkotása az építéset, ipar vagy kézműipar alkotásain utánoztatik;*

4. *az olyan kiadás, melyet a szerző vagy kiadó a köztük fennálló szerződés vagy a törvény ellenére eszközöl;*

5. *a műnek több példányban kiállítása, mint amennyihez a kiadónak szerződés szerint joga van.*

1. *A képzőművészet egyes ágai vagyis fajtái: az építéset, szobrászat, képírás. Az újabb felfogás idesorozza az ipari művészetet is. (Művészeti ipar, olykor műipar.) Ezek közül a Szjt. csak a szobrászat és képírás alkotásait védi. De a képírás alkotásainak a körét is a következő műnemekre korlátozza: rajz, metszés, festés. Ki van zárva tehát a szerzőjogi védelem alól az építéset és az ipari művészet. (66. §.)*

A Szjt. által védett két képzőművészeti ág körében műfajokat és műnemeket is meg kell különböztetni.

A műfajok alatt a képzőművészet egyes ágait kell érteni. A Szjt. keretében tehát a szobrászat (plasztika) és képírás (rajz, metszés, festés) tekintendő külön-külön műfajnak.

A *műnemek* egyazon műfaj különböző művészi modor és eljárás szerint létrehozott alkotásai. A szobrászat műnemei például: a teljes szobor, a dombormű, a médaillonkép, a plakett, a kivert dombormű (trébelés), amennyiben nem az ipari művészet körébe esik. — A képírás két fő műneme: a festett kép és a grafikai mű. Az előbbi körében külön műnemek: az olajfestmény, vízfestmény, pasztel, gouache stb. Az utóbbiak körében: a rajz, krétarajz, szénrajz, tollrajz, fametszet, acélmetszet, rézmetszet, rézkarc stb.

Mindezek művészeti alkotások, amelyeknél sem az anyag, sem a művészi munkánál alkalmazott technikai eljárás nem tesz különbséget. A művészeti mű többszörösítésénél előforduló műnemek, amilyen a gipszöntvény, galvanoplasztika, olajnyomás, víznyomás, könyomás stb. szerzőjogi szempontból megkülönböztetésre nem szorulnak.

A képzőművészeti mű *tartalma és becse* szintén közömbös. Hogy egyáltalán művészeti *műnek* legyen tekinthető, az a védelem szempontjából mindenesetre szükséges és érzésben a szakértő bizottság (31. §.) döntése az irányadó. Egészen művészietlen alkotások a védelem körébe nem esnek. A tartalom tekintetében pedig azoknak erkölcsi minősége sem határoz. A társadalmat érzésben a Btk. 248. §-a s általában a büntető törvények védik.

2. A szerző kizárólagos joga művére a következőkből áll: utánképzés, közzététel, forgalomba helyezés.

a) Az *utánképzés* joga tulajdonképpen két elemből áll. A szerző kizárhatja művének művészi alkotásul való lemásolását, amennyiben a 62. §. kivételt ez alól nem tesz. De kizárhatja annak többszörözését is. E vonatkozásban az utánképzés a szobrászati műveknél rendszerint gipszöntvényekkel, a képírás műveinél nyomtatvány útján történik. De történhetnek a fényképészet eszközeivel is. Hogy az utánképzés vagy másolat sikerült is legyen, az a bitorláshoz meg nem kívántatik. (Curia 1896:1886. sz.) Elég, ha az utánképzés felismerhető.

b) A *közzététel* egymagában véve a mű kiállítását, avagy fénytani eszközökkel való vetítését jelenti a nyilvánosság

előtt. A Szjt. ellen felhozott az az ellenvetés tehát, hogy a művet a nyilvános kiállítás ellen nem védi, alappal nem bír. A jogosan forgalomba hozott mű közzététele azonban már nem bitorlás, mivel a szerző ezzel kimerítette a közzétételre való jogait is.

Az eredeti mű *átruházása* esetében a nyilvános kiállítás (közzététel) jogáról a Szjt. nem intézkedik külön. De éppen azért, mivel a műtárgy tulajdonához magánjogilag tapadó kiállításhoz való jogot külön nem védi, a kiállítás joga ellenkező megállapodás híján a jogutódot illeti, ha az egyben az eredeti műtárgy tulajdonosa is.

A NB. Mt. 15. §-a kiállítás (Vorführung) iparszerű mechanikai és optikai módját a szerző jogai közé sorolja, ellenkező megállapodás híján.

Az O. Szjt. szerint a nyilvános kiállítás joga a műtárgy tulajdonával jár és külön védve nincs.

c) A *forgalomba helyezés* joga az írói mű szerzőjének hasonló jogával jelent egyet. (L. a 70. lapon.) Eltérés annyiban van, amennyiben a képzőművészeti műnél nemcsak a művészi másolatok és többszörözött példányok, hanem az eredeti mű is forgalom (adás-vétel) tárgya lehet. A 64. §. ellenkező megállapodás híján a mű tulajdonosát, ha ez nem a szerző, csak az »utánképzéstől« tiltja el, azonban gyakorlatunk a terjesztéstől (forgalomba helyezés) is eltiltottnak tekinti. Ez azonban a mű tovább-eladására nem vonatkozik.

Bírói gyakorlat.

1. Utáncat nyilvános kiállítása és áruba bocsájtása.

C. : Alperes a felperes által festett »Krisztus Pilátus előtt« című olajfestménynek bizonyos H. által készült utáncatát elárúsítás céljából nyitott üzlete *kirakatába elhelyezte*, kiderül továbbá az is, hogy alperes, bár nem tagadta, hogy felperes szerzői minőségéről tudomással bírt, H.-tól az utánképzés jogosultságának kimutatását nem kívánta. Minthogy pedig a Szjt. 60. §-a értelmében a festés *utánképzése*, annak *közzététele* és *forgalomba helyezése* a mű szerzőjének kizárólagos jogát képezi és ebből folyólag a szerzői jog bitorlását nemcsak az, ki az utánképzést a szerző beleegyezése nélkül elkészítette, de az is elköveti, ki a szerző beleegyezése nélkül és így jogosulatlanul többszörözött művet *szándékosan üzletszerűen áruba bocsájtja*,

kétségtelen, hogy alperes ténykedése a szerzői jognak a Szjt. 23. §-a szerint büntetendő bitorlását képezi. (1898 : 3902. sz.)

2. Terjesztés nyerésszándék nélkül.

Budapesti tsz. : A Szjt. 64. §-a értelmében ez a jog (utánkészítés, közzététel, forgalomba helyezés) vétellel átruházottnak a vevőre nem tekintetik. A 61. §. bitorlásnak minősíti, ha az utánkészítés terjesztési szándékkal a szerző beleegyezése nélkül történik, a *terjesztést* azonban a bitorlás szempontjából nem szorítja olyan esetre, hogy az áruba bocsájtás útján történjék. *A nyerésszándék tehát nem döntő*, döntő volt a bitorlás megállapításánál a szerző anyagi érdeke, mely *akkor is sértve van, ha a terjesztés a terjesztő által ingyenesen történik.* Hogy alperes a szobrot a Képzőművészeti Társulat közvetítésével vette, a szerző jogát nem érintheti.

Budapesti T. : Hh.

C. : Hh. Annnyival inkább, mert azzal szemben, hogy a kérdéses szobormű az orsz. magyar képzőművészeti társulat kiállításán úgy lett bemutatva, hogy az ezen alkalommal készült »Tárgymutató« 58. f. száma alatt a szerző neve ki van téve, az nem tekinthető »a szerző nevének kitétele nélkül megjelent művek«, arra tehát a Szjt. 13. és 65. §-ai nem nyerhetnek alkalmazást és mert a műnek terjesztése szempontjából az alperes cselekménye alkalmas arra, hogy a törvénynek 23. §-ában említett »más úton való terjesztés« fogalma alá tartozónak vételessék. (1904 : 318. sz.)

3. A bitorlás cselekményei a következők : jogtalan utánképzés, közzététel, forgalomba helyezés. E cselekmények egyenkint és külön is bitorlási cselekmények.

A 61. §. ezek közül sajátszerűségüknél fogva az utánképzés cselekményeit szabályozza olyképpen, hogy ami e §-ban nem foglaltatik vagy a következőkben ki nincs véve : bitorlás.

Az *utánképzés* általában véve csak két feltétel mellett válik bitorlássá : a) ha az terjesztési szándékkal történik és b) a jogosult beleegyezése nélkül. Ha azonban valaki a szobrot vagy képet az eredeti helyett a maga, családja, vagy magánkör számára mással másoltatja le, gyakorlatunk ezt a szerző többszörözési jogába ütköző bitorlásnak tekinti.

A 61. §. felsorolása exemplifikáció. A máskülönben kétesnek tartható utánképzési eseteket sorolja a bitorlás fogalma alá.

1. *A más műfajban vagy más műnemben való utánzás* (nem utánképzés) fogalmi köréről l. föntebb az 1. jegyzetet. Az e fajta utánzások a művet csak más művészi modorban állítják elő s így annak valóban utánzásai. Sok analóg vonást mutatnak az írói művek fordításával és átdolgozásával. Az utánzás lényegében fekszik, hogy az eredeti mű értelmi tervét (szerkezetét) művészileg meg nem újító változtatások az utánzást megengedett feldolgozássá még nem teszik. Így pl. ha a színes olajfestmény színtelen grafikai műnemben utánoztatik vagy egyes ruhadarabok az utánzásban más szint kapnak, egyes alakok, tájképrészletek kimaradnak, vagy megváltoznak : mindez jogtalan utánzás. A szobormű grafikus módon való utánzása, vagy megfordítva : jogtalan.

Az utánzást a feldolgozástól a 62. §. választja el.

2. *Az utánzás utánképzése*, vagyis az eredeti mindenféle másolatának utánképzése tilos. Az »utánzás« szó itt is az előbbi értelemben van használva.

Bírói gyakorlat.

C. : Az elsőbíróság ítélete hagyatik helyben indokolása alapján és mert a Szjt. 61. §-a értelmében utánképzés által elkövetett bitorlást képez az is, ha az utánképzés *nem közvetlenül az eredeti után, hanem annak valamely utánzása nyomán készült.* (1891 : 5563. sz.)

3. *A mű utánzó alkalmazása* az építészet, ipar vagy kézműipar készítményein bitorlás. Itt a mű utánzásáról van szó, nem pedig egyes motívumainak vagy iparművészeti elemeinek felhasználásáról, vagyis feldolgozásáról más műtárgyakon. (62. §. 1. p.) Bitorlás tehát a szobor vagy dombormű akár plasztikai, akár grafikai mása az épület fülkéiben, csarnokaiban vagy üres mezőiben, avagy valamely kút, műemlék stb. önálló alkatrészeképpen használva. Ellenben a kép vagy szobor dekoratív alkotórészei, amorettjei stb. az építészetnél mint beszótt motívumok, ha nem önállóak, a 62. §. vagy a 66. §. kivételei alá fognak kerülni. Erészben az elválasztó határokat a gyakorlati hozzáértés (31. §.) fogja kétség esetén megvonni.

4. és 5. *A szerző és kiadó közti viszonyban* felmerülhetők kiadási kérdéseket, mint az írói műveknél is (6. §. 3. pont),

a Szjt. itt is a maga keretébe vonja, sőt kiterjeszti a szerződéssellenesen kiadott példány-többletre is. Ez azonban az írói műveknél is általában vélelmezendő.

Kivételek a bitorlásból.

62. §. *Nem tekintendő a szerzői jog bitorlásának :*

- 1. az olyan szabad feldolgozás, mely által az eredeti műtől különböző új mű állíttatik elő ;*
- 2. az egyes másolatok, melyek nem áruba bocsátás céljából készültek. Az ilyen másolatoknál azonban az eredeti mű szerzőjének jegyét, nevét, vagy nevének kezdőbetűit használni, a 19. §-ban megállapított büntetés terhe alatt tilos ;*
- 3. az utcákon, köztereken és más hasonló nyilvános helyeken maradandólag felállított művek utánképzése más műnemben ;*
- 4. az egyes művek utánképzésének csupán a szöveg értelmezése végett, a cél által indokolható korlátolt terjedelemben felvétele olyan munkába, mely lényegénél fogva önálló írói műnek tekintendő.*

1. *A szabad feldolgozás kérdése a művészetben is vitás. Általában véve szabad az eredeti alkotás művészeti motívumainak oly felhasználása, mely új összeköttetésekben új művészeti művet hoz létre. Az eredeti mű képzési modorának, ízlésének, művészi mozgásának, faragási vagy színezési »tónusának« alkalmazása szerzőjogi értelemben véve nem ilyen, mivel ezek tulajdonképpen védve nincsenek. (L. a 20. lapon.)*

Ellenben ilyenek a mű szerkezetbeli, csoportosítási, jelmezbeli és alakbeli motívumainak továbbképzései. Itt is, mint a zeneműnél, többnyire a felismerhetőség lesz a határvonal és a szakértő bizottság tapasztalata az útbaigazító.

A törvény mindezeket a kivételeket a művészet szabad fejlődése érdekében tette meg, noha a határvonalak állandó

jelzőkkel meg. nem jelölhetők és folytonosan vita alatt vannak.

2. Az áruba nem bocsájtott másolatok (62. §. 2. p.) megengedésének indoka a Szjt. indokolása szerint a tanulmányozás lehetővé tétele, tehát szintén a művészet fejlődési érdeke. Nem bitorlás a másolás akkor, ha a szobor lemintázása vagy a kép festészeti vagy grafikai utánképzése egy példányban a tanuló, művész vagy tudós céljaira történik. Ellenben bitorlás egy példány lemintázása vagy leképelése is akkor, ha a mű a szerző kárára jogos utánképzett példánya helyett műtárgy gyanánt másoltatik. Bitorlás gyakorlatunk szerint akkor is, ha a másolatot a másoló nyilvánosan kiállítja, elajándékozás végett vagy művészeti díszül készíti.

E pont a szerző jegyét és nevét is külön védi az utánczás ellen, ami esetleg mint csalás büntető eljárásnak is tárgya lehet. Ez a védelem a szerző személyes védelmének egyik esete. Hogy nem fölösleges, az újabb korban felmerült tömeges művészeti hamisítás mutatja.

Bírói gyakorlat.

• Másoltatás ajándéktárgyul.

Budapesti tsz. : . . . A 62. §. 2. pontja alá eső kivétel alá alperes ténye nem esik, mert az idézett törvénynek világos célja volt az, hogy a művészet fejlődése és tanulmány céljából kívánja a másolást megengedni, ezt is csak addig, míg áruba bocsátás által a szerző anyagi érdekét nem sérti. Alperes azonban nem maga képezte után a kérdéses szobrot és nem tanulmány céljából, hanem azt mással készítette, hogy így a szerző sérelmével jutányos alkalmi ajándéktárgyhoz jusson. (1903 : 11.961. sz.)

C. : Hh. (1904 : 318. sz.)

3. Az utcákon, köztereken és más hasonló nyilvános helyeken maradandólag felállított művek tekintetében általánosan el van ismervé, hogy azok közkincsek. Nyilvános rendeltetésükben fekszik utánképzésük megengedése.

A Szjt. azonban ezt csak más műnemben engedi meg. Ilyen legtöbb esetben a fénykép. Mivel továbbá a törvény csak »felállított« művekről beszél, ezek alatt csak szobor- művek érthetők. A házakon és nyilvános közműveken levő freskó vagy grafikai mű jogtalan utánképzése tehát bitorlás.

Feltéve mindenkor, hogy az eredeti mű szerzői joga még ki nem halt. Végül a törvény csak »maradandó« műről szól. Tehát a kísérlet gyanánt vagy ideiglenesen felállított hasonló művek utánképzése tilos.

4. *A szöveg értelmezésére szolgáló egyes művek* (tehát nem több mű vagy egész sorozat) önálló írói művekben bitorlás nélkül utánképezhetők. De csakis a cél által indokolt terjedelemben. Az utóbbi alatt vagy a műsorozat egyes darabjait, vagy egyazon mű egyes alakjait kell érteni. Ha tehát az irodalmi mű pl. csakis Munkácsy Krisztus alakjáról szól, az egész golgothai, vagy pilátusi festmény utánképzése már bitorlás.

E kivétel is megfelel a 9. §-ban felállított elvnek, azzal a különbséggel, hogy a képzőművészeti alkotásoknál az egyházi, iskolai és oktatási használatra való korlátozás esedik, tehát minden munka értendő.

E kivétel egyébiránt a gyakorlati életben csaknem annyi sérelem és panasz forrása, mint az olvasókönyvekkel a szerzők rovására üzött törvénytörő visszaélés.

Nem használható azonban e pont mentségül akkor, ha a mű utánképzését az irodalmi mű szövege nem indokolja. Ha tehát azzal szerves összefüggésben nincs, vagy csak ürügye az utánképzésnek.

Viszont ha valamely képzőművészeti gyűjtemény mint főmű mellé valamely írói mű egyes helyei idéztetnek vagy kisebb dolgozatok átvétetnek, ezt a 9. §. engedi meg.

A jogos utánképzés mint új mű.

63. §. *Aki másnak a művét jogosan, más műfajban, vagy más műnemben utánképi, az általa alkotott műre nézve szerzőnek tekintendő akkor is, ha az eredeti mű már köztulajdonná vált.*

Az új szerző. A Szjt. az eredeti szerző jogán minden jogos utánképzést véd a további utánképzés ellen (61. §. 2. p.), de mint új szerzőt csak azt védi, aki az eredeti művet

más műfajban vagy műnemben jogosan utánózta. Művészi érdem csakis az ilyen fordításszerű átdolgozásokkal jár.

Hogy az ily utánzás csak a szerző beleegyezésével jogos, a 61. §. 1. bekezdéséből következik. De ha az eredeti mű szerzői joga már kihalt (a mű köztulajdonná vált), az új mű akkor is új szerzői jogot alapít, tehát új védelmi időtartamot is. Ilyen eset pl. egy régi klasszikus olajfestmény utánzása vízfestésben, rajzban, rézkarcban stb.

A jogos utánképző (utánzó) lehet maga az eredeti mű szerzője is, akinek új művére új szerzői joga támad. De fenntarthatja a szerző eladott eredeti művének utánképzési jogát magának is és ekkor a más tulajdonába átment műtárgyról is jogosan készíthet ő maga új szerzői jogot alapító utánzásokat.

Az átruházás.

64. §. *Ha a szerző valamely művét másnak tulajdonába bocsátja, ezzel az utánképzés joga még átengedettnek nem tekintetik. A megrendelt arcképeknél és szoborképmásoknál e jog a megrendelőt illeti.*

A tulajdonos nem köteles a művet a szerzőnek, vagy jogutódának utánképzés végett átengedni.

A szerző és jogutóda közti ügylet rendesen az eredeti műtárgy testi tulajdonának átengedésével ki is van mérítve. A vevő csak a műtárgyat veszi meg. Az utánképzés joga, vagyis a szerzői jogok legértékesebbje, a Szjt. szerint ezzel még át nem száll a vevőre, hacsak köztük ellenkező megegyezés nem jött létre.

E rendelkezéssel a Szjt. a szerzőt védi az utánképzés jogában. Ellenben a műtárgy új tulajdonosát (rendszerint vevőjét) védi a zaklatások ellen azzal, hogy tulajdonát nem köteles utánképzés végett a szerzőnek átengedni. Ez a kizárási jog egyébiránt úgyis a tulajdonnal jár.

A szerző érdeke tehát az eladásnál vagy a mű utánképzési típusáról (öntvényminta, rézkarcz, cliché, fénykép)

előre gondoskodni, vagy a vevőtől előre kikötni az eredeti műtárgynak alkalmoszerű átengedését az utánképzés céljaira. Oly óvatosság, amellyel a művészek a gyakorlati életben ritkán élnek.

Kivétetnek az *arcképek és szoborképmások*, de csakis ha megrendelésre készültek, amely esetben az utánképzés kizárólagos jogköre kezdettől fogva a megrendelőt illeti. E jog a megrendelőnek nem származékos, hanem eredeti joga s így kihalása is a megrendelő halála után igazodik. (L. az 1897 : 1787. és 1901 : 1840. sz. curiai ítéletet és a 185. lapot.) Bitrolható maga által a mű szerzője által is, még a mű szállítása (átadása) előtt is, mivel az utánképzés joga kezdettől fogva a megrendelőt »illeti«.

Kérdés merülhet fel, hogy ha valaki *másnak az arcképét rendeli* meg szoborműben vagy képirásban, kit kell megrendelőnek tekinteni s így ki van jogosítva az utánképzésre? Feltéve mindig, hogy az arcképezett egyén bele nem egyezett. Ugyanez a kérdés a fényképekről szóló 72. §-ban is felmerülhet.

A Szjt. itt megkülönböztetést nem tesz, tehát a szoros jogmagyarázat szerint az arckép megrendelője a jogosult ebben az esetben is és nem az, akit az arckép ábrázol. Holott kétségtelen, hogy a törvény kiinduló pontja a *személyiség védelme* volt az utánképzésekkel üzhető visszaélések ellen. Helyes jogfelfogás szerint senkit sem lehet arra kényszeríteni, hogy személyiségének mását közprédára adja, amire talán testi hibája miatt sem hajlandó.

E hézagot a bírói törvénymagyarázat hivatása kitölteni. Bizonyosan a jog helyes útján jár az, aki hasonló esetben a törvény rációjából merítve az okot, az arckép által ábrázolt egyénnek tulajdonítja a megrendelővel szemben az utánképzés magától átszálló jogkörét. Magára a mű szerzőjére nézve ez egészen közömbös s így e felfogással a Szjt. alapelve (a szerző védelme) érintve nincs.

Egyébiránt ez a kérdés a személyiség immateriális jogainak újabb kérdéseivel is érintkezik s megoldása az ált. polg. törvénykönyv előkészítésénél folyamatban is van.

A NB. Mt. 22. §-a a képmások (Bildnisse) terjesztését és nyilvános kiállítását az arcképezett személy beleegyezéséhez köti. E beleegyezés vélelmeztetik akkor, ha díjért arcképeztette le magát. A védelem az ő halála után 10 évig tart.

A védelem tartama.

65. §. *Egyebekben a jelen törvény 3., továbbá 11—44. §-ai a képzőművészet alkotásaira, illetőleg azok szerzőire és az ilyen műveknek időszaki vagy gyűjteményes kiadásaira is megfelelően alkalmazandók.*

A már közzétett művekre nézve a védelem a 13. §. értelmében ahhoz képest határoztatik meg, hogy a szerző neve a művön ki volt-e téve vagy sem, illetőleg hogy e hiány beiktatás által pótoltatott-e vagy sem.

Építészet, iparművészet.

66. §. *Az építészeti művekre, iparkészítményekre és az iparkészítményeken alkalmazott képzőművészeti alkotásokra a jelen törvény intézkedései nem alkalmazhatók.*

1. *Az építészeti műveket a Szjt. alkotásánál a képviselőház igazságügyi bizottsága a következő indokolással hagyta ki :*

»Az építészeti művekre nem terjed ki a jelen javaslat védelme, mert a kész épületek utánzása, illetőleg lerajzolása nem tekinthető az írói és egyéb művészi alkotások utánzásával azonos bitorlásnak és eddig nemcsak nem részesültek az építészeti művek védelemben az utánzás ellen, hanem az ily védelem szüksége nem is mutatkozott. Az *építészeti rajzok* azonban mint önálló művészeti termékek védelemben részesülnek.«

A 66. §-ban kizárt műfajok :

a) *Építészeti mű* alatt magát az épületet mint kész műtárgyat kell érteni, ideértvén a nyilvános emlékeket, diadalkapukat, közutakat, síremlékeket és efféléket is, amennyiben nem szobrászati alkotások. Az építészeti művek tehát, mint ilyenek, akár homlokzatuk, akár szerkezetük tekintetében sem az utánképzés, sem más bitorló cselekmény ellen

a szerzői jogban védve nincsenek. Még alaprajzuk kivitele ellen sem, ami az építészek állandó és nagyon indokolt panasza. Törvényünk szerint az építési problémák legszebb alaprajzbeli megoldását is akárki keresztülviheti vagy elsajátíthatja.

b) Az *iparkészítmények*, a kézmű- és gyáripár mindenemű alkotásai. Az *iparművészet* is.

c) Az *alkalmazott képzőművészet*, amely olykor a díszítő művészet (dekoratív művészet) néven fordul elő, az iparművészettől abban különbözik, hogy a szobrászati és képírási művek egyes meglepő motivumait az építési művek homlokzataira, oszlopaira, mezőire vagy az iparkészítményekre viszi át, holott a tulajdonképpeni iparművészet az anyagnak és rendeltetésének megfelelő új művészeti formákat alkot.

Az alkalmazott képzőművészet a 61. §. 3. pontja által van elkülönítve az olyan önálló alkalmazásoktól, ahol a képzőművészeti alkotás nincs feldolgozás útján beolvasztva az épület vagy iparcikk díszítő motivumaiba, hanem *utánzás* gyanánt foglal bennük helyet és így védve van. A határvonalat ebben is sokszor csak az alapos hozzáértés bírja megvonni.

Az itt kizárt műfajok alkotásai egyébiránt részint az ált. magánjog, részint az ipari védjegyek oltalmáról szóló 1895 : XLI. és 1890 : II. és a találmányi szabadalmakról szóló 1895 : XXXVII. t.-cikkben találunk, mindenesetre fogytékos védelmet.

Megjegyzendő, hogy amennyiben az itt kizárt művek rajzairól és ábráiról van szó, azok a következő 67. és 68. §-ban már a szerzői jog védelme alá esnek.

Az újabb törvényhozások a két előbbi s részben az utóbbi műfaj védelmét is felvették a szerzői jog keretébe, sőt az elméleti álláspont további kiterjesztésekre is törekszik.

Az 1907. évi NB. Mt. 2. §-a az iparművészeti alkotásokat feltétlenül, az építészeti műveket pedig annyiban vette fel a szerzőjogi védelem keretébe, amennyiben művészeti célokat követnek. Terveiket minden esetben.

Az O. Szjt. 4. §-a a régibb állásponton áll és egyik műfajt sem helyezi általános védelem alá.

ÖTÖDIK FEJEZET.

A föld- és térképek, a természettudományi, mértani építészeti és más műszaki rajzok és ábrák.

67. §. *A föld- és térképekre, természettudományi, mértani, építészeti és műszaki rajzokra és ábrákra, amennyiben azok rendeltetésüknél fogva képzőművészeti alkotásoknak nem tekinthetők, a jelen törvény 1—14. §-ai ; ha pedig rendeltetésüknél fogva képzőművészeti alkotásoknak tekintendők, a jelen törvény 60—66. §-ai megfelelően alkalmazandók.*

68. §. *Nem tekinthető a szerzői jog bitorlásának a rajzok és ábrák felvétele olyan írói munkába, melynél a rajzok és ábrák csak a szöveg értelmezésére szolgálnak — feltéve, hogy a szerző vagy a forrás világosan megnevezett.*

1. *A védelem tárgyai :* a) a föld- és térképek mint kész művek általában : tehát földabroszok, domborképek, földtekék, városok térrajzai és a csillagászati térképek is.

b) *Rajzok és ábrák a 67. §-ban megjelölt nemekben.* Ilyenek közönségesen : az építészeti tervek és rajzok, mérnöki tervek és rajzok ; címerek, gépek, készülékek tervei és ábrái. Továbbá szövéshez és hímzéshez való mintarajzok, díszítési motívumok, plasztikailag kiformált tervminták épületekről és műemlékekről. Anatómiai, állattani és növény-tani ábrák és effélék.

Mindezek a rajzok és ábrák mint megvalósított kész művek már nem esnek többé a Szjt. védelme alá. De mint ábrák és rajzok sem esnek védelem alá az olyanok, amelyek sem természettudományos, sem technikai, sem építészeti jelleggel nem bírnak.

A szabadalmi tárgyak rajzai, amíg többszörözve és közzétéve nincsenek, bár szabadalomszerzés végett már be vannak nyújtva, ha egyébiránt a 67. §-nak megfelelnek, szintén a Szjt. védelme alatt állanak. (L. a szabadalmi tör-

vény életbeléptetéséről szóló 1896 : 573. sz. keresk. min. rendelet 18. §-át.)

2. A védelem terjedelme a 67. és 68. §-ok szerint a következő :

a) *A képzőművészeti* alkotásoknak tekinthető rajzok és ábrák mint képzőművészeti alkotások védetnek. Ilyen lehet pl. valamely épület művészies homlokzatának rajzolt vagy festett terve. A tervezett épület vagy műemlék rajzának és mintájának szobrászati érdekű része vagy egésze. Ilyenek a festő vagy a szobrász első vázlatai is. (Skizzek.)

b) *A természettudomány vagy technikai* rendeltetésű rajzok és ábrák mint írói művek védetnek. A törvény e rendelkezése nem magyarázható tágan. A kir. Curia az árjegyzékeknél szokásos rajzokat, illetőleg képeket azért nem tekintette műszaki (technikai) ábráknak, mivel csak a gépek külsejét mutatják, de nem műszaki szerkezetét is. (L. a 143. lapon az 1. jogesetet.)

c) Kivételek még a bitorlás alól a 68. §-ban megjelölt *átvételek* bármely írói munkába, de csakis a szöveg értelmezése végett és a forrás világos megnevezése mellett. Az »írói munka« jellege és célja közömbös. Egyebekben az ezzel rokon 62. §. 4. pontjánál felhozottak e részben is figyelembe jönnek. (L. a 176. lapon.)

A Szjt. ez utóbbi rendelkezése is sűrű panaszra ad okot, mivel az átvételi engedelem korlátjai fölötté lazák s az építéset, tudományosság és technika szellemi műveit a szerző rovására, a művelődési közérdeket messze meghaladó mértékben teszi közkinccsé. A visszásságokon a reformig a bírói gyakorlat szigora enyhíthet.

HATODIK FEJEZET.

Fényképek.

69. §. *A fényképészet által előállított műnek gépi utánkészése, közzététele és forgalomba helyezése, a 70. §-ban megállapított védelmi idő alatt, az eredeti felvétel szerzőjének kizárólagos jogát képezi.*

Ezen kizárólagos jog feltétele, hogy az eredeti felvétel jogosult levonatainak, vagy utánképzéseinek minden példányán kitüntetve legyen :

1. az eredeti felvétel szerzőjének vagy kiadójának neve, vagy cége és lakhelye ;

2. a naptári év, melyben a jogosult levonat, vagy az utánképzés először megjelent.

A védelem tartama.

70. §. *A jelen törvény által biztosított védelem a fényképeszeti mű szerzőjét vagy annak jogutódját öt évig illeti azon naptári év lefolyásától számítva, amelyben a fényképeszeti felvétel jogosult levonata vagy utánképzése először megjelent.*

Ha a levonat vagy utánképzés nem adatott ki : az öt évi határidő azon naptári év lefolyásától számíttatik, amelyben az eredeti fényképeszeti felvétel történt.

A több kötetben megjelenő művek fényképeire a 16. §. rendelkezései alkalmazandók.

Bitorlás.

71. §. *A fényképeszeti műnek terjesztési szándékkal a jogosult beleegyezése nélkül történt gépi utánképzése, közzététele és forgalomba helyezése a szerzői jog bitorlásának tekintendő.*

Az arckép.

72. §. *A megrendelt fényképeszeti arckép utánképzési joga kizárólag a megrendelőt illeti.*

1. *A fényképeszet szerzőjogi védelmének törvényhozási indokai mint másutt, nálunk is beváltak. A kivételes védelem pajzsa alatt e műiparág valóban előkelő szabad művészté és a műveltség hatalmas terjesztőjévé lett, pedig*

fejlődése még ezentúl is sokat ígér. Ez az oka, hogy az újabb törvényhozások nagyobb védelmet biztosítanak neki, mint amekkorát 1884-ben a magyar Szjt. is adhatott.

A *fényképészeti mű* fogalmi köre egyébiránt az újabb felfedezésekkel jelentékenyen bővült. Új meg új eljárási módok találtattak fel egészen a színes fényképekig és a távolba való fényképezésig és úgy látszik, hogy még további találmányok is várhatók.

Törvényünk szerint *fényképészeti műnek* oly vegytani úton előállított képes ábrázolatot, vagyis eredeti felvételt kell érteni, amelynél az ábrázolást a fényhatás közvetíti. A szerző érdeme az ábrázolt tárgyak vagy személyek kiválasztásában és elrendezésében, valamint az eredmény ki-
eszközlésében van. Hogy ez maga nem művészet, kétségtelen; de mégis a művészeti és a természettudományos készülségnek jelentékeny mértékét igényli. A szerző szellemi munkája tehát maga is méltó a szerzőjogi védelemre.

Maga a *mű* az így előállított ábrázolat, vagy mint a Szjt. mondja: az *eredeti felvétel*. Ennek utánképzett példányai a levonatok, köznyelven: fényképek. Az első felvétel lemeze csak anyaga az ábrázolatnak és nem maga a mű. Ha az anyag meg is semmisül, maga a mű tovább élhet a levonatokban.

A fényképek *többszörözési módjai* a sokszorosító ipari technikájában nagyon sokfélék. A legegyszerűbbek az átlátszó lemezről (üveg, cellulóza) vegyileg felkészített papírosra vetett általánosan ismert másolatok. Ezek közé tartozik a *platinotípia* is. A *diapozitív* üveglemezre vitt pozitív fénykép. A vetítések és a kinematogramm rendes típusai.

A sokszorosító ipar szempontjából fontosabbak azok a levonatok, amelyek tömör típusról készülnek és az irodalmi művek díszai. Ezeknél az eredeti felvétel vagy közvetlenül szilárd lemezre történik, vagy az üveges felvételtől másoltatik rá s vegyi vagy kézi ügyességgel nyomdai mintává (cliché) rögzítetik. Ilyen az *autotípia*, üvegről finom rostély alkalmazásával tömör mintára másolt típus. A *photogravure* kólpra történt felvétel, amelyet vegyi maratással dolgoznak át mintává

s azután részletenkint színeznek is; mint az a színes könyomásmánál történik. A *heliogravure* hasonló eljárás, színezés nélkül. A *fotolitográfia* több kőlapra darabokban történő fényképfelvétel, amelynél az egyes darabokat külön színezik. A *fototípia* a horganylemezre átvitt fényképfelvétel, edzéssel elkészítve; innen *cinkográfia* a neve. A *fotozilográfia* falemezre felvett fénykép, amelyet a fametsző kézügyessége vés ki fametszetté. Ezen eljárásoknak számos alfaja is van. Valamennyi típus nyomás, ritkábban fénymásolás útján többszöröztetik.

2. A szerző joga a 69. §. szerint általában ugyanaz, ami a képzőművészeti alkotás szerzőjének a joga : az utánképzés, a közzététel és a forgalomba helyezés.

A kivételek és megszorítások azonban jelentékenyek s az újabb álláspont szerint részben el is avultak. Ezek a következők :

a) A védelem első feltétele, hogy az eredeti felvétel szerzőjének vagy kiadójának (jogutód) a *neve* vagy cége és *lakhelye*, továbbá a készülés naptári éve minden levonaton vagy utánképzésen ki legyen téve.

b) A védelem időtartama, ha levonat nem adatott ki, az eredeti felvételt követő, ha pedig kiadatott, akkor az első levonat megjelenését követő évvel kezdődő öt év. Ha tehát az első levonat az ötödik év végén jelent meg, a védelem az eredeti felvételtől számított 10 évre kitolható. E védelem túlságos rövideége egyébiránt általánosan el van ismerve s nem felel meg többé a fejlett művészeti iparág jogos érdekeinek.

c) Az arcképeknél az utánképzés (többszörözés) joga nem a mű készítőjét, hanem a megrendelőt illeti. Ha pedig a megrendelő más, mint az arcképezett, e kérdésre ugyanaz illik, ami a 178. lapon a képzőművészeti képmásokról van mondva.

A megrendelő joga a fényképeknél sem leszármazott, hanem *eredeti szerzői* jog.

A kir. Curia ez elvnek megfelelőleg hagyta helyben azon bírói megállapítást, hogy a megrendelő eredeti szerzői

jogához képest a megrendelőre nézve nem a 70. §. öt évi védelmi ideje, hanem az általános védelmi időtartam (11. §.) alkalmazandó. Továbbá, hogy az arcképfelvétel a megrendelő beleegyezése nélkül iparkészítményeken (73. §. 2. bek.) sem alkalmazható. Amely megállapításból elvszerűleg következik, hogy az arckép szabad felhasználás s így más műfajban vagy műnemben való utánzás tárgya nem lehet. Egyébiránt bírói gyakorlatunk elvileg érészben is az ábrázolt személy személyes jogát látszik védeni.

A NB. Mt. a fényképészeti és »a fényképészethez hasonló eljárással előállított« műveket mindenben együtt védi a képzőművészeti művekkel. Szintúgy az arcképeket is. Az arckép terjesztése vagy nyilvános kiállítása azonban csak az ábrázolt személy beleegyezésével történhetik. E beleegyezés vélelmeztetik, ha az ábrázolt személy leképezéséért díjat kapott. A fényképészeti mű védelme a megjelenés évétől, esetleg a szerző halálától 10 évig tart.

Az O. Szjt. a fényképészeti műveket külön szabályokkal és az eredeti felvételtől 10 évig védi. A díjért megrendelt művészeti képmások szerzői joga a megrendelőt illeti. A fényképészeti arcképek joga a szerzőé, de a jog *gyakorlata* az ábrázolt személy beleegyezéséhez van kötve, kivéve a hivatali célokra szolgáló fényképeket.

3. A bitorlási cselekmények a 71. §-ban általában megfelelnek a képzőművészeti művek védelmének, mégis azzal a különbséggel, hogy a törvény csakis a *gépi* utánképzést (többszörözést) tekinti bitorlásnak. A fényképészeti művet, vagy annak levonatát tehát szabad kézzel, rajz, képírás vagy szobrászat útján akárki jogosan utánképezheti. Azonban az ekkép megengedett utánképzés további gépi utánképzése bitorlás, mivel a törvény a műnek terjesztési szándékkal történt *gépi* utánképzését egyáltalán tiltja. (L. a 73. §. 3. pontját.)

Bírói gyakorlat.

1. Arckép-nagyítás.

C. : A Szjt. 72. §-a értelmében a megrendelt fényképészeti arckép utánképzési joga *kizárólag a megrendelőt illeti*. Alperesek tehát azáltal, hogy E. megrendelésére az ő tulajdonát képezett arckép után nagyított alakban új képet készítettek, szerzői jogbitorlást el nem követtek. (1897 : 1787. sz.)

2. Felpereső fényképészeti arcképét alperes iparos, rézlemez

útján csomagoló papirosain és falragaszain többszöröztette. Maga az ábrázolt személy lépett fel és pedig az 5 évi határidőn túl.

Szegedi tsz. : A keresetbőrséget megállapítja, alperest a papirosok használatától *eltiltja*, büntetést rendel. *Indokok* : Az arckép megrendelőjének kizárólagos utánképzési joga nem az eredeti felvétel szerzőjének jogán alapszik, hanem a fényképésszel kötött szerződésből eredő önálló jog ; az arckép jogosulatlan utánképzése esetében, tehát nem a szerző, hanem a fényképészeti arckép megrendelőjének, akit rendszerint a fénykép ábrázol, személyiségi, illetőleg az arckép feletti rendelkezési joga sértetvén meg, a Szjt. 70. és 73. §-ai, amint az a törvény szó szerinti értelméből és annak előmunkálataiból megállapítható, nem alkalmazhatók.

Az eredeti felvétel szerzőjének kizárólagos joga a 69. §. szerint csak a fényképészet által előállított műnek, de nem egyúttal a megrendelt fényképészeti arcképnek... utánképzése, közzététele és forgalomba helyezésére terjed ki, a 70. §. pedig a fényképészeti mű szerzőjét vagy jogutódját illető védelmi időt határozza meg... A megrendelt fényképészeti arcképre vonatkozólag a Szjt. 72. §-a szerint a megrendelőt kizárólag illető utánképzési jog védelme tehát időben korlátozva nem lévén, alpereseknek azon kifogása, hogy felperesnek joga azért, mert a fényképészeti felvétel 10—12 évvel ezelőtt történt, elévült, alaptalan.

Jogi tévedésen alapszik alpereseknek azon érvelése is, hogy a 73. §. eseteiben a fényképészeti arckép szabad felhasználása, illetőleg utánképzése a törvénybe nem ütközik, mert a már kifejtettek szerint a 73. §. rendelkezései a fényképészeti művekre s nem az arcképekre vonatkoznak s mert a rendszerint magáncélokra készült arcképnek a jogosult beleegyezése nélkül bárminő módon, ha mindjárt attól különböző új mű előállítására való felhasználása, utánképzése, közzététele és forgalomba helyezése a megrendelőnek a fényképészeti arcképre szerzett jogait sértő, tiltott cselekményt képez.

C. : Hh. (1901 : 1840. sz.)

3. Alperes felperesnek a királyt ábrázoló jogos fényképfelvételét levelezőlapokon utánképezte és forgalomba hozta. Az eredetin felperes neve, lakhelye és a naptári év ki van téve. (Szjt. 69., 70. §.)

Budapesti tsz. : A bitorlást a Szjt. 71. §-a alapján megállapítja s alperest 50 korona pénzbírságra és 500 korona kárösszegre és jár. ítéli. A 73. §-t mellőzi, mert sem új művet, sem új műfajt, sem iparkészítményt nem talál az utánképzésben.

Budapesti kir. T. : Hh. a pénzbüntetésnek 20 koronára, a kárösszegnek 42 koronára való leszállítása mellett. *Indokok* : ... Kétségtelen ugyan, hogy a képes levelezőlap önmagában véve a fényképtől rendszerint lényegesen elütő önálló iparkészítmény és a fényképfelvételtől különböző új műnek tekintendő. A jelen esetben

azonban az alperes kiadásában megjelent fényképmásolatok, habár levelezőlap-alakban készítették, ily önálló, az eredeti felvételtől lényegesen elütő új műnek, a szó szoros értelmében vett iparkészítménynek nem tekinthetők, mert az nem vitás, hogy ezen levelezőlapok fényérzékeny papírra levont, tehát fénykép módjára előállított *egyszerű másolatai* a felperes által eszközölt eredeti fényképfelvételnek, tehát nem más műfajban vagy műnemben készültek... Minthogy pedig az Ő Felsége által megrendelt arckép utánképzésének joga felperesre nem ruháztatott és így a Szjt. 72. §-ának esete fenn nem forog: az elsőbíróság helyesen állapította meg a bitorlás tényét.

C. : Hh. (1905 : 8852. sz.)

4. Felperes alperes fényképésznél magát lefényképezette. A következő évben, 1903. júl. 14-én, a fényképésznél egy harmadik személy az eredeti lemezről felperes arcképének két példányát rendelte meg és ezt felperes ellen valóperben felhasználta.

Szegedi kir. taz. : Szjt. 71. §-ába ütköző bitorlás miatt a 19. §. alapján 40 korona pénzbüntetésre ítéli s az eredeti felvételi lemez, úgy a két meglevő arckép-példány elkobzását a 21. §. értelmében elrendeli. *Indokok* : Az alperesnek ama ténye tehát, mely szerint a felperes fényképészeti arcképét *felperes beleegyezése nélkül Cs. megrendelésére utánképezte* és annak két példányát *a megrendelőnek átadta*, a Szjt. 71. §-ában körülírt szerzői jog bitorlásának lételemeit teljesen felöleli. Alaptalan az alperes ama kifogása, hogy az utórendelés elfogadása és teljesítése körül még gondatlanul sem járt el. Erészben az alperes amaz állítólag *létező szokásra hivatkozott*, mely szerint férfi arcképének harmadik személy részéről való utánrendelésnél a megrendelést tevő személy megbízotti minőségének igazolására elegendőnek szokott vétetni, ha a megrendelő az eredeti felvétel számát, továbbá annak készítési idejét és a lefényképezett nevét megjelölni tudja, egyúttal pedig kijelenti, hogy az utórendelésre megbízatása van... A fennforgó esetben azonban az alperes által vitatott szokás nem a szerződési viszonyban álló felek, hanem csupán az egyik szerződő fél és az utánrendelést tevő harmadik személy közötti viszonyból fejlődött ki állítólag, ily körülmények között pedig ezen szokásnak a fényképészeti arckép megrendelőjét kizárólag megillető utánképzési jogkörre befolyással nem bírhat.

Szegedi T. : Az elsőbíróság ítélete hh. indokai alapján és még azért, mert a fényképészeti arcképet illetően a Szjt. által védett utánképzési jog, ugyane törvény 72. §-a szerint *kizárólag a megrendelőt*, a fennforgó esetben tehát a felperest illeti, az alperes pedig nem bizonyította, hogy az utánképzést a felperes neki megengedte.

C. : Hh. (1906 : 6531. sz.)

Kivételek a bitorlásból.

73. §. *Nem tekintetik a szerzői jog bitorlásának:*
1. *a fényképnek olyan szabad felhasználása, mely által az eredeti műtől különböző új mű állíttatik elő;*
 2. *a fényképeszeti műnek utáncépzése, ha ez valamely iparkészítményre alkalmaztatik;*
 3. *a fényképeszeti felvételnek más műfajban vagy más műnemben utáncépzése.*

Jogos utáncépzés.

74. §. *Aki másnak fényképeszeti felvételét más műfajban vagy más műnemben utáncépzí, az általa előállított műre nézve a 63. §. értelmében szerzőnek tekintendő.*

75. §. *Egyebekben a jelen törvény 3., 19—44. és 68. §-ai a fényképekre is megfelelően alkalmazandók.*

A bitorlás alól a Szjt. 73. és 74. §-ban tett kivételek általában megfelelnek a képzőművészetekről szóló 62. §. 1. pontjának 63. §. és 66. §-ának.

A más műfajban és műnemben való jogos utáncépzések alatt itt nem a fényképeszet más eljárási módjait (üveg, film, cliché, kő stb.) szabad érteni, hanem a képzőművészet fajait és nemeit, tehát a rajzoló, festő és plasztikai eljárásokat, amelyek a fényképekről meg vannak engedve a jogosult beleegyezése nélkül is. Nincs azonban megengedve a sokszorosító utáncépzés.

Az iparkészítményekre megengedett alkalmazást bírói gyakorlatunk azzal a megszorítással értelmezi, hogy ez pusztán utáncépzés, felillesztés, ráragasztás, vagy ráfényképezés nem lehet. Az iparkészítmény használhatóságán a fényképeszeti mű »alkalmazásának« változtatást kell előidéznie, vagy vele legalább szervesen összefüggő kapcsolatba kell jutnia oly módon, hogy azontúl mint annak alkatrésze szerepeljen.

Szövegmagyarázatul a fényképészeti mű a 75. és 68. §. korlátai közt alkalmazható. Nem tekinthető azonban ilyennek a hírlapoknál és könyveknél szokásos melléklet (karton, műmelléklet, címlap stb.), mivel itt nem »csak« a szöveg értelmezése a cél, hanem rendszerint a nyomtatványnak a fényképészeti mű segítségével való sikeresebb elterjesztése, ami a fényképészeti többszörösítések mai fejlettsége és szépségei mellett az eredeti felvevő vagy az arcképezett személy szerzői jogának kétségtelen sérelme.

A bitorlás általános eseteiről szóló 5. és 6. §-ok egyébiránt a fényképészeti műveknél alkalmazást nem nyernek. Azonban a 71. §-ból és az itt is alkalmazandó 22. §-ból következik, hogy már egyetlen példányban történt jogtalan utánképzés is befejezett bitorlás.

A kereskedelemügyi miniszter 53951/IV. 3. sz. határozata: ... Több oldalról felvettétvén az a kérdés, vajjon a fényképnagyítások, illetve kisebbitések, és a *fényképek fotoemail utánzatai is művészeti termékeknek tekinthetők-e*, a kereskedelmi és iparkamaráktól és szakközegeimtől érészben bekívánt véleményeknek mérlegelése alapján a közigazgatási gyakorlat egyöntetűsége érdekében ezennel kijelentem, hogy a fényképnagyítások, illetve fényképkisebbitések és fényképek *fotoemail utánzatai (reprodukció) művészeti termékeknek nem tekinthetők*, s így ezen termékekre nézve az 1900: XXV. t.-c. 1. §-ának korlátozó rendelkezései alkalmazandók. (L. Közigazg. Döntvénytár, 1907: X. sz. 271. 1.)

HETEDIK FEJEZET.

Általános határozatok. Korábbi művek.

76. §. Ezen törvény 1884. évi július hó 1-ső napján lép hatályba.

Védelme kiterjed azon írói, zenészeti, színi, képzőművészeti, műszaki és fényképészeti művekre is, melyek az érintett idő előtt jelentek meg.

77. §. A jelen törvény hatályba lépése előtt készült példányok, melyeknek előállításá eddig tiltva nem volt, ezentúl is terjeszthetők.

A jelen törvény hatályba lépésekor meglévő tömöntvények és más hasonló készülékek (21. §.), ha előállításuk eddig tiltva nem volt, ezentúl is használhatók.

78. §. *A jelen törvény hatályba lépése előtt jogosan előadott színművek, zeneművek és zenés színművek ezentúl is előadhatók.*

Bírói gyakorlat.

1. A Szjt. életbelépése előtt kihalt szerzői jog.

Budapesti tsz. : Ténykép meg volt állapítandó, hogy a Tentamen névtelenül jelent meg. A névtelenül megjelent művekre nézve a Szjt. 13. §-a utolsó bekezdése szerint a mű első megjelenésétől számítandó 50 évi védelmi időt állapít meg, vagyis csak azon 50 évre nézve ismeri el a szerző kizárólagos jogát. Már pedig a Tentamen névtelenül 1832-ben jelent meg, ettől számítva 50 esztendő tehát 1882-ben már lejárt. Ily körülmények közt az 1884-ben életbe léptetett törvény a Tentamenre vonatkozó jogot és védelmet meg nem állapított, arra a Szjt. 76. §-ának intézkedését is figyelembe véve, védelmét ki nem terjesztette.

C. : Hh. (1902 : 2541. sz.)

2. Alperes a Gaál József »Peleskei nótárius« című bohózatát budapesti színházában 1897. nov. 5-én és később még két ízben előadatta. Felperes jogerős hagyatékátadási végzéssel igazolta, hogy a bohózat szerzői joga neki örökségül bírói úton átadatott. Gaál József 1866. febr. 27-én halt meg.

Budapesti tsz. : Alperest jogbitorlásban, büntetésben és 2246 kor. 14 fill. kárban marasztalja.

Budapesti kir. T. : Felperest elutasítja. *Indokok* : ... Nem vitás a peres felek közt, hogy G. J.-nek »A peleskei nótárius« című bohózata első ízben a Nemzeti Színházban az 1838. évben adatott elő ; ezen idő után pedig ez a bohózat ... Magyarország összes színpadain szabadon adatott elő anélkül, hogy az 1866. február 27-én elhalt G. J. az egyes előadások után bármiféle tantiémeket húzott, vagy hogy a mű szerzői tulajdonjogához bárminemű jogot támasztott volna. A Nemzeti Színház okirattárának elége folytan ma már nem bizonyítható ugyan, hogy G. J. érintett bohózatának előadási jogát mely feltételek mellett ruházta át a Nemzeti Színházra, mindazonáltal a »G. J. emlékezete Szigligeti Edétől« előszavából megállapítható, hogy a színműírók az 1837. év előtt csupán a m. kir. Akad. által kiírt pályadíjakra tarthattak igényt és hogy csupán a pesti Nemzeti Színház megnyitása után, 1837. évi december hó 28-án jelent meg az az okirat, melyben a színház igazgatósága az eredeti színmű- és operairóknak a három előadásból egész jövedel-

met biztosít, a többi előadásokból azonban tantièmet nem kapott a szerző, mely jutalmazási rendszer még az 1840. évben sem változott, amidőn a színház országossá vált és csak 1843-tól kezdve fizettek a színházigazgatók a szerzőknek 5, illetve 10% tantièmet. Ezen körülményeknek és különösen annak figyelembevételével, hogy G. J. érintett bohózatának egyes előadásai után 1843-tól kezdve sem a Nemzeti Színháztól, sem Magyarország egyéb színházaitól tantièmet nem húzott, a vélelem amellett harcol, hogy G. J. ezen bohózatának előadási jogát véglegesen a Nemzeti Színházra ruházta át, annál is inkább, mert Náday Ferenc vallomása szerint ezt a darabot a Nemzeti Színház igazgatósága mindenkor jogmentesnek tekintette. . . . A kérdéses bohózatra nézve megállapítható, hogy az még az 1884: XVI. t.-c. életbelépte előtt *jogosan előadott színműnek* tekintetett és mint ilyen az idézett t.-c. 78. §-a értelmében annak a törvénynek hatálya alá lépte után is jogosan előadható. (1902 : 8969. sz.)

C. : Hh. (1902 : 463. sz.)

Állampolgárság és terület.

79. §. *A magyar állampolgárok műveire a jelen törvény akkor is kiterjed, ha azok külföldön jelentek meg.*

Külföldiek műveire ezen törvény nem alkalmazandó.

Ezen szabály alól kivételnek és a jelen törvény értelmében védelemben részesülnek :

a) *külföldiek azon művei, amelyek belföldi kiadónál jelentek meg ;*

b) *azon külföldiek művei, kik az országban legalább két év óta állandóan laknak és itt folytonosan adót fizetnek.*

80. §. *A jelen törvény alkalmazandó akkor is, ha magyar állampolgár azt magyar állampolgár hátrányára külföldön szegi meg.*

81. és 82. §. *(A II. eljárési részben a 201. lapon.)*

A Szjt. alkalmazásának első alapfeltétele tehát a *magyar állampolgárság*, mely Szent István koronájának egész területére kiterjed. A magyar állampolgárságot az 1879 : L. t.-c. szabályozza. A magyar állampolgárságnak egyáltalán a jogsértés vagy jogcselekmény idejében kell fennforognia.

A magyar állampolgárral a védelem tekintetében a törvény egyenlőeknek tekinti a 79. §. b) pontjában körül-

írt két év óta állandóan bennlakó idegeneket, de nem a 80. §. esetében is. A külföldön magyar állampolgár által magyar állampolgáron elkövetett jogsértés is a Szjt. szerint ítélendő meg.

Ezzel párhuzamos alapelv a *mű belföldön való megjelenése*. A külföldiek művei a Szjt. szerint csak akkor részesülnek védelemben, ha belföldi kiadónál jelentek meg, nem akkor is, ha belföldön maguk adták ki, tették közzé, vagy helyezték forgalomba.

Mennyiben van ezen alapelvektől *eltérésnek* helye, a munka II. részében foglalt nemzetközi szerződések határozzák meg.

Bírói gyakorlat.

1. A társszerzők közül csak az egyik magyar állampolgár.

C. : Igaz ugyan, hogy elsőrendű felperes, aki a szerzői jog tekintetében Magyarországgal *viszonosságban nem álló külföldi állampolgára*, a Szjt. 79. §-a értelmében művét illetőleg a magyar törvény oltalmát igénybe nem veheti és ez alapon saját személyében kereseti joggal nem bírván, helyesen utasítottatott el, de másrészt kétségtelen az is, hogy *másodrendű felperes mint magyar honos* a törvény 28. §-a szerint keresettel felléphet és hogy ez a joga a 79. §. értelmében a külföldön megjelent művére is kiterjed. Tekintettel már már most arra, hogy a Szjt. 1. és 52. §-ai értelmében abban az esetben is, ha *egy műnek több szerzője van* és az egyes szerzők részei el nem különíthetők, ellenkező megállapodás hiányában a mű többszörözésére, közzétételére és forgalomba helyezésére a *szerzők mindegyike feljogosítottnak tekintendő* és ettől a jogtól szerzőtársa jogának esetleges nemlétezése vagy megszűnte sem fosztja meg; kétségtelen, hogy a szerzői jognak panaszlott bitorlása miatt *másodrendű felperes egymagában is kereseti joggal bír*. Minthogy pedig a szerzők meg nem osztható jogai az egész műre vonatkozáva, a dolog természetéből folyólag csak egységes megbírálásnak képezhetik tárgyát: másodrendű felperes kereseti jogát megállapítani és e per érdemleges eldöntését elrendelni kellett. (1901 : 852. sz.)

2. Megelőző jogkihálás.

Budapesti tsz. : A Szjt. 1. §-a állapítja meg a szerzői jog terjedelmét és körét, vagyis magát a jogot. Ugyanazon törvény 76. §-ának 2. bekezdésében kiterjeszti ezen intézkedést a törvény életbelépte előtti időben megjelent művekre is. Átmeneti intézkedést a törvény nem tartalmaz. Világos ezekből, hogy jelenleg *úgy a törvény életbeléptetése előtt megjelent és írott, valamint életbeléptetése után megjelent*

és írott munkákra vonatkozólag csak egy egységes jog létezik, az a jog, amit a törvény 1. §-ában megállapít. Amennyiben tehát a törvény életbelépte előtt megjelent műre nézve a törvény által meghatározott védelmi idő már a törvény életbelépte előtt lejárt, azon műre a törvény védelmét, vagyis jogot már meg sem állapított.

A törvény 76. §-a 2. bekezdésének helyes értelme, összevetve azt az 1. §-al, tehát csak az lehet, hogy a törvény védelme az előbb megjelent művekre csak annyiban terjed ki, amennyiben arra nézve a törvény feltételei fennforognak, de másrészt ezen kiterjesztés kétségtelenné teszi azt is, hogy a megelőzőleg megjelent művek, ettől eltekintve, más törvényes oltalom alá nem is helyeztetek, vagyis más alapon, mint az 1884 : XVI. t.-c. alapján más szerzői jog nem érvényesíthető.

C. : Hh. (1902 : 2541. sz.)

MÁSODIK RÉSZ.

ELJÁRÁS.

I. Az 1884: XVI. t.-c. eljárási része.

Hatáskör.

25. §. *Úgy a kártérítési igények megállapítása, mint a jelen törvényben meghatározott büntetések kiszabása, beleértve az elközbzás elrendelését is, a polgári bíróságok hatásköréhez tartozik.*

Illetékesség.

26. §. *A sértett fél ügyét a bitorlás elkövetésének helyére nézve illetékes első folyamodású kir. törvényszéknél vagy azon első folyamodású kir. törvényszéknél indíthatja meg, mely a panaszlottnak személyes bírósága.*

Bírói gyakorlat.

A forgalomba hozatal mint elkövetési cselekmény bírósága.

Alperes a peres képzőművészeti mintának megfelelő plakátokat Budapesten eladott. Felperes ezért a budapesti törvényszéknél perli.

Budapesti tsz.: A kereset elbírálása a Szjt. 26. §-a értelmében ennek a tsz.-nek az illetékessége alá tartozik, mert a felperes szerint a jogosulatlan terjesztés e kir. tsz. területén követtetett el.

Budapesti T.: Hh. indokai alapján és még azért, mert a Szjt. 60. §-a értelmében a képzőművészet alkotásának utánképzése, közzététele, forgalomba hozatala a mű szerzőjének kizárólagos joga... az ekként véghez vitt bitorlás pedig ott tekintendő elkövetettnek, ahol a forgalomba hozatal megtörtént... (1907: 3137. sz.)

Magánindítvány.

27. §. Az eljárás csak a sértett fél kérelmére indíttatik meg.

A sértett fél az első folyamodású bíróság által hozott ítélet közlése előtt kijelentheti, hogy a panaszlottnak a megbüntetését nem kívánja. Ilyen kijelentés esetében büntetésnek helye nincsen.

Felperesség.

28. §. A szerzői jog bitorlása miatt keresetet indíthat az, akinek szerzői vagy kiadói joga megsértetett, vagy veszélyeztetve van.

A már közzétett műveknél az ellenkező tényállás igazolásáig az tartandó szerzőnek, aki a művön szerzőül meg van nevezve.

Az álnév alatt, vagy a szerző nevének kitétele nélkül megjelent műveknél, ha a kiadó megnevezve nincsen, a művön kijelölt bizományos van jogosítva a szerzőt illető jogok érvényesítésére. A művön megnevezett kiadó, illetve bizományos, az ellenkező tényállás igazolásáig, az álnév, vagy a meg nem nevezett szerző jogutódának tekintetik.

Bírói gyakorlat.

1. A kir. Curia gyakorlata szerint a szerző, ha jogait másra át is ruházta, művének bitorlása miatt mint felperes a maga eredeti jogán is felléphet s így alperes a szerző felperességét e címen sikerrel nem kifogásolhatja. Kivéve, ha a szerző az átruházásnál a bitorlás üldözésének jogáról is lemondott.

Győri T. : Az a kérdés, hogy felperesek az általuk szerzett színmű nyilvános előadására vonatkozó jogukat B. F.-re s megelőzőleg másokra átruházták-e vagy sem? a felperességi jog elbírálásánál a jelen perben közömbös; mert a nyilvános előadás jogának átruházása egymagában, ellenkező megállapodás nélkül, nem szünteti meg a szerzőnek azt a jogát, hogy a szerzői jog bitorlását üldözheti. Azt pedig, hogy felperesek ezen jogukról lemondottak volna, alperes nem is állítja.

C. : Hh. (1903 : 6497. sz.)

2. Alperes csődje esetén magát a közadóst személyesen kell perbevonni.

C. : Szerzői jog bitorlása miatt folyamatba tett per maga a bitorló közadás, nem pedig a csódtömeg ellen teendő folyamatba, mert azzal, hogy a törvény az ezen cselekmény fölötti bíraskodást a polgári bíróságok hatáskörébe utalja, annak büntetőjogi természete meg nem szűnik. (1892 : 530. sz.)

3. Bizonyítás népdalnál.

Budapesti tsz. : A Szjt. 28. §-ában foglalt azzal a rendelkezéssel szemben : mely szerint a már közzétett műveknél az ellenkező tényállás kimutatásáig az tartandó szerzőnek, aki a művön szerzőnek meg van nevezve ; alperest terheli a bizonyítás, hogy a felperes dala a népköltészet terméke.

Budapesti T. : Hh. Annak bizonyítása, hogy a kérdéses dalt 1882-ben felperes tette le (hangjegyre) nem zárja ki annak a lehetőségét, hogy az már előbb közkeletű népdal volt. (1898 : 1042. sz.)

C. : E kérdés nincs fellebbezve. (1898 : 4540. sz.)

4. Jogi személy mint alperes.

Budapesti tsz. : A jogi személy, mint ilyen, a törvény által cselekvőképességgel ruházta fel, jogok szerzésére és kötelezettségek vállalására képesnek tekintendő, nincs kizárva tehát jogilag az sem, hogy törvény vagy alapszabályszerűleg akaratnyilvánításának — őt kötelezőleg — közvetítésre hivatott természetes személyek cselekményei vagy mulasztásai — amennyiben ezek a képviselőtkörben mozognak — a jogi személy felelősségét állapítják meg. A »Tentamen« című munka kiadójaként tényleg alperes a M. Tud. Akadémia, tehát jogi személy szerepel, amennyiben tehát ezen szereplésével mások jogait sérti, ezen jogsérelemért kárpótlással a jogi személy tartozik. A kérdéses mű többszörözését, közzétételét, forgalomba helyezését ezek szerint alperes jogi személy eszközölvén, ezeknek jogtalansága esetén a bitorlást is alperes jogi személy követte volna el.

C. : Hh. (1902 : 2541. sz.)

5. A bizományos rendszerint nem lehet felperes.

Budapesti tsz. : Igazoltnak vette azt a tsz., hogy felperes a kérdéses dal tekintetében csak bizományosa volt a szerzőnek. Ezzel szemben felperes tehát nem hivatkozhatik sikerrel a kiadványon levő »kiadói« jelzésre, mert a Szjt. 28. §-a szerint a védelem csak a szerzővel szemben állapítható meg különben is. Felperest ezen az alapon utasította el a tsz.

Budapesti T. : Hh. azért is, mert a Szjt. 28. §-ának utolsó bekezdése értelmében a bizományos a szerzőt illető jogok érvényesítésére csak álnév alatt vagy a szerző nevének kitétele nélkül megjelent műveknél van jogosítva, minélfogva a felperes, bizományosi minőségéből kifolyólag, ehhez joggal nem bír.

C. : Hh. (1902 : 5989. sz.)

6. A külföldi kiadó felperessége.

Budapesti tsz. : ... A lefordított (franciaországbeli) mű címlapján szerző a fordítás jogát magának fenntartotta s figyelemmel arra, hogy a fordítás közzététele az eredeti mű megjelenésétől számítandó egy esztendő alatt megkezdett, úgy figyelemmel arra, hogy az irodalmi mű az 1866. dec. 11-én kelt egyezmény kívánalmának megfelelőleg az osztrák-magyar követségnél 1890. febr. 1-iki kelettel bemutatva lett, alperesek alaki kifogásának hely nem volt adható. I. r. felperes keresetössége tekintetében emelt kifogást alaposnak tekinteni nem lehetett, mert a Szjt. 79. §. a) pontja értelmében alkalmazható ugyanazon törv. 28. §-a alapján keresetet indíthat az is, akinek kiadói joga sértetett meg, hogy pedig I. r. felperes a kérdéses mű eredetijének kiadója volt, alperesek nem vonják kétségbe a felperesek közötti jogviszony s a kereseti összeg mikénti felosztása pedig alperesekre közömbös.

C. : Hh. (1903 : 2744. sz.)

7. Felperes tárcacikkét egy lap jogtalanul utánanyomta. Alperességbe vonta : I. a lapszerkesztőt, II. a lapkiadó részvénytársaságot, III—VI. az utóbbi igazgatósági tagjait.

Pozsonyi tsz. : I. és II. alperest marasztalja.

Pozsonyi T. : Csak a II. alperest (kiadót) marasztalja ... Az igazgatósági tagok nem vonhatók külön is perbe, mivel felperes nem bizonyította, hogy az igazgatóság tagjai a lapra vonatkozó jogaik és kötelességeik gyakorlása körül mulasztást követtek volna el, melynek folytán a keresk. törv. 189. §-a alapján kártérítési kötelezettségük megállapítható lenne.

C. : I. és II. r. alperest marasztalja. Egyebekben hh. (1904. 2602. sz.)

8. Együtt-felelősség színmű előadásánál.

Felperes szerzőknek színművét (Im weissen Rössl) alperes színházi intendáns és igazgató jogosulatlanul előadatta.

C. : ... Alperesek, mint a k—i színház intendánsa és igazgatója eszerint egy műintézetnek vezetői, oly állást foglalnak el, melynek természetéből alaposan következtethető, hogy a színháznál a mindenkori műsor (repertoire) megállapítása mindkettőjük hatáskörébe egyaránt tartozik ... mihez képest bizonyítottan kellett elfogadni azt, hogy a jogosulatlan előadást az alperesek együttes közreműködéssel eszközölték. (1904 : 4728. sz.)

9. Hírlapkiadó felelőssége.

Felperes a lap kiadótulajdonosával egyben a két szerkesztőt is perbe vonta, akik a ténymegállapítás szerint felperes német regényét lefordították és a hírlapban közzétették. A C. csak a kiadót marasztalta el.

C. : A regénynek II—III. r. alperesek által eszközöltetett fordítása s ennek a lap regénycarnokában a felperes beleegyezése nélkül

történt közzététele a II—III. r. alperesek ellenében a szerzői jog bitorlásának tekinthető nem lévén, ezen alperesekre vonatkozólag a másodbíróságnak a felperest keresetével elutasító rendelkezése ezen okoknál fogva helyben volt hagyandó. (1906 : 1039. sz.)

10. Szerzői jog az özvegyi jogban.

Budapesti T. : Az M) alatti közokirattal kimutattatván, hogy I. Miklós szobrászművész meghalt és felperes az elhalt művésznak az özvegye, kétséget sem szenvedhet, hogy őt, még ha a hagyaték állagához való jog meg nem illetné is, annak haszonélvezete özvegyi jogánál fogva megilleti, őt illeti tehát hátrahagyott szoborműnek többszörözéséből az özvegyi jog tartama alatt befolyó jövedelem ; minél fogva ezen jövedelem megcsonkításából származó kártérítési igényt érvényesíteni jogában áll...

C. : Hh. (1896 : 1886. sz.)

11. Több alperes.

C. : A budapesti kir. T. indokaiból hh.

A szerzőjogról szóló 1884 : XVI. t.-c. értelmében követendő eljárás tárgyában 1684/1884. sz. a. kelt igazságügyminiszeri rendelet értelmében egy keresettel több személy akkor is perelhető, ha az különböző jogalapon indítatik. (1904 : 5563. sz.)

Bírói belátás.

29. §. *A szerzői jog bitorlása miatt megindított perekben a bíróság, a szándékosság és gondatlanság, továbbá a kár és gazdagodás ténye és mennyisége felett, a fennforgó körülmények alapján saját belátása szerint határoz.*

Bírói gyakorlat.

A bírónak adott eme felhatalmazás nem ugyanaz, ami a későbbi keletű 1893 : XVIII. t.-c. 64. és a büntető perrendtartás 324. §-ában foglaltatik.

A bitorlás cselekményeinek bizonyításánál a bíró a polgári perrendtartás szabályaira van utalva. Ellenben a *szándék* és *gondatlanság*, a *kár* és *gazdagodás* kérdéseiben, akár a tények megállapítása, akár az összeg mennyisége tekintetében a szerzőjogi bíró e §-ban széleskörű arbitriummal van felruházva. Bíróságaink ezzel a felhatalmazással következetesen éltek is, ami az eskü által való bizonyítást e perekből csaknem egészen kiszorította.

Szakértők.

30. §. Ha olyan műszaki kérdések merülnek fel, melyek a bitorlás tényének megállapítására befolyással vannak, a bíróság szakértőket hallgathat meg.

31. §. Budapesten és Zágrábban tudósokból, írókból, művészekből, könyvkereskedőkből, nyomdászokból és más alkalmas egyénekből állandó szakértő-bizottságok alakítandók, melyek a bíróság által eléjük terjesztett kérdésekben véleményt adni kötelesek.

32. §. Ezen bizottságok elnökeit és tagjait a válás- és közoktatásügyi kir. miniszter, illetőleg Horvát-Szlavonországok bánja hat évre nevezi ki.

A bizottsági tagok egyszersmindenkorra szakértői esküt, vagy ezt pótló ünnepélyes bizonylást tesznek.

33. §. A bizottságok véleményüket a megkereső bíróság által tett kérdésekre a közölt adatok alapján adják meg.

34. §. A bizottság üléseire minden tag meghívandó.

Érvényes határozat hozatalához, az elnökkel együtt, legalább öt tag jelenléte szükséges.

A bizottság ügyrendjét az igazságügyi, a vallás- és közoktatásügyi miniszter és Horvát-Szlavonországok bánja egyetértőleg állapítják meg.

35. §. A bizottság a véleményadásért díjt számíthat fel, a díj megállapításánál a bíróság a polgári törvénykezési rendtartás szabályai szerint jár el.

A szakértő-bizottság Ügyrendje alább a 202. lapon.

Beiktatás.

42. §. Az iktatókönyv, melybe a beiktatás a 7., 13., 55. és 66. §-ok határozatainak megfelelően történik, a földmívelés-, ipar- és kereskedelmi kir. minisztériumnál vezetetik.

43. §. A beiktatás az érdekeltek szóbeli vagy írásbeli kérelmére, a jogosultság vagy a bejelentett tények valódiságának előleges vizsgálata nélkül történik.

44. §. Az iktatókönyvet mindenki megtekintheti és követelheti, hogy abból részére hiteles kivonatokat állíttassanak ki.

A beiktatások a földművelés-, ipar- és kereskedelmi miniszter által meghatározandó közlönyben közzétételnek.

A Horvát-Szlavonországok területén megjelent, valamint a horvát-szlavonországi illetőségűek által a külföldön kiadott munkákra vonatkozó beiktatások, az említett közlönyön kívül, a Horvát-Szlavonországok területén megjelenő s azon országok bánja által kijelölendő közlönyben is közzétételnek.

A beiktatásnál követendő eljárásnak rendeleti úton való részletes szabályozásával a földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter bízatik meg.

A beiktatási eljárás alább a 205. lapon.

Záradék.

81. §. A jelen törvény értelmében követendő eljárásnak rendeleti úton szabályozásával a kir. igazságügy-miniszter, illetőleg a horvát-szlavon-dalmátországi bán bízatik meg.

82. §. Ezen törvény végrehajtásával az igazságügyi, a földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi, a vallás- és közoktatásügyi kir. miniszter, illetőleg a horvát-szlavon-dalmátországi bán bízatik meg.

II. A szakértő-bizottság ügyrendje.

A m. kir. igazságügyminiszter 1897. évi 10.847. sz. rendelete. A szerzői jogról szóló 1884. évi XVI. t.-c. 31. §-a szerint alakított szakértő-bizottság ügyrendje.

1. §. A szerzői jogról szóló 1884. évi XVI. t.-c. 31—35. §-ai szerint alakított szakértő-bizottságoknál az igazgatási teendőket az elnök látja el. Ő közvetíti az érintkezést a bíróságokkal, a vallás- és közoktatásügyi miniszterrel, illetőleg a horvát-szalvonországi bánnal és szükség esetén az egyéb hatóságokkal is.

Az elnököt akadályoztatása esetében az alelnök helyettesíti.

2. §. A bizottsághoz intézett megkeresvényeket vagy egyéb beadványokat az elnök veszi át s intézkedik, hogy azok az iktatókönyvbe vezetessenek. Az iktatókönyv a következő rovatokat foglalja magában:

a) a beadvány száma, b) a beadvány érkezésének ideje, c) a megkereső bíróság neve, d) a perben álló felek nevei, e) a felmerült műszaki kérdés természete (írói, zene-, képzőművészeti, fényképezési kérdés), f) az előadó neve, g) a kiadás ideje, h) az irattári szám, i) jegyzet.

Az iktatókönyv mindenik év végével lezárandó.

3. §. Az iktatókönyvi szám s a beérkezés napja a beadványon s mellékletein kitüntetendő.

4. §. A beiktatás megtörténte után az elnök az olyan beadványt, amely a szakértő-bizottság közreműködését szükségessé teszi, a fennforgó szakkérdés természetének figyelembevételével általa kijelölendő bizottsági taghoz küldi oly felhívással, hogy arra vonatkozólag véleményét 3—8 napi határidő alatt írásban kidolgozni, az ügynek előadására elkészülni, és ha elkészült, ezt az elnöknek tudtára adni szíveskedjék.

Egyéb beadványokat az elnök saját hatáskörében intézi el.

5. §. Mihelyt az előadásra felkért tag jelenti, hogy az előadásra elkészült, az elnök a bizottság azon tagjaiból, akik a fennforgó kérdésben, ahhoz képest, amint az az irodalom, a zene, a képzőművészet, a fényképezés, vagy a nyilvános előadások körébe vág, szakértő véleményt adni illetékesek, szaktanácsot jelöl ki, mely, az előadót is beleszámítva, öt-hét tagból állhat. Egyszersmind az elnök kitüzi a szaktanács ülésének idejét és helyét.

6. §. A szaktanács ülésére nemcsak a tanácsba kijelölt tagok, hanem a szakértő-bizottság összes többi tagjai is meghívandók és ha nyilatkozni kívánnak, véleményük meghallgatandó, szavazati joga azonban csak a szaktanács kijelölt tagjainak van.

Határozathozatalra legalább öt szavazó tag jelenléte szükséges. Ha a kijelölt tagok közül valaki a kitűzött időre meg nem jelenne, a bizottság elnöke jogosítva van helyette más tagot jelölni.

7. §. Ha a bizottsági elnök a kijelölt szaktanácsnak maga is szavazó tagja, akkor a tanácsülésen ő elnököl, különben pedig a tanács megalakítása alkalmával a kijelölt szavazó tagok egyikét egyszersmind a tanácsbeli elnöklésre is felkéri.

8. §. Az ülések nem nyilvánosak.

9. §. Az előadó véleménye írásba foglalandó s akként szerkesztendő, hogy ha elfogadtatik, lehetőleg változatlan szöveggel vétethessék fel a jegyzőkönyvbe.

10. §. Az előadó véleményének meghallgatása után a szaktanács elnöke az eldöntendő kérdést megvitatás alá bocsátja. Ha az előadó javaslatától eltérő vélemény nyilvánul, a kérdés szavazás útján döntetik el. A szavazás nyíltan történik; mindenkinek joga van szavazatát indokolni, valamint a tanácskozás folytán nyilvánított véleményétől, ha más meggyőződésre jut, eltérőleg szavazni, míg az elnök a határozatot ki nem mondotta.

11. §. A tanácselnök a határozatot a szavazati joggal bíró tagok többsége által elfogadott vélemény szerint mondja ki.

Ha a szavazatok száma szerint a két vélemény közül egyik sem nyerné el a többséget; a kérdés azon vélemény szerint döntetik el, amelyhez az elnök szavazatával hozzájárult.

12. §. Ha a tanácskozás során kettőnél több elágazó vélemény merülne fel, az elnök a tanácskozást egyes részletes kérdések szerint különíti el s minden egyes részletes kérdés iránt azok természetszerűnti rendjének megfelelő sorban külön szavazást rendel. Az így kimondott részletes határozat a további kérdések feletti tanácskozás alapjául szolgál.

13. §. Az ellenvélemények és módosítványok indítványozói — amennyiben az ülés folyama alatt indítványukat írásba nem foglalják — tartoznak azt az ülés után 24 óra alatt írásban beadni.

14. §. A tanács üléseiről jegyzőkönyv vezetetik, melynek felzetén az ülés napja, az elnök és a megjelent tagok,

továbbá a jegyző neve, szövegében pedig a fennforgó ügy rövid kivonata és a hozott határozat szószerint foglaltatik.

15. §. A jegyzőkönyveket és a határozatok szövegét a bizottság jegyzője fogalmazza, s a tanácselnök és az előadó hitelesítik.

16. §. Ha a határozat egyhangúlag hozatott, ez a jegyzőkönyvben megemlítendő; midőn azonban a vélemények akár az ügy érdemére, akár az indokolásra nézve eltérők, az ellenvélemény indokaival együtt a jegyzőkönyvbe beírandó s egyszersmind feljegyzendő, hogy a határozat és az ellenvélemény kinek indítványára és a szavazatok mily alakulásával keletkezett.

17. §. A bizottság kiadványait a bizottság elnöke vagy ennek helyettese írja alá.

A kiadványhoz, ha az a bíróság által előterjesztett kérdésre az érdemleges válasziratot képezi, minden esetben a tanács jegyzőkönyvének, illetve a vonatkozó határozatnak hiteles másolata csatolandó.

18. §. Az iratok és kezelési könyvek, a bizottság megállapodása szerint, az elnök vagy az alelnök őrizete alatt állanak, aki a bizottság irodai teendőinek elvégzésére alkalmas egyént is fogad, kinek díját a bizottság állapítja meg.

19. §. A bizottsághoz jegyzőt, ki szavazási joggal nem bír, a vallás- és közoktatásügyi miniszter, illetve Horvát-Szlavonországban a bán rendel ki a hatóságaik alatti hivatalok vagy intézetek fogalmazó-személyzete köréből. A kirendelt hivatalnok esetleges jutalmazásáról, a bizottsági elnök meghallgatása után, szintén a vallás- és közoktatásügyi miniszter, illetve a horvát-szlavonországi bán gondoskodik.

20. §. A bizottság teendőivel járó személyi és dologi kiadások a bizottság által felszámított és a bíróság által megállapított (törvény 35. §.) s az elnök által kezelt díjakból fedeztetnek. Az ezen kiadások fedezése után fennmaradt pénzüsszeg tiszteletdíjként időről időre a bizottság tagjai között osztatik fel.

Az elnök és az előadó tiszteletdíja ülésenként 10 forintnál, a bizottsági többi tagoké pedig 5 forintnál nagyobb nem lehet.

21. §. A budapesti bizottság hivatalos pecsétül Magyarország címerét használja, ezen körirattal: »Szerzői jogi szakértő-bizottság Budapesten«; a zágrábi bizottság pedig Horvát-Szlavon-Dalmátország címerét, fölötte szent István koronájával, ezen körirattal: »Szerzői jogi szakértő-bizottság Zágrábban«.

III. A beiktatási eljárás.

A kir. földmívelés-, ipar- és kereskedelmi miniszter 1884 : 28.672. sz. rendelete a szerzői jogról szóló 1884. évi XVI. törvénycikkben meghatározott beiktatásra szolgáló iktatókönyv tárgyában.

(Módosítás alább a 208. lapon.)

A szerzői jogról szóló 1884. évi XVI. törvénycikk 44. §-ában nyert felhatalmazás alapján a következőket rendelem :

Az iktatókönyvről.

1. §. Az iktatókönyv, melynek mintarovatai ezen rendeletnek kiegészítő részét képezik, két részből áll.

Az első rész szolgál a fordítási jog védelmére célzó bejelentéseknek ; a második rész az álnév alatt vagy a szerző nevének kitétele nélkül megjelent, illetőleg nyilvánosan előadott művek szerzőinek vagy ezek jogutódainak biztosított jogok védelmére célzó bejelentések beiktatására.

A bejelentésekről.

2. §. A bejelentéseknek következő adatokat kell tartalmazni :

I. A fordítási jog védelmére célzó bejelentéseknek (1884. évi XVI. t.-c. 7. §.) :

1. a bejelentő nevét, polgári állását és lakhelyét ; 2. az eredeti mű teljes címét, a kötetek és lapok számának megjelölését ; 3. azon év megjelölését, melyben az eredeti mű megjelent ; 4. a szerző nevét, polgári állását és lakhelyét ; 5. azon nyelvnek (nyelveknek) megjelölését, amelyre (melyekre) a fordítási jog fenntartatott ; 6. bejelentését annak, hogy a mű fordítása :

a) mikor kezdetett meg ; b) mikor lett befejezve.

II. Az álnév alatt vagy a szerző nevének kitétele nélkül megjelent, illetőleg nyilvánosan előadott művek védelmére célzó bejelentéseknek (1884 : XVI. t.-c. 13., 55., 65. §-ai) :

1. a bejelentő nevét, polgári állását és lakhelyét ;

2. az eredeti mű teljes címét, nemét és szabatos megjelölését, írói és zeneműveknél a kötetek vagy füzetek és lapok számának megjelölését ;

3. azon év megjelölését, melyben az eredeti mű megjelent vagy nyilvánosan először előadatott. Színműveknél és zeneműveknél az első nyilvános előadás napja is bejelentendő ;

4. a szerző álnévét, vagy megjelölését annak, hogy a mű a szerző nevének kitétele nélkül jelent meg, vagy lett nyilvánosan előadva ;

5. a mű szerzőjének nevét, polgári állását és lakhelyét.

Az eljárásról.

3. §. A bejelentés alkalmával az eredeti és fordított művek egy-egy példánya — képzőművészeti tárgyknál a műnek fényképe — a földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi minisztériumnál letétmenyezendő, miről az illetőnek elismervény adatik.

4. §. Az iktatókönyvbe eszközölt minden beiktatás a földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi minisztérium által kiadott »Központi Értesítő«-ben, a Horvát-Szlavonországok területén megjelent, valamint a horvát-szlavonországi illetőségűek által a külföldön kiadott munkákra vonatkozók pedig azonkívül még a Zágrábban megjelenő »Narodne Novine« című lapban is közzététetni fognak.

5. §. Az 1884. évi XVI. törvénycikk 44. §-ának 3. kikezdésében említett művekre vonatkozó bejelentések a horvát-szlavon országos kormány útján is betérjeszthetők a földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi minisztériumhoz. Ily bejelentések a földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi minisztériumnál magyar nyelvre lefordíttatván, ezen szövegben tételnek közzé a »Központi Értesítő«-ben s kihirdetésük után eredetiben, valamint a horvát-szlavonországi illetőségűek részéről a földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi minisztériumhoz közvetlenül tett bejelentések hivatalos másolata szintén azok kihirdetése után beiktatási záradékkal ellátva, a »Narodne Novine« című lapban közzététel végett, a horvát-szlavon országos kormányhoz küldetnek.

6. §. Az iktatókönyvből a kivonatok kiállításáért díj nem követelhető, és a kivonatok az azokat kívánók terhére 50 krajcáros bélyeggel elláttatnak.

Utasítás

az 1884. évi XVI. t.-c. értelmében vezetendő iktatókönyv kezelése tárgyában.

1. §. A szerzői jog biztosítására célzó bejelentések elfogadásával a minisztérium egyik tisztviselője bizatik meg.

2. §. A megbízott tisztviselő kötelessége meggyőződni arról, vajjon a tett bejelentés magában foglalja-e a beikta-

tásra vonatkozó rendelet 2. §-ában előírt adatokat és hiányok esetében erről jelentést tesz.

3. §. Minden bejelentésről, történjék az akár előszóval, akár írásban, a mellékelt minta szerinti bejelentési ív szerkesztendő, mely a bejelentő fél és a megbízott tisztviselő sajátkezü aláírásával ellátandó.

Írásbeli bejelentéseknél a fél aláírását a bejelentő iraton levő aláírás pótolja.

4. §. A beiktatást egy a minisztérium kiadóhivatalából kirendelt díjnak a 3. §. értelmében felvett bejelentési ív alapján eszközli és a megbízott tisztviselő kötelessége a beiktatás helyességéről meggyőződni és azt minden egyes esetre nézve a »Megjegyzés« rovatba sajátkezü névbejegyzés által igazolni.

5. §. Az I. számú iktatókönyv minden lapjára két-két műre vonatkozó bejelentések iktatandók olyképpen, hogy a lapok már előre kettős vonallal két egyenlő részre osztatván, mindenik osztályzat felső része egy-egy mű fordítása megkezdésének beiktatására fordíttatik s ezen beiktatás az összes rovatokat átmetsző egyes vonallal aláhuzatván, az ugyanazon műre vonatkozó későbbi bejelentés bejegyzésére szánt rész a fordítás befejezésének esetleges beiktatására lesz fordítandó. A fordítás megkezdése a folyó iktatói szám és az 1. alszám alatt, a fordítás befejezése ugyanazon folyó szám és 2. alszám alatt iktatandó.

A II. számú iktatókönyvbe a beiktatások folyó számok alatt eszkozlendők és minden beiktatás az összes rovatokat átmetsző kettős vonallal aláhúzandó.

6. §. A kiadói díjnak készíti továbbá a kihirdetés végett nyomdába adandó kivonatokat, a horvát bánhoz küldendő másolatokat és a felek által kért bizonyítványokat, melyeknek helyességét a megbízott tisztviselő sajátkezü aláírásával igazolni köteles.

A bizonyítványok mintája képezi ezen utasítás második mellékletét.

7. §. A kihirdetés megtörténte, valamint a »Központi Értesítő« azon száma, melyben a kihirdetés eszkozlötetett, úgy a bejelentési ívre, valamint az iktatókönyv »Megjegyzés« rovatába feljegyzendő.

8. §. A megbízott tisztviselő biztosan zárható szekrényvel láttatik el, mely a hivatalos órákon kívül mindig bezárva tartandó s ebben őriztetnek általa :

a) az iktatókönyvek ;

b) minden egyes mű bejelentésére vonatkozó külön irat-

csomag, mely az iktatókönyv sorszámaival ellátandó, — sorrendben.

Ezen csomagokban elhelyezendő minden ugyanazon mű bejelentésére vonatkozó ügyirat, s köztük a »Központi Értesítő« azon számának egy példánya, melyben a kihirdetés eszközöltetett és amennyiben ez lehetséges, a bejelentések alkalmával átvett eredeti és fordított művek, valamint fényképek. Terjedelmesebb művek az iktatókönyv sorszámaival ellátva, külön elhelyezendők s ezen körülmény a bejelentési ívre feljegyzendő.

9. §. A bejelentés alkalmával átvett művekről és fényképekről adandó elismervények mintája képezi ezen utasítás harmadik mellékletét.

10. §. A megbízott tisztviselő eljárásánál az 1884. évi XVI. t.-cikknek, az iktatókönyv berendezése és vezetése tárgyában mai napon ugyanezen szám alatt kibocsátott, valamint jelen rendeletnek intőzkedéseit figyelembe venni és teljesíteni köteles és eljárásának törvény- és rendelet-szerű teljesítéseért felelős.

Módosítás.

A kir. szabadalmi hivatal megbízása.

A kir. igazságügyi miniszter 1905 október 1-én kelt 63.715. sz. rendelete.

A szerzői jogról szóló 1884 : XVI. törvénycikkben meghatározott beiktatásra szolgáló iktatókönyv tárgyában 1884. évben 28672. szám alatt kibocsátott rendelete és az annak mellékletekép az 1884 : XVI. t.-c. értelmében vezetendő iktatókönyv kezelése tárgyában kiadott utasítást a következőképpen módosítom :

1. §. Az idézett *rendelet 3. §-a* értelmében a földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi minisztériumnál letéteményezendő művek, illetve fényképek letéteményezése ezentúl nem a kereskedelemügyi minisztériumnál, hanem a *m. kir. szabadalmi hivatalnál* eszközözendő és ugyane hivatal feladatát képezendi azon bejelentések beiktatására és közzétételére vonatkozó teendők ellátása, amelyek az idézett rendelet 4. és 5. §-ai értelmében a volt földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi minisztérium feladatává tétettek.

2. §. Az idézett rendelethez mellékelt *utasítás 1., 2. és 8. §-ai* értelmében a bejelentések elfogadása, kezelése és azok ellenőrzése körül eddig a kereskedelemügyi m. kir. minisz-

térium egyik megbízott tisztviselője által ellátott teendőket ezentúl a m. kir. szabadalmi hivatalnak az elnök által evégből kijelölt tisztviselője fogja egyebekben az idézett utasítás szabályai szerint teljesíteni.

3. §. Azon teendőket, melyeket az idézett utasítás 3—6. §-ai szerint a minisztérium kiadóhivatalából evégből kirendelt díjnok teljesített, ezentúl a m. kir. szabadalmi hivatal kiadóhivatalából kirendelt díjnok fogja végezni.

4. §. Az eddigi bejelentésekről vezetett iktatókönyvek ezentúl a m. kir. szabadalmi hivatalnál fognak megőriztetni.

5. §. Az idézett rendelet és utasítás rendelkezései egyebekben változást nem szenvednek.

IV. Bíróági eljárás.

A kir. igazságügyi miniszter 1884 június 10-én kelt 1686. számú rendelete a szerzői jogról szóló 1884 : XVI. t.-c. értelmében követendő eljárás tárgyában.

Az 1884 : XVI. t.-c. 81. §-ában nyert felhatalmazás alapján a következőket rendelem :

1. §. A szerzői jogot tárgyzó ügyekben, amennyiben az 1884 : XVI. t.-cikkben és az alábbi §-okban eltérő intézkedések nem foglaltatnak, az 1868 : LIV. t.-c. és az ezt módosító későbbi törvények, továbbá az 1881 : LIX. és LX. t.-cikknek határozatai alkalmazandók.

2. §. Az előbbi §-ban érintett ügyekben, a 11. §-ban említett eset kivételével, jegyzőkönyvi eljárásnak van helye.

3. §. A keresetlevél az 1884 : XVI. t.-c. 26. §-a szerint illetékes kir. törvényszéknél írásban, a mellékletek másolataival együtt annyi példányban nyújtandó be, hogy mind magának felperesnek, mind mindegyik alperesnek egy-egy példány jusson.

Több személy egy keresettel akkor is megperelhető, ha ez különböző jogalapokon indíttatik. Ilyen esetben a kereseti jogalap mindegyik alperesre nézve külön kitüntetendő.

Felperes a keresetben a törv. rend. 64. §-ában felsoroltakon kívül az esetleges büntetés és elkobzás iránti kérelmet is előterjeszteni tartozik.

4. §. A kereset feletti tárgyalásra naptár szerint meghatározandó nap és óra azon hozzáadással tüzendő ki, hogy a felek meghatalmazott ügyvédek által jelenjenek meg, különben az 1868 : LIV. t.-c. 111. §-a értelmében fog határozat hozatni. E végzésről a felek a keresetlevél egy-egy példányán értesítendőek.

A tárgyalási nap akként tűzendő ki, hogy alperesnek, ha helyben lakik, 8 napi, — ha ezen kívül, de a törvényszék területén lakik, 15 napi, — ha a törvényszék területén kívül, de a magyar állam területén lakik, 30 napi, — végre, ha a magyar állam területén kívül lakik vagy tartózkodik, vagy ha tartózkodási helye ismeretlen, 45 napi időköz maradjon az idéző végzés valószínű átvétele és megjelenési határnap között.

Ha több az alperes, a határnap a legtávolabb lakónak lakhelyéhez képest tűzendő ki.

5. §. A bírói illetőség elleni kifogás az első tárgyalás kezdetén adandó elő.

Ha az első tárgyalás a felek által halasztatik el, az újabban kitűzött határnapon e kifogásnak csak akkor van helye, ha alperes ehhez való jogát kifejezetten fenntartotta. Ha a kifogás elvettetik, az ezt tartalmazó végzésben az ügynek érdemleges tárgyalására 8 napnál tovább nem terjedhető újabb határnap tűzendő ki.

6. §. Alperes tartozik a védelmére szükséges valamennyi kifogásait és bizonyítékait elleniratában előadni s ezt a kitűzött határnapon a tárgyalási jegyzőkönyvbe iktatni.

Ha több az alperes, ezek szabad választásától függ az elleniratot közösen, vagy külön-külön egymásután, a jegyzőkönyvbe iktatni.

7. §. A tárgyalásokat a pertárnok (1871:XXXI. t.-c. 6. §.) vezeti, ellenőrzi és a tárgyalási jegyzőkönyveket a jelen rendelet és a bírói ügyviteli szabályok értelmében kezeli.

A jegyzőkönyvek a pertárban falragasz által közhírré teendő hivatalos órákban mindaddig nyitva tartandók, míg a tárgyalás befejeztetik.

8. §. Az ügy érdemében a jegyzőkönyvi tárgyalás rendszere 8 nap alatt fejezendő be. Ezen határidőt a pertárnok úgy osztja fel a felek között, hogy az ellenirat beírására két, a válasz és viszonzválasz beírására három napnál többet egyik fél sem vehet igénybe.

Ha több alperes külön képviselő által jelenik meg, ezek mindegyike az elleniratnak és viszonzválasznak jegyzőkönyvbe iktatására a két, illetve három napot külön veheti igénybe.

Az ügy érdemének tárgyalásánál végiratnak és ellenvégiratnak is helye van. Ezen periratok mindegyike további két nap alatt iktatandó a jegyzőkönyvbe.

9. §. A felek a tárgyalási határidőt közös megállapodással kiterjeszthetik; ez esetben azonban idevonatkozó megállapodásaikat a jegyzőkönyvbe beiktatni kötelesek.

10. §. A törvényszék az ellenfél beleegyezése nélkül csak a fél indokolt kérelmére, s mindegyik periratra csak egyszer, engedhet halasztást. A halasztás iránti kérelem a perirat megkezdése előtt a jegyzőkönyvbe iktatandó, s a jegyzőkönyv, az ellenfél netaláni észrevételeivel együtt, határozathozatal végett a pertárnok által azonnal a bírósági elintézés alá terjesztendő. Ha a bíróság a halasztást megtagadja, a tárgyalás további folytatására határnapot tűz ki.

A felek kölcsönös beleegyezéssel többszörös halasztást is engedhetnek egymásnak. Az ily módon engedélyezett halasztás a jegyzőkönyvbe iktatandó.

11. §. Nagyobb fontosságú vagy bonyolult természetű perekben a törvényszék bármelyik félnek indokolt kérelmére írásbeli eljárást rendelhet. Írásbeli eljárásnak van helye akkor is, ha az eljárás ezen módját mindkét fél egyetértőleg kívánja. Ezen esetekben az eljárásnál, amennyiben a felek perirataiknak beadására nézve egyezségileg másként meg nem állapodtak, a törvénykezési rendtartás idevonatkozó rendelkezései követendők.

Az írásbeli eljárás elrendelése iránti kérelem csak az első tárgyalási határnapon, s amennyiben az 5. §. szerint a bírói illetőség ellen kifogás tétetett, a kifogással egyidejűleg terjeszthető elő. A kérelem iránt köteles az ellenfél még azon tárgyalási napon nyilatkozni, s ha nem nyilatkozik, úgy tekintetik, mintha a pernek írásbeli tárgyalásába beleegyezett volna.

Az ezen tárgyan felvett jegyzőkönyv, a keresetlevél első s az ügyvédi megbízások eredeti példányaival, a pertárnok által haladéktalanul a törvényszék elé terjesztendő.

Az írásbeli eljárást megengedő vagy megtagadó végzés ellen felfolyamodásnak nincs helye.

12. §. A jegyzőkönyvek alakjára és felszerelésére, továbbá az írásbeli eljárásban a periratok kezelésére és kézbesítésére, valamint az iratoknak bemutatására nézve az 1868 : LIV. t.-c. 141—143., 146. és 147. §-ai irányadók.

13. §. A bíróság idézésére meg nem jelenő tanu ellen az 1868 : LIV. t.-c. 206. §-a szerint pénzbírság állapítandó meg. A pénzbírság behajthatlansága esetében, az idézett törvény rendelkezései szerint, elzárásra változtatandó. Ez utóbbi esetben a jogerőre emelkedett határozat, foganatosítás végett, a kir. ügyészhez teendő át.

14. §. Ha szakértők meghallgatásának szüksége forog fenn, — 1884 : XVI. t.-c. 1. és 30. §-ai — a törvényszék véleményadás végett a most érintett t.-c. 31. §-a értelmében

felállított állandó szakértő-bizottsághoz fordulhat, mely esetben azzal a véleményadás alapjául szolgáló kérdéseket és a szükséges adatokat közli.

15. §. A tanuk és a szakértők általi bizonyítási eljárás befejezése után a feleknek, e bizonyítékok feletti észrevételeik előterjesztése végett, hivatalból tárgyalási határnap tűzendő ki. Az észrevételekre mindenik félnek egy perirat és annak beadására mindegyiknek egy-egy nap engedendő.

16. §. A szerzői jogot tárgyzó perekben a gazdagodás összegére a bíróság a gazdagodása erejéig kártérítésre köteles félnek is ítélni becselő esküt, oly módon, hogy megállapítja a gazdagodás ama legkisebb összegét, amelyen alul a becselő eskü le nem tehető, s egyszersmind meghatározza a gazdagodás legmagasabb összegét, amelyet a kártérítésre kötelezett fizetni tartozik az esetre, ha a megítélt becselő esküt le nem teszi.

17. §. Pénzbüntetés és ennek behajthatlansága esetében fogházbüntetés csak e tekintetben feltétlenül marasztaló ítéletben állapítható meg.

18. §. Ha a törvényszék az ítéletben az 1884 : XVI. t.-c. 21. §-a értelmében elkobzást rendel el, amennyiben a 21. §. szerint intézkedés még nem történt, az elkobzás foganatosítására az ítéletben kiküldöttet rendel.

A kiküldött az elkobzást akkép foganatosítja, hogy az elkobzandó tárgyakat összeírja és azokat szoros zár vagy az általa kinevezett gondnok őrizete alá helyezi. Ha az elkoboztatni rendelt tárgyak más törvényszék területén vannak, az elkobzás foganatosítása végett az illetékes törvényszék keresendő meg.

Az elkoboztatni rendelt tárgyak megsemmisítése — 1884 : XVI. t.-c. 21. §. — az egyik esetben úgy, mint a másikban csak az ítélet jogerőre emelkedése után és a nyertes fél újabb kérelmére, rendelhető el. E kérelem a kielégítési végrehajtást tárgyzó kérvénybe foglalható.

Ha a károsult az elkoboztatni rendelt tárgyakat azok kiállítási árában átvenni szándékozik, eziránt az ítélet jogerőre emelkedése után benyújtandó kérvényében nyilatkozni tartozik. E kérelem felett a bíróság az érdekeltek és esetleg szakértők meghallgatása mellett, végzésileg határoz. Két egyenlő határozat ellen további jogorvoslatnak helye nincs.

19. §. Az eskületételi jelentkezést tárgyzó kérvény az ítélet jogerejűvé váltá után, illetőleg a harmadbíróági ítélet kézbesítése után, három nap alatt adandó be.

E szabály a gondnok által képviselt félre is kiterjed ;

a gondnok kérelmére mindazáltal gondnokoltja lakásának kinyomozása céljából, szükség esetében a bíróság 30 napig terjedhető halasztást engedhet.

20. §. Zárlatnak van helye a jogosulatlanul többszörözött, illetőleg utánképzett művekre, a készletben lévő példányokra és a jogosulatlan többszörözés vagy utánképzésre rendelt különös készülékekre; és ha a szerzői jog bitorlását színművek, zeneművek vagy zenés színművek nyilvános előadása képezi, ezen nyilvános előadásokra.

21. §. A zárlat az 1881: LX. t.-c. 237—254. §-ainak intézkedései megfelelően és a következő eltérésekkel alkalmazandók.

Zárlat elrendelésének csak akkor van helye:

a) ha a zárlatot kérő szerzői vagy kiadói jogosultságát a szerző neve alatt megjelent eredeti művel, vagy az 1884. évi XVI. t.-c. 42—44. §-ainak megfelelő beiktatással, illetőleg közokirattal vagy teljes bizonyító erejű magánokirattal igazolja s egyszersmind vagy kimutatja, hogy zárlat elrendelése nélkül igényeinek érvényesítése veszélyeztetve van, vagy a bíróság belátása szerint megállapítandó biztosítéki összeget készpénzben vagy óvadékképes értékpapirokban (1881: LX. t.-c. 42. §.) a zárlat fogatosítása előtt bírói kézhez letesz;

b) feltétlenül marasztaló első- vagy másodbírósági ítélet alapján, ha alperes a végrehajtásra halasztó hatállyal bíró felebbezést vagy ugyanilyen hatályú igazolási kérelmet adott be.

A zárlat elrendelésére, ha a per már megindítottatott, vagy a zárlati kérvény beadásával egyidejűleg megindítatik, a per bírósága, ellenesetben azon kir. törvényszék illetékes, amelynek területén az elrendelt zárlat fogatosítandó. A törvényszék saját területén a zárlat fogatosítására vagy közvetlenül rendel kiküldöttet, vagy az illető járásbíróságot keresi meg.

Az a) pont esetében nincsen helye a zárlat elrendelésének, illetőleg az 1881: LX. t.-c. 239. §-a értelmében az ellenfél meghallgatása nélkül előlegesen elrendelt zárlat feloldandó, ha a zárlatot kérő ellenfele a meghallgatásra kitűzött határonapon közokirattal vagy teljes bizonyerejű magánokirattal igazolja, hogy a többszörös (fordítás), utánképzés, közzététel és forgalomba helyezés, illetőleg a nyilvános előadásra vonatkozó jogosultságot megszerezte.

22. §. A jelen rendelet értelmében elrendelt zárlat esetében a zár alá vett tárgyak előleges elárverezésének (1881. évi LX. t.-c. 242. §.) helye nincsen.

A nyilvános előadásra elrendelt zárlat esetében a zárlat joghatálya abban áll, hogy a zárlat alá vett nyilvános előadás meg nem tartható, és a nyilvános előadás a zárlatot kérő vagy a zárgondnok fellépésére a zárlat tartama alatt a kiküldött által szükség esetében karhatalom alkalmazásával is megakadályozandó.

23. §. A jelen rendelet értelmében elrendelt zárlat esetében jogukban áll a feleknek a zárlat foganatosítása alkalomával vagy a foganatosítás után a kiküldötnél jegyzőkönyvbe iktatandó megállapodással, elhatározni, hogy a többszörözések és utánképzések elkészítése, a készletben levő példányok elárúsítása s illetőleg a nyilvános előadás a zárgondnok által eszközöltessék, a folyó költségek fedezete után fennmaradó összeg pedig, a per jogerejű eldöntéseig, illetőleg a zárlat feloldásáig, a zárgondnok által gyümölcözőleg elhelyeztessék.

24. §. A szerzői jog bitorlásából eredő perekben az 1881: LIX. t.-c. 69. §. 2. és 3. pontja szerinti perújítás az alapperbéli ítélet jogerőre emelkedésétől számított öt év alatt indítandó meg.

A semmiségi per (1881: LIX. t.-c. 50. §.) az ítélet jogerőre emelkedésétől vagy az egyezség megkötésétől számított öt év eltelte előtt indítandó meg. De ha az ítélet vagy egyezség alapján ezen öt évi határidő eltelte után foganatosítottatott a végrehajtás, a semmiségi kereset a végrehajtásról való értesítéstől számított 30 nap alatt még megindítható.

25. §. Az 1884: XVI. t.-c. alapján kiszabott pénzbüntetések az állam javára esnek és a büntetőtörvénykönyv 27. §-ában meghatározott célokra fordítandók. Azok behajtására nézve az e tekintetben fennálló rendeletek szabályozók.

26. §. Az 1884: XVI. t.-c. értelmében kiszabott szabadságvesztésbüntetés végrehajtását a kir. ügyészség eszközli. Évégből a jogerőre emelkedett ítélet vele közlendő.

27. §. Jelen rendelet 1884. évi július 1-én lép hatályba. Kelt Budapesten, 1884. évi június hó 10-én.

Fiume:

A kir. igazságügyminiszter 1884. jún. 17-én kelt 1790. sz. rendeletével a szerzői jogról szóló 1884: XVI. t.-c. 81. §-a értelmében Fiume számára és az ahhoz tartozó kerületre nézve követendő eljárási módosításokat az ott érvényben levő 1852. szept. 16-iki ideigl. polg. perrendtartás határozataihoz alkalmazva kibocsájtotta.

HARMADIK RÉSZ.

NEMZETKÖZI SZERZŐDÉSEK.

A magyar Szjt. védelme a 79., 80. §-ok szerint csak a magyar állampolgárokra és két év óta bentlakó idegenekre, valamint a külföldieknek Magyarországon megjelent műveire terjed ki. Védelem nélkül hagyja tehát a magyar műveket a külföldön és Magyarországon a külföldi műveket. Ezek védelmének biztosítására szolgálnak a viszonyosságon alapuló nemzetközi szerződéseink, amelyek a szellemi javak egyre élénkebb világforgalma mellett az ország gazdasági és műveltségi életére fokozódó jelentőséggel bírnak.

Nemzetközi szerződéseink alapelve a *kölcsönös védelem*, ami abból áll, hogy a külföldi művek belföldön a belföldi törvény védelmében részesülnek. Ez az elv azonban általában három irányban is van korlátozva :

a) Az állam a külföldi művet csak akkor védi, ha az megjelenése államában is részesül védelemben.

b) A külföldi mű védelmi időtartama a belföldön sem lehet hosszabb, mint a maga származási országában.

c) Ha a védelem feltételekhez (pl. a fordítási fenntartás), vagy alakszerűségek teljesítéséhez (pl. beiktatás) van kötve ; szükséges, hogy érésben a mű a külföldi és belföldi törvény rendelkezéseinek egyaránt megfeleljen, illetőleg a szerző mind a két törvénynek eleget tegyen. Aminek kivált a fordításoknál van jelentősége.

I. Franciaország.

Az ausztriai monarchia és Franciaország közt 1866. évi december 11-én kötött államszerződés, az irodalmi és művészeti művek szerzői jogainak kölcsönös oltalmazása tárgyában.

(Kötöttett Bécsben, 1866. évi december hó 11-én; a megerősítések ugyanott kicseréltettek 1866. évi december hó 18-án.)

(Fordítás.)

Ő Felsége az osztrák Császár és Ő Felsége a franciák Császára, egyiránt azon óhajtól vezéreltetve, hogy közös egyetértéssel oly intézkedéseket tegyenek, melyek nekik a legalkalmasabbaknak látszanak a szellemi és művészeti művek tulajdonának kölcsönös oltalmára, elhatározták e célból szerződést kötni, s meghatalmazottaikká kinevezték:

Ő Felsége az osztrák Császár:

bárá Beust (Frigyes, Nándor) urat, valóságos belső titkos tanácsosát, a császári ház s a külügyek miniszterét, a Szent-István és Lipót-rendek nagykeresztesét, a francia császári becsület-legió rendjének nagykeresztesét, stb. stb. és báró Wüllerstorff Urbair (Bernát) urat, ellentengernagyot, valóságos belső titkos tanácsosát, kereskedelmi és iparügyi miniszterét, a vaskorona-rend II-od osztályú lovagját, stb. stb.

Ő Felsége a franciák Császára:

herceg Gramont (Antal, Alfréd, Agenor) urat, nagy-követét Ő császári és Apostoli királyi Felségénél, a császári becsület-legió rendjének nagykeresztesét, stb. stb. és Herbet (Károly, Ferencz, Eduárd) urat, első osztályú teljhatalmú minisztert, államtanácsost, s a külügyi minisztériumban az ügynökségek és a kereskedelmi ügyek igazgatóját, a császári becsület-legió rendjének nagytisztjét, stb. stb.

kik jó és kellő alakban talált teljhatalmazványaik kölcsönös kicserélése után a következő cikkekben egyeztek meg:

I. cikk. Könyvek, röpiratok és más iratok, zeneszerzemények vagy zenerendezvények, rajzművészeti, festészeti, szobrászati, metszeti, könyomati és minden más, az irodalom vagy művészet köréből való hasonló termékek szerzői mindkét államban kölcsönösen élvezendik azon előnyöket, melyek ott a törvény szerint az irodalmi és művészeti művek tulajdonát illetik, vagy illetni fogják és jogaik minden megcsorbítása ellen ugyanazon oltalmat, valamint ugyanazon

jogorvoslatot élvezendik, mintha ezen megcsorbitás oly művek szerzői ellen követtetett volna el, melyek először magában az országban tétettek közzé.

Ezen előnyök azonban kölcsönösen csak addig biztosítatnak részükre, míg jogaik azon országban, ahol az eredeti közzététel történt, hatályban vannak, s ezek élvezete a másik országban sem tarthat azon határidőn túl, mely a hazai szerzők oltalmára nézve a törvény által meg van állapítva.

II. cikk. Az I. cikkben engedélyezett kedvezmény élvezete attól feltételeztetik, hogy az eredeti országban az irodalmi és művészeti művek tulajdonának oltalmára nézve előírt formaságok teljesítették-e.

A két állam valamelyikében először közzétett könyvekre, térképekre, rézmetszetekre, másnemű metszetekre, könyvmatokra vagy zeneművekre nézve a tulajdonjog gyakorlása a másik államban ezenfelül attól feltételeztetik, hogy az utóbbiban a bejegyzés formasága a következő módon teljesített-e :

Ha a mű először Ausztriában jelent meg, úgy Párisban a belügyminisztériumban kell ezt bejegyeztetni. Ha a mű először Franciaországban jelent meg, úgy Bécsben a külügyminisztériumban kell ezt bejegyeztetni.

A bejegyzés mindkét részről az érdekelték írásbeli bejelentésére történik, mely vagy a nevezett minisztériumokhoz, vagy a két ország követségeihez intézhető.

Minden esetben a jelen egyezmény hatályba lépte után megjelenő művek bejelentését, a másik országban történt megjelenésüktől számítandó három hó alatt, az előbb megjelent műveket pedig ezen hatályba lépéstől számítandó három hó alatt kell benyújtani.

A füzetekben megjelenő művekre nézve a három havi határidő csak az utolsó füzet megjelenésével kezdődik, ha csak a szerző az V. cikk határozataihoz képest azon szándékát nem adta volna tudtul, hogy magának a fordítás jogát fenntartja, mely esetben minden füzet külön műnek tekintendő.

A bejegyzés formasága, mely e célra vezetett külön lajstromokba történik, sem az egyik, sem a másik részen semminemű díjszedésre nem adandó alkalmat.

Az érdekeltéknek a bejegyeztetésről hiteles bizonyítvány adatik, s ezen bizonyítvány díjmentesen fog kiadatni, a netaláni törvényes bélyegilletékek fenntartása mellett.

Ezen bizonyítványnak tartalmaznia kell az idő pontos megjelölését, melyben a bejelentés történt, továbbá a mű

címét, a szerző nevét és a kiadóét, valamint a mű azonos-ságának megállapítására szükséges minden adatot; ezen bizonyítvány az illető területek egész kiterjedésében teljes hitellel bírand, és a kizárólagos tulajdon és többszörösítés jogát mindaddig bizonyítandja, míg más valaki bírói úton erősebb jogot nem szerzett.

III. cikk. A jelen egyezmény hatályának beállta után a két ország valamelyikében először közzé tett vagy előadott színművek, vagy zeneművek előadására az I. cikk határozatai egyenlően alkalmazandók.

IV. cikk. A hazai vagy idegen műveknek a két állam egyikében eszközölt fordításai az eredeti művekkel határozottan egy sorba helyeztetnek. Ennélfogva ezen fordítások jogosulatlan többszörösítésük tekintetében a másik államban az I. cikkben meghatározott oltalmat élvezendik.

Azonban ez úgy értendő, mikép a jelen cikk célja egyszerűen az, hogy a fordító az eredeti műnek általa eszközölt fordítása tekintetében oltalmaztassék, nem pedig az, hogy bármely holt vagy élő nyelven írott mű első fordítójának a kizárólagos fordítási jog megadassék, kivéven a következő cikkben felemlített esetet, az ott megjelölt határok között.

V. cikk. A két ország egyikében megjelent bármely mű szerzője, ugyanazon műnek a másik országban az ő felhatalmazása nélkül eszközölt bármely fordításának közzététele ellen ugyanazon oltalmat fogja élvezni, mint a hazai szerzők: azonban azon feltétel alatt, hogy ő műve elején kijelentette legyen azon szándékát, miszerint a fordítás jogát magának fenntartja.

A füzetekben megjelenő műveknél elégséges, ha a szerző azon nyilatkozata, hogy a fordítás jogát magának fenntartja, mindegyik kötet első füzetén ki van fejezve.

A színművek szerzői mindkét részről egyenlő jogokat élveznek műveik fordítására. vagy a fordítások előadására vonatkozólag.

VI. cikk. Ha egy, az I. cikkben megjelölt mű szerzője a kiadási vagy többszörözési jogot valamely kiadóra a magas szerződő felek egyikének vagy másikának területén azon fenntartással ruházná át, hogy az ekként kiadott vagy többszörösített műnek példányai vagy kiadásai a másik országban ne árultassanak, úgy ezen példányok vagy kiadások mindkét részről jogosítatlan többszörösítéseknek fognak tekintetni.

Azon művek, melyekre a VI. cikk nyer alkalmazást,

mindkét országban szabad bebocsáttatást élvezendnek, egy harmadik országba való átvitetés végett.

VII. cikk. A szerzők, fordítók, zeneszerzők, rajzolók, festészek, szobrászok, vésnökök, könyomók stb. törvényes képviselői vagy jogutódjai mindkét részről s minden tekintetben ugyanazon jogokban részesülnek, melyeket a jelen egyezmény maguknak a szerzőknek, fordítóknak, zeneszerzőknek, rajzolóknak, festészeknek, szobrászoknak, vésnököknek és könyomóknak biztosít.

VIII. cikk. Dacára a jelen egyezmény I. és IV. cikkeiben foglalt határozatoknak, szabad olyan cikkeket, melyek a két állam egyikében megjelenő lapokból vagy időszaki gyűjtőművekből vannak véve, a másik ország lapjaiban vagy időszaki gyűjtőműveiben lenyomatni vagy lefordítani, hacsak a forrás megneveztetik, melyből ezen cikkek merítettettek.

Ezen jog azonban nem terjed ki a másik országban megjelent lapokból vagy gyűjtőművekből vett cikkek lenyomására vagy lefordítására azon esetben, ha a szerzők ugyanazon lapban, vagy gyűjtőműben, melyben azok megjelenését eszközlék, forma szerint kijelentik, hogy azok lenyomását vagy lefordítását megtiltják.

Ezen tilalom semmi esetre sem terjedhet ki politikai tartalmú cikkekre.

IX. cikk. Az I., III., IV. és V. cikkek értelmében jogosítatlanul többszörösített művek vagy tárgyak eladása és kiállítása a 11. cikkben foglalt határozat fenntartása mellett, a két állam mindegyikében tiltatik, akár történetek legyen a jogosítatlan többszörösítések a két ország valamelyikében, akár pedig bármely idegen országban.

X. cikk. Az előbbi cikkeken foglalt határozatok megszegése esetében az utánzott tárgyak lefoglaltatnak és a törvényszékek az illető törvényhozások által megállapított büntetéseket ugyanoly módon szabandják ki, mintha az áthágás valamely hazai eredetű mű vagy termék ellen követetett volna el. Az egyik vagy másik ország bíróságai a két ország mindegyikében fennálló törvényhozás szerint fogják meghatározni a jogosítatlan utánzást megállapító ismertető jeleket.

XI. cikk. Mindkét kormány közigazgatási rendeletek által fogja a szükséges rendszabályokat megtenni mindazon nehézségek és bonyodalmak elhárítására, melyekbe az egyik vagy másik ország kiadói, nyomdászai vagy könyvkereskedői a másik állam alattvalóinak tulajdonában lévő, még köz-

tulajdonná nem vált művek oly többszörösítvényeinek birtoka és eladása által jutnának, melyeket a jelen egyezmény hatályba lépte előtt állítottak elő, vagy hoztak be, vagy melyek elkészítése és újabbi lenyomása a jogosultnak felhatalmazása nélkül az egyezmény hatályba léptekor folyamatban volt.

Ezen intézkedések szintén kiterjednek a clichékre, falmetszésekre és mindennemű metszett lapokra, valamint a könyomatú kövekre, melyek az osztrák vagy francia kiadók vagy nyomdászok raktáraiban léteznek s osztrák vagy francia eredetiek után, a jogosultak felhatalmazása nélkül készítették. Ezen clichék, fa- és mindennemű metszett lapok és könyomatú kövek azonban csak négy évig használtathatnak a jelen egyezmény érvénybe léptétől kezdve.

XII. cikk. A jelen egyezmény tartama alatt a következő tárgyak, úgymint: minden nyelvű könyvek, rézmetszetek, fa- és minden másnemű metszetek, könyomatok és fényképek, földrajzi vagy tengeri térképek, zeneművek, metszett réz-, acél- vagy fa-lapok, úgyszintén a papírra nyomás céljából rajzokkal, metszéssel vagy írással ellátott kövek, képek és rajzok kölcsönösen vámmentesen bocsáttatnak be származási bizonyítvány nélkül.

XIII. cikk. A bevitelre bocsátott azon könyvek, melyek Ausztriából jönnek, Franciaországban mind bevitel, mint közvetlen átszállítás, mind a raktárakba tétel végett a következő vámhivataloknál fognak kezeltetni, úgymint:

1. A francia nyelven írt könyvek a Forbach, Weissenbourg, Strassbourg, Pontarlier, Bellegarde, Pont de la Caille, Saint Jean de Maurienne, Chambéry, Nice, Marseille, Bayonne, Saint Nazaire, le Havre, Lille, Valenciennes, Thionville és Bastiában levő vámhivataloknál.

2. Más mint francia nyelven írott könyvek ugyanazon vámhivataloknál s ezenkívül a Sarreguemines, St. Louis, Verrières de Joux, Perpignan, (par le Perthus), Le Perthus, Réhobie, Bordeaux, Nantes, Saint Malo, Caen, Rouen, Dieppe, Boulogne, Calais, Dunkerque, Apach és Ajaccióban levő hivataloknál.

Fennttartatik azonban jövőre még más vámhivatalok kijelölése is.

Ausztriában a bevitelre bocsátott azon könyvek, melyek Franciaországból jönnek, minden fővámhivatalon és az első osztályú mellék-hivatalokon át is be fognak bocsáttatni.

XIV. cikk. A jelen egyezmény határozatai semmi tekintetben sem korlátozhatják a magas szerződő felek mind-

egyikét megillető azon jogot, mely szerint törvényhozási vagy beligazgatási rendszabályok által megengedhetik, ellenőrizhetik vagy megtilthatják bármely oly mű, vagy termék forgalomba bocsátását, eladását vagy kiállítását, melyre nézve ezen jogot az illetékes hatóságnak kellene gyakorolnia.

A jelen egyezmény semmikép sem szorítandja meg a magas szerződő felek egyikének vagy másikának azon jogát, mely szerint megtilthatja az oly könyveknek saját államaiba való bevitelét, melyek saját hazai törvényei szerint, vagy más hatalmakkal való megállapodások értelmében, utánnyomatoknak nyilvánítottak, vagy jövőre nyilváníttatnak.

XV. cikk. Jelen egyezmény a magas szerződő felek által a mai napon kötött kereskedelmi szerződéssel egyidejűleg fog életbe lépni, s ezzel egyenlő tartamú lesz.

XVI. cikk. A jelen egyezmény meg fog erősíttetni és a megerősítő okiratok a fentebb idézett kereskedelmi szerződésre vonatkozókkal egyidejűleg fognak Bécsben kicseréltetni.

Ennek hitelül az illető meghatalmazottak a jelen egyezményt aláírták és pecséteikkel ellátták.

Kelt Bécsben, két példányban, december 11-én, az Üdv 1866-ik évében.

(Hitelesítés.)

1879 : III. TÖRVÉNYCIKK

Franciaországgal 1866 december 11-én kötött, a szellemi és művészeti munkák tulajdonjogát biztosító egyezmény hatályának meghosszabbításáról.

Ő császári és apostoli királyi Felségének és a francia köztársaság kormányai által az 1878 : XX. t.-c. IV. cikkében megszabott módon létrejött, Bécsben, 1879 január 5-én aláírt és az 1866 december 11-én kötött hajózási szerződés, konzuláris egyezmény, a két fél egyikének területén a másik fél alattvalói részéről hátrahagyott örökségek szabályozására vonatkozó egyezmény, úgyszintén a szellemi és művészeti munkák tulajdonjogát biztosító egyezmény hatályának meghosszabbításáról szóló nyilatkozat, miután az az országgyűlés által elfogadtatott, ezennel az ország törvényei közé iktattatik.

Szövege a következő :

Nyilatkozat.

Ő Felsége az ausztriai császár, Csehország királya stb. és Magyarország apostoli királyának és a francia köztársaság kormánya tekintve azt, hogy az osztrák-magyar monarchia és Franciaország közt 1866. évi december 11-én kötött és 1876. évi november 30-án, 1877. évi június 8-án, 1877. évi december 24-én és 1878. évi június 6-án kelt egyezmények által időnkint meghosszabbított kereskedelmi szerződésnek hatálya 1878. évi december 31-ike óta megszűnt, egyetértve mindazáltal abban, hogy új kereskedelmi szerződés megkötése céljából a tárgyalások minél előbb megindíttassanak ;

és tekintve azt, hogy a francia kormány, valamint az osztrák-magyar kormány egyetértenek abban, hogy a hajózási szerződés, valamint a kereskedelmi szerződéssel együtt ugyanazon napon kötött többi egyezmények is hatályukban fenntartassanak, a következő nyilatkozatban állapodtak meg :

Az osztrák-magyar monarchia és Franciaország közt 1866. december 11-én kötött hajózási szerződés, konzuláris egyezmény, a két állam egyikében a másik állam alattvalói részéről hátrahagyott örökségek szabályozásáról szóló egyezmény, a szellemi és művészeti munkák tulajdonjogát biztosító egyezmény hatályban maradnak egy új kereskedelmi szerződés megkötéséig, vagy az említett szerződésnek vagy egyezményeknek a két kormány egyike részéről történt felmondásra következő egy évig.

Minek hitelül a kellőleg meghatalmazott alulirottak a jelen nyilatkozatot aláírták s azt pecsétjeikkel ellátták.

Kelt két példányban Bécsben, 1879. évi január 5-én.

Jegyzet. A Franciaországgal kötött szerződés II. cikkében körülírt beiktatás (bejegyzés) változatlanul az ott megjelölt hatóságok, nevezetesen a Bécsben székelő közös külügyminisztériumnál, illetőleg a francia belügyminisztériumnál történik. A bécsi közös külügyminisztérium az ott történt bejegyzéseket a m. kir. szabadalmi hivatallal is közölni szokta s azok a Központi Értesítő-ben, valamint a Szabadalmi Közlöny-ben is közzétételnek.

A francia egyezmény hiteles magyar szövegét az 1879. évi 4644. sz. m. kir. igazságügyminiszteri rendelet tette közzé.

II. Ausztria.

1887 : IX. TÖRVÉNYCIKK

az irodalmi és művészeti művek szerzői jogának kölcsönös oltalmát illetőleg a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok kormányával kötendő egyezmény iránt.

(Életbelépett 1887. július 1-én.)

Felhatalmaztatik a kormány, hogy a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok kormányával a következő egyezményt köthesse meg s ezen egyezmény hatályba léptének napját a nevezett kormányval egyetértve, rendelet útján állapíthassa meg.

I. cikk. *Az irodalmi vagy művészeti művek szerzői és ezek jogutódai, ideértve a kiadókat is, a két állam mindegyikének területén kölcsönösen azon előnyökben részesülnek, amelyek ott irodalmi vagy művészeti művek oltalmára törvényesen fennállanak vagy fennállani fognak.*

Ennek folytán az irodalmi vagy művészeti művek szerzői és jogutódai, ha ezen művek a két állam egyikének területén jelentek meg, jogaiknak a másik állam területén való minden sértése ellen ugyanazon oltalomban és jogsegélyben fognak részesülni, mintha a jogsértés a másik állam területén megjelent valamely irodalmi vagy művészeti mű szerzője vagy ennek jogutóda ellen követettett volna el ; — nemkülönben az irodalmi vagy művészeti művek szerzői és jogutódai, ha a két állam területén valamelyikének honosai vagy lakói, a másik állam területén hasonlóképpen jogaiknak minden sértése ellen ugyanazon oltalomban és jogsegélyben fognak részesülni, mintha a jogsértés a másik területen honos vagy lakos szerző vagy ennek jogutóda ellen követettett volna el.

Mindazonáltal ezen előnyök a szerzőket és jogutódait a másik területen csak azon esetben illetik meg, ha az illető mű eredete területén is törvényes oltalomban részesül ; de nem tarthatnak a másik területen sem azon határidőn túl, amely az eredet területén a szerzőknek s jogutódjaiknak biztosítottatik.

Ezen kifejezés : »irodalmi vagy művészeti művek« alatt értendők : könyvek, röpiratok és más írói művek ; színművek, zeneművek, zenés színművek, rajzművészeti, festészeti, szobrászati művek ; metszetek ; könyvomatok ; illusztrációk ; föld-

tani és földrajzi térképek ; földrajzi, helyrajzi, természettani, mértani, építészeti és más műszaki rajzok, tervek, vázlatok és domborművek, valamint általában minden tudományos, irodalmi vagy művészeti termék.

II. cikk. Amennyiben a szerzői jogról szóló 1884. évi XVI. magyar törvénycikk szerint egyes szerzői jogok biztosítása végett szükséges a nyilvános lajstromba való beiktatás : ezen beiktatások, hogyha ezeket olyan szerzők vagy jogutódai kéri, akiknek jogai csupán csak a jelen szerződés alapján óvhatók meg, a cs. kir. kereskedelmi minisztériumnál Bécsben történhetnek, ahol ecélből külön lajstrom vezetendő.

Az ezen lajstromba történt bevezetések minden hónap végén kihirdetés végett a földművelés-, ipar- és kereskedelmi m. kir. minisztériummal közlendők.

Eziránt a részletesebb szabályokat a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok kormánya fogja rendeleti úton kibocsátani.

III. cikk. Ezen egyezmény határozmányai azon irodalmi vagy művészeti művekre is alkalmazandók, amelyek ennek hatályba lépte előtt már léteztek.

Mindazonáltal az ezen egyezmény hatályba lépte előtt készített azon példányok, amelyeknek előállítása eddig nem tiltatott, ezentúl is terjeszthetők. Szintén használhatók még négy évig a jelen egyezmény hatályba léptétől számítva az ezen hatályba lépéskor meglevő többszörözési készülékek : mint tömöntvények, fametszetek és mindennemű metszett lapok, valamint könyomatú kövek, ha ezek előállítása eddig nem volt tiltva.

Az ilyen példányok terjesztése és a megjelölt készülékek további használata azonban csak az esetben engedtetik meg, ha az érdekelt félnek a jelen egyezmény hatályba léptétől számítandó három hónap alatt előterjesztett kérelme folytán az illető kormány által a megjelölt példányok és készülékek leltározattak és különös bélyeggel elláttattak.

Jelen egyezmény hatályba lépte előtt jogosan előadott színművek, zeneművek és zenés színművek ezentúl is előadhatók.

IV. cikk. A jelen egyezménynek a két törvényhozás helybenhagyása után mindkét állam területén egyidejűleg kell hatályba lépni ; a hatályba lépés időpontját a két kormány egyetértve fogja meghatározni.

Jelen egyezmény hatályba léptétől számítva tíz évig hatályban marad, és ha fel nem mondatik, ezen idő lejártá után további két évre és így tovább két évről két évre hallgatagon meghosszabbítotttnak fog tekintetni.

A felmondásnak az egyezmény hatálya idejének lejárta előtt egy évvel kell történni.

A jelen törvény kihirdetésének napján hatályba lép.

Végrehajtásával az igazságügyi és a földművelés-, ipar- és kereskedelmi miniszterek bíznak meg. Az egyezmény II. cikke értelmében közlendő beiktatások kihirdetése a horvát-szlavon-dalmátországi bánnal egyetértőleg fog eszközöltetni.

1. A m. kir. minisztérium 1887. jún. 7-én kelt 2049. sz. rendeletével az egyezményt 1887. júl. 1-én életbeléptette.

2. A földművelés-, ipar- és keresk. miniszter 1887. jún. 22-én 30.087. sz. a. kelt rendelete az irodalmi és művészeti művek szerzői jogának kölcsönös oltalmát illetőleg a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok kormányával kötött egyezmény végrehajtása iránt.

1. §. Ezen egyezmény 1887. évi július hó 1-én lép hatályba

2. §. (Szószerinti idézése az egyezmény II. cikkének.)

A most idézett II. cikk értelmében a cs. kir. kereskedelmi minisztériumnál Bécsben történő és a földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi minisztériummal kihirdetés végett közlendő bevezetések a »Központi Értesítő«-ben és a zágrábi »Narodne Novine« című lapban fognak közzétettni.

A 3. és 4. §-ok a III. cikk közigazgatási végrehajtása tárgyában intézkednek. Rendelkezése a négyévi határidő leteltével 1891. július 1-én kihalt.

3. Jegyzet. Az ausztriai Reichsrath 1907. január 28-án két szakaszból álló törvényt hozott, mely felhatalmazza a cs. kir. igazságügyminisztert, hogy amennyiben nincsenek szerződések, a kölcsönösség feltétele alatt az 1895. évi O. Szjt. rendelkezéseit a külföldi államokkal való viszonyban rendeleti úton életbe léptethesse.

E rendelkezéssel Ausztria, Magyarországtól különállólág, pusztán a kölcsönösségi záradék felhasználásával és minden törvény intézkedése nélkül eddig a következő újabb államokkal jutott szerzőjogi kölcsönösségi viszonyba: Egyiptom, Luxemburg, Belgium, Dánia, Görögország, Izland, Mexico, Monaco, Norvégia, Svédország, Portugália, Románia, Svájc, Spanyolország, Északamerikai Egyesült Államok, Bolivia, Costa-Rica, Nicaragua.

III. Olaszország.

1891: III. TÖRVÉNYCIKK

az Olaszországgal 1890. évi július 8-án Bécsben az irodalmi vagy művészeti művek szerzői jogának kölcsönös oltalma végett kötött államszerződés becikkelyezése tárgyában.

(Életbelépett 1891. jan. 13-án.)

I. cikk. Az irodalmi vagy művészeti művek szerzői és jogutódai, ideértve a kiadókat is, a Magas Szerződőfelek országaiban kölcsönösen azon előnyöket élvezik, amelyeket ott a törvény az irodalmi vagy művészeti művek oltalmára nyújt vagy nyújtani fog.

Ennek folytán az irodalmi vagy művészeti művek szerzői, kiknek művei a Magas Szerződőfelek egyikének területén jelentek meg, úgyszintén az ilyen szerzőknek jogutódai, a másik Szerződőfél területén ugyanazon oltalomban és jogsegélyben részesülnek jogaiknak minden sértése ellen, mintha a mű azon országban tétetett volna közzé, ahol a sértés elkövetetett. Az irodalmi vagy művészeti művek szerzői és jogutódai, ha a Magas Szerződőfelek egyikének alattvalói vagy területükön laknak, a másik Szerződőfél területén szintén ugyanazon oltalmat és jogsegélyt élvezik jogaik minden sértése ellen, mintha azon állam alattvalói vagy lakói volnának, ahol ezen jogok sérelmet szenvedtek.

Mindazonáltal ezen előnyök kölcsönösen a szerzők és jogutódai részére csak az esetre vannak biztosítva, ha a kérdéses művet az eredetének területén fennálló törvények is oltalomban részesítik, és ezen előnyök élvezetének időtartama a másik országban nem haladhatja meg azt az időt, melyet a mű eredetének területén fennálló törvény állapít meg a szerzők és jogutódai javára.

Minthogy a szerzői jognak, melyről ezen cikk általában intézkedik, részét képezi a fordítás joga: ezen jog oltalma a jelen államszerződés rendelkezései alapján és mértékében biztosítva van.

II. cikk. Az »irodalmi vagy művészeti művek« kifejezése alatt értendők: a könyvek, röpiratok vagy más írói művek; a színművek, a zeneművek, a zenés színművek; a rajzművészeti, festészeti, szobrászati művek, a metszetek; a könyvoma-

tok, az illusztrációk ; a földtani és földrajzi térképek ; a földrajzi, helyrajzi, természettudományi, mértani, építészeti és műszaki rajzok, tervek, vázlatok és domborművek ; valamint általában minden tudományos, irodalmi és művészeti termék.

III. cikk. A mű eredetének területétől azon ország tekintendő, ahol a mű először tétetett közzé ; ha pedig a mű a Magas Szerződőfelek területein fekvő két vagy több helyen egyszerre tétetett közzé, ezek közül a mű eredetének területétől az tekintendő, melynek törvényhozása szerint az oltalom időtartama legrövidebb.

A közzé nem tett művek eredetének területétől azon ország tekintendő, amelynek honosa a szerző.

IV. cikk. Az ausztriai birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok s az olasz királyság közti viszonyokat illetőleg a jelen államszerződéssel biztosított jogok élvezete azon feltételek és alakszerűségek betöltésétől tétetik függővé, amelyeket a mű eredetének területén érvényes törvényhozás állapít meg.

A magyar korona országai és az olasz királyság közti viszonyokat illetőleg e jogok élvezete attól függ, hogy be legyenek töltve azok a feltételek és alakszerűségek, melyeket a mű eredete országának, — s azok is, miket annak az országnak a törvényei és rendeletei szabnak meg, amely országban az oltalom megadandó.

V. cikk. Hogy a jelen államszerződés által oltalmazott művek szerzői, az ellenkező bebizonyításáig, ilyenekül tekintessenek és ennek folytán a Magas Szerződőfelek bíróságai előtt a bitorlások ellen felléphessenek : elég ha nevük a művön a szokásos módon ki van téve.

Ha a mű a szerző nevének kitétele nélkül vagy álnév alatt jelent meg, a szerzőt illető jogok érvényesítésére a művön megnevezett kiadó van jogosítva. Ő tekintendő, más bizonyíték hiányában, a meg nem nevezett vagy álnévű szerző jogutódának mindaddig, míg a szerző vagy jogutóda ki nem jelenti és be nem bizonyítja jogait.

VI. cikk. A jelen államszerződés rendelkezései semmi tekintetben sem csorbitják a Magas Szerződőfeleknek azon jogát, mely szerint bármely mű vagy termék terjesztését, előadását, kiállítását vagy elárusítását törvényhozási vagy belrendészeti intézkedésekkel felügyelet alá helyezhetik vagy megtilthatják .

Hasonlóképpen fenntartatik a Magas Szerződőfelek minde-nike részére azon jog, hogy megtagadhatják oly műveknek területükre való behozatalát, amely művek a belföldi törvények vagy más Hatalmasságokkal létrejött egyezmények folytán,

tiltott többszörösítéseknek nyilváníttatnak, vagy ilyeneknek fognak nyilváníttatni.

VII. cikk. A jelen államszerződés rendelkezései azon irodalmi vagy művészeti művekre is alkalmazandók, amelyek hatályba lépte előtt már léteztek.

Terjeszthetők azonban a jelen államszerződés hatályba lépte előtt elkészített ama példányok, amelyeknek előállítására eddig nem volt tiltva.

Hasonlóképpen használhatók még négy évig a jelen államszerződés hatályba léptétől számítva a többszörözésre szolgáló készülékek, mint tömöntvények, fametszetek és mindennemű metszett lapok, valamint könyomatú kövek, ha mindezek előállítására nem volt tiltva.

Az ilyen példányok terjesztése és az említett készülékek használata azonban csak az esetben van megengedve, ha az érdekelt félnek a jelen államszerződés hatályba léptétől számított három hónap alatt előterjesztendő kérelme folytán az illető kormány az említett példányokat és készülékeket leltározta és különös bélyeggel ellátta.

A jelen államszerződés hatályba lépte előtt jogosan előadott színművek vagy zenés színművek és zeneművek ezentúl is előadhatók.

VIII. cikk. A jelen államszerződés, életbeléptének napjától számítva tíz éven át hatályban marad.

Ezen idő lejártá után a Magas Szerződőfelek mindenikének joga lesz a jelen államszerződést felmondani.

Ez utóbbi esetben a jelen államszerződés a felmondás napjától számítva még egy éven át hatályban fog maradni.

IX. cikk. A jelen államszerződés meg fog erősíteni és a megerősítő okmányok, mikélyt lehetséges, Bécsben ki fognak cseréltetni. Hatályba lép a megerősítési okmányok kicserélése után következő tizenötödik napon.

Ennek hiteléül az illető teljhatalmazottak a jelen államszerződést aláírták és pecsétjeikkel ellátták.

A kir. kereskedelemügyi miniszter 1891. jan. 12-én kelt 2443. sz. és az igazságügyminiszter 1891. jan. 30-án kelt 2518. sz. rendelete.

Az Olaszországgal kötött szerződés VII. cikkének közigazgatási végrehajtása tárgyában intézkedik. Rendelkezései a négyévi határidő lejártával 1895. jan. 13-án kihaltak.

Az egyezmény meghosszabbítását l. a kir. miniszterelnök 1906. évi jún. 27-én kelt 3177. sz. rendeletében (Budapesti Közlöny, 1906 : 149. sz.)

IV. Nagybritannia.

1894: X. TÖRVÉNYCIKK

az irodalmi vagy művészeti művek szerzői jogának kölcsönös oltalma végett Nagybritanniával 1893. évi április hó 24-én Bécsben kötött államszerződés becikkelyezése tárgyában.

(Eletbelépett 1894. május 11-én.)

I. cikk. Az irodalmi vagy művészeti művek szerzői és jogutódaik, ideértve a kiadókat is, a Magas Szerződőfelek országaiban kölcsönösen azokat az előnyöket élvezik, amelyeket ott a törvény az irodalmi vagy művészeti művek oltalmára nyújt vagy nyújtani fog.

Ennek folytán olyan irodalmi vagy művészeti művek szerzői, amely művek az egyik Magas Szerződőfél országaiban tétettek közzé először, úgyszintén az ilyen szerzőknek jogutódai, a másik Magas Szerződőfél országaiban ugyanazon oltalomban és jogi segélyben részesülnek jogaiknak minden sértése ellen, mintha a mű először abban az országban tétetett volna közzé, ahol a jogsértés történt.

Hasonlóképpen az irodalmi vagy művészeti művek szerzői és jogutódaik, kik az egyik Magas Szerződőfélnek alattvalói, vagy az egyiknek országaiban laknak, a másik Szerződőfél országaiban ugyanazt az oltalmat és jogi segélyt élvezik jogaiknak minden sértése ellen, mintha annak az államnak volnának alattvalói vagy lakosai, ahol a jogsértés történt.

Ezek az előnyök kölcsönösen a szerzők és jogutódaik részére csak az esetre vannak biztosítva, ha a kérdéses művet annak az államnak törvényei, ahol a mű először tétetett közzé, szintén védik és az oltalom tartama a másik országban nem haladhatja meg azt az időt, melyet a szerzők és jogutódaik részére az az ország nyújt, ahol a mű először tétetett közzé.

II. cikk. A fordítás joga részét képezvén a szerzői jognak, a fordítás jogának oltalma is biztosítva van a jelen szerződésben megállapított feltételek alatt. Ha a jelen szerződés alapján ő Brit Felségének országaiban oltalmat élvező mű, megjelenési évének eltelte után tíz esztendő alatt, angol fordításban nem tétetett közzé, a mű angolra való fordításának joga az említett országokban a mű szerzőjét kizárólagosan többé nem illeti.

Ha valamely könyv részenként tétetik közzé, a fent említett tíz évi időtartam minden egyes rész megjelenési évének elteltével kezdődik.

III. cikk. Jogosult fordítások úgy védetnek, mint az eredeti művek. Részesülnek eszerint azon teljes védelemben, melyet a jelen szerződés az eredeti művek jogosulatlan többszörözése ellen nyújt.

Magától értetik, hogy ha valamely mű lefordításának joga már-mindenkit megillet, a fordító nem ellenezheti, hogy ugyanazt a művet mások is lefordítsák.

IV. cikk. Az »irodalmi vagy művészeti művek« kifejezése alatt értendők: könyvek, röpiratok és minden más írói művek; színművek vagy zenés színművek, zeneművek, szöveg, vagy szöveg nélkül, rajzművészeti, festészeti, szobrászati művek és metszetek, könyvnyomtatások, illusztrációk, földrajzi térképek, földrajzi, helyrajzi, építészeti vagy általában tudományos tervek, vázlatok és domborművek; valamint általában az irodalmi, tudományos vagy művészeti körbe tartozó minden termék, melyet a nyomtatásnak vagy többszörözésnek bármely módján közzé lehet tenni.

V. cikk. A Brit birodalomban és az osztrák birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országokban a jelen szerződéssel biztosított jogok élvezete csakis azoknak a feltételeknek és alakszerűségeknek betöltésétől függ, amelyeket annak az államnak törvénye állapít meg, ahol a mű először megjelent; és további alakszerűségek vagy feltételek nem kívántatnak meg a másik országban.

Következésképpen nem szükséges, hogy a mű, mely az egyik országban törvényes oltalomban részesül, beiktattassék vagy abból példányok téssenek le a másik országban oly célból, hogy sértések ellen azt a jogi segélyt nyerje, melyet a másik ország nyújt a területén először közzétett műveknek.

A magyar korona országaiban ellenben e jogok élvezete attól függ, hogy be legyenek töltve azok a feltételek s alakszerűségek, melyeket Magyarországnak törvényei és rendeletei szabnak meg.

VI. cikk. Hogy a jelen szerződés által oltalmazott művek szerzői az ellenkező bebizonyításáig ilyenekül tekintessenek s ennek folytán a másik állam bíróságai előtt a szerzői jog sértése miatt eljárást indíthassanak: elég, ha nevük a művön a szokásos módon ki van téve.

A bíróságok azonban kétség esetén oly további bizonyítékok szolgáltatását átkövetelhetik, aminek az illető ország törvényei kívánnak.

Ha a mű a szerző nevének kitétele nélkül vagy álnév alatt jelent meg, a szerzőt illető jogok érvényesítésére a művön megnevezett kiadó van jogosítva.

Ő tekintendő más bizonyíték hiányában a meg nem nevezett vagy álnevű szerző jogutódjának mindaddig, míg a szerző vagy jogutódja ki nem jelenti és be nem bizonyítja jogait.

VII. cikk. *A jelen szerződés rendelkezései semmi tekintetben sem csorbíthatják a Magas Szerződőfeleknek azt a jogát, hogy bármely mű vagy termék terjesztését, előadását, kiállítását vagy elárusítását a belföldi törvényhozás vagy rendszet intézkedéseivel felügyelet alá helyezhessék vagy megtilthassák.*

A Magas Szerződőfelek mindenike fenntartja magának azt a jogot is, hogy megtilthassa oly műnek behozatalát saját területére, amely művek a belföldi törvények vagy más államokkal fennálló egyezmények értelmében tiltott többszörösítéseknek vannak nyilvánítva, vagy ilyeneknek fognak nyilváníthatni.

VIII. cikk. *A jelen szerződés rendelkezései a hatályba léptének napja előtt előállított irodalmi vagy művészeti művekre is alkalmazandók, de a következő szabályokban körülírt korlátozások közt :*

A) Az osztrák-magyar monarchiában :

A jelen szerződés hatályba lépte előtt elkészített példányok, amelyeknek előállítása eddig meg volt engedve, jövőben is forgalomba hozhatók.

Hasonlóképpen a többszörözési készülékek, mint tömöntvények, fametszetek és mindennemű metszett lapok, valamint könyvmatái kövek, ha mindezek előállítása eddig nem volt tiltva, a jelen szerződés hatályba léptétől számított négy év alatt továbbra is használhatók.

Az ilyen példányok terjesztése és az említett készülékek használata azonban csak abban az esetben van megengedve, ha az, érdekelt félnek a jelen szerződés hatályba léptétől számítandó három hónap alatt előterjesztendő kérelme folytán az illető kormány az említett példányokat és készülékeket le tározatta és különös béléggel elláttatta.

A jelen szerződés hatályba lépte előtt jogosan előadott színművek és zenés színművek vagy zeneművek jövőben is előadhatók.

B) Nagybritannia és Irhon egyesült királyságban olyan irodalmi vagy művészeti mű szerzője vagy kiadója, amely mű a jelen szerződés hatályba léptének napja előtt jelent meg először : jogának megsértése ellen minden törvényes segílyre fel van jogosítva, de ha a jelen szerződést hatályba léptető kormányrendelet kihirdetésének napja előtt bárki is jogosan tett közzé valamely művet az Egyesült királyságban, azok a jogok vagy

érdekek, amelyek ilyen közzétételből származnak vagy ezzel kapcsolatosak, — amennyiben az említett napon még fennállanak és értékkel bírnak — meg nem szűnnek és rövidséget nem szenvednek.

IX. cikk. A jelen szerződés rendelkezései alkalmazandók ő Brit Felségének összes gyarmataira és külbirtokaira, kivéve a következőket :

India,
Canada területe,
Newfoundland,
Cap-föld,
Natal,
New-South-Wales,
Victoria,
Queensland,
Tasmania,
South-Australia,
Western-Australia,
New-Zealand.

Mindazonáltal a jelen szerződés rendelkezései alkalmazandók lesznek a fent nevezett gyarmatok és külbirtokok közül azokra, amelyekre nézve ezt ő Brit Felségének ő Császári és Apostoli Királyi Felségénél levő képviselője a jelen szerződés megerősítésére vonatkozó okmányok kicserélésének napjától számított két éven belül bejelenti.

X. cikk. A jelen szerződés a megerősítésére vonatkozó okmányok kicserélésének napjától számított tíz éven át hatályban marad : és az esetben, ha tizenkét hónappal az említett tíz évi időtartam lejárta előtt a két Magas Szerződőfél közül egyik sem jelenti ki szándékát a jelen szerződés megszüntetésére : az hatályban marad egy éven át attól a naptól számítva, amelyen a Magas Szerződőfelek bármelyike ily kijelentést tesz.

Ő Brit Felsége kormányának hasonló módzatok közt arra is joga van, hogy az egyezményt a IX. cikkben említett gyarmatok és külbirtokokra külön-külön felmondhassa.

XI. cikk. A jelen szerződés meg fog erősíttetni és a megerősítésére vonatkozó okmányok, mihelyt lehetséges, Bécsben ki fognak cseréltetni. A szerződés hatályba lép tíz nappal a Magas Szerződőfelek törvényei által megszabott alakyszerűségnek megfelelő kihirdetése után.

Ennek hiteléül az illető teljhatalmazottak a jelen szerződést aláírták és pecsétjeikkel ellátták.

Kelt Bécsben, április hó 24-ik napján, az Őr ezernyolcszáz kilencvenharmadik évében.

1. *A kir. kereskedelemügyi miniszter 1894. máj. 1-én kelt 29.756. sz. és a kir. igazságügyi min. 1894 : 29.756 sz. rendelete.*

A Nagybritanniával kötött szerződés VIII. cikkének közigazgatási végrehajtása tárgyában intézkedik. Rendelkezései a négyévi határidő lejártával 1898. máj. 11-én kihaltak.

2. *A kir. miniszterelnök 1894. nov. 26-án kelt 2428. sz. rendelete (kir. igazságügymin. 1894 : 44981. sz. rend.), amelyben közli Newfoundland gyarmat, az Indiai császárság, Victoria, Queensland, New-Zealand gyarmatok csatlakozását a Nagybritanniával kötött szerződéshez. (L. 1894 : X. t.-c. IX. cikkét.)*

3. *A kir. miniszterelnök 1894. nov. 24-én kelt 2590. sz. rendelete (kir. igazságügyminiszter 1894 : 47.499. sz. rend.) A következő gyarmatállamok csatlakozásáról. Western-Australia, Natal.*

4. *A kir. miniszterelnök 1894. évi dec. 22-én 52.352 sz. a. kelt rendelete (kir. igazságügymin. 1895 : 52.352. sz. rend.) South-Australia angol gyarmat csatlakozásáról.*

V. Németország.

1901: VI. TÖRVÉNYCIKK

(Életbelépett 1904. máj. 24-én.)

az irodalmi, művészeti és fényképészeti művekre vonatkozó szerzői, jogok kölcsönös védelme végett a Németbirodalommal 1899. évi december hó 30-án Berlinben kötött egyezmény becikkelyezése tárgyában.

I. cikk. Minden irodalmi, művészeti és fényképészeti mű, mely a szerződő felek egyikének államterületein hazai mű, a másik fél államterületein, hacsak nem tekintendő ott is hazainak, az ott ilyennemű művek számára a belföldi törvényhozás által mindenkor biztosított védelmet fogja a jelen egyezmény alapján élvezni.

A szerződésszerű védelemnek azonban nincs helye, ha a mű ott, ahol az hazai mű, egyáltalában nem élvez törvényes védelmet. E védelem továbbá nem áll fenn hosszabb ideig, mint ameddig a törvényes védelem ott tart, ahol a mű hazai mű.

II. cikk. Hazainak kell tekinteni valamely művet, ha arra megjelenésének helyénél, vagy szerzőjének honosságánál vagy lakóhelyénél fogva az illető belföldi törvényhozás nyer alkalmazást.

III. cikk. A Németbirodalom és az ausztriai birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok közti viszonyt illetőleg

a szerződésszerű védelem csak azoknak a feltételeknek és alakszerűségeknek betöltésétől függ, melyeket annak a félnek törvényhozása határoz meg, amelynek területén az illető mű hazai mű.

Ellenben a magyar korona országai és a Német Birodalom közötti viszonyt illetőleg a szerződésszerű védelem attól függ, hogy a feltételek és alakszerűségek tekintetében ne csak azon szerződéssel fél törvényei és szabályai tartassanak meg, amelynek területén a mű hazai mű, hanem azon másik fél törvényei és szabályai is, amelynek területén a szerződésszerű védelem nyújtandó lesz.

A jelen cikk értelmében feltételeknek és alakszerűségeknek kell tekinteni különösen a fordítási jog fenntartását és a fordításnak megkezdését meghatározott határidőn belül; ugyanez áll a zeneművek nyilvános előadási jogának fenntartásáról.

IV. cikk. A kizárólagos fordítási jog azokra a nyelvekre, amelyeken jogszerű és teljes fordítás nem jelent meg, semmi esetre sem tart tovább, mint a mű megjelenését követő három évig.

Azokra a nyelvekre, amelyeken ily fordítás kellő időben megjelent, a fordítási jog csak e megjelenését követő öt év múlva ér véget.

A határidők számításánál a mű vagy a fordítás megjelenésének naptári éve be nem számítandó.

V. cikk. A jelen egyezményvel biztosított jogok nemcsak a szerzőket, hanem jogutódait is, a kiadókat szintén ideértve, egyaránt megilletik, akár a szerzői jog, mint olyan, akár annak csupán gyakorlata szállott át a jogutódra.

Hogy a szerzők az ellenkező bizonyításáig ilyenekül tekintessenek, s ehhez képest a szerződő felek bíróságai előtt jogaik érvényesítése végett felléphessenek, elég, ha nevük a művön a szokásos módon ki van téve.

Névtelenül vagy álnév alatt megjelent művekre nézve a szerkesztő, és ha ilyen nincs megnevezve vagy nem valódi névvel szerepel, a kiadó van jogosítva a szerzőt illető jogok érvényesítésére.

A szerkesztőt és a kiadót ezekben az esetekben minden további bizonyítás nélkül a névtelen vagy álnévű szerző jogutódja gyanánt kell tekinteni.

VI. cikk. A jelen egyezmény rendelkezései semmi tekintetben sem csorbitják a két szerződő fél mindenkinek azt a jogát, hogy törvényhozási vagy beligazgatási intézkedésekkel bármely mű vagy termék terjesztését, előadását, kiállítását vagy elárusítását felügyelet alá helyezhessék vagy megtilthassák.

Hasonlóképpen fenntartatik a két szerződő fél mindenkire részére az a jog, hogy saját területükön megtilthassák oly művek-

nek behozatalát, melyek belföldi törvényeik szerint vagy más hatalmasságokkal létrejött megállapodásaik értelmében meg nem engedett többszörösítéseknek vannak nyilvánítva vagy fognak nyilváníttatni.

VII. cikk. A jelen egyezmény rendelkezéseit a hatályának kezdete előtt létezett művekre is alkalmazni kell. Azok a megkezdett többszörösítések és utánképzések azonban, melyeknek előállítása eddig tiltva nem volt, befejezhetők és éppen úgy, mint a megengedett módon már előállítottak, terjeszthetők.

Hasonlóképpen a többszörösítésre vagy utánképzésre szolgáló készülékek (lenyomatok, tömöntvények, lapok, kövek és formák); melyeknek előállítása eddig tiltva nem volt, a jelen egyezmény hatályának kezdetétől számítva még négy éven át használhatók az említett célra.

Az ilyen többszörösítéseknek vagy utánképzéseknek terjesztése és a jelzett készülékeknek további használata azonban csak akkor van megengedve, ha ezek a tárgyak az érdekelt félnek a jelen egyezmény hatályának kezdetét követő három hónapon belül előterjesztett kérelme folytán leltárba felvételtek és különös bélyeggel elláttak. A részletes határozatokat e tárgyban a közigazgatási hatóságok állapítják meg.

A jelen egyezmény hatályának kezdete előtt jogosan előadott színművek, zeneművek és zenés színművek ezentúl is szabadon előadhatók.

VIII. cikk. A jelen egyezmény tíz évig marad hatályban attól a naptól számítva, amelyen életbelép.

Abban az esetben, ha tizenkét hónappal a tíz évi időtartam lejárta előtt a szerződő felek egyike sem mondja fel a jelen egyezményt, az hatályban marad egy évig attól a naptól számítva, amelyen a szerződő felek egyike a felmondási nyilatkozatot megteszi.

IX. cikk. A jelen egyezmény meg fog erősíttetni és a megerősítési okiratok, mihelyt lehetséges, Berlinben ki fognak cseréltetni; az egyezmény életbelép a tizenötödik nap kezdetén azon nap után, amelyen a megerősítési okiratok kicserélése történt.

Ennek hiteléül mindkét fél meghatalmazottjai az egyezményt aláírták és címerükkel megpecsételték.

Zárójegyzőkönyv.

Mielőtt a mai kelet alatt kötött egyezmény aláírásához fogtak volna, az alulírott meghatalmazottak a következőkben állapodtak meg:

az I. és II. cikkekhez: Egyfelől az ausztriai birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok, másfelől pedig a Németbirodalom közti viszonyt illetőleg egyetértés áll fenn arra nézve:

1. hogy belföldi szerzőknek az egyik területen megjelent művei nem tekinthetők a másik területen hazai műveknek és ezért csak szerződésszerű védelemben részesülnek;

2. hogy valamely művet, amennyiben azt az egyik fél törvényhozása csak megjelenésénél fogva védi, szerződésszerű védelem csak akkor illet, ha a mű a másik félnek belföldi törvényhozása szerint is az előbb említett fél területén megjelentnek tekintendő.

A jelen jegyzőkönyv, mely külön megerősítés nélkül is, a vonatkozó egyezmény-megerősítő okiratok kicserélésének pusztán ténye által; a szerződő felek részéről elfogadottnak és jóváhagyottnak fog tekintetni, 1899. évi december hó 30-ik napján Berlinben két példányban íratott alá.

1. A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1901. május 24-én kelt 35.307. sz. rendelete. (Budapesti Közlöny, 1901 : 120. sz.)

A rendelet a szerződés VII. cikkének közigazgatási végrehajtása tárgyában intézkedik. Rendelkezései a négy évi határidő lejártával, 1905. május 24-én már kihaltak.

2. A m. kir. igazságügyminiszter 1901 : 17.338. sz. rendelete.

A fentebbi rendelet közlése az igazságügyi hatóságokkal.

A BERNI EGYEZMÉNY.

(Függelék.)

Noha a berni egyezmény Magyarországra nézve idegen, tehát nem élő jog, határozmányai a 3. cikk erejénél fogva magyar állampolgárok szerzői műveire mégis alkalmazandók akkor, ha azok első ízben a szövetkező államok egyikében jelennek meg. Ez és a csatlakozás vitás kérdésére való tekintet indokolja e műbe felvételüket.

Az egyezmény Bernben 1886. szept. 9-én jött létre. Póthatározmányai Párisban 1896. máj. 4-én keltek s az alábbi fordításba *dült betűkkel vannak beillesztve.**)

Az egyezmény vezérgondolata a szabadalmi jogban már megvalósított az a törekvés, hogy a szövetséghez tartozó minden állam a többi állam polgárait a belföldiekkel egyenlő védelemben részesítse.

Ez az elv azonban következetesen csak a még meg nem jelent művek tekintetében van érvényesítve az egyezményben. A megjelent műveknél a megjelenés *helye* van irányadónak felvéve az állampolgárság helyett. Tehát *a szövetség területén megjelent minden mű* az egyezmény védelme alá van helyezve.

Ez alapelvek ki vannak szélesítve azzal a további rendelkezéssel, hogy a védelem teljességére elég, ha a mű a megjelenési hely törvényes feltételeinek és formáságainak eleget

*) L. a szövegre, fordítására és magyarázatára *Ranschburg* Viktor következő művét: »A szerzői jog védelmére alkotott berni egyezmény vonatkozással Magyarországra«. Budapest, Eggenberger, 1901.

tett. Egy lépés ez ama kívánság felé, hogy a szerzőjogi művek védelme semmiféle megelőző formaságnak ne legyen alávetve.

Az egyezmény egyébiránt nem zárja ki, hogy a szövetség egyes államai egymásközt a szerző jogára nézve kedvezőbb szerződéseket kössenek.

Az egyezmény védelmére Bernben a szövetség tanács felügyelete alatt a következő című hivatal van rendelve: *Bureau de l'Union internationale pour la protection des oeuvres littéraires et artistiques*. Folyóiratának a címe: *Le droit de l'auteur*.

A berni egyezmény kötelékébe ez idő szerint a következő államok tartoznak:

Németország, Belgium, Dánia, Spanyolország és gyarmatai, Franciaország és a gyarmatok, Alger, Tunisz, Nagybritannia, Haïti, Olaszország, Japán, Luxemburg, Monaco, Norvégia, Svédország, Svájc, Liberia.

Egyezmény

az irodalom és művészet alkotásainak védelmére alakítandó nemzetközi szövetség tárgyában.

1. cikk. A szerződő államok szövetségbe állanak az irodalmi és művészeti alkotások szerzői jogának védelme végett.

2. cikk. A szerződő államok bármelyikének kötelékébe tartozó szerzők vagy ezek jogutódai úgy a még egyáltalában közzé nem tett, mint a valamelyik szerződő államban első ízben közzétett műveik tekintetében a többi államokban ugyanazon jogokat élvezik, melyeket a vonatkozó törvények a belföldi szerzőknek jelenleg nyújtanak, vagy jövőben nyújtani fognak.

Ezen jogok élvezete függ azon feltételek és alakszerűségek teljesítésétől, melyeket a mű származási országának törvényhozása ír elő; ezen jogok élvezetének időtartama a többi országokban nem terjedhet túl a származási országban nyújtott védelem időtartamán.

A mű származási országának azon ország tekintendő, amelyben azt első ízben közzétették; ha pedig a művet több szövetségettség országban egyidejűleg teszik közzé, szár-

mazási országnak az tekintendő, melynek törvényhozása a legrövidebb védelmi időt nyújtja.

Közzé nem tett művek származási országának a szerző hazája tekintendő.

A megvédett művekre alkotott szabályok a hátrahagyott művekre is kiterjednek.

Magyarázó nyilatkozat: 1. Az egyezmény 2-ik szakasza 2-ik bekezdésének szövege szerint az előbb említett határozatok által biztosított védelem csakis attól van függővé téve, hogy a mű származási országának törvényhozása által esetleg megkívánt feltételek és alakszerűségek a mű származási országában teljesítették-e? Ugyanezen határozat érvényes a fényképészeti műveknek a megváltoztatott zárójegyzőkönyv 1. szakasza B) pontjában említett védelmére is.

2. »Közzétett« művek alatt azon művek értendők, melyek a szövetséges államok egyikében kiadattak. Valamely színmű, zenés színmű, vagy zenemű előadása és valamely művészeti alkotás kiállítása tehát az említett két határozmány értelmében nem tekinthető »közzétételnek«.

3. cikk. *Azon szerzők, akik a szövetkező államok egyikének sem polgárai, de irodalmi vagy művészi alkotásaikat első ízben a szövetkező államok egyikében teszik vagy tétetik közzé, ezen műveik tekintetében ugyanazon védelemben részesülnek, melyet a berni egyezmény és annak jelen póthatározménye biztosítanak.*

4. cikk. »Az irodalom és művészet alkotásai« alatt értendők könyvek, füzetek és minden egyéb irodalmi munkák; színművek és zenés színművek, zeneművek szöveggel vagy anélkül; a rajzoló művészet, festészet és szobrászat termékei; metszetek, könyvnyomtatások, illusztrációk, földrajzi térképek; földrajzi, helyrajzi, építészeti és egyéb tudományos tervek, vázlatok és domborművű ábrázolások; egyáltalán az irodalom, tudomány és művészet körébe tartozó minden alkotás, amely nyomtatás vagy bármely egyéb sokszorosítás útján közzétételre kerül.

5. cikk. *A szövetkező államok valamelyikének kötelékébe tartozó szerzőknek vagy jogutódaiknak a többi országokban is mindaddig kizárólagos joguk van műveik fordítására és a fordítási jog átruházására, míg joguk az eredeti mű tekintetében fennáll. A kizárólagos fordítási jog azonban megszűnik, ha a szerző az eredeti mű első megjelenésétől számított tíz éven belül azt nem érvényesíti olyképpen, hogy a szerződő államok egyikében azon nyelven, melyre nézve a védelmet igénybe venni akarja, fordítást vagy közzétételt, vagy kiadatot.*

Füzetekben megjelenő munkáknál a tíz éves határidő az eredeti mű utolsó füzetének megjelenésével kezdődik.

Oly munkáknál, melyek időközökben megjelenő több kötetből állanak, nemkülönben folytatólagos jelentéseknél vagy folytatásos kiadványoknál, melyeket irodalmi vagy tudományos társulatok vagy magánosok adnak ki, minden kötet, minden jelentés vagy minden folytatás a tíz éves védelmi idő tekintetében külön műnek veendő.

A jelen szakaszban szabályozott esetekben a védelmi idő kiszámításánál megjelenési napnak a munka megjelenési évének december 31-ike tekintendő.

6. cikk. Jogos fordítások ugyanazon védelemben részesülnek, mint az eredeti munkák. Ennélfogva jogosulatlan sokszorosításuk tekintetében a szerződő államokban a 2-ik és 3-ik szakaszban megállapított védelmet élvezik.

Oly munkák tekintetében azonban, melyek fordítása mindenkinek szabad, a fordító nem tehet kifogást az ellen, hogy a művet más író is lefordítsa.

7. cikk. Azon újságregényeket, valamint elbeszéléseket, melyek a szerződő államok egyikében, hírlapokban vagy időszaki folyóiratokban jelentek meg, a többi országokban a szerzők vagy jogutódaiuk felhatalmazása nélkül akár eredetiben, akár fordításban utánnyomatni tilos.

Ugyanezen tilalom áll fenn hírlapok és időszaki folyóiratok egyéb cikkei tekintetében, ha a szerzők vagy kiadók azon hírlapban vagy folyóiratban, melyben a cikkeket közlik, kifejezetten kijelentik, hogy az utánnyomás tilos. Folyóiratoknál elegendő, hogy a tilalom általánosságban minden egyes szám élén legyen kimondva.

Ha a tilalom hiányzik, akkor az utánnyomás a forrás megnevezésének feltétele mellett szabad.

A tilalomnak azonban politikai tartalmú cikkeknél, napi híreknél és vegyes híreknél semmikép sincs helye.

8. cikk. Hogy az irodalom és művészet alkotásaiból vett kivonatokat vagy részleteket mennyiben és mily terjedelemben szabad iskolai vagy tudományos célú kiadványokban vagy szemelvényes olvasmányokban lenyomatni, e tekintetben az egyes szerződő államok törvényei és az azok közt fennálló vagy jövőben megkötendő külön egyezmények irányadók.

9. cikk. A második szakasz határozmányai színművek vagy zenés színművek nyilvános színrehozatala tekintetében irányadók, tekintet nélkül arra, hogy azok közzététettek-e vagy sem.

Színművek és zenés színművek szerzői vagy ezek jogutódai kizárólagos fordítási joguk időtartama alatt művük fordításának engedélyük nélkül való színrehozatala ellen kölcsönös védelemben részesülnek.

A második szakasz határozmányai oly zeneművek nyilvános előadása tekintetében is alkalmazandók, melyek vagy nem tétettek közzé, vagy amennyiben közzétették, szerzőjük a címlapon vagy a mű elején azok nyilvános előadását kifejezetten megtiltotta.

10. cikk. Jelen egyezmény szabálya alá esik és tilos valamely irodalmi vagy művészeti alkotásnak minden olyan mű nem engedélyezett felhasználása, melyet alkalmazás, zenei elrendezés s más hasonló cím alatt szoktak közzétenni, amennyiben ez lényegében nem egyéb, mint a védelemben részesített műnek ugyanazon vagy más alakban való utánképzése, lényegtelen változtatásokkal, hozzáadásokkal vagy rövidítésekkel, anélkül, hogy egyébként eredeti, új mű jellegével bírna.

A szövetkező államok egyetértének abban, hogy bíróságai jelen szakasz alkalmazásánál adott esetben vonatkozó törvényeik külön rendelkezéseit tekintetbe veendik.

Magyarázó nyilatkozat: 3. Valamely regény átalakítása színművé, vagy valamely színmű átalakítása regénnyé a 10. szakasz intézkedése alá esik.

11. cikk. Ahhoz, hogy a jelen egyezmény által megvédett művek szerzői az ellenkező bebizonyításáig ilyenekül tekintessenek és ennek következtében az egyes szerződő államok bíróságai előtt a szerzői jogukat sértő cselekmény üldözésére feljogosíttassanak, elegendő, hogy nevük a művön szokásos módon ki legyen téve.

Névtelenül vagy álnév alatt megjelent műveknél a kiadó, kinek neve a munkán kitétetett, feljogosítottnak tekintendő a szerző jogainak gyakorlására. Ugyancsak ő tekintendő minden további bizonyítás nélkül a névtelen vagy álnevű szerző jogutódjának.

Egyébiránt a bíróságok adott esetben az illetékes hatóság által kiállított tanúsítvány felmutatását követelhetik, annak igazolására, hogy a származási ország törvényei által megkívánt alakszerűségek a 2. cikk értelmében teljesítettek-e.

12. cikk. Minden utánnyomott vagy utánképzett mű azon szövetkezett állam illetékes hatóságai által, ahol az eredeti mű törvényesen védve van, lefoglalható.

A lefoglalás az illető ország belső törvényhozásának határozmányai szerint foganatosíttatik.

13. cikk. Jelen egyezmény határozmányai semmi tekintetben sem korlátozzák a szövethozó államok kormányainak azon jogát, hogy bármely mű vagy alkotás terjesztését, előadását vagy kiállítását törvényhozási vagy belső közigazgatási rendszabályokkal engedélyezzék, ellenőrizzék vagy tilalmassák, mire nézve ezen jog gyakorlása az illetékes hatóság feladata.

14. cikk. Jelen egyezmény hatálya a közösen megállapítandó korlátozások és feltételek fenntartásával kiterjed mindazon művekre, melyek származási országukban az egyezmény életbeléptetésének idején még nem váltak közjavakká.

15. cikk. A szerződő államok kormányai fenntartják maguknak azt a jogot, hogy egymásközt egyenkint külön egyezményeket köthetnek, feltéve, hogy ezen egyezmények a szerzőknek vagy azok jogutódainak messzebbmenő jogokat biztosítanak, mint amintőket ezen szövetség nyújt, vagy egyéb oly határozmányokat tartalmaznak, amelyek a jelen egyezménnyel nem ellenkeznek.

16. cikk. Nemzetközi hivatal szerveztetik »az irodalom és művészet alkotásainak védelmére szolgáló nemzetközi szövetség irodája« címmel.

Ezen hivatal, melynek költségeit az összes szerződő államok kormányai viselik, a svájci államszövetség kormányhatóságának magas védelme alá helyezettetik és ennek felügyelete alatt működik. Hatáskörét a szövethozó államok közösen állapítják meg.

17. cikk. Jelen egyezmény oly javítások eszközzése végett, melyek a szövetség rendszerének tökéletesítésére alkalmasak, módosítható.

Ilyenmő és egyéb kérdések, melyek a szövetség fejlődését más tekintetben érintik, értekezleteken tárgyalandók, melyek sor szerint az egyes szerződő országokban ezek képviselői által tartandók.

Egyébiránt jelen egyezmény bárminő megváltoztatása a szövetséget csak az esetben kötelezi, ha ahhoz a szerződő államok egyértelműleg hozzájárulnak.

18. cikk. Mindazon államok, melyek jelen egyezményben részt nem vettek, annak kötelékébe kívánságukra beléphetnek, feltéve, hogy a jelen egyezmény tárgyát képező jogok törvényes védelmét területükön biztosítják.

E belépés a svájci államszövetség kormányával írásban közlendő, mely azt valamennyi többi kormány tudomására hozza.

E belépés joghatállyal maga után vonja azt, hogy a belépő állam magát jelen egyezmény minden kötelező határozmányának aláveti s viszont annak minden előnyében is részesül.

19. cikk. A jelen egyezmény kötelékébe belépő államokat megilleti azon jog is, hogy belépésük hatályát gyarmataikra és külbirtokaikra is bármikor kiterjesszék.

Evégből vagy általánosságban kijelentik, hogy belépésük hatálya összes gyarmataikra és birtokaikra is kiterjed, vagy külön megnevezhetik azokat, melyekre belépési nyilatkozatuk hatályos, vagy arra szorítkozhatnak, hogy azokat nevezzék meg, melyek az egyezmény alól kiveendők.

20. cikk. Jelen egyezmény három hóval a jóváhagyási okmányok kicserélése után lép hatályba és időbeli korlátozás nélkül hatályban marad az esetleges *felmondás napjától* számítandó egy év leteltéig.

E felmondás a svájci államszövetség kormányához intézendő. Hatása csak a felmondó országra terjed ki, az egyezmény pedig a többi szerződő államokra kötelező marad.

21. cikk. Jelen egyezmény jóváhagyandó és a jóváhagyási okmányok legkésőbb egy éven belül Bernben kicserélendők.

Minek hitelül az illetőleges meghatalmazottak azt aláírták és címeres pecsétjükkel ellátták.

Kelt Bernben, ezernyolcszáznyolcvanhat szeptember hó kilencedikén.

(*Aláírások.*)

Póthatározmány.

Az irodalom és művészet alkotásainak megvédésére alakítandó nemzetközi szövetség létesítésére szolgáló egyezmény aláírása végett egybegyűlt meghatalmazottak a következő póthatározmányra nézve egyeztek meg, mely a vonatkozó egyezménnyel egyidejűleg hagyandó jóvá :

A mai napon megkötött egyezmény semmi tekintetben sem érinti a szerződő országok között jelenleg fennálló egyezmények további érvényességét, amennyiben ezen egyezmények a szerzőknek vagy azok jogutódainak messzebbmenő jogokat biztosítanak, mint aminőket e szövetség nyújt, vagy oly egyéb határozmányokat tartalmaznak, melyek jelen egyezménnyel nem ellenkeznek.

Minek hitelül az illetőleges meghatalmazottak a jelen póthatározmányt aláírták.

Kelt Bernben, ezernyolcszáznyolcvanhat szeptember kilencedikén.

(Aláírások.)

Zárójegyzőkönyv.

Alulírt meghatalmazottak a mai kelettel megkötött egyezmény aláírásakor a következő határozatokban egyeztek meg :

1. A 4. cikk tekintetében a következő megállapodás jött létre :

A) Azokban a szerződő államokban, melyekben nemcsak az építészeti tervrajzok, hanem maguk az építészeti alkotások is védelemben részesülnek, a berni egyezmény és jelen póthatározmány által biztosított jogok ez utóbbiakra is kiterjesztetnek.

B) Fényképeszeti művek és oly készítmények, melyek hasonló eljárás útján állíttatnak elő, ezen határozmányok által biztosított jogokban annyiban részesülnek, amennyiben azt a belső törvényhozás megengedi és oly mértékben, amilyenben hasonlóan belső jogok védelmének.

Valamely védett művészeti alkotásnak jogosított fényképe az összes szerződő államokban a berni egyezmény és jelen póthatározmány értelmében, a jogosítottak közt kötött magánjogi szerződések határai közt, védelemben részesül, mely addig tart, míg az eredeti mű utánképzésének joga védetik.

Magyarázó nyilatkozat : 1. Az egyezmény 2-ik cikke 2-ik bekezdésének szövege szerint az előbb említett határozatok által biztosított védelem csakis attól van függővé téve, hogy a mű származási országának törvényhozása által ezekhez megkívánt feltételek és alakszerűségek a mű származási országában teljesítettek-e ? Ugyanezen határozat érvényes a fényképeszeti alkotásoknak a megváltoztatott zárójegyzőkönyv 1. cikke B) pontjában említett védelmére is.

2. A 9. cikk tekintetében azon megállapodás létesült, hogy azon szerződő államokban, melyek törvényhozásai a zenés színművek fogalmába a táncművészeti zeneműveket is belefoglalják, jelen egyezmény határozatai által a mai naptól fogva biztosított jogok ez utóbbiakra is kifejezetten kiterjesztetnek.

Egyébiránt a fenti határozatok alkalmazásánál netalán felmerülő vitás esetek eldöntése az illető bíróságoknak tartatik fenn.

3. Határozatba megy, hogy oly hangszerek gyártása és eladása, melyek védett zeneművekből kölcsönzött zenedarabok gépies eljátszására szolgálnak, nem állapítja meg a zenei utánképzés tényálladékát.

4. A 14. cikkben említett közös egyezmény tekintetében a következő megállapodás jön létre:

A berni egyezmény és a jelen póthatározmány, életbeléptetésük idejekor, a származási országukban még közjavakká nem vált művek tekintetében azon vonatkozó megállapodásoknak megfelelően nyerne alkalmazást, melyek a fennálló vagy e célból létesítendő külön egyezményekben e tárgy tekintetében foglaltatnak.

Ha a szerződő államok közt ily irányú egyezmények nem léteznek, az esetben az illető államok a 14. cikkben foglalt elv érvényesítésének módja tekintetében külön-külön belső törvényhozásaik útján határoznak.

A berni egyezmény 14. cikkének, valamint a zárójegyzőkönyv ezen pontjának határozmányai a kizárólagos fordítási jogra is annyiban nyerne alkalmazást, amennyiben azt jelen póthatározmány biztosítja.

Ezen fentemlített átmeneti intézkedések a szövetség kötelékébe való újabb belépések esetén is alkalmazandók.

5. Az egyezmény 16. cikke alapján szervezendő nemzetközi iroda szervezete külön szabályzattal állapítandó meg, melynek kidolgozásával a svájci államszövetség kormánya bizatik meg.

A nemzetközi iroda hivatalos nyelve a francia.

(Következnek az iroda szervezeti szabályai.)

6. A legközelebbi értekezlet az egyezmény életbeléptetésétől számítandó 4—6 éven belül Párisban tartandó.

Ezen határon belül a nemzetközi iroda előzetes megkérdezése után a francia kormány fogja az értekezlet idejét megállapítani.

7. A jóváhagyási okmányoknak a 21. cikkében megszabott kicserélése végett minden szerződő fél csak egy okmányt ad át, mely a többi államok okmányaival együtt a svájci szövetség kormányának levéltárában helyezendő el. Ellenben valamennyi félnek átadandó a jóváhagyások kicseréléséről felvett és a résztvevő meghatalmazottaktól aláírt jegyzőkönyvnek egy-egy példánya.

Jelen zárójegyzőkönyv, mely a mai napon megkötött egyezménnyel egyidőben fog jóváhagyatni, eme egyezmény lényeges alkatrészének tekintendő és azzal egyenlő hatállyal, érvénnyel és tartalommal bír.

Minek hitelül az illetőleges meghatalmazottak azt aláírásukkal ellátták.

Kelt Bernben, ezernyolcszáznyolcvanhat szeptember kilencedikén.

(Aláírási jegyzőkönyv.) Németország, Belgium, Spanyolország, Franciaország, Nagybritannia, Haïti, Olaszország, Svájc, Tunisz, Liberia köztársaság.

Jegyzet. A berni egyezmény határozatainak további módosítása véget az 1908. év folyamán Berlinben újabb nemzetközi értekezlet van tervbe véve.

BETÜSOROS MUTATÓ.

(A számok a lapokat jelentik.)

Ábra 31.

Állampolgárság 192.

Almanach 50.

Álnév 112, 113, 139, 162.

Anglia 8.

Anthológia 49, 100.

Arany László 14.

Arckép 177, 183.

Ariston 64.

Árusítás 71, 134.

Átdolgozás 43, 150, 174.

Átruházás 53, 177.

Átvétel 99, 101.

Ausztria 223.

Beiktatás 113, 200, 205.

Berni egyezmény 237.

Bírói belátás 199.

Bitorlás 19, 61, 163, 172, 183, 186.

— büntetése 28.

— jogkövetkezményei 25, 120.

— különös esetei 72.

Bizománys 86, 196.

Büntetés 118, 123.

Bűnpártolás 127.

Bűnszegéd 127.

Cikkíró 88.

Cím 41.

— bitorlása 41.

— kiadás 42.

— lap 42, 68.

Cinkográfia 185.

Citatum 99.

Compilatio 51.

Csód 59.

Dal 156.

Dallam 145, 146.

Drámai szerzők 8.

Egyetemi előadás 43.

Egyházi használat 100.

Elárusítás 61.

Elégtétel (Busse) 122.

Elévülés 140, 141.

Elferdítés 103.

Elismert írói név 113.

Eljárás 195.

Elkobzás 33, 131, 142.

Előadás 60, 155.

Építészeti mű 31, 179.

Eredeti felvétel 184.

Eredeti mű bitorlása 60.

Fajtalan művek 22.

Felbújtó 126, 130.

Felelősség 163.

Felelős szerkesztő 88.

Felperesség 196.

Fénykép 46, 58, 182, 185.

Fényképészet 31, 183.

Festés 169.

Folyóirat 50, 87.

Fonográf 63, 157.
 Fordítás 90, 93, 115, 159.
 Forgatombba helyezés 44, 70, 172.
 Forrás 101, 139, 181.
 Fotolitográfia 185.
 Fototípia 185.
 Fotoxilográfia 185.
 Földképek 31.
 Francia forradalom 8.
 Franciaország 15, 216.

Gazdagodás 130.
 Gépi többszörözés 62.
 Gipszmásolat 58.
 Gondatlanság 123.
 Grammofon 63, 148, 157.
 Gyűjteményes mű 48, 76, 152, 179.

Halálesetre való átruházás 56.
 Hatáskör 195.
 Hatósági eltiltás 122.
 Heliogravure 185.
 Herofon 64.
 Hírlap 50, 87.
 — író 88.
 — kiadás 87.
 — munkatársai 88.
 — szerkesztő 87.
 Hivatásos író 88.
 Honorárium 80.
 Horvát-Szlavonország 31.

Idézés 99.
 Illetékesség 195.
 Impresario 55.
 Indítványozási jog 143.
 Inediták 104.
 Iparművészet 179.
 Irodalom 37.
 Írói művek 31, 39, 45.
 Írói és művészi tulajdonjog 16.
 Iskolai használat 100.
 Iskolai olvasókönyv 49.

Jogfejlődés 14.
 — forrás 34.
 — sértés 27.
 — utódlás 16.

Kár elévülése 142.
 Kártérítés 29, 127, 128.
 Kereset elévülése 33, 118.
 Képlevonat 58.
 Képzőművészeti alkotás 31, 46, 169.

Képviselőház igazságügyi bizottsága 14.

Kézirat gyanánt 72.
 Kiadói jog 29, 33.
 Kiadói ügylet 33, 55, 75, 79, 84.
 Kiadótulajdonos 87.
 Kiadvány 73.

Kisajátítási jog 18.
 Kísérlet 124.
 Kisfaludy-Társaság 10, 13.
 Kivonat 42.

Kohler 20.
 Korlátlan átruházás 54.
 Kováts Gyula 13.
 Kölcsonkönyvtár 69.
 Könyvmatos lap 77.
 Könyv 58.

— nyomtatás 7.
 Közlemény 102.
 Közmondás 42, 50.
 Közzététel 44, 63, 68.
 Kromolitográfia 31.
 Külföldi művek 8.

Lefoglalás 122.
 Leírás 66.
 Levél 51.
 Lexikon 49, 50.
 Libretto 153.

Magánjogi következmény 121.
 Magánindítvány 196.
 Magánlevelek 40.

Magyar Írók és Művészek Társasága 13.

Magyar Képzőművészeti Társaság 13.

M. T. Akadémia 14.

Megsemmisítés 33, 132.

Melódia 146.

Memorandum 55.

Mese 42, 49.

Metazet 169.

Monda 42, 50.

Mozgófénykép 64.

Munkatárs 88.

Mű 22.

Műfaj 169.

— fordítás 92.

— nem 170.

Műszaki rajzok 181.

Művészi alak 32.

Művészeti ipar 31.

Nagybritannia 229.

Nemzetközi szerződések 215.

Némajáték 156.

Németbirodalom 8, 233.

Népdal 42, 50, 156.

Népmese 50.

Nyilvános előadás 155, 156.

— tárgyalás 103.

— ügyirat 103.

Okirat 51.

Olajszínynyomatok 31.

Oratorium 156.

Orgazda 127.

Országbírói Értekezlet 11.

Önálló kiadás 107.

Öröklés 53.

Összerovás 51.

Pátens 10.

Perbeszéd, perirat 55.

Perrendtartás 209.

Phonola 64.

Photogravure 184.

Pianola 64.

Pirográfia 31.

Plágium 20, 23, 25.

Plágiumszerű többszörözés 67.

Platinotipia 184.

Pornográfia 22.

Porosz Landrecht 8.

Posthumus mű 113.

Privilegium 7.

Rajz 31, 169.

Remekíró 51.

Rögtönzések 149.

Sajtó 9.

Sajtószabadság 11, 15.

Sípláda 64.

Sorozatos mű 49.

Statistikai évkönyv 50.

Structura 21.

Szabad feldolgozás 174.

Szakácskönyv 49.

Szakértők 200.

Szakértő-bizottság 202.

Szándékosság 123.

Szellemi tulajdon 16.

Szépirodalmi dolgozatok 102.

Szereplő 164.

Szerkesztő 49, 51, 52, 87.

Szerző 46.

— kizárólagos joga 39.

— saját kiadása 53.

— személyes jogai 18, 20, 21.

— társ 47, 75, 112.

— vagyoni jogai 19.

Szerzői jog átruházása 85.

— és kiadói ügylet 81.

— határai 24.

— kihalása 25, 109.

— korlátozásai 22.

— megsértése 16.

— tárgya 20.

— tartalma 18.

— tartama 107.

Színész 164.
Színművek 31, 146, 154, 156.
Színpadok 73.
Szoborképmás 178.
Szónok 76.
Szótár 49, 50.
Szöveges zenemű 156.

Társzerzők 47, 112.
Telefon 64.
Terjesztés 19, 61, 142.
Terület 192.
Tettestárs 125.
Térkép 31, 181.
Tiszteletdíj 80.
Többszörözés 44.
Törvénygyűjtemény 49.
Tudományos mű 100.

Urheberrecht 17.
Utánképzés 170, 172, 176, 189.

Utánnnyomás 16, 62, 102.
Üzletszerű áruba bocsájtás 135.

Változtatás 53.
Védelem korlátai 32.
— ideje 109.
— kezdőpontja 111.
— számítása 118.
Védőbeszéd 55.
Végrehajtás 58.
Vetítő készülék 65.
Vétség 140.

Zágráb 33.
Zárlat 131, 213.
Zenélő óra 64.
Zeneművek 31, 145, 154.
Zeneművi gyűjtemények 152.
Zenés színművek 31, 154.
Zonofon 64.

